

AMELAND

Beheerplan Natura 2000

Aan: naam invullen
naam invullen
naam invullen

Van: naam invullen
naam invullen

Betrokkene/cc: naam invullen
naam invullen

Ministerie LNV, Provincie...??

Plaats en datum invullen

Colofon

Indien nodig/gewenst kan in het colofon aangegeven worden, waar mensen terecht kunnen voor meer informatie

Dit is een uitgave van Dienst Landelijk Gebied, maand en jaartal invullen

Opdrachtnemer:	Dienst Landelijk Gebied Vestiging Regio XXX Straat Postbus XXX postcode en plaats Telefoonnummer XXX Faxnummer XXX www.dienstlandelijkgebied.nl	Staatsbosbeheer Vestiging Regio XXX Straat Postbus XXX postcode en plaats Telefoonnummer XXX Faxnummer XXX Website
----------------	--	---

Bevoegd gezag	Ministerie van LNV Straat Postbus XXX postcode en plaats Telefoonnummer XXX Faxnummer XXX website	Provincie XXX Straat Postbus XXX postcode en plaats Telefoonnummer XXX Faxnummer XXX website
---------------	---	--

Teamhoofd: Naam invullen

Projectteam: Naam invullen
Naam invullen
Naam invullen
Naam invullen
Naam invullen

Adviseurs: Naam invullen
Naam invullen
Naam invullen
Naam invullen

Status: concept/definitief

Versie/inboeknummer: invullen

Collegiale toets: invullen

Review communicatie: invullen

Vrijgave: intern/extern/vrij te verspreiden

In opdracht van Ministerie van LNV Programmadirectie Natura 2000; Programmateam Beheerplannen

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

INHOUDSOPGAVE HOOFDRAPPORT

50		
51	1	SAMENVATTING..... 5
52	1	INLEIDING INVULLEN DLG..... 6
53	1.1	WAT IS NATURA 2000 6
54	1.2	BEHEERPLAN #NAAM GEBIED# 6
55	1.3	FUNCTIE BEHEERPLAN..... 6
56	1.4	STATUS EN VASTSTELLINGPROCEDURE VAN HET BEHEERPLAN 6
57	1.5	LEESWIJZER..... 7
58	1.6	MEER INFORMATIE 7
59	2	INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN..... 9
60	2.1	ALGEMENE DOELEN..... 9
61	2.2	KERNOPGAVE EN 'SENSE OF URGENCY' 10
62	2.3.	INSTANDHOUDINGDOELEN NATURA 2000 12
63	2.4	WAARDEN UIT VOORMALIGE BESCHERMDE NATUURMONUMENTEN..... 16
64	2.4.1	Waddenzee I (SN 1981) en Waddenzee II (SN 1993)..... 17
65	2.4.2	Neerlands Reid (BN 1982)..... 19
66	2.5	ECOLOGISCHE VEREISTEN VAN INSTANDHOUDINGSDOELEN 21
67	3	ECOLOGISCHE GEBIEDSBESCHRIJVING 25
68	3.1	ALGEMENE LANDSCHAPSECOLOGISCHE BESCHRIJVING WADDENEILANDEN..... 25
69	3.2	LANDSCHAPSECOLOGISCHE KARAKTERISTIEK VAN AMELAND 33
70	3.3	LANDSCHAPSECOLOGISCHE AANKNOPINGSPUNTEN VOOR NATURA 2000 37
71	3.3.1.	De eilandkop..... 38
72	3.3.2.	Het duinboogcomplex Hollum-Ballum..... 42
73	3.3.3.	Het voormalig washovercomplex Zwanewaterduinen/ Hagedoornerveld..... 47
74	3.3.4.	Het duinboogcomplex Nes-Buren..... 48
75	3.3.5.	Het voormalig washovercomplex Nieuwlandsrijd/ noordzijde Kooioerdstuifdijk
76		 50
77	3.3.6.	Het duinboogcomplex Oerderduinen 52
78	3.3.7.	Eilandstaart De Hon..... 55
79	3.3.8.	Strand en vooroever 58
80	3.4	VOORKOMEN HABITATTYPEN 59
81	3.5	VOORKOMEN VAN HABITATSOORTEN..... 76
82	3.5.1	Grijze zeehond – H1364 76
83	3.5.2	Gewone zeehond – H1365..... 77
84	3.5.3	Groenknolorchis – H1903 78
85	3.6	VOORKOMEN VAN BROEDVOGELS..... 80
86	3.6.1	Roerdomp – A021 81
87	3.6.2	Lepelaar – A034 81
88	3.6.3	Eider- A063 82
89	3.6.4	Bruine kiekendief – A081 83
90	3.6.5	Blauwe kiekendief - A082 84
91	3.6.6	Porseleinhoen – A119 85
92	3.6.6	Kluut – A132..... 86
93	3.6.7	Bontbekplevier – A137 87
94	3.6.8	Strandplevier – A138 88
95	3.6.9	Kleine mantelmeeuw – A183..... 89
96	3.6.10	Grote stern – A191..... 89
97	3.6.11	Visdief – A193..... 90
98	3.6.12	Noordse stern – A194 91

99	3.6.13 Dwergstern – A195	91
100	3.6.14 Velduil – A222	92
101	3.6.15 Tapuit – A277	93
102	3.6.16 Rietzanger – A295	94
103	3.6.17 Grauwe klauwier – A338	94
104	3.7 VOORKOMEN VAN NIET-BROEDVOGELS	95
105	3.7.1 Fuut – A005	95
106	3.7.2 Aalscholver – A017	96
107	3.7.3 Lepelaar – A034	97
108	3.7.4 Kleine zwaan – A037	98
109	3.7.5 Toendrarietgans – A039b	99
110	3.7.6 Grauwe gans – A043	99
111	3.7.7 Brandgans – A045	100
112	3.7.8 Rotgans – A046	101
113	3.7.9 Bergeend – A048	102
114	3.7.10 Smient – A050	104
115	3.7.11 Krakeend – A051	105
116	3.7.12 Wintertaling – A052	105
117	3.7.13 Wilde eend – A053	106
118	3.7.14 Pijlstaart – A054	106
119	3.7.15 Slobeend – A056	107
120	3.7.16 Toppereend – A062	107
121	3.7.17 Eider – A063	108
122	3.7.18 Brilduiker – A067	109
123	3.7.19 Middelste zaagbek – A069	109
124	3.7.20 Grote zaagbek – A070	110
125	3.7.21 Slechtvalk – A103	110
126	3.7.22 Scholekster – A130	111
127	3.7.23 Kluut – A132	112
128	3.7.24 Bontbekplevier – A137	113
129	3.7.25 Goudplevier – A140	114
130	3.7.26 Zilverplevier – A141	115
131	3.7.27 Kievit – A142	116
132	3.7.28 Kanoet – A143	116
133	3.7.29 Drieteenstrandloper – A144	118
134	3.7.30 Krombekstrandloper – A147	119
135	3.7.31 Bonte strandloper – A149	120
136	3.7.32 Grutto – A156	121
137	3.7.33 Rosse grutto – A157	122
138	3.7.34 Wulp – A160	123
139	3.7.35 Zwarte ruiter – A161	124
140	3.7.36 Tureluur – A162	125
141	3.7.37 Groenpootruiter – A164	126
142	3.7.38 Steenloper – A169	127
143	3.7.39 Dwergmeeuw – A177	129
144	3.7.40 Zwarte stern – A197	129
145	4 UITGANGSSITUATIE BELEID EN BESTAAND GEBRUIK. INVULLEN DLG	131
146	PLANNEN EN BELEID	131
147	BESTAAND GEBRUIK	132
148	5 INSTANDHOUDINGSDOELN IN OMVANG, RUIMTE EN TIJD	134
149	5.1 UITWERKING INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN PER DEELGEBIED	134

150	5.1.1 De Eilandkop.....	134
151	5.1.2 Het Duinboogcomplex Hollum-Ballum.....	136
152	5.1.3 Het Washovercomplex Zwanewaterduinen / Hagedoornerveld	139
153	5.1.4 Het duinboogcomplex Nes-Buren.....	140
154	5.1.5 Het voormalig washovercomplex Nieuwlandsrijd / noordzijde Kooioerdstuifdijk	142
155	.....	142
156	5.1.7 De Eilandstaart.....	144
157	5.1.8 Het strand en de vooroever.....	145
158	5.2 UITWERKING WAARDEN UIT VOORMALIGE BN-BESCHIKKINGEN	146
159	5.3 NADERE SPECIFICATIE INSTANDHOUDINGSDOELEN OP AMELAND	147
160	5.3.1 Habitattypen	147
161	INLEIDING.....	153
162	METHODIEK	153
163	UITWERKING BESTAAND GEBRUIK.....	153
164	7 REALISATIE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN INVULLEN DLG	
165	I.S.M. ECOLOOG.....	155
166	ONTWIKKELINGSSTRATEGIE.....	155
167	BESCHRIJVING MAATREGELEN	155
168	8 UITVOERINGSPROGRAMMA INVULLEN DLG	156
169	MAATREGELEN	156
170	UITVOERING MAATREGELEN: VERANTWOORDELIJKHEDEN EN KOSTEN	156
171	COMMUNICATIE	156
172	MONITORING EN EVALUATIE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN EN MAATREGELEN	156
173	FINANCIERING VAN GEHELE UITVOERING BEHEERPLAN.....	156
174	9 LITERATUUR	157
175		
176		

177 INHOUDSOPGAVE BIJLAGEN

178	
179	Bijlage 1: Ecologische vereisten habitatsoorten Ameland
180	Bijlage 2: Ecologische vereisten broed- en niet broedvogels Ameland
181	Bijlage 3: Tabellen ecologische vereisten
182	Bijlage 4: Huidige oppervlakte Habitattypen per vegetatietype
183	Bijlage 5: Methodiekdocument opstellen habitatype kaarten
184	Bijlage 6: Verklarende woordenlijst
185	Bijlage 7: Synopsis tabel
186	Overige (hulp) gegevens voor het beheerplan
187	

Opmerking [ED1]: Hierbij nog aangegeven of de vermelde vegetatietypen staan voor goed of matig ontwikkeld.

188
189
190
191

1

SAMENVATTING

xxx

1 INLEIDING INVULLEN DLG

Inleiding over gebied – ga in de alinea in op de kern van het hoofdstuk en de belangrijkste kwaliteit van het gebied voor mens en natuur in lekker wervende teksten. Maak duidelijk dat we geen nieuwe HT en soorten maken, maar dat dit er vroeger wel was en nu op een aantal plekken nog steeds zit. Laat bijvoorbeeld een oude foto zien van hoe het gebied er vroeger uit zag.

Opmerking [v2]: Verslag: In hoofdstuk 1 moet gemeld worden dat Ameland anders is dan het vaste land. De abiotische factoren worden niet afzonderlijk besproken en uitgelicht. Het gaat hier om de totale dynamiek van het eiland. **Actie DLG**

1.1 Wat is Natura 2000

Algemeen en bondig standaard deel over Natura 2000.

1.2 Beheerplan #naam gebied#

Waar gaat het om in dit gebied.

1.3 Functie beheerplan

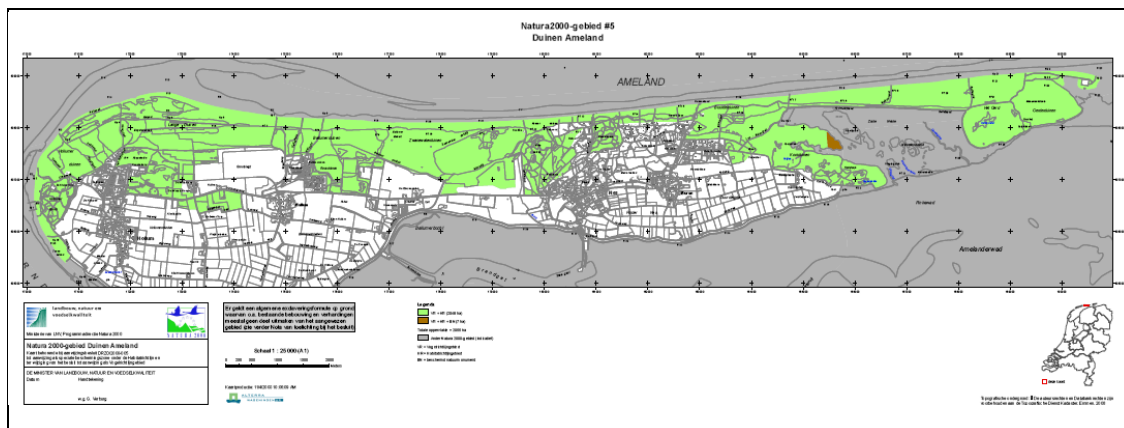
Kort aangeven in welk kader het beheerplan gemaakt wordt en wat de functie en het doel van een beheerplan Natura 2000 is (beheer en vergunningverlening) en iets over de bestuurlijke kenmerken.

1.4 Status en vaststellingprocedure van het beheerplan

Begrenzing en aanwijzingsbesluit

In het aanwijzingsbesluit¹ staat de begrenzing van het #gebied# en een beschrijving van de instandhoudingsdoelstellingen. Het aanwijzingsbesluit is op #datum# door de minister van LNV genomen.

De begrenzing van het gebied en de ligging ervan in Nederland is te zien in figuur 1.1.

Opmerking [v3]: kaarten moeten worden voorzien van N2000 grenzen en bp grenzen ? **Actie redacteur**

Opstellen en vaststellen van het beheerplan

Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor het opstellen van het beheerplan. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) is bevoegd gezag voor die delen van het

¹ Voor meer informatie over de vaststellingsprocedure van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten zie Inspraakwijzer van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, november 2006

gebied die beheerd worden door Staatsbosbeheer. Voor de overige delen van het gebied is/ zijn Gedeputeerde Staten (GS) van de provincies Noord-Brabant en Limburg bevoegd gezag. Bestuurlijk is afgesproken dat LNV het voortouw neemt in het opstellen van het beheerplan voor het gebied.

De minister van LNV en GS van de provincies Noord-Brabant en Limburg stellen het beheerplan gebied vast voor hun deel van het beheergebied en hun takenpakket. Zij maken daarbij afspraken over gezamenlijk optreden, waar nodig.

De minister en/of GS zijn verplicht om uiterlijk 3 jaar na vaststelling van het aanwijzingsbesluit een beheerplan voor het betreffende gebied vast te stellen. Over het ontwerp-beheerplan voeren rijk en provincies overleg met de gemeenten en waterschappen in het gebied waar het beheerplan betrekking op heeft en met eigenaren, gebruikers en andere belanghebbenden.

Hoe en wanneer kunt u uw mening geven

De minister van LNV en Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant en Limburg bieden het ontwerp-beheerplan ter inspraak aan. Tijdens de inspraakperiode van zes weken, ligt het ontwerp-beheerplan ter inzage en kunnen belanghebbenden hun zienswijzen over het beheerplan naar voren brengen. Na afronding van de inspraak stellen rijk en provincies het definitieve beheerplan vast. Tegen het besluit om het beheerplan vast te stellen, is beroep mogelijk bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Voor de exacte periode waarin dit beheerplan ter inspraak ligt, verwijzen we naar de publicaties van de bevoegde gezagen (www.minlnv.nl).

Looptijd en evaluatie

Het beheerplan heeft een maximale geldigheidsduur van 6 jaar. Gedurende deze 6 jaar worden de effecten van het beheer gemonitord en tegen het einde van deze periode wordt het beheerplan door het bevoegd gezag geëvalueerd. Afhankelijk van de uitkomst van de evaluatie kan de geldigheid van het beheerplan met nog eens zes jaar worden verlengd of wordt een nieuw beheerplan vastgesteld.

Naast de evaluatie van dit beheerplan wordt het Natura 2000-beleid op nationaal niveau geëvalueerd. De Minister van LNV is hiervoor verantwoordelijk. Aan de hand van deze evaluatie zal de Minister in overleg met de Europese Commissie en betrokken bevoegde instanties bepalen welke aanpassingen voor de instandhoudingdoelstellingen en/of – maatregelen nodig zijn met het oog op de volgende generatie beheerplannen. Deze nationale evaluatie van Natura 2000 kan er dus toe leiden dat doelstellingen en/of maatregelen voor het gebied in het volgende beheerplan zullen worden gewijzigd.

1.5 Leeswijzer

1.6 Meer informatie

Dit beheerplan Gebied is opgesteld in opdracht van het Ministerie van LNV, in samenspraak met Naam invullen **de provincies Limburg en Noord-Brabant**.

Meer informatie is verkrijgbaar bij:

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Provincie Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Provincie Limburg
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

287
288
289

Een digitale versie van het beheerplan is te raadplegen op de site van het ministerie van LNV:
www.minlnv.nl

2 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Het Europese kader verplicht Nederland om de biologische diversiteit te waarborgen door vóór 2010 de achteruitgang te stoppen. De bijdrage van Nederland aan het Europese netwerk is vertaald in Natura 2000 doelen. Dit zijn doelen die zowel op landelijk als op gebiedsniveau zijn geformuleerd. Om de doelen op gebiedsniveau hanteerbaar te maken is het Natura 2000 netwerk opgedeeld in acht zogenaamde Natura 2000 landschappen. Elk van deze Natura 2000 landschappen levert nu en op termijn een eigen specifieke bijdrage aan de instandhouding van biodiversiteit van de Europese Unie.

Voor het beheerplangebied Ameland gelden twee Natura 2000 landschappen: het “landschap Duinen”, waartoe het Natura 2000-gebied Duinen Ameland behoort; en het “landschap van Noordzee, Waddenzee en Delta” waartoe de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Waddenzee worden gerekend.

Naast de landelijke Natura 2000 doelen zijn er voor elk Natura 2000-gebied specifieke doelen voor een aantal soorten en/of habitattypen geformuleerd. Deze laatste zijn de instandhoudingdoelstellingen die per habitatype en soort in het aanwijzingsbesluit zijn vastgelegd.

In dit hoofdstuk worden de instandhoudingdoelen uit de aanwijzingsbesluiten beschreven voor de drie in dit beheerplan aan de orde zijnde Natura 2000-gebieden: A. Duinen Ameland, B. Noordzeekustzone en C. Waddenzee. Voor de laatste twee zijn alleen die doelen beschreven die op het eiland Ameland of in de directe invloedssfeer ervan te realiseren zijn. Behalve bovengenoemde Natura 2000-doelstellingen hebben we voor Ameland ook te maken met waarden uit voormalige beschermde natuurmonumenten.

Achtereenvolgens komen in dit hoofdstuk aan de orde:

- de algemene doelen van Natura 2000 (par. 2.1),
- de kernopgaven voor het beheerplangebied Ameland (par. 2.2),
- de instandhoudingdoelen betreffende habitattypen, habitatsoorten, broedvogelsoorten en vogelsoorten waarvoor het plangebied andere functies vervult (par. 2.3),
- de waarden uit de voormalig beschermde natuurmonumenten (par. 2.4)
- de ecologische vereisten van de habitattypen en soorten die als doel benoemd zijn (par. 2.5).

2.1 Algemene doelen

De algemene doelen van Natura 2000 zijn (Ministerie van LNV, 2006):

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000-netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingdoelstellingen zijn geformuleerd.

2.2 Kernopgave en 'sense of urgency'

Kernopgaven

Het Natura 2000 netwerk is onderverdeeld in acht verschillende landschappen waarvoor zogenaamde 'kernopgaven' geformuleerd zijn. Voor Ameland gaat het om hier om het 'Landschap Duinen' en 'Landschap van Noordzee, Waddenzee en Delta'.

De kernopgaven zijn geformuleerd met als doel het stellen van verdere prioriteiten op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, hun landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is.

De landschappelijke kernopgave voor het "Landschap Duinen" wordt als volgt beschreven: *"Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid Duinen: Samenhangend landschap met aantal gradiënten en mozaïeken door versterken van noord-zuid gradiënt en samenhang daarbinnen; herstel gradiënt van zeereep-binnenduinrand: droog-nat, meer of minder wind, meer of minder zout, jong-oud; behoud en herstel van mozaïeken: open-dicht, hoog-laag; behoud en herstel van rust en donker voor fauna en het versterken samenhang met Noordzee, Wadden en Delta én met Meren en Moerassen"* (Ministerie van LNV, 2006).

Voor het "landschap van Noordzee, Waddenzee en Delta" geldt de landschappelijke kernopgave: *"Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Noordzee, Waddenzee en Delta): Behoud of herstel ruimtelijke samenhang diep water, kreken, geulen, ondiep water, platen, kwelders of schorren, stranden en bijbehorende sedimentatie- en erosieprocessen. Behoud openheid, rust en donkerte. Voor vogels betekent dit voldoende rust en ruimte om te foerageren en voldoende rustige hoogwatervluchtplaatsen op korte afstand van foerageergebieden in het intertijdsgebied"*.

Behalve op landschapsniveau heeft ook elk gebied één of meer kernopgaven toebedeeld gekregen. Hiervoor geldt hetzelfde als voor de kernopgaven van een landschap. Elk Natura 2000-gebied levert nu en op termijn een eigen specifieke bijdrage aan de instandhouding van de biodiversiteit van de Europese Unie. De kernopgaven zijn geformuleerd op basis van deze bijdragen, de belangrijkste verbeteropgaven, de aangewezen habitattypen en soorten en op basis van de 'knoppen waaraan gedraaid kan worden'. De kernopgaven moeten leiden tot een meer duurzame bescherming van gebieden en een meer gunstige staat van instandhouding van specifieke habitattypen en soorten.

Deze kernopgaven vergen op landschaps- en op gebiedsniveau een samenhangende aanpak in beheer en inrichting. In hoofdstuk 5 *instandhoudingdoelstellingen in omvang, ruimte en tijd* is dit verder uitgewerkt. De kernopgaven geven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven aan, stellen prioriteiten en geven richting bij het opstellen van de beheerplannen (Ministerie van LNV, 2006). De kernopgaven voor de Natura 2000-gebieden Duinen Ameland, Noordzeekustzone en Waddenzee, zoals aangegeven in de Gebiedendocumenten van deze Natura 2000-gebieden (Ministerie van LNV, 2007a) en conform het Doelendocument (Ministerie van LNV, 2006) zijn opgenomen in respectievelijk tabel 2.1 en 2.2.

Tabel 2.1: Kernopgaven voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland				
Kernopgave (en code)		Beschrijving kernopgave	Sense of urgency	Water-opgave
2.01	Witte duinen en embryonale duinen	Ruimte voor natuurlijke verstuiving: witte duinen H2120	Nee	Nee

2.02	Grijze duinen	Uitbreiding en herstel kwaliteit van grijze duinen *H2130, ook als habitat van tapuit A277, velduil A222 en blauwe kiekendief A082, door tegengaan vergrassing en verstruweling.	Ja m.b.t. beheer	Nee
2.05	Open vochtige duinvalleien (incl. vochtige duinbossen)	Behoud oppervlakte en herstel kwaliteit van vochtige duinvalleien (kalkrijk) H2190_B. Behoud vochtige duinvalleien H2190 als habitat van roerdomp A021, blauwe kiekendief A082, velduil A222 en groenknolorchis H1903 (vergroting oppervlakte is vrijwel overal gedaan).	Nee	Ja
2.08	Gradiënt binnenduinrand	Herstel hydrologie/vochtgradiënt duinbossen (binnenduinrand) H2180_C en heischrale graslanden *H6230 (ook voor oa Texel en Schiermonnikoog).	Nee	Ja

394

Tabel 2.2: Kernopgaven voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee (W) en Noordzeekustzone (N) voor zover relevant voor Ameland

Kernopgave (en code)		Beschrijving kernopgave	Natura 2000-gebied	Sense of urgency	Water-opgave
1.02	Zeezoogdieren	Verbetering kwaliteit leefgebied zeezoogdieren als gewone zeehond H1365 en grijze zeehond H1364.	N	Nee	Ja
1.10	Diversiteit getijdenplaten	Verbetering kwaliteit slik- en zandplaten (getijdengebied) H1140_A ten behoeve van vergroting van diversiteit.	W	Nee	Ja
1.11	Rust- en foerageergebieden	Behoud slikken en platen (H1140) voor rustende en foeragerende niet-broedvogels zoals voor bonte strandloper A149, rosse grutto A157, scholekster A130, kanoet A143, steenloper A169 en eider A063 en rustgebieden voor gewone zeehond H1365 en grijze zeehond H1364.	W / N	Nee / Nee	Nee / Nee
1.13	Voortplantings-habitat	Behoud ongestoorde rustplaatsen en optimaal voortplantingshabitat (waaronder embryonale duinen H2110) voor bontbekplevier A137, strandplevier A138, kluut A132, grote stern A191 en dwergstern A195, visdief A193 en grijze zeehond H1364.	W / N	Nee / Ja m.b.t. beheer	Nee / Nee
1.16	Diversiteit schorren en kwelders	Behoud van schorren en zilte graslanden (buitendijks) H1330_A met alle successiestadia, zoet-zout overgangen, verscheidenheid in substraat en getijregime en mede als hoogwatervluchtplaats.	W	Nee	Ja

395

396

397

Sense of urgency

398

Aan kernopgaven in een aantal Natura 2000-gebieden is een 'sense of urgency' toegekend.

399

Een 'sense of urgency' is toegekend als er bij autonome ontwikkeling in de eerste

400

beheerplanperiode mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Dat betekent dat de

401

inschatting is gemaakt dat de kernopgave en de daaronder liggende verplichting om

402

minimaal de huidige waarden in stand te houden, zonder speciale maatregelen op de korte

403

termijn, dan niet meer realiseerbaar is. Voor een 'sense of urgency' worden twee categorieën

404

onderscheiden, namelijk een opgave met betrekking tot watercondities en een opgave met

405

betrekking tot beheer. Voor de kernopgaven - en de daaronder vallende habitattypen en

406

soorten - waarvoor een 'sense of urgency' is geformuleerd, moeten de specifieke ecologische

vereisten zo snel als mogelijk, doch uiterlijk in 2015 op orde gebracht worden. Dit betekent dat de maatregelen met betrekking tot deze opgaven op korte termijn moeten worden uitgevoerd. Naast maatregelen op de korte termijn zijn ook op de langere termijn maatregelen noodzakelijk voor een duurzame realisatie van kernopgaven met een 'sense of urgency' (Ministerie van LNV, 2006a).

Aan kernopgaven 1.13 en 2.02 van respectievelijk de Natura 2000-gebieden Noordzeekustzone en Duinen Ameland is een 'sense of urgency' m.b.t. tot beheer toegekend, omdat de kernopgave afhankelijk is van verbetering van de beheercondities van het gebied. Zie hiervoor tabellen 2.1 en 2.2. Dit betekent dat voor het bereiken van de instandhoudingdoelstellingen op korte en lange termijn optimale beheercondities nodig zijn (Ministerie van LNV, 2006a).

Wateropgaven

Aan kernopgaven, die gebonden zijn aan habitattypen of soorten die afhankelijk zijn van grondwater of oppervlaktewater, kan in bepaalde Natura 2000-gebieden een wateropgave zijn toegekend. In deze Natura 2000-gebieden zijn optimale watercondities van belang voor het behalen van de Natura 2000-doelen. Aan verschillende kernopgaven van de Natura 2000-gebieden Duinen Ameland, Waddenzee en Noordzeekustzone is een wateropgave toegekend (Ministerie van LNV, 2006a).

Naar aanleiding van het advies van de Taskforce Verdroging (2006) heeft de minister van LNV de provincies gevraagd een lijst te maken met geselecteerde gebieden waarin de verdroging met prioriteit moet worden aangepakt. Dit heeft geresulteerd in een TOP-lijst, die een extra impuls moet geven aan het anti-verdrogingsbeleid van de afgelopen jaren met behulp van een gebiedsgerichte aanpak (Ministerie van LNV, 2007a). Natura 2000-gebied Duinen Ameland staat op deze TOP-lijst verdroging. Voor wateropgaven in een TOP-lijst gebied geldt dat deze uiterlijk in 2015 gerealiseerd moeten zijn (Ministerie van LNV, 2007b).

2.3. instandhoudingdoelen Natura 2000

Naast de doelen die in de kernopgaven staan, zijn er voor elk gebied specifieke doelen voor een aantal habitattypen en soorten geformuleerd. Dit zijn de 'instandhoudingdoelstellingen' welke in het aanwijzingsbesluit² zijn vastgelegd. In onderstaande tabellen worden achtereenvolgens de instandhoudingdoelen aangegeven voor habitattypen en habitatsoorten, broedvogels en voor vogels die voor de vervulling van andere functies binding aan het beheerplangebied hebben. Voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland zijn alle doelen opgenomen, voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone zijn alleen die doelen opgenomen die aan de orde zijn binnen het beheerplangebied Ameland. De in de tabellen vermelde waarden voor deze twee Natura 2000-gebieden gelden overigens wel voor hetzij de gehele Waddenzee, hetzij de gehele Noordzeekustzone, omdat er niet voldoende gegevens beschikbaar zijn om ze te kunnen specificeren voor Ameland. Wanneer een habitatype of -soort voor meerdere Natura 2000-gebieden is aangewezen, worden de gegevens voor de verschillende gebieden gescheiden door een / -teken. Bijvoorbeeld: In Tabel 2.3 is H1330A schorren en zilte graslanden (buitendijks) aangewezen voor zowel W (Waddenzee) als N (Noordzeekustzone) vandaar W/N in de kolom Natura 2000. De landelijke staat van instandhouding (L-SVI) is in beide gebieden zeer ongunstig (-/-), terwijl het Doel kwaliteit binnen deze gebieden respectievelijk uitbreiding en behoud zijn (>=).

---

² De algemene doelen voor ieder Natura 2000-gebied zijn gespecificeerd in het aanwijzingsbesluit. Ook de doelen voor habitattypen, habitatsoorten, broedvogels en niet-broedvogels zijn vastgelegd in de aanwijzingsbesluiten. De doelen zijn gebaseerd op het huidige voorkomen (Landelijke staat van instandhouding), de verandering in het voorkomen van de afgelopen jaren (de trend), de verwachting voor de toekomst en het belang van het gebied voor de soort of habitat.

458

Tabel 2.3: Habitattypen voor de Natura 2000-gebieden op Ameland: Duinen Ameland (D), Waddenzee (W) en Noordzeekustzone (N). De kolommen L-SVI, Doel Opp. en Doel Kwal. geven voor deze gebieden de respectievelijke waarden. Zie voor legenda onder de tabel.

Code	Omschrijving	Natura 2000	L-SVI	Relatieve Bijdrage	Doel Opp.	Doel Kwal.
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	W	-	A4	=	>
H1140B	Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)	N	-	A3	=	=
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	W/N	-/-	A3/B1	=/=	=/=
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	W/N	+/+	B2/A1	=/=	=/=
H1320	Slijkgrasvelden	W	--	A2	=	=
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	W/N	-/-	A3/C	=/=	>/=
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	W	-	B1	=	=
H2110	Embryonale duinen	W/N	+/+	A1/A2	=/=	=/=
H2120	Witte duinen	D/W	-/-	B2/B2	=/=	=/=
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	D/W	--/--	C/C	=/=	=/=
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	D/W	--/--	B1/B1	>/=	>/>
H2130C	*Grijze duinen (heischraal)	D	--	B1	>	>
H2140A	*Duinheiden met kraaihei (vochtig)	D	-	C	=	>
H2140B	*Duinheiden met kraaihei (droog)	D	-	C	=	=
H2150	*Duinheiden met struikhei	D	+	B2	=	=
H2160	Duindoornstruwelen	D/W	+/+	C/C	=/=	=/=
H2170	Kruipwilgstruwelen	D	+	B2	= (<)	=
H2180A	Duinbossen (droog)	D	+	C	=	=
H2180B	Duinbossen (vochtig)	D	-	C	=	=
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	D	-	C	=	=
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	D	+	B1	=	=
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	D/W/N	-/-/-	C/C/B1	>/=	>/=
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	D	+	A1	=	>
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	D	-	B2	=	=
H6230	*Heischrale graslanden	D	--	C	>	>
Legenda						
*	Prioritaire habitattypen					
Natura 2000	Naam Natura 2000-gebied	D = Duinen Ameland, W = Waddenzee, N = Noordzeekustzone				
L-SVI	Landelijke Staat van Instandhouding	-- zeer ongunstig, - matig ongunstig, + gunstig				
Relatieve Bijdrage	Oppervlakte in het onderhavige Natura 2000-gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie.	A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75%, A4 = > 75%, B1 = 2-6%, B2 = 6-15%, C < 2%				
Doelstelling		> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling = Behoud doelstelling =< Aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering				

459

Tabel 2.4: Habitatsoorten voor de Natura 2000-gebieden op Ameland: Duinen Ameland (D), Waddenzee (W) en Noordzeekustzone (N). De kolommen L-SVI, Doel Opp. en Doel Kwal. geven voor deze gebieden de respectievelijke waarden. Zie voor legenda onder de tabel

Code	Omschrijving	Natura 2000	L-SVI	Relatieve Bijdrage	Doel Opp.	Doel Kwal.	Doel Pop.
H1364	Grijze zeehond	W/N	-/-	A3/B1	=/=	=/=	=/=
H1365	Gewone zeehond	W/N	+/+	A3/B1	=/=	=/=	>/=
H1903	Groenknolorchis	D	--	C	>	>	>

Legenda		
Natura 2000	Naam Natura 2000-gebied	D = Duinen Ameland, W = Waddenzee, N = Noordzeekustzone
L-SVI	Landelijke Staat van Instandhouding	-- zeer ongunstig, - matig ongunstig, + gunstig
Relatieve Bijdrage	Populatiegrootte in het onderhavige Natura 2000-gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie.	A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75%, A4 = > 75%, B1 = 2-6%, B2 = 6-15%, C < 2%
Doelstelling		> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling = Behoud doelstelling =(<) Aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering

460

Tabel 2.5: Broedvogels voor de Natura 2000-gebieden op Ameland: Duinen Ameland (D), Waddenzee (W) en Noordzeekustzone (N). De kolommen L-SVI, Doel Opp. en Doel Kwal. geven voor deze gebieden de respectievelijke waarden. Zie voor legenda onder de tabel

Code	Omschrijving	Natura 2000	L-SVI	Relatieve Bijdrage	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A021	Roerdomp	D	--	C	=	=	2
A034	Lepelaar	W	+	A2	=	=	430
A063	Eider	D/W	--/--	C/A3	>/=	>/>	100 (↑)/5000
A081	Bruine kiekendief	D/W	+/+	B1/B1	=/=	=/=	40/30
A082	Blauwe kiekendief	D/W	--/--	B2/B1	>/=	>/=	20 (↑)/3
A119	Porseleinhoen	D	--	C	=	=	2
A132	Kluut	W	-	A2	=	>	3800
A137	Bontbekplevier	W/N	--/--	A1/B1	=/=	=/=	60/20
A138	Strandplevier	W/N	--/--	B2/B1	>/>	>/>	50 (↑)/30 (↑)
A183	Kleine mantelmeeuw	W	+	A1	=	=	19000
A191	Grote stern	W	--	A3	=	=	16000 (↑)
A193	Visdief	W	-	A1	=	=	5300
A194	Noordse stern	W	+	A4	=	=	1500
A195	Dwergstern	W/N	--/--	A2/C	>/>	>/>	200 (↑)/20 (↑)
A222	Velduil	D/W	--/--	B1/A1	>/=	>/=	20 (↑)/5
A277	Tapuit	D	--	B1	>	>	100 (↑)
A295	Rietzanger	D	-	C	=	=	230
A338	Grauwe klauwier	D	--	C	>	>	5 (↑)
Legenda							
Natura 2000	Naam Natura 2000-gebied	D = Duinen Ameland, W = Waddenzee, N = Noordzeekustzone					
L-SVI	Landelijke Staat van Instandhouding	-- zeer ongunstig, - matig ongunstig, + gunstig					
Relatieve Bijdrage	Populatiegrootte in het onderhavige Natura 2000-gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie.	A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75%, A4 = > 75%, B1 = 2-6%, B2 = 6-15%, C < 2%					
Doelstelling		> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling					

461

		= Behoud doelstelling
		=(<) Aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering
Draagkracht		(↑) = verbetering t.o.v. de huidige aantallen

Tabel 2.6: Niet-broedvogels voor de Natura 2000-gebieden op Ameland: Duinen Ameland (D), Waddenzee (W) en Noordzeekustzone (N). De kolommen L-SVI, Doel Opp. en Doel Kwal. geven voor deze gebieden de respectievelijke waarden. Zie voor legenda onder de tabel

Code	Omschrijving	Natura 2000	L-SVI	Relatieve Bijdrage	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A005	Fuut	W	-	B1	=	=	f	310
A017	Aalscholver	W/N	+/+	A1/B2	=/=	=/=	s,f/s,f	4200 / 1900
A034	Lepelaar	W	+	A2	=	=	s,f	520
A037	Kleine zwaan	W	-	A2	=	=	s	1600
A039b	Toendrarietgans	W	+	A3	=	=	s	geen
A043	Grauwe gans	W	+	B2	=	=	s,f	7000
A045	Brandgans	W	+	A1	=	=	s,f	36800
A046	Rotgans	W	+	A4	=	=	s,f	26400
A048	Bergeend	W/N	+/+	A3/C	=/=	=/=	s,f/s,f	38400 / 520
A050	Smient	W	+	B2	=	=	s,f	33100
A051	Krakeend	W	+	B1	=	=	f	320
A052	Wintertaling	W	-	A1	=	=	f	5000
A053	Wilde eend	W	+	A1	=	=	f	25400
A054	Pijlstaart	W	-	A3	=	=	f	5900
A056	Slobeend	W	+	B2	=	=	f	750
A062	Toppereend	W/N	-/-	A1/B1-B2	=/=	>=	f/f	3100 / geen
A063	Eider	W/N	-/-	A1/A1	=/=	>=	f/f	90000-115000 (↑) / 26200
A067	Brilduiker	W	+	B1	=	=	f	100
A069	Middelste zaagbek	W	+	B1	=	=	f	150
A070	Grote zaagbek	W	--	B1	=	=	f	70
A103	Slechtvalk	W	+	A1	=	=	f	40
A130	Scholekster	W/N	-/-	A4/C	=/=	>=	s,f/s	140000-160000 (↑) / 3300
A132	Kluut	W/N	-/-	A3/C	=/=	=/=	s,f/s	6700 / 120
A137	Bontbekplevier	W/N	+/+	A3/C	=/=	=/=	s,f/s	1800 / 510
A140	Goudplevier	W	--	A3	=	=	s,f	19200
A141	Zilverplevier	W/N	+/+	A4/B2	=/=	=/=	s,f/s	22300 / 3200
A142	Kievit	W	-	B2	=	=	s,f	10800
A143	Kanoet	W/N	-/-	A4/C	=/=	>=	s,f/s	44400 (↑) / 560
A144	Drieteenstrandloper	W/N	-/-	A2/A2	=/=	=/=	s,f/s,f	3700 / 2000
A147	Krombekstrandloper	W	+	A4	=	=	s,f	2000
A149	Bonte strandloper	W/N	+/+	A4/B1-B2	=/=	=/=	s,f/s	206000 / 7400
A156	Grutto	W	--	A1	=	=	s,f	1100
A157	Rosse grutto	W/N	+/+	A4/B1-B2	=/=	=/=	s,f/s	54400 / 1800
A160	Wulp	W/N	+/+	A4/C	=/=	=/=	s,f/c	96200 / 640
A161	Zwarte ruiter	W	+	A3	=	=	s,f	1200
A162	Tureluur	W	-	A4	=	=	s,f	16500
A164	Groenpootruiter	W	+	A4	=	=	s,f	1900
A169	Steenloper	W/N	-/-	A3/B1	=/=	>=	s,f/s,f	2300-3000 (↑) / 160
A177	Dwergmeeuw	N	-	onbekend	=	=	f	geen
A197	Zwarte stern	W	--	A3	=	=	s	23000

Legenda		
Natura 2000	Naam Natura 2000-gebied	D = Duinen Ameland,
		W = Waddenzee,
		N = Noordzeekustzone
L-SVI	Landelijke Staat van Instandhouding	-- zeer ongunstig,
		- matig ongunstig,
		+ gunstig
Relatieve Bijdrage	Populatiegrootte in het onderhavige Natura 2000-gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie.	A1 = 15-30%,
		A2 = 30-50%,
		A3 = 50-75%,
		A4 = > 75%,
		B1 = 2-6%,
		B2 = 6-15%,
		C < 2%
Doelstelling		> Verbeter- of uitbreidingsdoelstelling
		= Behoud doelstelling
		=(<) Aanwijzingsbesluit heeft 'ten gunste van' formulering
Functie		s = slaapplaatsfunctie,
		f = foerageerfunctie
Draagkracht (aantal)		xxx (seizoensgemiddelde)
		xxx (seizoensmaximum)
		xxx (midwinter-aantallen)
		(↑) = verbetering t.o.v. de huidige aantallen

462

463 2.4 Waarden uit voormalige beschermde natuurmonumenten

464

465 Behalve bovengenoemde Natura 2000-doelstellingen gelden voor Ameland ook waarden uit
 466 voormalige beschermde natuurmonumenten (BN). De staatsnatuurmonumenten Waddenzee
 467 I en II liggen voor een deel binnen de huidige begrenzing van het Natura 2000-gebied
 468 Waddenzee op Ameland (Figuur 2.1; par. 2.4.1). Ook het voormalig beschermd
 469 natuurmonument Neerlands Reid ligt binnen de Natura 2000-gebieden Duinen Ameland en
 470 Waddenzee (Figuur 2.2; par. 2.4.2).

471

472 Hieronder wordt weergegeven hoe de 'oude BN waarden' zich verhouden tot de
 473 instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden. Hiervoor is het document
 474 'Handreiking NB-wet doelen' als basis gebruikt en aangepast voor Ameland. De mogelijke
 475 relaties zijn:

476

477 1. BN-waarden die geen extra aandacht behoeven:

478 A) waarden die samenvallen met de Natura 2000-doelen

479 B) waarden die niet door Natura 2000 worden afgedekt, maar als ondergeschikt
 480 moeten worden beschouwd

481 2. BN-waarden waar wél apart rekening mee gehouden moet worden:

482 C) waarden die aanvullend zijn

483 D) landschappelijke waarden en abiotische kenmerken

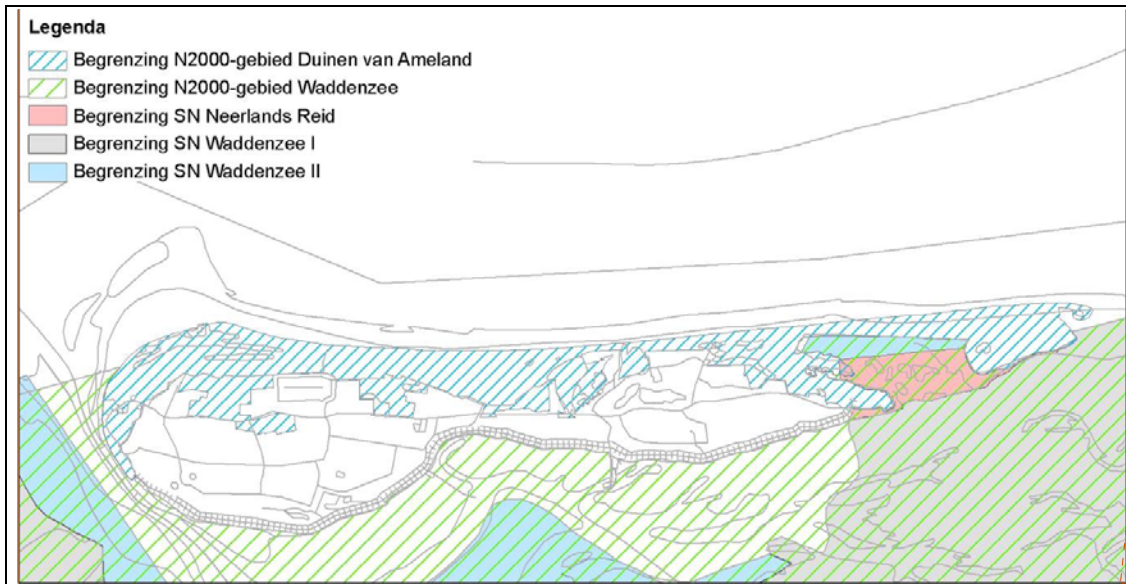
484

485 Niet alle oude BN-waarden zijn relevant voor het deel van het Natura 2000-gebied
 486 Waddenzee dat op Ameland ligt. Deze waarden worden als aparte categorie vermeld:

487 3. BN-waarden die niet relevant zijn voor Ameland

488

489 Waarden uit categorie 1.A worden dus afgedekt door Natura 2000-doelen die in hoofdstuk 5
 490 worden uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd. Waarden uit categorie 1.B behoeven geen
 491 verdere aandacht. Waarden uit categorieën 2.C en 2.D dienen wel een plek te krijgen in dit
 492 beheerplan en worden in paragraaf 5.3 behandeld.
 493
 494

495
 496
 497 **Figuur 2.1: Begrenzings van de staatsnatuurmonumenten Waddenzee I en II, het beschermd
 498 natuurmonument Neerlands Reid en van de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Duinen
 499 Ameland.**

Opmerking [EJL4]: N2000
 NZKZ hoort hier ook op te
 staan
 Jobien: Volgens mij niet
 omdat het gaat om de SN
 gebieden deze overlappen
 alleen met de wadden en de
 duinen.
 Edu:.....?

2.4.1 Waddenzee I (SN 1981) en Waddenzee II (SN 1993)³

498 Het voormalige staatsnatuurmonument Waddenzee I is aangewezen op 18 mei 1981 (NLB-
 499 46323/46569). Het voormalige staatsnatuurmonument Waddenzee II is aangewezen op 17
 500 november 1993 (NBLF-93-6831).
 501 Het beheer van het voormalige natuurmonument is gericht op een natuurlijke ontwikkeling
 502 van de Waddenzee, waarbij de menselijke invloed hierop zo gering mogelijk dient te zijn,
 503 zodat alle structuren, soorten planten en dieren die van nature in de Waddenzee thuishoren
 504 zich daar kunnen handhaven, ontwikkelen of herstellen.

505 Een compleet overzicht van de natuurwetenschappelijke waarde en natuurschoon zijn
 506 opgenomen in het aanwijzingsbesluit. Deze zijn de grondslag geweest voor de aanwijzing.
 507 Deze voormalige staatsnatuurmonumenten zijn thans onderdeel van het Natura 2000-gebied
 508 Waddenzee (ontwerp aanwijzingsbesluit gepubliceerd op 23 mei 2007). Het Natura 2000-
 509 gebied bestaat uit het Vogelrichtlijngebied Waddenzee (J. 9115397, Stcrt. 1991, nr. 220;
 510 NL9801001) en het Habitatrichtlijngebied Waddenzee (aangemeld in Brussel met nummer
 511 NL100001).
 512

513 **1. BN-waarden die geen extra aandacht behoeven:**

514 **A. Waarden die samenvallen met de Natura 2000-doelen**

- 515 • Habitattypen: Droogvallende en onderlopende zandplaten (H1140); zeekraal- (H1310) en
 516 slijkgrasbegroeiing (H1320), kweldergraszone, lamsoorvelden (beiden H1330). Vegetaties
 517
 518

³ De toelichtingen bij beide beschikkingen komen in sterke mate overeen en beide gebieden worden daarom hier gezamenlijk behandeld.

- 519 met zeeaster (of zulte)⁴, (gewone) zoutmelde⁴ of strandkweek (H1330); Op zandplaten en
 520 jonge duinformaties komen vegetaties met biestarwegras (H2110) en helm (H2120) voor.
 521 • Broedvogels: eidereend⁵, kluut⁴, lepelaar, visdief, noordse en dwergstern.
 522 • Niet-broedvogels:
 523   o Foerageergebied: geulen en watervlaktes: eidereend⁶; aalscholver en zwarte
 524   stern; wadplaten: scholekster, rosse grutto, wulp, kanoet(strandloper); Ondiep
 525   water: kluut en lepelaar;
 526   o Overwinteringsgebied: toppereend, middelste zaagbek en brilduiker (geulen
 527   en watervlaktes).
 528   o Ruigebied en Hoogwatervluchtplaatsen: kluut (slibrijke gebieden); rosse
 529   grutto, kanoet- en bonte strandloper en scholekster.
 530   o Trekvogels: bergeend⁴, scholekster, kanoet- en bonte strandloper, rosse grutto,
 531   wulp.
 532 • HR-soorten: grijze zeehond (H1364), gewone zeehond (H1365)⁷ (foerageergebied,
 533   rustplaats, stranden voor voortplanting, land voor werpen en zogen van jongen);

534 **B. Waarden die niet door Natura 2000 worden afgedekt, maar als ondergeschikt moeten** 535 **worden beschouwd**

536   Geen waarden die ondergeschikt worden geacht aan de Natura 2000-doelen.
 537

538 **2. BN-waarden waar wél apart rekening mee gehouden moet worden:**

539 **C. Waarden die aanvullend zijn**

- 540
 541 • Wadplaten, geulen, geulranden, watervlaktes, vlakke slikken- en kwelderstructuur,
 542   uitgestrekte kwelders en duingebieden; strandvlaktes.
 543 • Vaatplanten: roodzwenkgras, zeerus⁴⁴ hierboven, rode ogentroost; riet en watermunt;
 544   strandhaver⁸ en zeeraket;
 545 • De bodemfauna en de vissen en de vegetatie van buitendijkse gebieden vormen de
 546   voedselbron voor zeer grote hoeveelheden steltlopers, en andere watervogels.
 547 • Groot internationaal belang voor trekvogels en als broed-, foerageer- en rustgebieden
 548   voor vogels.
 549 • Broedvogels: tureluur⁴, meeuwen, sterns, plevieren, diverse steltlopers.
 550 • Foerageergebied: meeuwen waaronder: kokmeeuw, stormmeeuw, zilvermeeuw; sterns
 551   waaronder: visdief, grote, noordse en dwergstern; eenden, steltlopers en diverse
 552   ruitersoorten.
 553 • Hoogwatervluchtplaatsen: steltlopers en meeuwen op de kwelders.
 554 • Bodemleven, waterorganismen zoals vissen en kreeftachtigen en alle soorten
 555   planktonische organismen zijn van belang voor het totale ecosysteem en de organismen
 556   die hogerop in de voedselketen leven zoals zeehonden en vogels. Garnalen⁷ in de
 557   Waddenzee hebben, net al talrijke vissoorten, een belangrijke betekenis voor het
 558   functioneren van het Noordzee ecosysteem.
 559 • Bacteriën zijn van belang als voedselbron voor ééncelligen en andere microscopisch
 560   kleine organismen en ze zorgen voor de afbraak van organisch materiaal;
 561 • Microalgen zijn de belangrijkste voedselbron voor het leven in het water en voor de
 562   bodemdieren in de Waddenzee die hun voedsel uit het water halen. Microalgen komen
 563   voor als zwevend materiaal (fytoplankton) of leven op de bodem (fytobenthos);
 564 • Dierlijk plankton (zoöplankton) voedt zich met plantaardig plankton (fytoplankton),
 565   bacteriën en organisch materiaal. Zoöplankton bestaat voornamelijk uit roeipootkreeftjes
 566   (copepoden), maar ook rib- en schijfkwallen en larven van vissen en bodemdieren zoals
 567   wormen, schelpdieren en meeste grote kreeftachtigen;
 568

---

4 Typische soort voor H1330A en/of H1330B.

5 Typische soort voor H2120.

6 De Waddenzee wordt voor de eidereend ook als belangrijk doortrek, rui- en overwinteringsgebied aangemerkt.

7 Typische soort voor H1140A en/of H1140B.

8 Bedoeld is: zandhaver (*Leymus arenarius*).

- Bodemfauna: In sedimentatiegebieden komen wormsoorten zoals *Heteromastus filiformis*, *Capitella capitata* en het wadslakje voor. Mossels⁷ en kokkels⁷ leven in onderwatergebieden. Op de bodem van de grotere geulen komen gespecialiseerde wormsoorten voor zoals *Nereis longista* en *Magelona papillicornis*. Op de onderwaterbodems komen vissen, krabben en garnalen voor. Verdere karakteristieke bodemfaunasoorten zijn zeepier, strandgaper⁷, nonnetje⁷ en zager⁷.

D. Landschappelijke kwaliteiten en abiotische kenmerken.

- Het waddengebied wordt ervaren als een gebied van bijzondere landschappelijke schoonheid.
- Het weidse karakter, het vrije spel der elementen, de voortdurende wijziging van de grenzen van land en water en de grote vormenrijkdom zijn wezenlijke kenmerken van het gebied.
- De invloed van de menselijke activiteiten op het landschap is minimaal en creëert hierdoor een vrijwel ongeschonden en open karakter.
- De in het gebied heersende rust is uniek.
- De kwelders op de Waddeneilanden hebben een natuurlijke geomorfologie, met fraaie hoogtegradiënten, meanderende kwelderkeken en afwisseling in de mate van natuurlijke drainage. Bodem over het algemeen zandig, mede door de invloed van stuivend zand uit de nabijgelegen duingebieden.
- Jonge duinformaties zijn een zeer specifiek biotoop en door hun zeldzaamheid zijn ze van groot belang als onderdeel van het staatsnatuurmonument.
- De Waddenzee is Nederlands grootste zoutwater getijdengebied en vormt een onvervangbare schakel in een internationale keten van vergelijkbare gebieden.
- De invloed van het getij, golfwerking en de wind maken het gebied uiterst dynamisch en zijn bepalend voor de beleevingswaarde.
- Een gebied van een dergelijke omvang, waarin de mens zijn verbondenheid met natuur en landschap ten volle kan ervaren, is uniek in Nederland.

3. BN-waarden die niet relevant zijn voor Ameland:

- Vissen: De Waddenzee is een belangrijk gebied als kraam-, paai- en opgroeigebied voor tal van vissoorten met vitale betekenis voor het functioneren van het Noordzee-ecosysteem; makreel (in de zeegaten), jonge haring en geep (ook boven de wadplaten), sprot, spiering en verschillende zeenaaldsoorten, zeeforel. Platvissen en bodemvissen zoals zeedonderpad, harnasmannetje en puitaal.
- Kwelders langs de vastelandskust zijn tot stand gekomen door menselijk ingrijpen in de kwelderbodem maar de natuurlijke vegetatiezones van wad naar achterland zijn goed herkenbaar.

2.4.2 Neerlands Reid (BN 1982)

Het voormalige beschermd natuurmonument Neerlands Reid is aangewezen op 23 juli 1982 (NLB/GS/GA-52346).

Een compleet overzicht van de natuurwetenschappelijke waarde en natuurschoon zijn opgenomen in het aanwijzingsbesluit. Deze zijn de grondslag geweest voor de aanwijzing. Dit voormalige beschermd natuurmonument is thans onderdeel van het Natura 2000-gebied Waddenzee (ontwerp aanwijzingsbesluit gepubliceerd op 23 mei 2007). Het Natura 2000-gebied bestaat uit het Vogelrichtlijngebied Waddenzee (J. 9115397, Stcrt. 1991, nr. 220; NL9801001) en het Habitatrichtlijngebied Waddenzee (aangemeld in Brussel met nummer NL100001).

1. BN-waarden die geen extra aandacht behoeven:

A. Waarden die samenvallen met de Natura 2000-doelen.

- 625 • Zilte rus vegetatie (H1330), kruipwilg (H2170), slib- en ziltrijke gebieden met zeekraal
- 626 (H1310A);
- 627 • Broedvogels: noordse stern, visdief, bontbekplevier en strandplevier.
- 628 • Niet-broedvogels: rotgans, groenpootruiter, zwarte ruiter en goudplevier
- 629

630 **B. Waarden die niet door Natura 2000 worden afgedekt, maar als ondergeschikt moeten**

631 **worden beschouwd**

632 Geen waarden die ondergeschikt worden geacht aan de Natura 2000-doelen.

633 2. BN-waarden waar wél apart rekening mee gehouden moet worden:

634 **C. Waarden die aanvullend zijn**

- 637 • Vegetatie: lage duintjes (overlappende met H2120 en H2130), kwelders (deels H1330);
- 638 • Vogels: Het gebied is van belang als broed-, rust-, foerageer, rui- en
- 639 hoogwatervluchtplaats voor een groot aantal vogelsoorten; groot aantal trekvogels (roof-
- 640 en zangvogels).
- 641 • Vaatplanten (1): lage duintjes met zandblauwtje, zandzegge, schermhavikskruid en echte
- 642 walstro te vinden. Hogere duintoppen met tandjesgras, blauwe zegge, gewone veldbies,
- 643 beemdgras⁹, witbol¹⁰, madelief, kale jonker, rode klaver en koekoeksbloem.
- 644 • Vaatplanten (2): In het overgangsgebied tussen kwelder en duinen vindt men
- 645 strandkweek, spiesbladmelde en hertshoornweegbree¹¹, zilte zegge, waterbies, slanke
- 646 waterbies, zilverschoon, herfstleuwentand, kattedoorn, witte klaver, aardbeiklaver,
- 647 fioringras, waternavel, zeegroene zegge, addertong, Armbloemige waterbies¹² en kweek.
- 648 Verder komen ook knopbies¹², vleeskleurige orchis¹², parnassia¹² en duinriet voor. Op lage
- 649 duintjes in de kwelder komen zeevetmuur¹¹, Deens lepelblad¹¹, hertshoorn¹¹ en
- 650 zeeweegbree¹¹ voor. Kenmerkende soorten van de kweldervegetatie zijn: Engels gras⁴,
- 651 zilte schijnspurrie¹¹, rood zwenkgras, ronde rus¹³, zeeaster, melkkruid⁴, zilte zegge,
- 652 aardbeiklaver en fraai duizendguldenkruid¹¹. Rond de monding bevindt zich een
- 653 kweldergras landschap met kweldergras, lepelblad^{11, 14}, Engels lepelblad¹¹, lamsoor¹¹,
- 654 gesteelde obione^{11, 15}, zeeweegbree, zeekraal en strandzoutgras. Soorten langs slenken:
- 655 schorrenkruid en obione^{11, 16}. Op hogere zandige gedeelten komen zeealsem¹¹ en
- 656 fioringras voor.

657 **D. Landschappelijke kwaliteiten en abiotische kenmerken.**

- 659 • Van betekenis uit een oogpunt van natuurschoon door zijn weidsheid en ongereptheid,
- 660 maar ook door zijn karakter als natuurlijke laagte in samenhang met de aangrenzende
- 661 delen van het Waddenzeegebied. Deze betekenis ontleent het aan zijn karakter van
- 662 natuurlijke laagte met hier en daar lage duinpartijtjes, aan drie zijden omsloten door
- 663 hoge duinen. Aan de zuidzijde gaat deze laagte over in het wad. Het gebied wordt door
- 664 enige natuurlijke slenken, die nog in open relatie met de Waddenzee staan, doorsneden.
- 665 De beleving van het natuurschoon kan worden beïnvloed door activiteiten die zich tot ver
- 666 buiten de grenzen van dit gebied afspelen.
- 667 • Het gebied is uniek vanwege de specifieke processen (hydrologische en
- 668 sedimentologische) die ten gronde liggen aan de vorming van het gebied en vanwege de
- 669 geomorfologische en bodemkundige structuur.
- 670 • Het bezit een grote verscheidenheid aan milieuumstandigheden afhankelijk van de zout,
- 671 vochtgehalte van de bodem en de beweidingsintensiteit.
- 672 • Een voorwaarde voor het behoud van de functies die het gebied voor vogels vervult is een
- 673 zo groot mogelijke rust.

---

9 Onduidelijk is welke soort bedoeld is.

10 Bedoeld is gestreepte witbol (*Holcus lanatus*)

11 Typische soort van H1310B.

12 Typische soort van H2190B.

13 Huidige naam: zilte rus (*Juncus gerardi*)

14 Bedoeld is waarschijnlijk Deens lepelblad (*Cochlearia danica*)

15 Huidige naam: gesteelde zoutmelde (*Atriplex pedunculata*).

16 Huidige naam: gewone zoutmelde (*Atriplex portulacoides*)

3. BN-waarden die niet relevant zijn voor Ameland

Niet van toepassing.

2.5 Ecologische vereisten van instandhoudingsdoelen

In deze paragraaf wordt voor de aan het beheerplangebied Ameland toegewezen Natura 2000-doelen aangegeven welke omstandigheden gerealiseerd moeten zijn om een duurzaam voorkomen van de betreffende habitattypen en soorten mogelijk te maken. Kennis van deze zogenaamde ecologische vereisten is nodig om te beoordelen of menselijke activiteiten gunstig of ongunstig zijn voor de doelrealisatie. Daarnaast geeft deze informatie richting aan de afweging of en hoe verschillende maatregelen genomen kunnen worden om de omstandigheden voor habitattypen en soorten geschikt te maken of te verbeteren.

Bij dit alles moet aangetekend worden dat het realiseren van de ecologische vereisten t.b.v. een Natura 2000-doel betekent dat men daarmee de omstandigheden naar beste vermogen en kennis verbetert, maar dat dit geen harde garantie vormt voor een daadwerkelijke uitbreiding en/of kwaliteitsverbetering van habitattypen, leefgebieden en populatie-omvang van doelsoorten. Er kan sprake zijn van ontwikkelingen die men in of direct rondom een Natura 2000-gebied niet in de hand heeft, bv. bottlenecks in broed- of overwinteringsgebieden of langs trekroutes van trekvogels, onvoldoende vestigingscapaciteit of een te geringe kolonisationsnelheid van nu niet of nauwelijks aanwezige doelsoorten. De hier geformuleerde ecologische vereisten zijn weliswaar gebaseerd op de enorme kennisontwikkeling in het ecologisch onderzoek van de afgelopen decennia maar dat betekent niet dat men alle sleutelprocessen in voldoende mate in beeld heeft. Dat is niet een tekortkoming maar inherent aan de herstel- en ontwikkelingsfase waarin het natuurbeheer zich momenteel bevindt. De consequentie is dat maatregelen, zeker wanneer die een innovatief karakter hebben met hun aard of de schaal waarop ze genomen worden, gepaard dienen te gaan aan goed begeleidend monitoringonderzoek.

Voor de **habitatsoorten** zijn de ecologische vereisten opgenomen in **Bijlage 1**. Hierin zijn het leefgebied of standplaats en voedsel beschreven. Voor de verschillende **vogelsoorten** zijn per soort de ecologische vereisten qua leefgebied (als broedvogel en als niet-broedvogel), voedselbeschikbaarheid en rust beschreven, soms aangevuld met de minimaal vereiste populatie-omvang. Voor alle voor het beheerplangebied aangewezen soorten zijn deze gegevens opgenomen in **Bijlage 2**.

Hieronder in Tabel 2.7 worden de ecologische vereisten van de verschillende **habitatsoorten** weergegeven voor 4 verschillende milieufactoren, nl. zuurgraad, vochtregime, zoutgehalte en voedselrijkdom (incl. de kritische depositie waarde voor stikstof). Voor elk habitatype wordt per factor aangegeven bij welke waardentrajecten het habitatype optimaal (kernbereik: —), minder optimaal of slechts tijdelijk (aanvullend bereik: .....) of in het geheel niet (buiten bereik: “blanco”) kan voorkomen. Voor de exacte definiëring van het vochtregiem en voedselrijkdom word verwezen naar de legenda van **Bijlage 3**. De ecologische vereisten voor een habitatype zijn afgeleid van de ecologische vereisten van de in dat habitatype thuishorende vegetatietypen. Per milieufactor zijn de gegevens voor habitat- én vegetatietypen weergegeven in de **Bijlagen 3a t/m 3f**. In **Bijlage 3g** zijn de recent vastgestelde kritische depositiewaarden voor de aanwezige habitattypen weergegeven.

Voor het onbegroeide habitatype H1140 slik- en zandplaten (subtype A in het getijdengebied en subtype B in de Noordzeekustzone) zijn geen ecologische vereisten geformuleerd in termen van waardentrajecten voor bovengenoemde milieufactoren. Deze vereisten zijn niet of nauwelijks relevant voor de voorkomende soorten en levensgemeenschappen en ze kennen een veel te grote bandbreedte in verband met de zeer sterke dynamiek die op zich zelf juist zo karakteristiek is voor dit habitatype. De enige

731 ecologische vereiste voor dit type is dat er sprake moet zijn van het dagelijks over- en
732 afstromen van zeewater onder invloed van het getij. In feite is dit een definitiekwestie:
733 H1140 omvat de onbegroeide zand- en slikplaten tussen gemiddeld hoog- en laag water.
734
735

Tabel 2.7a: Ecologische vereisten van de habitattypen

	Zuurgraad: (pH-H ₂ O)	Vochtregime	Zout: Cl-gehalte (mg/l)	Voedselrijkdom	KDW
—: kernbereik van het habitatype .....: aanvullende bereik van het habitatype ⊥: geldt alleen voor de toplaag van de bodem. †: geldt alleen voor de diepere bodemlaag	Basisch: > 7.5 Neutraal: 7.0-7.5 Neutraal: 6.5-7.0 Zwak zuur: 6.0-6.5 Zwak zuur: 5.5-6.0 Matig zuur: 5.0-5.5 Matig zuur: 4.5-5.0 Zuur: 4.0-4.5 Zuur: < 4.0	Overstroming zout water Diep water Ondiep water Ondiep droogvallend Inunderend Zeer nat Nat Zeer vochtig Vochtig Matig droog Droog	Zeer zoet: <150 Zoet: 150-300 Zwak brak: 300-1.000 Licht brak: 1.000-3.000 Matig brak: 3.000-10.000 Zout: >10.000	Zeer voedselarm Matig voedselarm Licht voedselrijk Matig voedselrijk a Matig voedselrijk b Zeer voedselrijk Uiterst voedselrijk	kg N /ha/jr . . . . .
H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	—	D			35 2
H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	— — — — —	I		.....	35 2
H1320 Slijkgrasvelden	—	D			35 2
H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	— — —	R			35 2
H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	— — —	N			? ?
H2110 Embryonale duinen	— — —	I			20 1
H2120 Witte duinen	— — — — —	N			20 1
H2130A *Grijze duinen (kalkrijk)	— — — — —	N			17,4 1
H2130B *Grijze duinen (kalkarm)	— — — — —	N			13,1
H2130C *Grijze duinen (heischraal)	— — — — —	N			10,8
H2140A *Duinheiden met kraaihei (vochtig)	— — — — —	N			18 1
H2140B *Duinheiden met kraaihei (droog)	— — — — —	N			15 1
H2150 *Duinheiden met struikhei	— — — — —	N			15
H2160 Duindoornstruwelen	— — — — —	N			28,3 2
H2170 Kruipwilgstruwelen	— — — — —	N			32,3 2
H2180A Duinbossen (droog)	— — — — —	N			18 1
H2180B Duinbossen (vochtig)	— — — — —	N			28,6 2
H2180C Duinbossen (binnenduinrand)	— — — — —	N			25 1
H2190A Vochtige duinvalleien (open water)	— — — — —	N			14 1
H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	— — — — —	N			19,5 1
H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	— — — — —	N			19,4 1
H2190D Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	— — — — —	N			>34 >2
H6230 *Heischrale graslanden	— — — — —	N			11,6 8

Tabel 2.7b: legenda Ecologische vereisten van de habitattypen		
Vereiste	Klasse	Omschrijving
Vochtregime	Overstroming met zout water	D = Dagelijks, R = regelmatig, I = Incidenteel, N= Nooit
	Diep water	GVG > 50 cm + maaiveld
	Ondiep water	GVG = 20 – 50 cm + maaiveld. en GLG >0 cm tov maaiveld
	Ondiep droogvallend	GVG = 20 – 50 cm + maaiveld. en GLG <0 cm tov maaiveld
	Inunderend	GVG = 5 - 20 cm + maaiveld.
	Zeer nat	GVG = 5 cm + maaiveld – 10 cm - maaiveld
	Nat	GVG = 0 - 25 cm – maaiveld.
	Zeer vochtig	GVG = 25 – 40 cm – maaiveld.
	Vochtig	GVG > 40 cm – maaiveld en droogtestress < 14 dagen
	Matig droog	GVG > 40 cm – maaiveld en droogtestress 14-32 dagen
	Droog	GVG > 40 cm – maaiveld en droogtestress > 32 dagen
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm	Bodem: kalkarm zand en veen, Watertype: regenwater, Overstroming: geen, Bemesting: geen.
	Matig voedselarm	Bodem: kalkrijk zand, Watertype: lokaal grondwater en regenwaterlenzen, Overstroming: incidentele overstroming, Bemesting: geen.
	Licht voedselrijk	Bodem: oude klei en kalkarme loss, Watertype: basenrijk grondwater, Overstroming: incidentele overstroming, Bemesting: geen.
	Matig voedselrijk a	Bodem: zavel, lichte klei, klei-op-veen, Watertype: schoon oppervlakte water laagveen en beken, Overstroming: regelmatige overstroming met schoon beekwater, Bemesting: licht.
	Matig voedselrijk b	
	Zeer voedselrijk	Bodem: zware klei gerijpt, Watertype: schoon rivierwater en zeewater, Overstroming: regelmatige overstroming met rivier- en zeewater, Bemesting: licht.
KDW	Uiterst voedselrijk	Bodem: vers slibrijk sediment en ongerepte klei, (zwaar) bemeste systemen, Watertype: geutrofieerd oppervlakte water, Overstroming: afzetting vloedmerk, overstroomd met geutrofieerd slibrijk water, Bemesting: zwaar.
	Kritische depositie waarde voor stikstof	In kg N/ha/jr of mol N/ha/jr

3 ECOLOGISCHE GEBIEDSBESCHRIJVING

Het gehele Waddengebied is niet alleen in Europa maar zelfs wereldwijd zodanig uniek dat het als samenhangend gebied als Werelderfgoed aangewezen is. De kern van de argumentatie voor deze aanwijzing is dat het om een aaneengesloten wetland van zeer grote omvang gaat waar niet alleen een zeer grote variatie aan levensgemeenschappen en soorten voorkomt maar waar bovendien hun onderlinge relaties nog vrijwel volledig autonoom en volgens een natuurlijke hiërarchie verlopen. In ruimte en in tijd bepalen biologische processen als eten en gegeten worden, samenwerken tegen een gemeenschappelijke vijand of concurreren om voedsel, licht en ruimte hoe de samenstelling van levensgemeenschappen op een bepaald moment is en hoe die weer verandert. Veel van deze relaties worden verder bepaald door een ongestoorde werking van wind en water. Deze werking is in ruimte en tijd zo dominant dat vestiging, groei, sterven en afbraak van organismen op allerlei verschillende manieren direct beïnvloed worden mét maar ook zonder tussenkomst van andere organismen. Voor de natuur op de Waddeneilanden geldt in grote lijnen hetzelfde. Weliswaar zijn er soms enige beperkingen aan de natuurlijke processen opgelegd door gedeeltelijke bedijkingen aan de Waddenzeezijde en vastlegging van stuifdijken langs oude duinkernen maar daarbinnen, op iets lager schaalniveau, spelen processen zich toch nog op heel natuurlijke wijze af. Bovendien verlopen de processen daarbuiten, op de koppen en staarten van de eilanden, nog grotendeels op spontane wijze. Bovenstaande notie staat ook centraal bij de opstelling van deze beheerplannen voor de bewoonde Waddeneilanden als focuspunt voor de drie betrokken Natura 2000-gebieden (de Duinen van elk eiland met de aangrenzende delen van Waddenzee en Noordzeekustzone). Hoewel de doelen geformuleerd zijn in termen van behoud, uitbreiding of kwaliteitsverbetering van afzonderlijke habitattypen en specifieke leefgebieden van soorten, kan een adequaat natuurbeleid in een gebied van deze allure in feite alleen maar uitgaan van de sturende werking van de dominante natuurlijke processen. Expliciete doelen voor habitattypen en soorten zijn daarbij uitstekende toetsstenen om te beoordelen of de natuurlijke processen inderdaad nog goed, d.w.z. ongestoord door menselijke ingrepen binnen of buiten het gebied, verlopen. Voor een deel is er inmiddels heel veel kennis om ontwikkelingen van habitattypen en populaties te kunnen interpreteren in termen van het verloop van natuurlijke processen. Die kennis moet en zal gebruikt worden bij een beschrijving van de huidige staat van de in de aanwijzingbesluiten van de drie betrokken Natura 2000-gebieden geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen: in paragraaf 3.4 de doelen voor de habitattypen, in par. 3.5 de doelen voor de habitatsoorten, in par. 3.6 de doelen voor de Vogelrichtlijn broedvogelsoorten en in paragraaf 3.7 de doelen voor de overige in het kader van de Vogelrichtlijn aangewezen vogelsoorten. Voor broedvogels zijn op basis van de laatste integrale karteringen (2001 en 2006) de broedgebieden op kaart aangegeven inclusief de aantallen broedparen; daarnaast worden de trends in aantallen broedparen over de laatste 30 jaar gegeven. Voor de niet-broedvogels worden de verschillende functies van Ameland nader beschreven en op kaart aangegeven. Dit gebeurt aan de hand van de vogeltellingen op de hoogwatervluchtplaatsen (HVP's) zoals vermeld in het SOVON rapport (Wiersma 2009).

Echter, het beoordelen van effecten van bestaand en toekomstig gebruik en het aangeven van benodigde maatregelen kan gezien bovenstaande niet alleen op basis van effecten op afzonderlijke soorten en habitattypen beoordeeld worden. Daarboven, of misschien eerder aan de basis daarvan, ligt in deze gebieden de beoordeling van de effecten op het gehele landschap en de natuurlijke processen die functioneren en structuur van het ecosysteem van de eilanden bepalen. Om die reden wordt in dit hoofdstuk in de paragrafen 3.1 t/m 3.3 achtereenvolgens de landschapsopbouw van een “natuurlijk” Waddeneiland geschetst, vervolgens de vertaling daarvan naar de situatie op Ameland beschreven en worden tenslotte de belangrijkste aanknopingspunten voor Natura 2000 op landschapsecologisch niveau aangegeven.

3.1 Algemene landschapsecologische beschrijving Waddeneilanden

De grootste betekenis van de Waddeneilanden voor het natuurbeleid is dat ze enerzijds zelf voor een zeer groot deel uit natuurgebied bestaan en anderzijds in hun ruime omgeving omringd worden door aangrenzend natuurgebied, nl. de Waddenzee en de Noordzee. Deze gegevenheden maken het mogelijk dat natuurlijke processen hun werk kunnen doen op elders niet in Nederland voorkomende schalen in ruimte en tijd. Het gaat daarbij zowel om abiotische (zich in de levenloze natuur afspelende) processen als om biotische (zich in de levende natuur afspelende) processen en om hun onderlinge invloeden. De belangrijkste abiotische processen zijn neerslag en verdamping, overvloeiing met zout of zoet water en grondwaterstroming, ophoping, afbraak en transport van zandig tot kleiig materiaal, ver-, over- en uitstuiving van zand en natte en droge depositie c.q. emissie van chemische stoffen. Bij de biotische processen gaat het om spontane vestiging van planten- en diersoorten en daaropvolgende natuurlijke populatie-ontwikkelingen, inclusief het soms (lokaal) weer verdwijnen van soorten, en om intra- en interspecifieke processen (binnen en tussen soorten) als predatie, consumptie, concurrentie en facilitatie. Dat abiotische processen veel invloed hebben op biotische processen is makkelijk voor te stellen: denk aan de invloed van verschillen in bodem en watervoorziening op de planten- en dierenwereld. Echter in grootschalige natuurgebieden is het omgekeerde misschien wel even belangrijk: denk aan de vroegere invloed van konijnen (toen ze nog in grote aantallen voorkwamen) en vooral aan de effecten van stapelend materiaal van afgestorven organismen op de chemische samenstelling van de bodem maar ook op de waterhuishouding.

Als resultaat van het natuurlijk verloop van al deze processen en hun onderlinge wisselwerkingen ontstaan zeer afwisselende patronen van ecosystemen met bijbehorende levensgemeenschappen. Bij nadere beschouwing bestaan deze patronen vaak uit deelpatronen die onder invloed staan van deelprocessen. Omgekeerd vormen ze zelf vaak een onderdeel van macro-patronen die aangestuurd worden door macro-processen. Zo'n nadere beschouwing heeft recent geleid tot het beschrijven van een zogenaamd "modeleiland" door een expertteam van geomorfologen, hydrologen en ecologen. Zo'n modeleiland is een theoretische reconstructie van een eiland met z'n voornaamste (hoofd)vormen zoals dat vorm krijgt wanneer de dominante processen in het Waddengebied zonder noemenswaardige menselijke invloed kunnen verlopen. Elke "geo-ecologisch" (hoofd)vorm wordt gekenmerkt door zijn eigen ontwikkelingsrichting en -termijn op z'n eigen ruimte- en tijdschaal. Het resultaat is op toegankelijke wijze beschreven en geïllustreerd in "Eilanden natuurlijk" (2008), een uitgave van Het Tij Geleerd. De vijf hoofdvormen van het modeleiland zijn (zie fig. 3.1):

1. een **eilandkop** bestaande uit meer of minder grote zandplaten met daarop embryoduintjes en/of natuurlijke zeerepen die strandvlakten geheel of deels afsluiten van de invloed van zout water;
2. een omvangrijk **duinboogcomplex**, aan de noordzijde begrensd door stranden al of niet met embryoduintjes, aan de binnenzijde (de zuidzijde) begrensd door een binnenduinrand overgaand in oude kwelderafzettingen;
3. een **washovercomplex** met vertakte geulenstelsels;
4. een **eilandstaart** met strandvlaktes, allerlei natuurlijke duinvormen, hoge en lage kwelders en bijbehorende slenkssystemen;
5. **strand en vooroever** aan de Noordzeezijde als een longitudinaal element langs het gehele eiland, het onderdeel waar de grootste veranderkracht (dynamiek) die op het eiland inwerkt vandaan komt.

Binnen de vijf hoofdvormen ontwikkelen zich kleinere onderdelen die meerdere decennia kunnen blijven bestaan. De tijdschaal staat tussen haakjes aangegeven in de legenda (in jaren).

De onderdelen van het modeleiland.

1. Eilandkop

- 1a) zandplaat uit de binnendelta (50)
- 1b) zandplaat uit de buitendelta (50)
- 1c) strandhaak (25)

2. Duinboogcomplex

- 2a) duinboog (100)
- 2b) ingesloten strandvlakte (100)
- 2c) kwelder met kwelderkreken (100)
- 2d) parallelle duinketen (50)
- 2e) ingesloten strandvlakte (50)

3. Washovercomplex

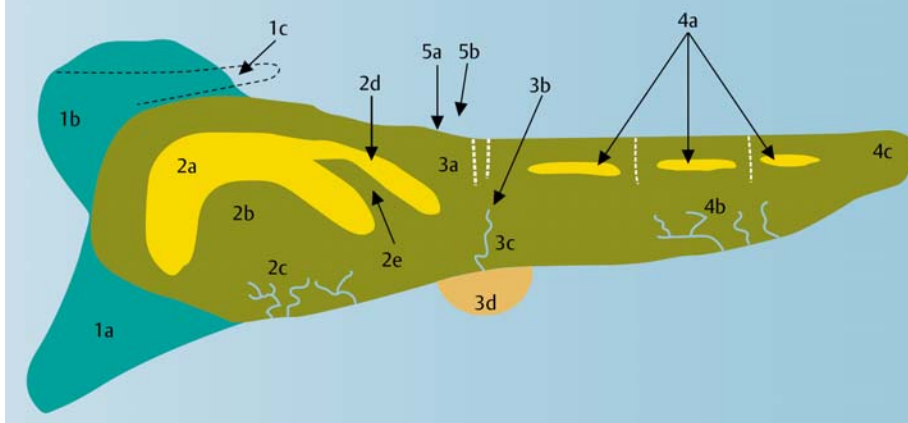
- 3a) washovers (50)
- 3b) washovervlakte (100)
- 3c) kwelderkreek
- 3d) zandplaat

4. Eilandstaart

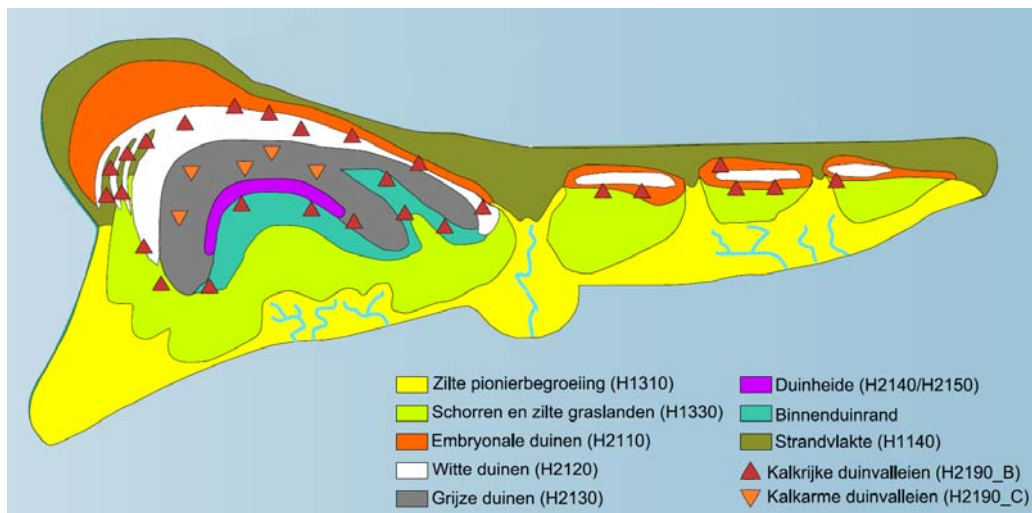
- 4a) door washovers gekerfde zeereep (25)
- 4b) kwelder met kwelderkreken (25)
- 4c) kwispelende staart (25)

5. Strand en vooroever

- 5a) strand
- 5b) vooroever

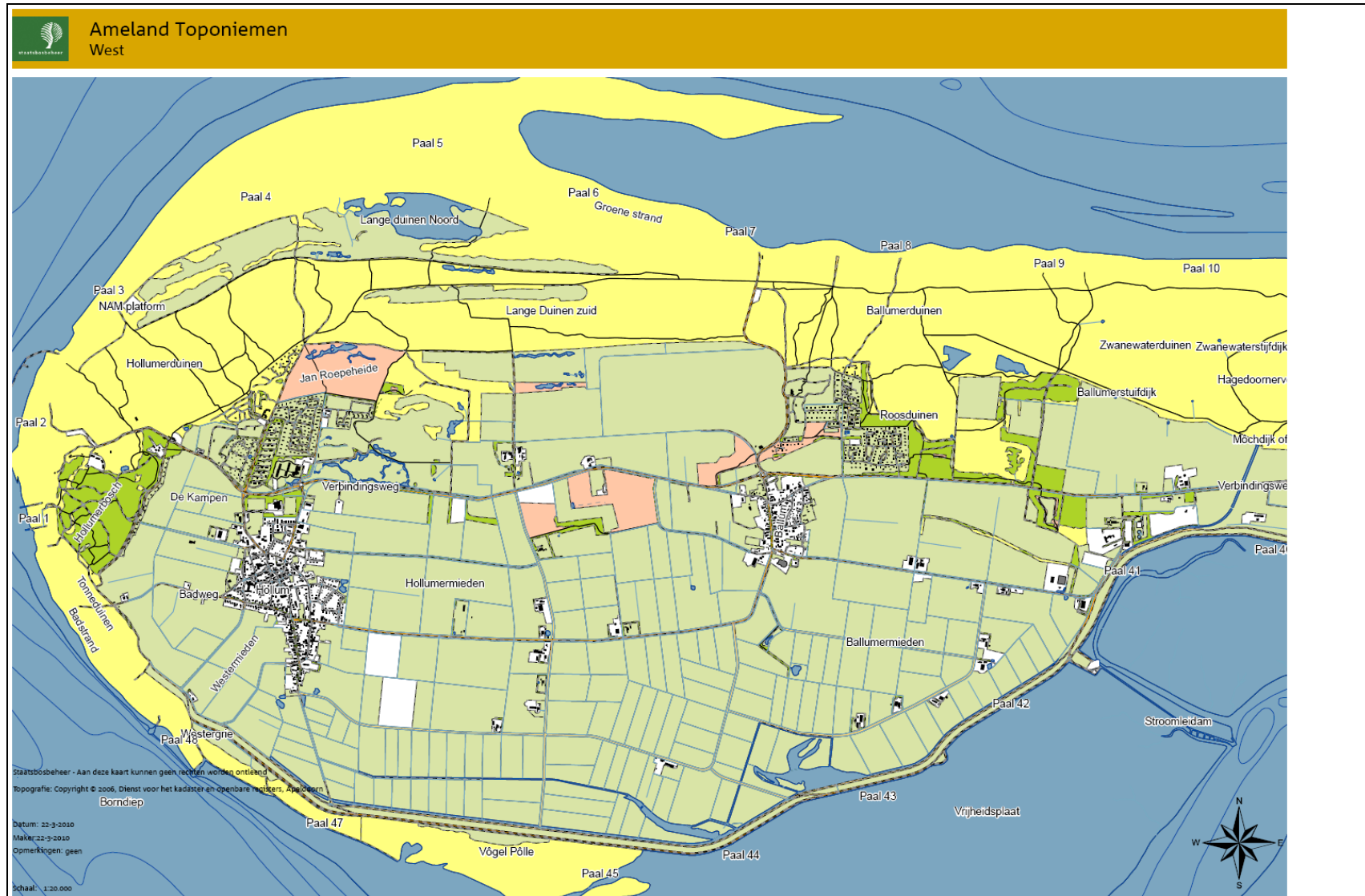
Figuur 3.1: Opbouw modeleiland (Uit: Löffler e.a., 2008)

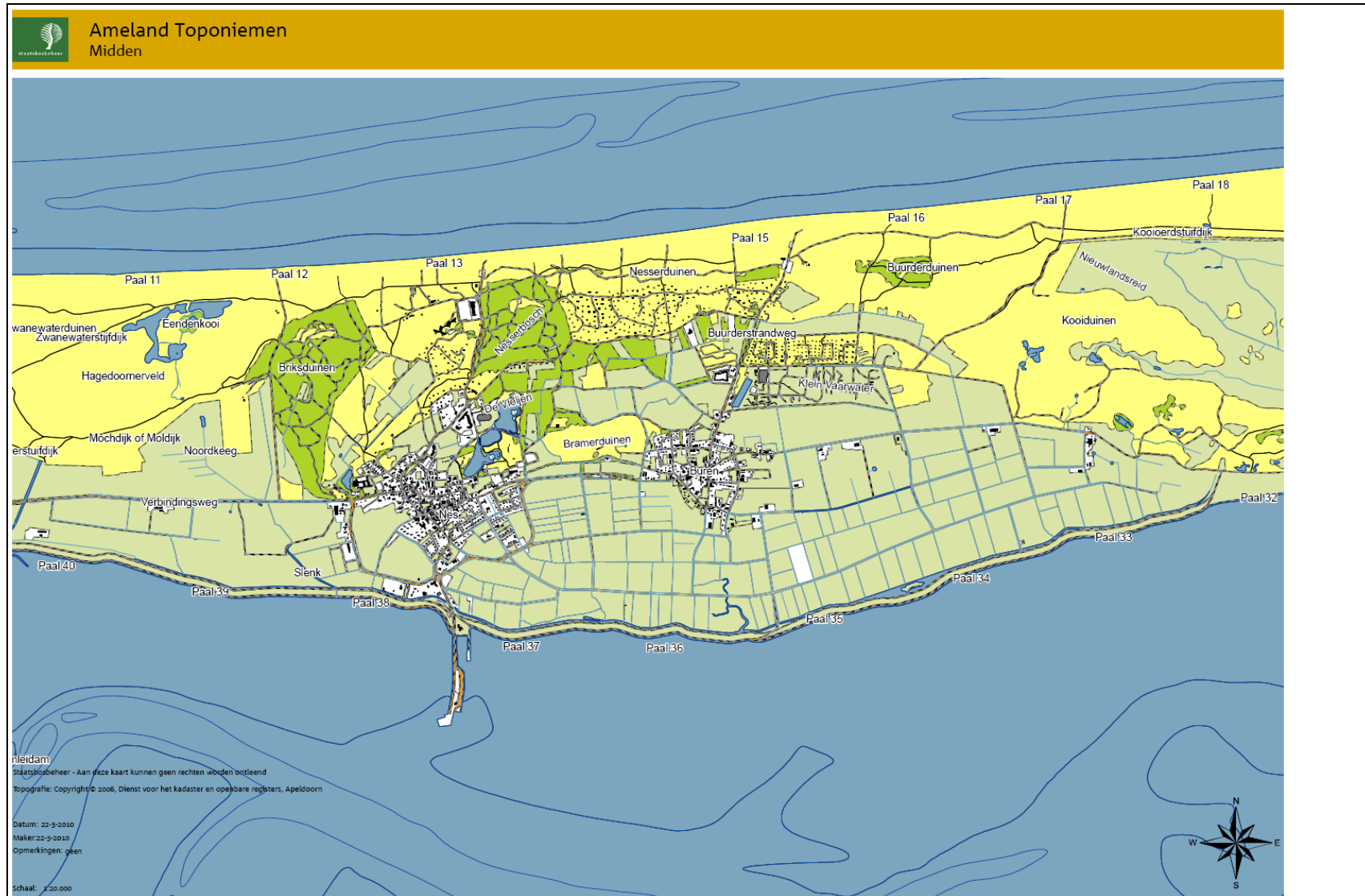

Figuur 3.2: Natuurlijke positionering van habitattypen op modeleiland

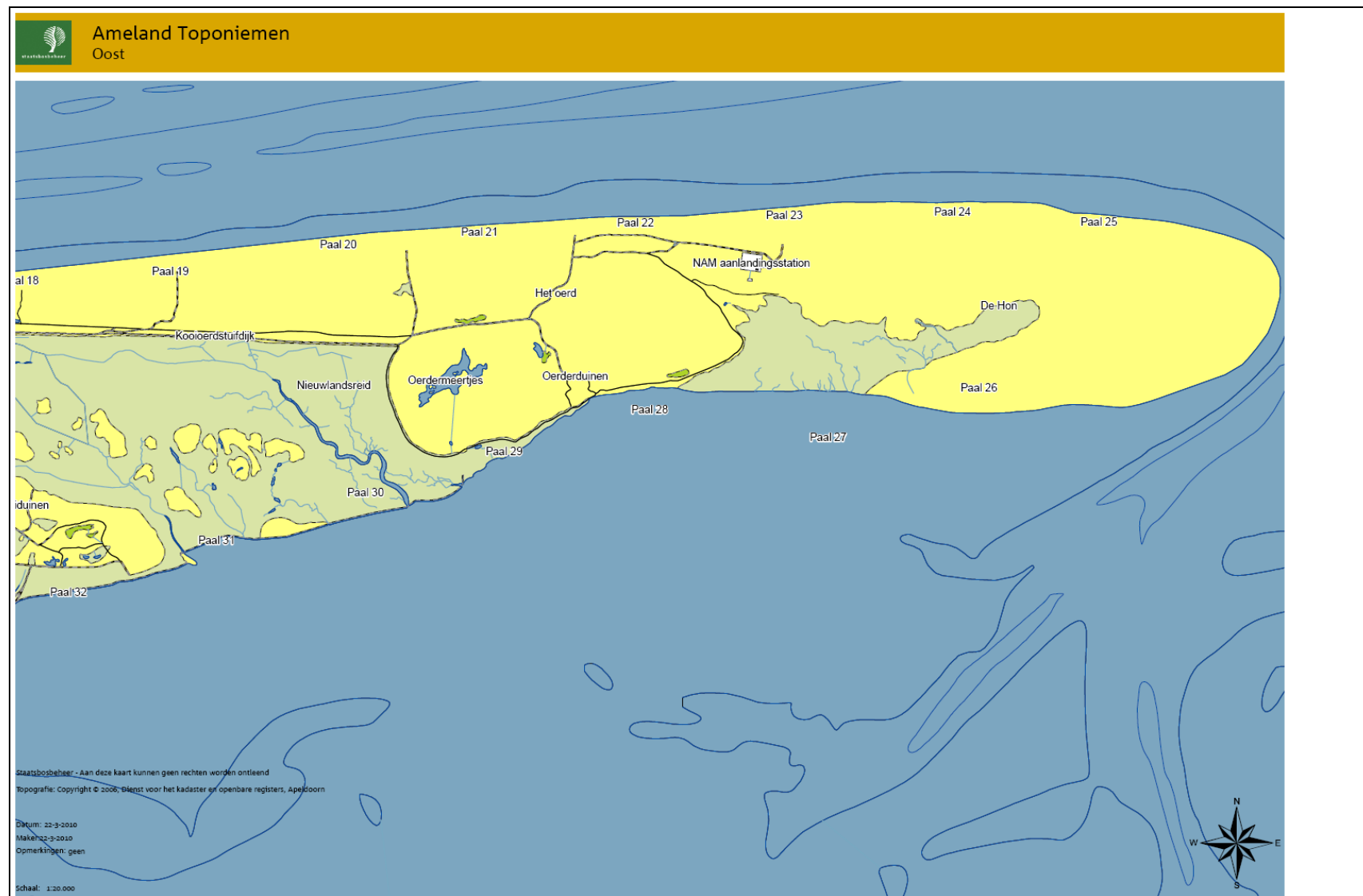
De Habitattypen waarvoor Nederland een bijzondere verantwoordelijkheid draagt hebben een eigen natuurlijke positie op zo'n "modeleiland" (zie fig. 3.2).

De perspectieven op de langere termijn zijn vooral afhankelijk van de toestand waarin de geomorfologische basiselementen zich als dragers van deze habitattypen bevinden. De habitatsoorten en de vogelrichtlijnsoorten zijn wat betreft de kwaliteit en kwantiteit van het door hen benodigde leefgebied vanzelfsprekend ook sterk gebonden aan het patroon van voorkomen van specifieke habitattypen en onderliggende geomorfologische basiselementen. Zo is voor moerasvogels de aanwezigheid van verouderde duinvalleien, thuishorend in duinboogcomplexen en soms in de rand van stabiele washovercomplexen, cruciaal. Bosvogels zullen voornamelijk in duinboogcomplexen worden aangetroffen, vogels van open duin in de grijze duinen en duinheiden van duinboogcomplexen en aangroeiende eilandkoppen. Strandbroeders zijn weer afhankelijk van de aanwezigheid van grote strandvlaktes met hier en daar embryonale duintjes zoals aanwezig op eilandstaarten en -koppen. Daarnaast speelt, voor elke vogelsoort op z'n eigen wijze, het ruimtelijk patroon en de nabijheid van de verschillende functionele biotopen (foerageergebied, rustgebied, slaapplek, broedgebied) een rol. Ook de gevoeligheid voor verstoring kan per soort en per biotoop weer sterk verschillen. Dit alles maakt dat het beschrijven van de perspectieven voor de vogelrichtlijnsoorten weliswaar ook afhankelijk is van de aanwezigheid en kwaliteit van voorkomende geomorfologische basiselementen en habitattypen maar dat het vanwege de ruimtelijke patronen ervan en de specifieke zonering van versturende gebruiksvormen voor elk eiland een kwestie van maatwerk is.

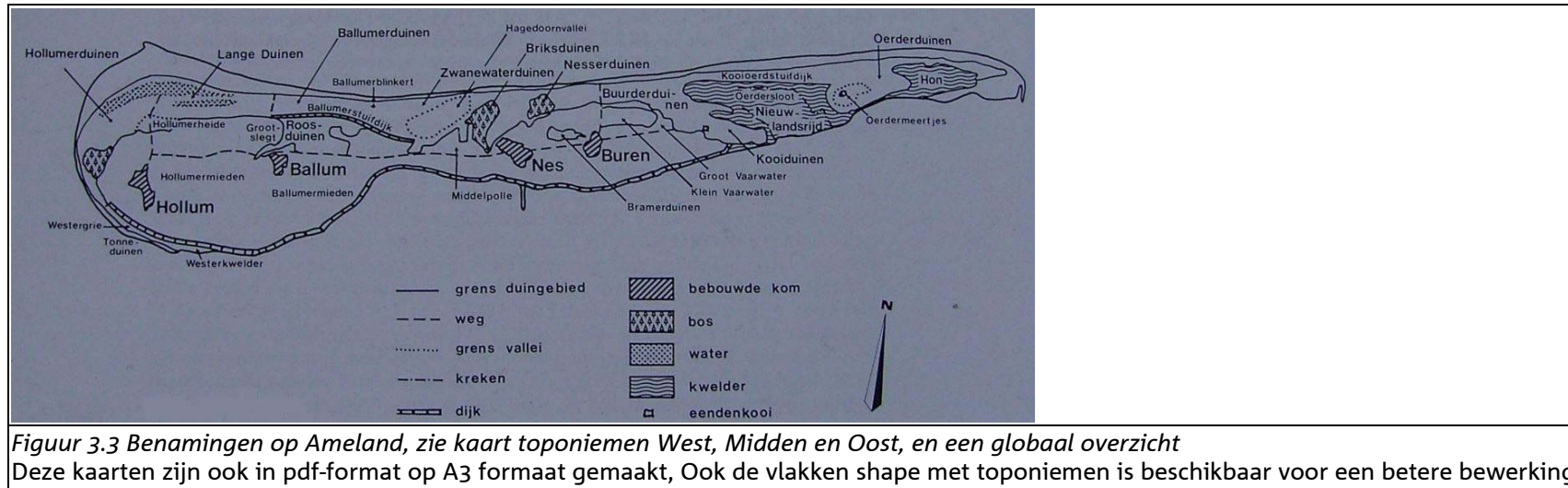

Figuur 3.3 Benamingen op Ameland, zie kaart toponiemen West, Midden en Oost, en een globaal overzicht

Deze kaarten zijn ook in pdf-format op A3 formaat gemaakt, Ook de vlakken shape met toponiemen is beschikbaar voor een betere bewerking.

3.2 Landschapsecologische karakteristiek van Ameland

Al in de oudst beschikbare geschriften ligt Ameland op ongeveer dezelfde positie als tegenwoordig. Sinds ca. 1500, maar mogelijk al ver daarvoor, wordt het eiland gekarakteriseerd door de aanwezigheid van drie afzonderlijke, nu door (zand)dijkstructuren met elkaar verbonden duinboogcomplexen: in het westen het Hollum-Ballum complex, oostelijk daarvan het Nes-Buren complex en verder naar het oosten het complex van de Oerderduinen. Vergelijking van figuur 3.3. (huidige topografie Ameland) met de op last van de Staten van Friesland door Eekhof opgestelde kaart uit 1854 (figuur 3.4) laat zien dat de op laatstgenoemde kaart dominante natuurlijke opbouw van het eiland ook nu nog goed te herkennen is. Wel wordt door Allan (1857) aangegeven dat het eiland in de voorafgaande eeuwen vanaf de Waddenzeezijde langdurig in oppervlakte is afgenomen. Volgens hem was het “naar men wil, zelfs viermaal groter dan tegenwoordig” (in 1857 !). Uit reconstructies van Isbary (1936) blijkt dat de Waddenkustlijn van 1568 vanaf Ballum naar het oosten 1-2 km zuidelijker lag. In de loop van de 19^e eeuw leidde afkalving onder invloed van een zich steeds verder noordwaarts verplaatsende diepe Waddengeul ten zuidoosten van Ballum evenwel tot een steeds verdere versmalling van het eiland. In 1847 werd ter bescherming van het achterliggende kweldergebied en de aangrenzende Mieden (met plaggendijkjes bekaade complexen hooi- en bouwlanden) van Ballum een stroomgeleidingsdam aangelegd die de oprukkende stroomgeul nadien verder uit de kust hield. Ongeveer tegelijkertijd slaagde men er in om iets oostelijker, daar waar aan de Noordzijde een washovercomplex actief was, de duincomplexen van Hollum-Ballum en Nes-Buren door een dijk met elkaar te verbinden. In figuur 3.4 is deze dijk aangegeven als de Helm-dam, op latere kaarten als Moldijk of op z’n Amelands Môchdijk, genoemd naar de zgn. Molborden waarmee met inzet van paarden zand ter versterking werd aangeschoven. Bij stormtijden was hier tot dan toe soms een waterverbinding geweest tussen Waddenzee en Noordzee. Allan (1857) gaf echter aan dat al voor de aanleg van genoemde Môchdijk het middendeel zodanig opgehoogd was dat het risico van een permanente doorbraak dwars over het eiland nihil was geworden.

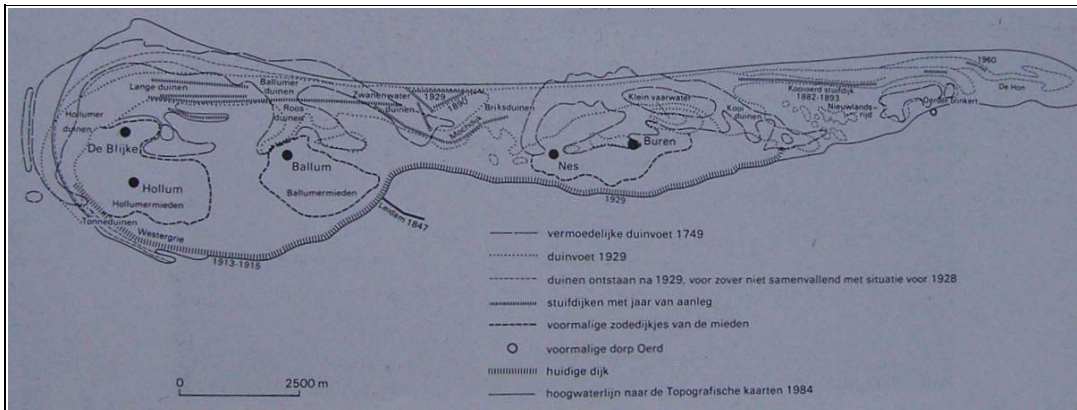

Figuur 3.4: Kaart Ameland uit 1854 (Eekhof in opdracht van Staten van Friesland)

Uit een vergelijking van de situatie halverwege de 19^e eeuw (fig. 3.4) met de huidige situatie (fig. 3.3) komt naar voren dat de niet door duinen ingenomen delen van het eiland inmiddels perceelsgewijs ingedeeld zijn en dat er een uitgebreide infrastructuur is ontstaan, zowel in de vorm van wegen als in de vorm van sloot- en greppelpatronen. De oude zeer kleinschalige kavelpatronen in de Miedengebieden van Hollum en Ballum en, iets minder kleinschalig, onder Nes en Buren zijn daarentegen verdwenen. Daarnaast is vanaf het westen, aansluitend op de Tonneduinen, tot in het oosten, aansluitend op de Kooидуinen een dijk langs de Waddenzee aangelegd (tussen 1915 en 1930). Ook de kwelder van het Nieuwlandsruid is bekaad. In het duingebied zijn gedurende de laatst anderhalve eeuw eveneens een aantal belangrijke veranderingen opgetreden:

- Langs de zuidwest- en westzijde van het eiland is er veel kustafslag geweest onder invloed van de schurende werking van het opdringende Borndiep. Enkele recente zandsuppleties hebben er voor gezorgd dat de achteruitgang (althans tijdelijk) gestopt is en dat het badstrand tot nu toe gespaard is gebleven.

- Aan de noordwest- en noordzijde van het westelijk duinboogcomplex is een zandplaat aangeland waarop omstreeks 1930 een zeer grote primaire duinvallei, de Lange Duinen Noord, is afgesnoerd.
- In de voormalige washoervlakte tussen de twee westelijke duinboogcomplexen zijn na de aanleg van bovengenoemde Môchdijk successievelijk nog diverse andere stuifdijken “aangelegd”, de meest noordelijke in de zeereep in 1929 (zie fig. 3.5 voor de vormveranderingen van het eiland en de tijstippen van aanleg van diverse stuifdijken).
- In de oostelijker gelegen voormalige washoervlakte tussen het Nes-Buren duinboogcomplex en de Oerderduinen ter hoogte van de kwelder Nieuwlandsrijd zijn aan de noordzijde eveneens diverse pogingen gedaan om stuifdijken op te bouwen die beide duincomplexen konden verbinden. Met de aanleg van de Kooioerdstuifdijk tussen 1882 en 1893 slaagde men hierin.
- Na aanleg van de Kooioerdstuifdijk waren kennelijk de omstandigheden geschapen voor het op natuurlijke wijze aan de noordzijde van de Oerderduinen ontstaan van diverse nieuwe duinreeksen (achtereenvolgens omstreeks 1910, 1928 en 1933) parallel aan en rond de buitenzijde van het oorspronkelijke oogduincomplex. In de jaren 60 van de vorige eeuw zijn tenslotte de buitenste jonge duintjes ingepast in de toen op te bouwen huidige stuifdijk. Aan de zuidkant was het Oerderduinen-complex in de voorafgaande periode overigens sterk afgeslagen waarbij het ooit in de luwte van dit duincomplex gelegen dorp Oerd in de golven is verdwenen.
- Uit een luchtfoto van 1949 van de Topografische dienst blijkt dat de Hon toen nog vrijwel onbegroeid was op een aantal periodiek verschijnende en verdwijnende complexen biestarwegrasduintjes na. Duidelijk te zien is dat er regelmatig water direct rond de oostzijde van het complex van de Oerderduinen stroomt. Vanaf begin 60-er jaren heeft de begroeiing zich hier echter snel ontwikkeld. Inmiddels heeft zich hier een begroeide eilandstaart ontwikkeld door de vorming van natuurlijke zeerepen. Deze worden door diverse kleine washovers doorsneden. In de luwte van de zeerepen heeft zich simultaan een kweldervegetatie ontwikkeld. Aan de zuidzijde zijn hier slenk- en prielenpatronen ontstaan.
- In de 80-er jaren is op Ameland-oost een gaswinning gestart. Ook is toen een boorlocatie annex aanlandingsstation gebouwd bij paal 23. Ter bescherming daarvan was inmiddels de stuifdijk tot paal 23 doorgetrokken. Helemaal aan de westzijde van Ameland bij paal 3 is in de Lange Duinen Noord eveneens een boorplatform gebouwd t.b.v. de eventuele toekomstige exploitatie van gasvelden in de Noordzee.
- Op diverse plaatsen in het duingebied zijn begin vorige eeuw bossen aangeplant, m.n. de Hollumerduinen, de Briksduinen, de Nesserduinen en de Buurderduinen. Evenals op de andere eilanden gaat het hier vooral om naaldbossen die aangeplant werden om verstuiving tegen te gaan en naderhand geleidelijk steeds meer een recreatieve functie kregen. Tegenwoordig wordt een groot deel van deze bossen omgevormd naar loofbos, zowel omdat het vergeleken met naaldbos een natuurlijker karakter heeft als omdat het minder water verdampt en dus in mindere mate leidt tot verdroging van duinvalleien.
- In de twee westelijke duinboogcomplexen zijn geleidelijk omvangrijke recreatiecomplexen gebouwd: grenzend aan de Hollumerduinen, de Jan Roepeheide en de Roosduinen in het Hollum-Ballum complex en binnen het gehele centrale deel van het Nes-Buren complex. In figuur 3.3 is te zien dat daarvan rond 1850 nog geen sprake was.
- Tenslotte is in 1961 de drinkwater productie uit duingrondwater gestart. Deze nam snel toe van ca. 50.000 tot 500.000 m³/jaar eind 80-er jaren. Daarna is een wadleiding aangelegd en wordt het grootste deel van het benodigde leidingwater vanaf het vasteland aangevoerd. De grondwater productie op het eiland zelf is sindsdien ongeveer constant in de orde grootte van 200.000 m³/jaar. Dit water wordt onttrokken aan de Hollumer- en de Buurderduinen in ongeveer gelijke hoeveelheden.

Figuur 3.5: De vormverandering van Ameland gedurende de afgelopen eeuwen (uit: Westhoff & Van Oosten, 1991).

Beschouwen we de vorm en omvang van de zo kenmerkende duinboogcomplexen op Ameland op de kaart uit 1854 (fig. 3.3) dan valt op dat er een duidelijke afname van de omvang is van west naar oost. Dit hangt samen met het feit dat door periodieke aangroei en afslag van de eilandkop telkens opnieuw vanuit het westen zand aangevoerd wordt. De afzetting van zand is in de oostelijker gelegen duinboogcomplexen duidelijk minder geweest omdat de zandafzetting vanuit de Noordzee in west-oost richting plaatsvindt en dus min of meer in de lengterichting langs deze complexen “scheert”. Bovendien liggen de oostelijker duinmassieven enigszins in de windluwte van de westelijk gelegen duinen waardoor hier ook de aanstuiving altijd minder is (geweest). Een en ander is op de actuele luchtfoto (fig. 3.6a) en hoogtekaart (fig. 3.6b) goed waar te nemen.

Vergelijken we de op Ameland aangetroffen duinvormen met die van Terschelling en Vlieland dan is niet alleen de grotere herkenbaarheid van de duinboogcomplexen opvallend maar ook de geringere omvang in termen van de hoogte en “zand-inhoud” van de duincomplexen. Verder zijn ze in mindere mate secundair verstoven. Worden Terschelling en Vlieland gekenmerkt door grote en relatief hoge, west-oost georiënteerde paraboolduinen en loopduinvormen, op Ameland zijn de oorspronkelijke duinbogen veelal nog als relatief lage duinreeksen herkenbaar. Wel is de overgang naar de binnenduintrand en van de binnenduintrand naar de (voormalige) kwelder op Ameland veel geleidelijker en daardoor breder dan op Terschelling en zeker op Vlieland waar hoge loopduinvormen vrijwel direct aan de Waddenzee grenzen. Isbary (1936) constateerde dat ook op Ameland wel degelijk veel verstuiving was opgetreden maar dan in de vorm van lage uitgestrekte velden met kopjesduinen aan de binnenduintrand van de twee westelijke duinboogcomplexen. Ook reconstrueerde hij nog verder naar binnen, aan de zuidzijde van deze complexen en direct ten noorden van de overgang naar de klei-afzettingen vanuit de Waddenzee, een aantal oudere duinreeksen. Tegenwoordig zijn deze als (veelal vergraste) heiderestanten nog terug te vinden, in het Hollum-Ballum complex aan weerszijden van de Verbindingsweg en in het Nes-Buren complex onder andere in de Bramerdunen en Klein Vaarwater.

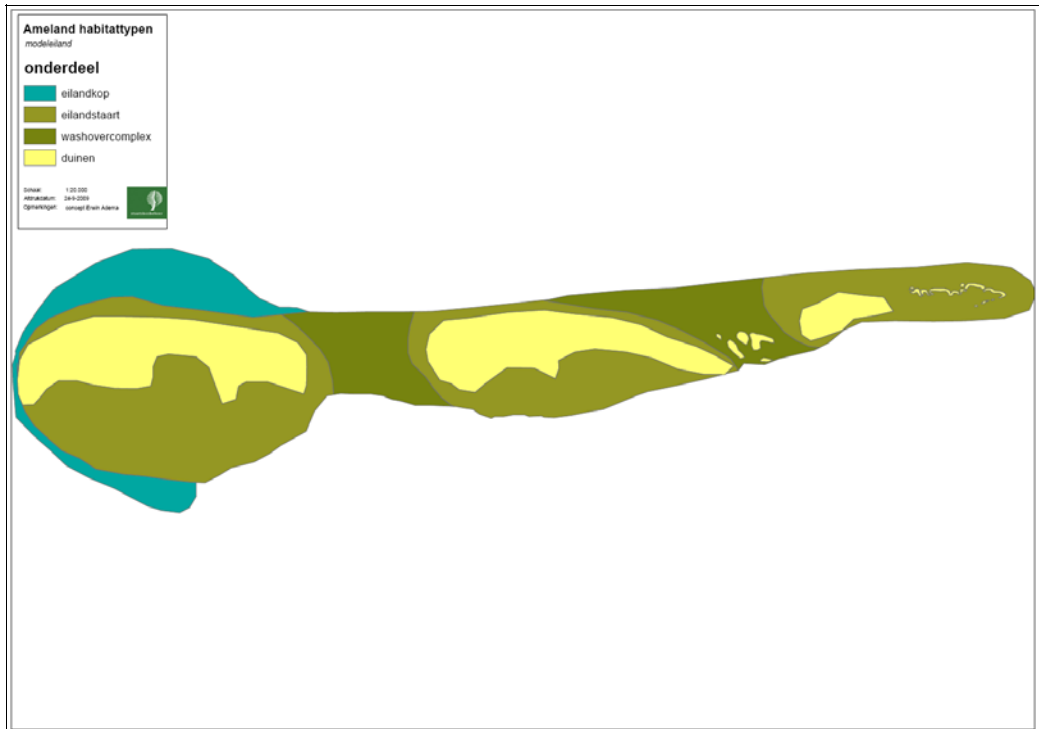

Figuur 3.6 Ameland met de drie duinboogcomplexen en daartussen twee (voormalige) washovercomplexen met A) actuele luchtfoto en B) actuele hoogtekartaat.

Anders dan op de westelijk gelegen eilanden Vlieland en Terschelling zijn hier de hoofdelementen van het modeleiland, zoals beschreven in par. 3.1, dus nog heel duidelijk te herkennen. Van de oostelijker gelegen eilanden wijkt Ameland evenwel weer af door de complexere opbouw uit meerdere van dezelfde hoofdelementen: maar liefst drie duinboogcomplexen en twee voormalige washovercomplexen worden door de eilandkop in het westen en de eilandstaart in het oosten begrensd (zie fig. 3.7). Schiermonnikoog en ook op bv. de Duitse eilanden Borkum, Langeoog en Spiekeroog hebben een meer klassieke opbouw van het modeleiland elk met één duinboog- en één washovercomplex tussen eilandkop en -staart.

Figuur 3.7. Modeleiland geprojecteerd Ameland: de basis voor geomorfologische ontwikkelingen op een termijn van 50-100 jaar

Er wordt vanuit gegaan dat de geo-ecologische hoofdvormen waarin Ameland opgedeeld is (zie fig. 3.7) de natuurlijke kaders vormen voor een verdere ecologische ontwikkeling gedurende de komende 50-100 jaar. Uitgangspunt hierbij is dat het hanteren van dit perspectief het meest duurzaam en wenselijk is vanuit het oogpunt van natuurbeleid. In de volgende paragraaf zal e.e.a. nader uitgewerkt worden voor de acht hoofdelementen van Ameland, te weten:

1. de eilandkop inclusief Lange Duinen Noord, Tonneduinen en Vrijheidsplaat/Fûgel Pôlle,
2. het Hollum-Ballum duinboogcomplex,
3. het voormalig washovercomplex bestaande uit de Zwanewaterduinen inclusief het Hagedoornerveld,
4. het Nes-Buren duinboogcomplex inclusief de Kooiduinen,
5. het voormalig washovercomplex bestaande uit Nieuwlandsrijd met de duinreeksen c.q. stuifdijken en tussenliggende duinvalleien ten noorden van de Kooioerdstuifdijk,
6. het duinboogcomplex Oerderduinen,
7. de eilandstaart De Hon en
8. het Noordzeestrand en de vooroever langs het gehele eiland.

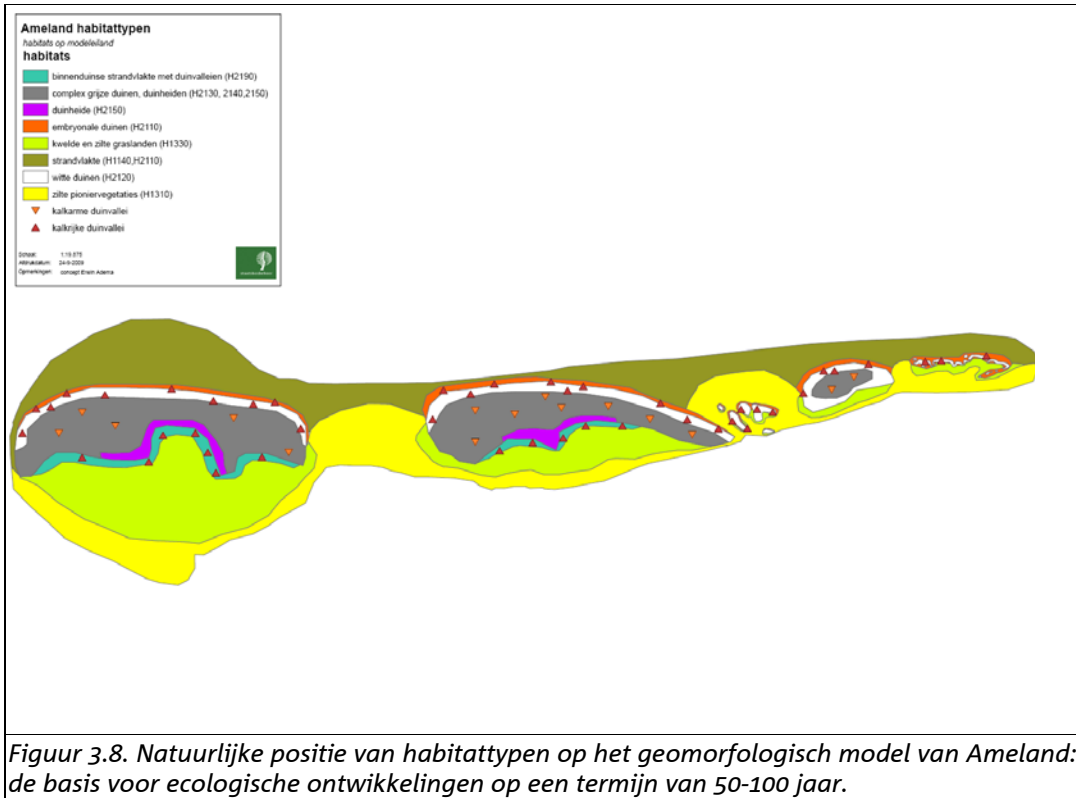
Opmerking [ED5]: Legenda klopt niet helemaal, strandvlakte ontbreekt volgens mij, heeft nu zelfde kleur als eilandstaart.

Opmerking [EJL6R5]: Is waar maar geldt ook voor vergelijkbare plaatjes van andere eilanden. Moeten we voor definitieve publicatie nog eens naar kijken of en hoe we e.e.a. eenduidig maken voor alle eilanden.

3.3 Landschapsecologische aanknopingspunten voor Natura 2000

Uitgangspunt bij de opstelling van Natura 2000-beheerplannen voor het Waddengebied is dat de doelen alleen duurzaam op een Waddeneiland te realiseren zijn door aan te sluiten bij natuurlijke processen. Bovenstaande beschrijving van Ameland geeft hiervoor goede en hanteerbare aanknopingspunten. Het ligt in de rede te verwachten dat de habitattypen en VHR-soorten, waarvoor instandhoudingsdoelen zijn opgegeven, hun natuurlijke posities binnen bovenstaande hoofdvormen zullen innemen wanneer deze posities de vereiste kwaliteit hebben. Daarbij zullen die levensgemeenschappen en soorten binnen de successie, die de verschillende hoofdvormen en hun onderdelen nu eenmaal

doormaken, elk hun eigen geschikte moment kiezen om zich te *vestigen en uit te breiden* en ook om weer *af te nemen en te verdwijnen*, mogelijk soms zelfs in een cyclisch proces. In figuur 3.8 wordt voor de lange termijn (50-100 jaar) globaal weergegeven op welke posities binnen de voor Ameland onderscheiden hoofdvormen de doelhabitattypen gedurende een zekere periode van nature optimaal (kunnen) voorkomen. Hieronder zal voor de verschillende hoofdvormen de uitgangssituatie in termen van de huidige verspreiding van habitattypen en VHR-soorten vergeleken worden met de op bovenstaande wijze afgeleide natuurlijke posities op Ameland. Daarbij wordt op hoofdlijnen aangegeven wat de realisatie van de zo beredeneerde potenties in de weg staat en hoe deze mogelijk verhoogd kan worden.

Figuur 3.8. Natuurlijke positie van habitattypen op het geomorfologisch model van Ameland: de basis voor ecologische ontwikkelingen op een termijn van 50-100 jaar.

3.3.1. De eilandkop

De eilandkop van Ameland is aan de west- en zuidwestzijde al gedurende lange tijd aan afslag onderhevig. Hier was ooit de Westerkwelder gelegen die zich tot 2 kilometer in zuidelijke richting in de Waddenzee uitstreckte (Allan, 1857). In de 18^e en 19^e eeuw drong het Borndiep langs de zuid- en westkant steeds verder naar het eiland op, waardoor een groot deel van het kwelderareaal erodeerde. Na aanleg van de Waddendijk begin vorige eeuw werd bovendien de kwelder aan de eilandzijde (de hoge kant) voor een belangrijk deel ingedijkt en door de uitvoering van een aantal opeenvolgende ruilverkavelingen omgevormd tot modern agrarisch grasland. Kortom: ten gevolge van de bedijking en de steeds teruglopende kustlijn is er van het kwelderareaal op deze plaats nauwelijks iets overgebleven.

De teruglopende tendens van de westkust maakt deel uit van een proces dat zich op de lange termijn afspeelt, nl. het geleidelijk verschuiven van het Amelanders Gat naar het oosten. In de loop van de vorige eeuw was dit proces aan de west- en zuidwestzijde van het eiland zover voortgeschreden dat men steeds rigoureuzere maatregelen nam en ook nu nog neemt om dit deel van het eiland met z'n badstrand, recreatiecomplexen en het dorp

Hollum in de nabijheid op z'n plaats te houden. Deze maatregelen impliceren in feite dat sinds halverwege de vorige eeuw een verder verschuiving van het Amelanders Gat niet meer getolereerd wordt en ook niet meer plaatsvindt. De huidige situatie is te zien in figuur 3.9.

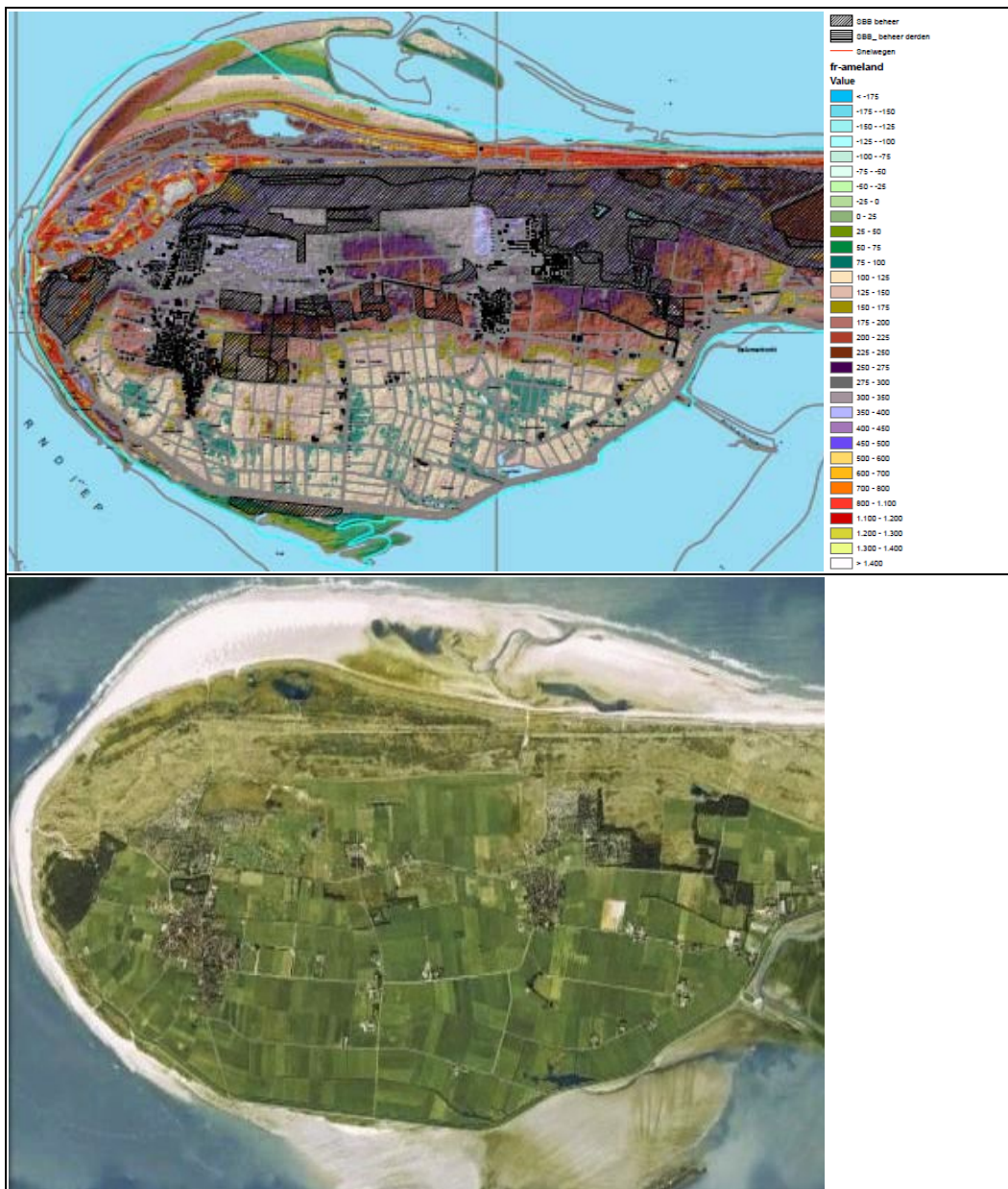

Fig. 3.9 Eilandkop en westelijk duinboogcomplex in huidige situatie. A) hoogtekaart, en B) luchtfoto.

Aan de west- en zuidwestzijde zijn de consequenties hiervan tot nu toe het duidelijkst in de zin dat de kustzone sterk “versteilt”. Aan de westzijde kan het badstrand de laatste 10-15 jaren alleen in stand gehouden worden door periodiek flinke hoeveelheden zand te suppleren, zowel op het strand als op de vooroever. Aan de zuidwestzijde resteert tegenwoordig slechts een smalle duinstrook, de Tonneduinen, die aan de zuidzijde begrensd wordt door een omstreeks 1880 aangelegde stuifdijk. De droge duinen (m.n. H2130 grijze duinen) zijn hier vrij sterk vergrast. Een aantal strandhoofden beschermt dit gebied tegen verder afkalving onder invloed van het dicht onder de kust langs stromende Borndiep.

Tussen de zuidoostelijke uitloper van de Tonneduinen en de zeedijk ligt een vallei, de Westergrie, die nog open ligt voor de Waddenzee. Hier is sprake van een zeer geleidelijke overgang van lage duintjes naar een kweldermilieu. Iets verder naar het oosten, grenzend aan de dijk, ligt een ca. 5 ha. groot restant van de voormalige Westerkwelder, de Fûgelpôle geheten. Het gaat hier om een complex van lage en middelhoge kwelderhabitats (H1310A en H1330A) waarvan het laatste type ook vrij sterk vergrast is. Aan de zuidzijde hiervan ligt de Vrijheidsplaat, een onbegroeid inter-getijdengebied dat al lange tijd dreigt verder te eroderen onder invloed van de opdringende geul van het Borndiep, maar die deels beschermd wordt door steenbestortingen tot op de bodem van de geulwand die sinds vlak na de 2^e Wereldoorlog periodiek worden aangebracht. In 1989-1990 is parallel aan de kust ook nog een stortstenen dam aangebracht om erosie van de teen van de dijk tegen te gaan. Het smal toelopende gebied achter deze dam vanaf paal 45 via paal 46,5, waar de kustparallelle dam begint, tot aan paal 48 bestaat uit een periodiek droogvallende zand- en slikplaat (H1140A).

Het inter-getijdengebied en de daar nog fragmentarisch aanwezige mosselbanken (sinds de 90-er jaren sterk achteruitgegaan) en zich ontwikkelende oesterbanken hebben een belangrijke functie voor foeragerende steltlopers. De kwelder Fûgelpôle en de ervoor liggende schelpenbanken zijn van belang als hoogwatervluchtplaats. De grootste ornithologische betekenis heeft echter de Fûgelpôle, m.n. de aan de rand aanwezige schelpenbanken, als broedgebied voor meeuwen, noordse sterns, dwergsterns, visdiefjes, bontbekplevieren en soms een strandplevier en diverse steltlopers als tureluurs en scholeksters. Vooral de ontwikkeling op dit kleine kweldertje van een kolonie van grote sterns van 150 tot 5000 broedparen tussen 2005 en 2007 is spectaculair! De nabijheid van de zeer visrijke buitendelta van het Borndiep als foerageergebied wordt wel verondersteld de reden hiervan te zijn. De dreigende aantasting van de Fûgelpôle (gevreest wordt dat deze al de komende jaren geheel zal verdwijnen) wordt vooral vanwege de belangrijke functie voor de grote sterns als een groot knelpunt ervaren door veel eilanders. Vooralsnog is echter nog niet duidelijk of en wat hieraan gedaan kan c.q. zal worden.

Aan de noordwestzijde van de eilandkop is de situatie anders. Hier is sprake van een zeer dynamisch gebied waar al sinds lange tijd cyclische processen overheersen van aanlanding van zandplaten gevolgd door erosie, telkens binnen perioden van zo'n 60 jaar (zie in fig. 3.10 het verloop van twee van zulke cycli).

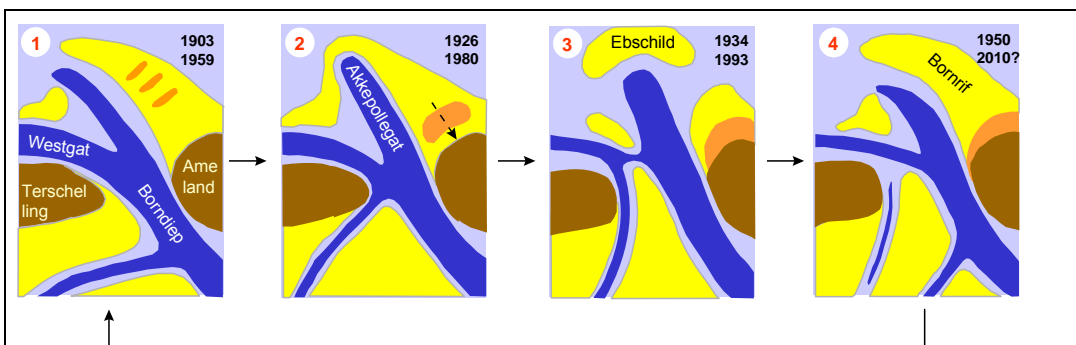

Fig. 3.10. Cyclische veranderingen op de westkop van Ameland. De plaatjes 1 t/m 4 representeren de processen gedurende twee opeenvolgende cycli van ca. 55 jaar van aanlanding en erosie van een zandplaat (1900-1955 en 1955-2010 : plaatje 1 geeft zowel de situatie in 1903 als de situatie in 1959 weer, in plaatje 2 is de situatie in 1926 én in 1980 te zien, etc. (Oost, ongepubl.).

Op zo'n zandplaat kunnen zich binnen één cyclus duinreeksen ontwikkelen die vervolgens delen van strandvlakten al of niet in hun geheel afsluiten van overstromingsinvloed vanuit de Noordzee. Ook kan er veel zand vanaf de strandvlakte aanstuiven en kunnen na verloop van tijd secundaire verstuivingen optreden. Op Ameland is op deze wijze in de 30-er jaren van de vorige eeuw het gebied Lange Duinen Noord ontstaan. Tot in de 50-er jaren had dit gebied nog het karakter van een achterduinse strandvlakte met een groot areaal aan natte pioniervegetaties van zoet-zout gradiënten (Westhoff & van

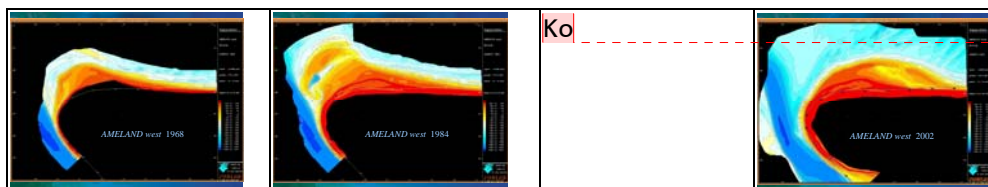
Oosten, 1991). Tegenwoordig zijn deze pionierbegroeiingen van duinvalleihabitats (H2190B) resp. zandige kwelders (H1310A, H1310B en 1330A) alleen nog op kleine schaal aanwezig aan de noordrand van het gebied langs de binnenzijde van de stuifdijk resp. nabij een voormalig en nabij een nog heel sporadisch overstromend gat in de stuifdijk. De rest van de vallei is dichtgegroeid met grootschalig rietmoeras (H2190D) rondom een aanzienlijke oppervlakte open water. In het rietland komen soorten voor als cyperzegge, gele lis, waterscheerling maar ook nog enkele soorten van brakke omstandigheden zoals zeebies, ruwe bies en zilt torkruid. Daarnaast komen vooral aan de zuidzijde soorten als grote boterbloem, dotterbloem, moeraskartelblad en kleine watereppe voor die duiden op een aanzienlijke aanvoer van grondwater vanuit het Hollum-Ballum duinboogcomplex. Daartussen en op overgangen naar het rietmoeras zijn kruipwilgstruwelen (H2170) aanwezig met daartussen veel veenmossen die duiden op een van nature stabiele waterstand. Een bijzonderheid is de waarneming van voor 1980 van kamveenmos, een soort die karakteristiek is voor veenvorming door verzoeting in een oorspronkelijk zout milieu (Westhof & van Oosten, 1991). De vernatting heeft mogelijk te maken met de in de vorige eeuw langdurig plaatsvindende aangroei van de kust aan de noordzijde van de eilandkop (tot in de 80-er jaren (???)), dit in schril contrast tot de situatie aan de westpunt en langs de zuidwestelijke kustlijn. Deze omstandigheden hebben er tevens toe geleid dat het gebied zeer belangrijk is geworden als broedgebied voor een voor de eilanden bijzonder breed scala aan riet- en moerasvogels, bv. roerdomp, waterral, bruine kiekendief, sprinkhaanzanger, baardmees, kleine en grote karekiet en diverse rietzangers.

Inmiddels vindt reeds vele jaren (winter)maai-beheer van het rietland plaats om de aanwezigheid van jong riet t.b.v. de broedvogelbevolking te waarborgen. Vanwege de zeer natte omstandigheden is dit maaibeheer soms nauwelijks of niet mogelijk. Daarom wordt voorafgaand aan het maaien soms één van de voormalige gaten in de stuifdijk weer open gemaakt om zoet water af te voeren. Langzamerhand is dit vanwege de verhoging van het aanliggende strand bijna niet meer mogelijk. Het lijkt gewenst hier te kiezen voor een meer natuurlijk ontwikkeling, d.w.z. de vallei zich volledig te laten sluiten en het stagnerende water te accepteren. Hierdoor zullen mogelijk de aantallen van enkele soorten broedvogels teruglopen. Anderzijds zullen de veenvormende tendensen versterkt worden, maar ook dat is vermoedelijk slechts tijdelijk. Zonder actief kustbeheer in de vorm van frequente en/of grootschalige zandsuppleties zouden in dit dynamische gebied natuurlijke processen als kustaangroei en -erosie op de langere termijn sowieso alle huidige actieve inrichting- en beheermaatregelen “overrulen” (zie onder).

Bovengenoemde langdurige aangroei van de noordkust in de vorige eeuw heeft behalve tot de grondwaterstijging van de Lange Duinen Noord gedurende de laatste 10-15 jaar ook geleid tot de ontwikkeling van een groen strand op de ten noorden van dit gebied gelegen uitgestrekte strandvlakte. Hier komt een pioniervegetatie voor met soorten als kortarige zeekraal en schorrenkruid van de lage kwelder (H1310A) en melkkruid, zeeaster en zilte zegge van brakke omstandigheden overgaand in nog vrij open begroeiingen met zeebies, ruwe bies en riet aan de hogere zijde grenzend aan de stuifdijk. Dit gebied is van groot belang als hoogwatervluchtplaats en als foerageergebied voor steltlopers. Overigens is deze ontwikkeling in die zin verrassend, dat gedurende minimaal dezelfde periode de basiskustlijn langs dit traject geleidelijk is terug gelopen (Rijkswaterstaat, 2009). Deze tegenstelling is een schijntegenstelling omdat tijdens de aangroefase van de basiskustlijn binnen een natuurlijke cyclus van ca. 60 jaar (zie boven) lokaal sprake is van sterke in ruimte- en tijd afwisselende erosie en sedimentatieprocessen. Figuur 3.11 laat zien dat binnen een fase van gemiddelde aangroei de aanlanding van zandplaten én de daaraan gerelateerde geulsystemen tot een grote lokale heterogeniteit en discontinuïteit in aanwas en afslag kan leiden.

Opmerking [EJL7]: Volgens de kustlijnrapporten van RWS

Opmerking [EJL8]: Rijkswaterstaat, 2009. Kustlijnskaarten 2010.

Opmerking [j9]: Is dit plaatje verwijderd of verdwenen? In het laatste geval bijplaatsen uit ouder document

Fig. 3.11 Ontwikkeling van de Noordwest punt van Ameland tussen 1968 en 2002
(Oost, ongepubl.)

Opmerking [EJL10]: Navrager of dit zo opgenomen kan worden

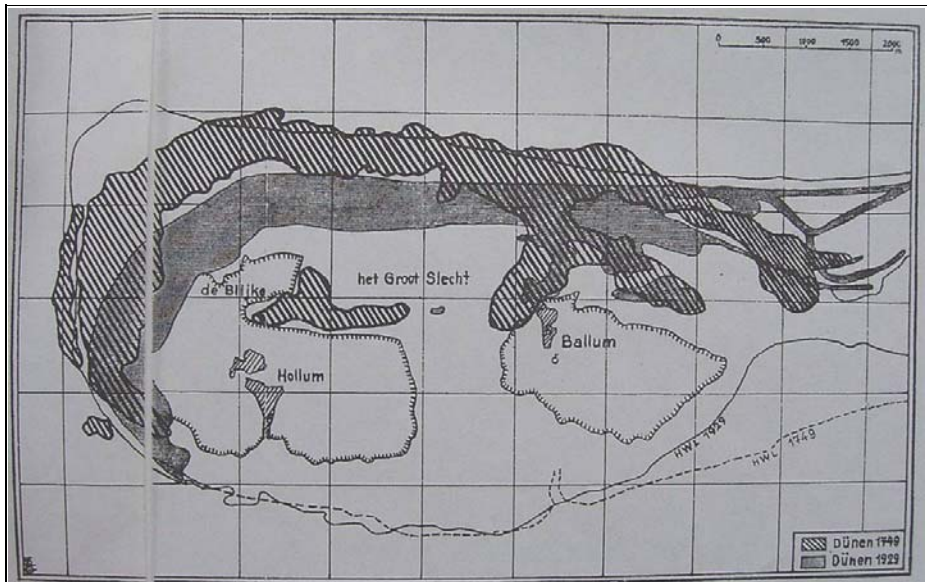
Het perspectief op de lange termijn van de Lange Duinen Noord en het “nieuwe” groene strand op het noordelijke deel van de eilandkop hangt dus volledig af van de kustlijnontwikkelingen. Kennelijk is de fase van gemiddelde aangroei van de kustlijn langs Lange Duinen Noord al zo’n twee decennia geleden geleidelijk omgeslagen in een afslagfase. Bij continuering van deze ontwikkeling zal het huidige groene strand dan uiteindelijk weer verdwijnen en mogelijk zal ook de stuifdijk rond Lange Duinen Noord worden aangetast en een deel van dit gebied weer in een strandvlakte veranderen. Hoe ver dit gaat hangt niet alleen af van ontwikkelingen van grootschalige zandverplaatsingen op de lange termijn maar ook van de daadwerkelijk optredende klimaatveranderingen en daaraan gerelateerde zeespiegelstijging. Het doorzetten van de afbraakfase zal eerst leiden tot een verlaging van de grondwaterstanden in de Lange Duinen Noord. Daarmee zal de veenvormende tendens teneinde lopen en zal het rietmoeras verdrogen en vermoedelijk dichtgroeien met bos en/of voor een groot deel eroderen. In feite is dit een natuurlijke zaak: veenvorming in de invloedsfeer van een Waddeneiland vindt van nature namelijk niet plaats aan de geëxponeerde noordzijde van een eiland maar voornamelijk aan de binnenzijde van duinboogcomplexen.

Echter de netto terugwijking van de kustlijn langs het gehele traject ten noorden van Lange Duinen Noord wordt nu steeds manifester. Zo wordt de laatste jaren het strand ter hoogte van het boorplatform bij paal 3 steeds smaller. In het verlengde van de uitgevoerde en geplande suppleties aan de westzijde van het eiland is nu (in 2010) langs de Lange Duinen Noord een strandsuppletie tussen paal 2 en paal 4 gepland. Dit zal mogelijk de cyclus van natuurlijke opbouw- en afbraakprocessen in de omgeving van Lange Duinen Noord verder beïnvloeden. Daarmee zal ook de ontwikkeling van de kwantiteit en kwaliteit van de aanwezige habitattypen beïnvloed worden. De voortgaande successie zal ondersteund worden en het voorkomen van jongere ontwikkelingsstadia zal onder druk komen te staan. Wat dit betekent voor de toepassing van de Habitat- en Vogelrichtlijn zal nader bekeken moeten worden.

3.3.2. Het duinboogcomplex Hollum-Ballum

Het duinboogcomplex Hollum- Ballum bestaat uit de Hollumerduinen aan de westzijde, Lange Duinen Zuid aan de noordzijde en de Ballumerduinen en de Roosduinen als oostelijke “poot”. Het gebied kent een zeer brede binnenduintrand waarvan een deel als natuurgebied ingericht is en beheerd wordt. De huidige situatie is goed te zien in figuur 3.9.

Volgens een reconstructie van Isbary (1936) is het duinboogcomplex gedurende de afgelopen eeuwen in omvang afgenomen en heeft het zich in z’n geheel naar het zuidoosten verplaatst. In figuur 3.12 is te zien dat een groot deel van de duinboog in de 18^e eeuw op de plek ligt waar nu een deel van de eilandkop (Lange Duinen Noord) zich bevindt. Rond 1930 grensde het westelijk deel (Hollumerduinen) van het duinboogcomplex, evenals nu, direct aan het strand. Dit gold toen ook voor het noordelijk deel van de eilandboog (het huidige Lange Duinen Zuid). De verschillen in ontstaanswijze van Lange Duinen Noord en Zuid geven aan dat er een groot “leeftijdsverschil” is tussen beide gebieden, althans in termen van vegetatie-ontwikkeling en daarmee gepaard gaande uitloging van de bodem. De Lange Duinen Zuid hebben dan ook een vrij diep ontkalkte bodem, dit in tegenstelling tot Lange Duinen Noord.

Figuur 3.12 Verandering in de ligging van het duinboogcomplex Hollum-Ballum tussen 1749 en 1929 volgens Isbary (1936).

De Hollumerduinen, die het westelijk deel van het duinboogcomplex vormen, zijn de afgelopen eeuwen kennelijk naar binnen gestoven (fig. 3.12). Het zuidelijk deel, het huidige Hollumer Bosch, is eind vorige eeuw ingeplant met naaldbos. Het overige deel van de Hollumerduinen is nu voornamelijk bedekt met droge, vrij soortenarme en sterk vergraste duinvegetaties waarvan slechts een deel met enige moeite nog tot de grijze duinen (H2130) te rekenen is. Soortenrijkere duingraslanden van het buntgras- en Duinsterretjes verbond ontbreken hier volledig. De “vergrassing” bestaat uit het gaan domineren van slechts enkele hoog opgaande, productieve grassoorten die de eertijds kleurrijkere duinhellingen met afwisselende kale plekken veranderd hebben in grote aaneengesloten, ‘s zomers groen en ‘s winters geel gekleurde duinhellingen. Overigens gaat het hier om een centraal probleem in de duinen van het gehele kalkarme Waddendistrict. Op Ameland komt het vooral tot uiting in de oude duinkernen (zie verder onderstaande tekstkader). In de droge delen van de Hollumerduinen komen op de noordhellingen en in de droge valleien hier en daar nog fragmenten van duinheidevegetaties (H2140B en H2150) voor en dicht bij de zeereep zijn oude duindoornstruwelen (H2160) aanwezig. De aanwezige duinvalleien zijn in dit deelgebied in het algemeen droog, waarschijnlijk vooral vanwege de langdurig teruglopende kustlijn aan de westzijde waardoor de omvang van de zoetwaterbel aanzienlijk afgenomen en de grondwaterstanden gedaald zullen zijn. De aanwezige grondwaterwinning (sinds eind 80-er jaren van de vorige eeuw verminderd tot ca. 100.000 m³/jaar op deze locatie) zal ook bijdragen aan de relatief droge situatie van de valleien maar vermoedelijk in vrij geringe mate.

**Veroudering en toename stikstofdepositie in de 20^e eeuw:
een centraal probleem voor de droge duinen !**

In de droge duinen van het kalkarme duindistrict lijden de voedselarme, kalkarme buntgrasbegroeiingen en de voedselarme kalkrijkere duinsterretjesvegetaties steeds sterker onder de toenemende dominantie van een beperkt aantal grassen en grasachtigen. Beide vegetatietypen herbergen niet alleen veel soorten hogere planten, mossen en korstmossen maar bovendien zijn velen daarvan erg karakteristiek voor de Nederlandse duinen. Deze vegetaties kunnen de concurrentie van dichte grasbestanden niet aan. Letterlijk wordt vrijwel alle licht voor hen weggenomen. Oorzaak hiervan is de sterk toegenomen atmosferische depositie die vanaf de 50-er jaren tot een sterk toenemende “stikstof-bemesting” heeft geleid waar vooral helm, zandzegge en duinriet in de duinen en zeekweek op de kwelders sterk van geprofiteerd hebben. De piek van de stikstofdepositie was weliswaar in de 80-er jaren maar ook nu nog overschrijdt het depositieniveau de ecologische tolerantie van voedselarme droge duinvegetatie (zie Tabel 2.7 en fig. 5.2). Bovendien heeft de vrijwel totale stopzetting van de directe rol van de mens in de oude duinen (beweiden, plaggen, branden, helm en/of takken winnen, etc.) ertoe geleid dat de plantenvoedingsstoffen nauwelijks meer afgevoerd of nader over de ruimte verdeeld worden. Daarmee ontbreekt tevens de noodzakelijke dynamiek die dichte grasvegetaties kan “afbreken” en daarnaast zorgt voor het telkens weer ontstaan van nieuwe uitgangssituaties voor soortenrijke pioniervegetaties op “vers”, voedselarm substraat. Rita Ketner heeft veel onderzoek gedaan aan het lot van deze voedselarme droge duin vegetaties op Terschelling. Zij beschrijft de versnelde successie onder invloed van vergrassing onder verschillende condities (Ketner-Oostra, 2006). Overigens kunnen hoge stikstofdeposities ook tot verzuring leiden. Het gevolg hiervan is vaak een sterke overheersing van Grijs kronkelsteeltje, een nog maar enkele decennia geleden op de Nederlandse zandgronden verschenen mossoort dat andere mossen en korstmossen van hun plek “verdrijft”.

Opmerking [ED11]: Wellicht een goed idee om hier dan ook de fig van actuele Ndepo op te nemen die nu in h5 staat?

De Hollumerduinen gaan geleidelijk over in Lange Duinen Zuid, een relatief smal restant van het noordelijk, naar binnen gestoven deel van het voormalige duinboogcomplex. In en aan de zuidrand van dit gebied zijn de afgelopen eeuwen allerlei (fragmenten van) stuifdijken aangelegd tussen welke langgerekte, zure valleien voorkomen. Aan de noordzijde zijn veel van deze valleien “dicht gelopen” met riet en kruipwilgstruwelen (H2170) maar ook met hoger opgaande struwelen van grauwe wilg en zachte berk. De zuidelijker valleien zijn in het algemeen iets droger en veelal begroeid met vochtige tot droge heide vegetaties (H2140 en H2150), soms met cranberry’s maar vaak ook met nogal wat duinriet. Valleien met pioniervegetaties of in elk geval met een nog vrij open en lage vegetatiestructuur (H2190B en C) zijn vrijwel afwezig. De droge duinen zijn ook hier in het algemeen sterk vergrast. In het oostelijk deel lijken de kalkarme grijze duinen (H2130B) zich de laatste jaren enigszins te herstellen onder invloed van het recent ingestelde begrazingsregime.

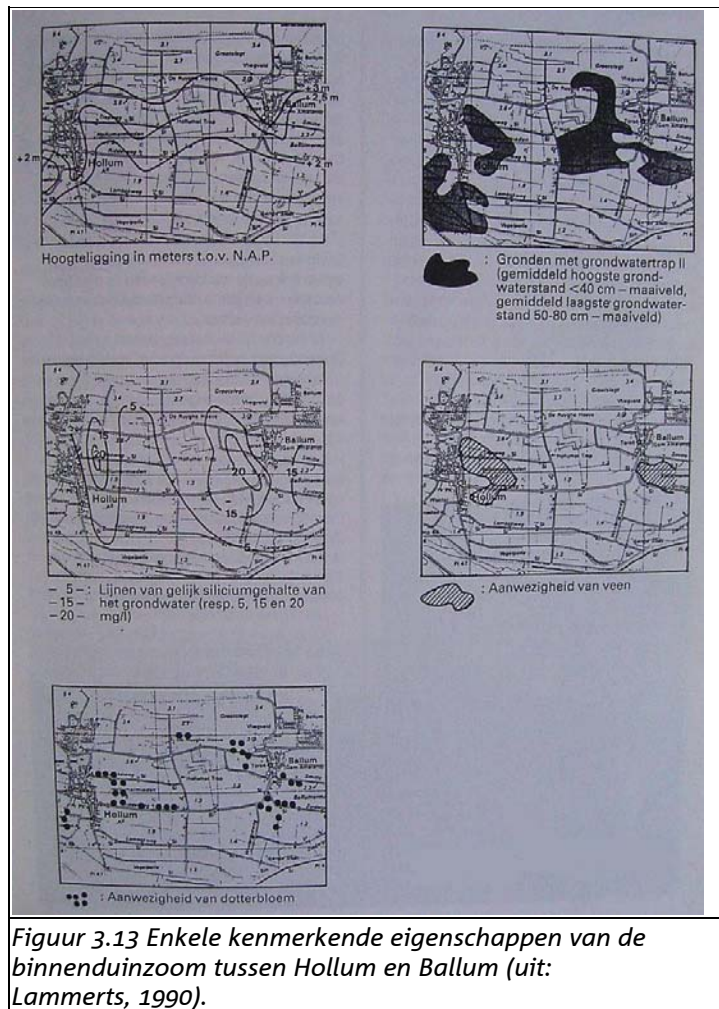
De oostelijke poot van het duinboogcomplex bestaat eveneens uit relatief oude en diep ontkalkte duinen. De Ballumerduinen zijn vrij sterk vergrast maar ook hier vindt enig herstel van grijze duinen plaats onder invloed van begrazing. De meer naar binnen gelegen Roosduinen waren van oudsher bekend vanwege de aanwezigheid van soortenrijke duinheides (zie Westhoff & van Oosten, 1991). Na WOII is echter een deel van dit gebied bebouwd met zomerhuisjes en is nog naaldbos aangelegd. In het resterende deel herstellen zich door plagwerkzaamheden gevolgd door begrazing weer soortenrijkere duinheides (H2140 en H2150) en grijze duinen (H2130B).

Aan de binnenzijde van de duinbogen zelf strekt zich binnen het complex een zeer brede binnenduintrand uit, die echter slechts deels een natuurfunctie heeft. Het gaat om de uitgestrekte gradiënten vanaf het duingebied “naar beneden” tot ongeveer de 2 m +NAP-lijn die loopt tussen ongeveer de zuidzijde van Ballum via de zuidzijde van Hollum tot aan de Tonneduinen. Ten zuiden van deze lijn liggen de vruchtbare kleigraslanden van de Ameland polder, ten noorden ervan de van oorsprong veel voedselarmere zandgronden van de binnenduintrand. In een tweetal lobben ter weerszijden van het hoger gelegen dorp Hollum, te weten de Hollermieden aan de oostzijde en de Kampen aan de westzijde liggen veraarde veengronden tussen de zand- en kleizones ingeklemd als stille getuigen van de ooit zeer natte omstandigheden ten gevolge van sterke grondwateraanvoer vanuit het noordelijk duinmassief. Genoemde

noord-zuid gradiënten vertegenwoordigen dus overgangen van zand, soms via veen, naar klei, van hoog naar laag, van droog naar nat, van voedselarm naar voedselrijk en van weinig naar sterk gebufferd grondwater. Dat laatste blijkt bijvoorbeeld uit het veelvuldig voorkomen van dotterbloemen en diverse zeggensoorten in lage delen en slootkanten van de voormalige veengebieden. In figuur 3.13 zijn een aantal eigenschappen van de gradiënten tussen Hollum en Ballum weergegeven zoals die in een ontwikkelingsvisie voor de binnenduintrand van Hollum-Ballum (De Jong & Lammerts, 1990) op een rij zijn gezet. Op geen van de andere Waddeneilanden zijn binnenduintrandzones in een dergelijke omvang aanwezig.

Slechts in enkele kleine natuurterreinen in het noordelijke deel van de binnenduintrandzone komen genoemde bijzonder eigenschappen nog in ecologische zin tot uiting. Het gaat hierbij in de eerste plaats om de Jan Roepeheide in de noordwesthoek juist ten zuiden van de overgang tussen Hollumerduinen en Lange Duinen Zuid. In dit restant van het vroeger ongetwijfeld uitgestrekte vochtige tot natte heidelandschap (H2140A en H2150) komt nog een open heidevegetatie voor met soorten als trekrus, stekelbrem en klokjesgentiaan. Ook kunnen ten gevolge van lokale kwel vanuit de aangrenzende duinen pioniervegetaties van zwak gebufferde duinvalleien (H2190A) met soorten als oeverkruid en stijve moerasweegbree aangetroffen worden in enkele recent geplagde delen. In een aantal kleine herstelprojecten van de laatste 10-15 jaar ten noorden van de Verbindingsweg zijn eveneens fraaie ontwikkelingen waar te nemen. Het gaat daarbij om natte pioniervegetaties met soorten als dwergvlas, dwergbloem en dwergbies en later ook welriekende nachtorchis en gevlekte orchis (H2190 A en B) en om soorten van natte mineraalrijke heiden (H2150A en H2150). Ook op delen van de begin 90-er jaren van de vorige eeuw aangelegde golfbaan zijn dergelijke begroeiingen hier en daar aanwezig. De onontgonnen delen op de iets hogere zandrug langs de Verbindingsweg zijn deels vergraven en/of geëgaliseerd en in elk geval alle sterk vergrast. Vermoedelijk hangt dit sterk samen met de ontwatering van de omliggende wél ontgonnen graslanden die een verdrogende en, mogelijk ook door instuiving van mest, een verrijkende invloed (en dus verarmend wat betreft de vegetatiesamenstelling) op deze terreintjes hebben gehad.

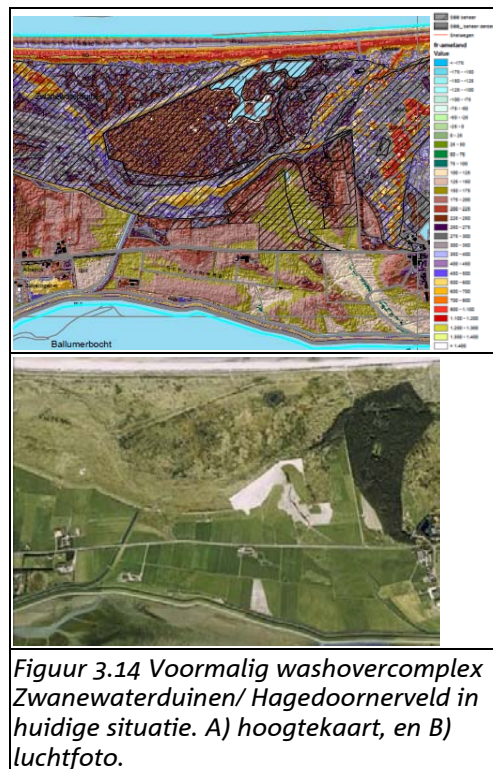
In de Lange Duinen Zuid komen diverse riet- en moerasvogels tot broeden, en daarnaast bruine kiekendieven. In het drogere duingebied in het duinboogcomplex Hollum-Ballum zijn de aantallen broedvogels van open duin geleidelijk achteruitgegaan. De velduil die in de 80-er jaren van de vorige eeuw tot relatief hoge dichtheden kwam in de Lange Duinen Zuid is hier als broedvogel verdwenen evenals de grauwe klauwier (in 1998 voor het laatst als broedvogel gesignaleerd). Blauwe kiekendieven, wulpen en tapuiten zijn eveneens sterk teruggelopen in aantallen broedvogels.

Samengevat kan gesteld worden dat het oorspronkelijke Hollum-Ballum duinboogcomplex aan de buitenzijde gedurende de afgelopen eeuwen sterk afgekalfd is door de oprukkende kustlijn. Hierbij moet aangetekend worden dat in de loop van de vorige eeuw het gebied aan de noordzijde weer aangegroeid is met de Lange Duinen Noord en aan de west- en noordwestzijde van Ballumerduinen en Roosduinen met de in de vorige eeuw steeds verder ingedijkte Zwanewaterduinen (zie par. 3.3.3). Door de uitvoering van een aantal opeenvolgende ruilverkavelingen is de binnenzijde van het duinboogcomplex in de loop van de vorige eeuw voor een groot deel veranderd in optimaal te gebruiken landbouwgrond. Daarbij zijn de juist zo kenmerkende natuurlijke gradiënten van de binnenduinrand in ecologisch opzicht in hun functioneren evenwel sterk aangetast. De restanten van de vroegere kopjesduinen en tussenliggende duinheides zijn grotendeels verruigd en verdroogd. Ook binnen het duingebied zelf heeft de ontginning van de binnenduinrand zijn sporen nagelaten in de vorm van een versnelde successie onderinvloed van verdroging en verruiging.

Herstelinrichting (plaggen en vernatten) in het direct op de Lange Duinen Zuid aansluitende deel van de binnenduinrand blijkt nog wel heel effectief te zijn. Datzelfde geldt voor herstelbeheer in de vorm van begrazing in het duinboogcomplex zelf.

3.3.3. Het voormalig washovercomplex Zwanewaterduinen/ Hagedoornerveld

Zoals aangegeven in par. 3.2 heeft sinds halverwege de 19^e eeuw overstroming over het washovercomplex tussen de twee westelijke duinboogcomplexen van Ameland niet of nauwelijks, hoogstens “tot halverwege” nog plaats kunnen vinden. Men had deze beteugeling van de zee-involed gerealiseerd door de aanleg van de stroomgeleidedam aan de Waddenzeezijde en de aanleg van de Môchdijk over het hoogst opgestoven deel van het washovercomplex midden op het eiland. De daarop volgende decennia werden ten noorden van de Môchdijk nog een aantal stuifdijken aangelegd en in de 30-er jaren van de vorige eeuw werd de afsluiting gecompliceerd met de aanleg van de Waddendijk in het zuiden en de stuifdijk langs het Noordzeestrand. Figuur 3.14 geeft de huidige gestabiliseerde situatie van het gebied weer.

Figuur 3.14 Voormalig washovercomplex Zwanewaterduinen/ Hagedoornerveld in huidige situatie. A) hoogtekaart, en B) luchtfoto.

Het zal duidelijk zijn dat in de huidige situatie geen processen als toestroming van zout water, de bijbehorende afzetting en erosie van zand en slik en overstuiving vanaf de Noordzezijde aan de orde zijn. Het restant van de voormalige slenk vanuit de Waddenzee is in de zuidoosthoek nog herkenbaar en bevat nog wel steeds brak water vanwege de zoute kwel die onder de Waddenzeedijk door toestroomt. Momenteel wordt overwogen om deze slenk deels weer in ere te herstellen door een gecontroleerde aanvoer van zout oppervlaktewater vanuit de Waddenzee te realiseren en de aangrenzende gronden als natuurzone in te richten. De invloed hiervan zal zich niet of nauwelijks uitstrekken tot in het Natura 2000-gebied ten noorden van de Verbindingsweg.

Vanwege de nog vrij recente dynamiek in het gebied en de relatief jonge vegetatieontwikkeling is het zandige deel van de voormalige washovervlakte (tot aan de Middenweg in de polder) slechts ondiep of vrijwel niet ontkalkt. De Zwanewaterduinen worden door de

Noordoost-zuidwest lopende Zwanewaterstuifdijk in tweeën gedeeld. Na de volledige afsluiting van het gebied heeft kennelijk nog secundaire verstuiving in het gebied plaatsgevonden gezien de paraboolachtige of soms ondefinieerbare duinstructuren die in het noordelijke deel van het gebied worden aangetroffen. Dit deel bestaat overwegend uit droog duingebied met enkele vochtige valleien. Hier en daar worden restanten van de duinsterretjesgemeenschap (H2130A) en de buntgrasgemeenschap (H2130B) aangetroffen maar een groot deel van het gebied is toch sterk vergrast. Sommige van de vochtige valleitjes zijn eveneens sterk verruigd met gesloten duinriet- en rietvegetaties. Een aantal met paarden begraasde valleitjes herbergen evenwel lage grazige vegetaties met veel dwergzegge en addertong en laag kruipwilgstruweel met rondbladig wintergroen (H2190B/C in complex met H2170). In de noordwesthoek zijn recent een aantal valleitjes geplagd om zand te winnen voor het onderhoud van de als onderdeel van de dijkkring fungerende Mòchdijk. Het gedeelte ten zuidoosten van de Zwanewaterstuifdijk is lager gelegen, vlakker en natter. Een groot deel is begroeid met rietvegetaties en begroeiingen die tot de addertong-duinrietgemeenschap gerekend kunnen worden (H2190D). Moerasvaren, dotterbloem, tweerijige zegge, addertong en grote zeggen als moeraszegge en cyperzegge kunnen hier veelvuldig in de ondergroei aangetroffen worden. Dit deel van de Zwanewaterduinen heeft tegenwoordig een belangrijke functie voor riet- en moerasvogels. Er komen hier jaarlijks enkele bruine kiekendieven tot broeden. Ten noordoosten van de Eendenkooi grenzend aan het fietspad onderlangs de stuifdijk wordt een grote oppervlakte jaarlijks gemaaid. Hier is lokaal een vrij stabiele Oeverkruidvegetatie aanwezig. Ook kunnen soorten uit de knopbiesgemeenschap worden aangetroffen zoals moeraswespenorchis en vleeskleurige orchis. Tot een goed ontwikkelde vegetatie van deze gemeenschap komt het echter niet. Het westelijk deel van de Zwanewaterduinen wordt begraasd, het oostelijk deel niet vanwege de aanwezige broedvogels.

De binnenduinarand tussen de Mòchdijk en de Verbindingsweg was tot voor WOII befaamd om z'n "Gentiana-weiden" vanwege de aanwezigheid van de slanke duingentiaan en de veldgentiaan (Westhoff & van Oosten, 1991). Deze soorten groeiden daar samen met soorten uit het dwergbiezenverbond (o.a. dwergbloem, fraai duizendguldenkruid en dwergbies) en het knopbiesverbond (o.a. parnassia, moeraswespenorchis en armbloemige waterbies). Vermoedelijk waren destijds het nog hoge kalkgehalte van de zandbodem en de aanvoer van gebufferd grondwater vanuit de Zwanewaterduinen en de oostelijk gelegen Brikduinen verantwoordelijk voor de bijzondere omstandigheden die voor deze vegetatie vereist zijn. De latere intensivering van het gebruik, in de vorm van overbeweiding, egalisatie en ontwatering, hebben deze situatie doen verdwijnen. Overigens is op een nog onontgonnen gedeelte nog tot in de 80-er jaren de Vlozegge gevonden. Enkele jaren geleden zijn herstelmaatregelen genomen door langs de noordrand van de Noordkeeg en in en langs de natuurlijke laagte waar ooit mogelijk de zuidelijke slenk en de noordelijk overwashvlakte elkaar "ontmoeten" een deel te plaggen en de sloten te dempen. Al snel zijn hier weer een aantal soorten uit het dwergbiezenverbond en ook de Vleeskleurige orchis (weer) verschenen.

Samengevat kan gezegd worden dat de voormalige washovervlakte Zwanewaterduinen / Hagedoornerveld in geen enkel opzicht meer als washoversysteem functioneert en dat in de toekomst ook niet weer zal gaan doen, maar dat het gebied belangrijke kenmerken heeft van een jong duinboogcomplex met een goed te herstellen en/of te ontwikkelen binnenduinarand. Vooral de ondiepe ontkalking en de goede mogelijkheden om een natuurlijk grondwaterregime te realiseren zowel in de Zwanewaterduinen als in de binnenduinarand (de Noordkeeg) geeft het gebied grote potenties voor fraaie mineraalrijke duinheiden (H2140 en H2150) en duinvalleien (H2190B en D). Daarnaast zijn er in de drogere delen van de Zwanewaterduinen bij actief beheer (begrazen en plaatselijk kleinschalig in verstuiving brengen) potenties voor herstel en ontwikkeling van duinsterretjesgemeenschappen en buntgrasvegetaties.

3.3.4. Het duinboogcomplex Nes-Buren

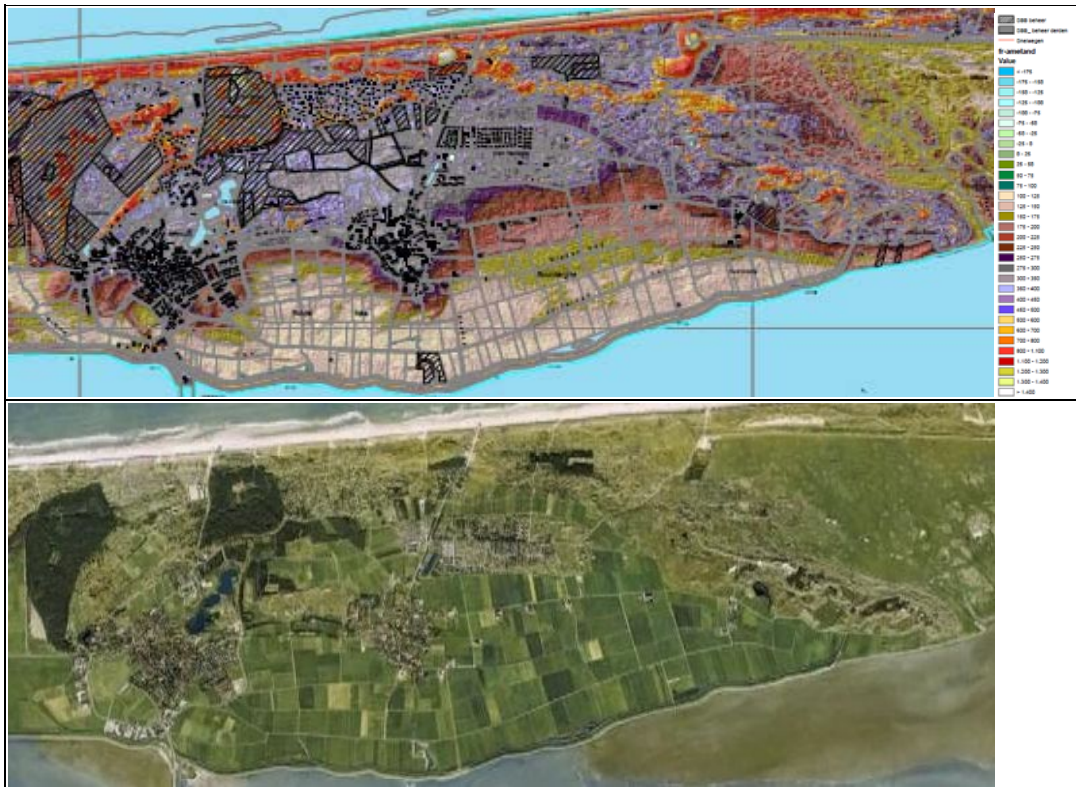

Fig. 3.15 Duinboogcomplex Nes-Buren in huidige situatie met A) hoogtekaart en B) luchtfoto.

Het duinboogcomplex Nes-Buren bestaat uit in geomorfologisch opzicht duidelijker herkenbare duinbogen dan het westelijke duinboogcomplex (zie fig. 3.15), vermoedelijk omdat de afslag aan de noordkant minder groot is geweest. De duinen zijn in het algemeen ook hoger. De westelijke tak bestaande uit de beboste Briksduinen en is relatief klein van omvang terwijl de oostelijke tak, de Kooiduinen, een nogal groot areaal inneemt. Het noordelijke deel bestaat uit de Nesserduinen aan de westkant en de Buurderduinen ten oosten daarvan. Ook in dit duinboogcomplex is een uitgestrekte binnenduintrand aanwezig. Deze wordt echter vrijwel in z'n geheel ingenomen door recreatiecomplexen en daarbij behorende boscomplexen (De Vleijen). Ook de dorpen liggen hier dicht tegen de duinbogen aan. Het gehele binnenduintrandgebied maakt dan ook geen onderdeel uit van het Natura 2000-gebied, evenmin als de zuidelijke helft van de Nesserduinen die tot aan de Buurderstrandweg in zeer sterke mate bebouwd is met hotels en zomerhuiscomplexen. Het Nesserbosch is wel als Natura 2000-gebied opgenomen evenals de complete Buurder- en Kooiduinen.

De westelijk gelegen Briksduinen, grenzend aan de Zwanewaterduinen en de Noordkeeg (zie par. 3.3.3) zijn omstreeks de vorige eeuwwisseling ingeplant met naaldbos. Geleidelijk vindt in de vochtiger delen omvorming plaats naar loofbos waarmee een ontwikkeling in de richting van natuurlijk duinbos (m.n. H2180B) wordt ingezet. Voor het Nesserbosch geldt hetzelfde. Wat betreft het bos op de Briksduinen is het voorkomen van boreale platensoorten verder nog noemenswaardig (zie tekstkader hieronder).

Een bijzondere functie van het naaldbos

Wat betreft de ontwikkeling van het naaldbos op de Briksduinen dient de speciale betekenis voor een aantal bijzonder plantensoorten vermeld te worden. Het gaat hierbij om zgn. boreale soorten die “normaal gesproken” noordelijker in Europa voorkomen, met name in of rond de uitgestrekte naaldbossen van Scandinavië en oostelijker. Genoemd kunnen worden de dennenorischis, kleine keverorchis en zevenster. Opvallend genoeg kunnen rondbladig en Klein wintergroen, vaak beter bekend van met kruipwilg dichtgroeïende valleien ook regelmatig in het naaldbos aangetroffen worden.

In de noordelijke, wel onder Natura 2000 “vallende” delen van de Nesserduinen komen lokaal nog kalkarme grijze duinen (H2130B) voor. Het grootste deel is echter sterk vergrast met helm, zandzegge en in vochtiger stukken duinriet. De Buurderduinen zijn diep ontkalkt. Hier en daar komen nog enkele elementen van de kalkarme grijze duinen (H2130B) voor maar het grootste deel van het gebied is in sterke mate vergrast. Op de vochtiger plaatsen worden kruipwilgstruwelen (H2170) en kraaiheidevegetaties (H2140A) aangetroffen. In de droge duinen zijn grote oppervlakten met zandzegge en helm bedekt. Aan de noordzijde komen hier en daar nog restanten van buntgras- en duinsterretjevegetaties (H2130A) voor onder invloed van lichte overstuiving vanuit de zeereep.

De Kooiduinen kennen de grootste variatie binnen dit duinboogcomplex. Dit is enerzijds te danken aan het vrij hoge primaire kalkgehalte en anderzijds aan de langdurige extensieve begrazing door vee dat door een groep Amelandse boeren, verenigd in “De Vennoot”, wordt ingezet in een gebied dat naast de Kooiduinen ook de oostelijk hiervan gelegen kwelder Nieuwlands Rijd omvat. Hierdoor wordt niet alleen de vegetatie kort gehouden, maar vindt kleinschalig ook hier en daar verstuing plaats. Het resultaat is dat lokaal weer kalkrijk zand aan de oppervlakte komt. Hoewel ook hier de droge duinen wel degelijk behoorlijk vergrast zijn met helm en zandzegge, komen er ook veelvuldig opener en lage grazige begroeiingen voor met schapengras, buntgras en kruiden als kleine ratelaar, zandblauwtje, echt walstro en diverse havikskruiden (H2130A en B). Daarnaast zijn er zowel zure (H2190C) als kalkrijke (H2190B) valleien met natte heidebegroeiingen resp. dwergbiezen- en oeverkruidvegetaties en in oudere stadia duinriet-addertong gemeenschappen (H2190D). Aan de zuidzijde komen in valleitjes soms ook enige soorten van brakke tot zoute milieus voor zoals melkkruid, zilte rus en zeerus. Een grote bijzonderheid voor dit gebied is tenslotte nog het voor komen van slijkgroen, een soort kenmerkend voor overstromingsmilieus langs onze grote rivieren. Voor het Waddendistrict werd de soort ooit voor de Doodemanskisten op Terschelling gemeld toen dit nog een slufstelsysteem was.

Samengevat kan van het duinboogcomplex Nes-Buren in zijn geheel gezegd worden dat het westelijk deel en de gehele binnenduinstrand zone sterk verarmd is in ecologisch opzicht, deels vanwege de enorme recreatieve druk en deels vanwege de vrijwel complete stabilisatie en daarmee gepaard gaande ontkalking. Dat laatste geldt ook voor de Buurderduinen. Hier zou echter wel ruimte aanwezig zijn om door actief beheer in de zin van toepassing van begrazing en/of lokaal stimuleren van secundaire verstuing weer enige verjonging op gang te brengen en daarmee de biodiversiteit te verhogen. In de Kooiduinen is een ecologisch vrij optimale situatie aanwezig. Voortzetting van het huidige beheerregime is hier de beste optie vanuit natuurbeheersoptiek.

Opmerking [EJL12]: Heb geen gegevens over de betekenis van dit gebied voor één van de VHR-soorten.

Opmerking [EJL13]: Hoe zit het met dumping van mest in valleien wat ik ooit wel eens gezien heb?

3.3.5. Het voormalig washovercomplex Nieuwlandsrijd/ noordzijde Kooioerdstuifdijk

Anders dan het voormalig washovercomplex Zwanewaterduinen / Hagedoornerveld werd dit gebied, toen het nog een schaars of niet begroeide vlakte was, in het begin van de 19^e eeuw vermoedelijk gedomineerd door overstroming vanuit de Waddenzee. De slikafzettingen reikten hier veel verder naar het noorden dan in het westelijke washovercomplex. Pas na de aanleg van de Kooioerdstuifdijk tussen 1882 en 1893 groeiden natuurlijke duinreeksen aan de noordzijde aan. Ook hier is geen sprake meer van actieve overwashprocessen, tenminste niet zoals die bij een washovercomplex horen. Het oorspronkelijke washovercomplex getransformeerd tot een natuurlijk kweldergebied in de

Opmerking [Jv14]: Neerland s rijd of Nieuwlandsreid? Vormen met ei en ij, aan elkaar of los en Neerlands en Nieuwlands- lijken door elkaar heen te lopen

luwte van een complex van stuifdijken en natuurlijke duinreeksen. Het basispatroon hiervan is vastgelegd bij de aanleg van de Kooioerdstuifdijk en in de 60-er jaren van de vorige eeuw nog eens bevestigd met de gereedkoming van de stuifdijk aan de Noordzezijde. In de 90-er jaren is tenslotte nog een beschoeiing langs de zuidzijde van het Nieuwlandsrijd aangelegd om verder afkalving te voorkomen. De huidige situatie is weergegeven in figuur 3.16. In feite resulteert ook in dit als washovercomplex ontstane gebied een duinboogcomplex, evenals ter hoogte van de Zwanewaterduinen, in dit geval echter wel met geleidelijke overgangen naar een aansluitend kweldergebied en vandaar naar de slikplaten en het open water van de Waddenzee.

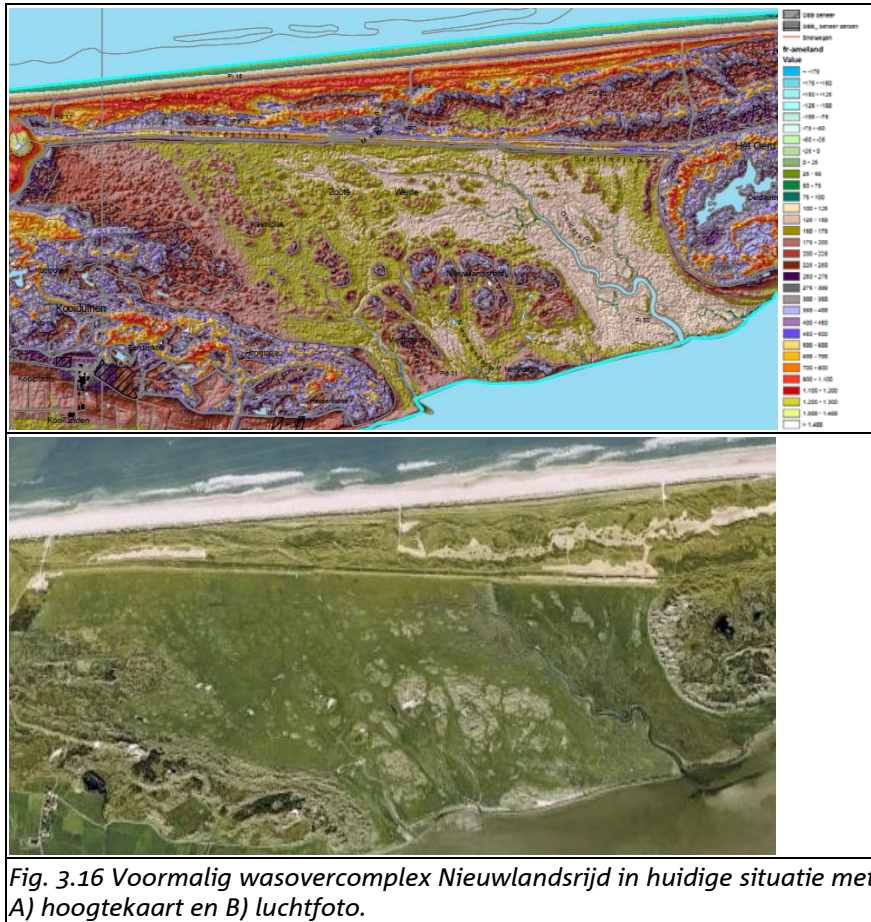

Fig. 3.16 Voormalig wasovercomplex Nieuwlandsrijd in huidige situatie met A) hoogtekaart en B) luchtfoto.

Het Nieuwlandsrijd is een goed voorbeeld van een begraasde eilandkwelder. Van zuid naar noord is een fraaie zonering aanwezig van de lage (H1310A) naar de hoge kwelder (H1330A), d.w.z. van zeekraalgemeenschappen via kweldergras- en lamsoorvegetaties naar gemeenschappen met Engels gras, zilte rus en melkkruid. Hogerop vindt men tenslotte de brakke graslandvegetaties met fioringras, rood zwenkgras, aardbeiklaver, rode ogentroost en hier en daar rode bies. Daarnaast zijn er goed ontwikkelde microgradiënten langs de slenken aanwezig met op de oeverwallen schorrenkruid in de lagere delen en zeealsemvegetaties hoger op de kwelder. Tenslotte zijn aan de randen van de lage duintjes nog elementen van pioniervegetaties met zeevetmuur (H1310B) aanwezig met behalve de naamgevende soort o.a. Deens lepelblad en kattendoorn. Mogelijk van nog groter belang is de ornithologische functie van het Nieuwlandsrijd. Het gebied heeft een belangrijke functie als broedgebied voor... Voor soorten als lepelaars, grauwe ganzen, scholeksters, bergeenden, smienten en doortrekkende steltlopers als rosse grutto's, wulpen, zwarte ruiters, groenpootruiters en steenlopers dient het gebied als slaapplek en /of

Opmerking [EJL15]: Heb ik geen gegevens over

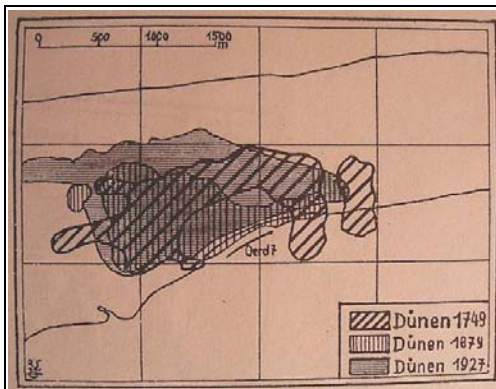
foerageergebied. Voor o.a. brandganzen, rotganzen, bontbekplevieren, zilverplevieren en bonte strandlopers dient het gebied regelmatig als hoogwatervluchtplaats.

Het aangrenzende duingebied ten noorden van de Kooioerdstuifdijk bestaat uit lange oost-west georiënteerde duinreeksen met tussenliggende voormalige primaire valleien. Na sluiting van de Kooioerdstuifdijk zijn tussen 1900 en 1935 aan de oostzijde (vanaf paal 19) een aantal parallelle ruggen ontstaan die zich in het oosten langs de noordzijde als nieuwe duinbogen rond de Oerderduinen zijn gaan krommen. Ook hierbij zijn nieuwe valleien afgesnoerd. In de meest noordelijke vallei daarvan kan bij hoge tijden een grote hoeveelheid zout water vanaf de oostzijde naar binnen stromen. Op de luchtfoto is te zien dat aanzienlijke delen van deze valleien inmiddels door de beheerder (It Fryske Gea) geplagd zijn. Hier ontstaan inmiddels fraaie pioniervegetaties met veel soorten uit het dwergbiezenverbond en de Associatie van Strandduizendguldenkruid en Krielparnassia (2190B). De droge duinen zijn in het algemeen vrij soortenarm. Naast dichte helmvegetaties komen op veel locaties duindoornstruwelen voor maar ook struwelen van grauwe wilg.

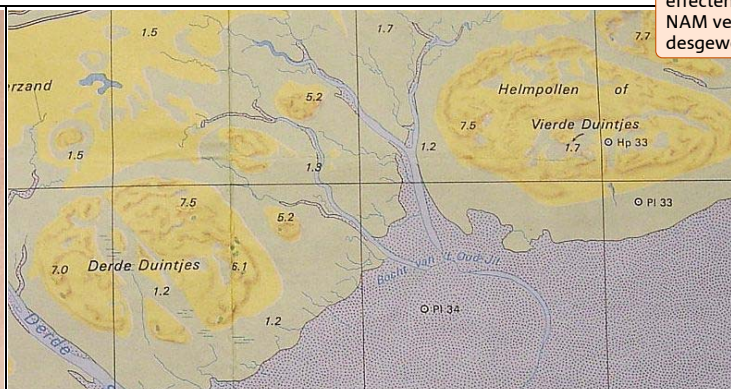
Samengevat kan gesteld worden dat dit voormalige washovercomplex vanaf de Waddenzeezijde nog veel overstromingsdynamiek kent (hoewel enigszins geremd door de aangebrachte steenbestorting) en mede dankzij de toegevoegde begrazingsdynamiek fraaie hoogtegradiënten op de kwelder laat zien. Het noordelijk duingebied is sterk gestabiliseerd en vertegenwoordigt, behalve in de geplagde delen, een vrij geringe biodiversiteit. Ondanks de mogelijke toestroom van zout water vanuit het oosten in een deel van de valleien is er echter geen “goede” zout-zoet gradiënt aanwezig van oost naar west. De toestrooming vindt namelijk zeer onregelmatig en dan met grote hoeveelheden en schoksgewijs plaats. Het is niet te verwachten dat dit tot fraaie zout-zoet gradiënten leidt, mogelijk wel tot periodiek afsterven van de vegetatie. Ook is er relatief weinig verstuiwingsdynamiek in deze zone aanwezig. Voor 2010 is hier een zandsuppletie voorgenomen die mogelijk tot een verdere stabilisatie van de kustduinen zal leiden. In potentie lijken in dit deelgebied de mogelijkheden echter wel aanwezig geleidelijker en uitgestrektere zoet-zout overgangen te creëren c.q. herstellen maar daarvoor zullen aanvullende inrichtingsmaatregelen nodig zijn. Een en ander doet overigens niets af aan de waarde die het duinboogcomplex nu al heeft wat betreft de ontwikkeling van de inliggende kwelder.

3.3.6. Het duinboogcomplex Oerderduinen

Opmerking [EJL16]: T.b.v. deze en volgende paragraaf monitoringgegevens over effecten van bodemdaling NAM verzamelen en desgewenst inpassen.

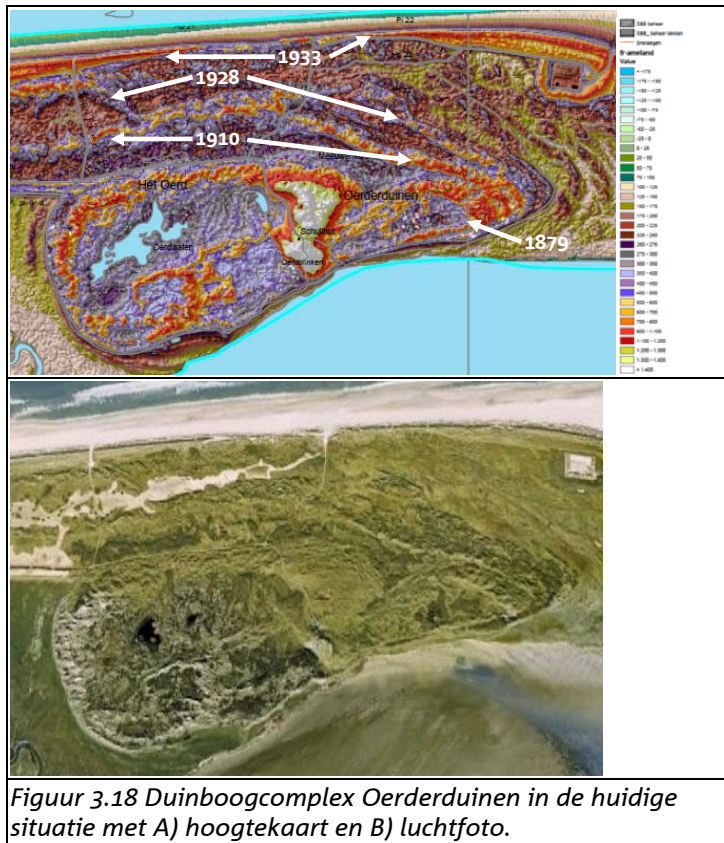
Figuur 3.17A. Reconstructies van de Oerderduinen (Isbary, 1936)

Figuur 3.17B. De Derde en Vierde Duintjes op de Boschplaat (Terschelling) in hun huidige omvang.

Uit de beschrijvingen en reconstructies van Isbary (1936) blijkt dat het duinboogcomplex Oerderduinen vóór eind 19e eeuw niet veel meer was dan een oogduinencomplex, qua omvang vergelijkbaar met de huidige 3^e en 4^e duintjes op de Boschplaat van Terschelling (vgl. fig. 3.17A en B): de lengte (oost-west) is ongeveer 1 km en de breedte (noord-zuid) ca. 500 m. Op Terschelling zijn deze duintjes rond de vorige eeuwwisseling in een periode van ca. 60 jaar ontstaan onder invloed van overwashprocessen

en verstuiving op een toen voor het overige nog volledig onbegroeide zandplaat. De Oerderduinen werden met dezelfde geringe omvang als in figuur 3.17A al op oude kaarten uit 1545 (Van Deventer) en 1665 (Anoniem) aangegeven. Feit is echter wel dat in de luwte van de Oerderduinen ooit het dorp Oerd lag (zie in figuur 3.17A de strook waar na de grote vloed in 1825 veel bewoningsresten werden gevonden). Volgens Isbary werd in 1558 voor het laatst melding van het dorp gemaakt. Het bestaan van deze nederzetting doet vermoeden dat de Oerderduinen ooit meer zijn geweest dan een oogduincomplex op een grote zandvlakte. Het is evenwel duidelijk dat dit van de 16^e tot eind 19^e eeuw niet het geval was en dat het Oerd samen met De Hon in die tijd gezien kan worden als een eilandstaart waarop uiteindelijk diverse individuele washoversystemen zijn ontstaan. De Oerderduinen zelf zijn in de 18^e en 19^e eeuw nog 100-200 meter afgekalfd aan de zuidzijde.

Figuur 3.18 Duinboogcomplex Oerderduinen in de huidige situatie met A) hoogtekaart en B) luchtfoto.

Sinds begin 20^e eeuw zijn de Oerderduinen aan de noord- en oostzijde sterk aangegroeid door het ontstaan van nieuwe duinbogen met tussenliggende, zich afsnoerende valleien rond het oude Oerderduinencomplex. Deze duinbogen hadden hun oorsprong aan de noordzijde van de rond 1890 gereed gekomen Kooioerdstuifdijk. Kennelijk stook hier enorm veel zand in oostelijke richting dat zich om een of andere reden tot dit type duinvormen ophoopte. Het resultaat is dat zich vanaf de kern van de oude Oerderduinen van zuid naar noord en van west naar oost een tijdreeks weerspiegelt in het ruimtelijk patroon van opeenvolgende duinreeksen en primaire valleien. In figuur 3.18A is deze zogenaamde chronosequentie van duinbogen met een schatting van de jaartallen van hun ontstaan aangegeven.

In de droge duinen van het oude oogduincomplex domineren aan de oostzijde kalkarme dichte zandzegge vegetaties (H2130B van matige kwaliteit). Aan de westzijde zijn de begroeiingen wat opener, met o.a. schapengras maar ook grijs kronkelsteeltje, een neofyt die zich in de loop van de vorige eeuw onder invloed van voortgaande stabilisatie en verzuring heeft uitgebreid en dichte matten vormde waarin geen ruimte meer over bleef voor veel andere soorten (zie ook tekstkader in par. 3.3.2). Wel komen aan de westzijde hier

en daar nog stuifplekken voor, vermoedelijk onder invloed van begrazing door vee dat vanaf het Nieuwlands Rijd ook dit gebied kan betreden. Deze lokale verstuving is vermoedelijk verantwoordelijk voor het plaatselijk nog voorkomen van soorten die op voedselarmere en mineraalrijkere condities duiden, zoals buntgras, duinsterretje, duinviooltje, zandblauwtje, Echt walstro en verschillende mossen en korstmossen (H2130A en B). In het centrum van de oude duinkern komt een vrij groot complex van vochtige tot permanent water bevattende duinvalleien voor. De vochtige valleien zijn grotendeels uitgelopen en verzuurd. Ze zijn dicht gegroeid met grauwe wilg en kruipwilgstruweel, soms met dichte duinrietvegetaties (H2190D) en aan de natte kant met gesloten zwarte zegge vegetaties (H2190C). Ook heeft zich lokaal berkenbos ontwikkeld met vlier en meidoorn in de ondergroei. Dat laatste wijst er op dat de bodem slechts ondiep ontkalkt is; op enkele decimeters zou het kalkgehalte nog 0,3-0,6% (Westhof & van Oosten, 1991) bedragen. Vermoedelijk is het primaire kalkgehalte van deze oude duinen dus aanzienlijk geweest. Dat uit zich ook in de aanwezigheid van soorten als vleeskleurige en rietorchis in de ondergroei van enkele valleien. Ook de Oerdermeertjes (H2190A) herbergen nog soorten van gebufferde condities zoals ruwe bies, ondergedoken moerasscherm, schildereprijs, veelstengelige waterbies en veenwortel.

De oost-west georiënteerde duinreeksen en valleien ten noorden van de oude Oerderduinen vertonen van noord naar zuid een gradiënt van kalkrijk naar kalkarm. In de 80-er jaren van de vorige eeuw kwam dit nog heel duidelijk naar voren in de vegetatiesamenstelling (Westhof & van Oosten, 1991). Nu is het in de droge delen nog waar te nemen in een verschuivende overheersing van noord naar zuid van achtereenvolgens helmduinen met zandhaver (H2120), duinzwenkgras-helm begroeiingen (H2120), duindoornstruwelen (H2160), de schapengras-walstro gemeenschap en buntgrasvegetaties (H2130B). De laatste twee typen zijn echter vaak sterk vergrast en worden dan overheerst door zandzegge en oude helmbegroeiingen. Ook in de opeenvolgende duinvalleien is de kalkgradiënt vervaagd. De successie heeft geleid tot een convergentie in die zin dat zowel kalkhoudende als kalkarme groeiplaatsen geleidelijk dichtgegroeid zijn met struweel, soms grauwe wilg (een aanzet tot H2180B) en vaak duindoorn met kruipwilg (H2160). In de natste valleien zijn hier en daar aan de rand nog vegetaties van de duinriet-addertong gemeenschap aanwezig met sporadisch soorten uit het knopbiesverbond zoals moeraswespenorchis, duinrus, noordse rus en dwergzegge (H2190B); meer naar het zuiden wordt vaak veel zwarte zegge met waternavel, watermunt, egelboterbloem, etc. aangetroffen (H2190C) duidend op een sterke stapeling van organisch materiaal gepaard gaande aan een snelle verzuring. In de recent geplagde vallei (zie fig. 3.18B) gelegen tussen de duinreeksen van 1928 en 1933 (zie fig. 3.18A) komen soorten als strandduizendguldenkruid, krielparnassia, dwergzegge van kalkrijke duinvalleien (H2190B) voor naast soorten van brakke tot zilte milieus zoals kwelderzegge, zilte zegge, melkkruid en vervolgens lamsoor, zeeveegbree en zeeaster als overgangen naar gemeenschappen van jonge, zandige (H2130A) kwelders.

Dit deelgebied is qua broedvogels van belang voor bruine kiekendief, rietzanger en grote kolonies van de kleine mantelmeeuw (in aansluiting op De Hon) in de uitgestrekte valleien aan de noordzijde van het duinboogcomplex. Het nog relatief jonge duingebied aan de noordzijde vormt momenteel nog het belangrijkste broedgebied in de Nederlandse duinen voor de overal elders sterk in broeddichtheid achteruitgaande tapuit. Het ontstaan van nieuwe pioniersituaties in de geplagde duinen biedt mogelijk ook voor de langere termijn goede perspectieven voor deze soort. Ook broeden hier af en toe nog enkele Eidereenden en was hier recent jaar (2009) sprake van de hervestiging op Ameland van maar liefst 9(?) paar veldduilen. Als slaapplek en hoogwatervluchtplaats heeft dit deelgebied geen bijzondere functie behalve als uitloophet van De Hon (zie par. 3.3.7).

Alles overziend kan dit deelgebied niet zonder meer als een "echt" duinboogcomplex beschouwd worden. Mogelijk was het dat ooit - eeuwen geleden - maar eigenlijk is het pas sinds begin vorige eeuw weer aangegroeid tot een vorm en omvang die doen denken aan een klein duinboogcomplex. Bovendien was deze groei niet zo zeer het resultaat van een natuurlijke ontwikkeling maar vermoedelijk vooral de consequentie van de aanleg van de Kooioerdstuifdijk. Dit alles doet niets af aan het feit dat het een gebied is met hele fraaie hoogtegradiënten en kalkovergangen die tot een grote botanische diversiteit leiden en ook voor een aantal bedreigde broedvogels een belangrijke functie hebben. "Probleem" van het gebied op de iets langere termijn is mogelijk wel dat de successie snel gaat. De dynamiek

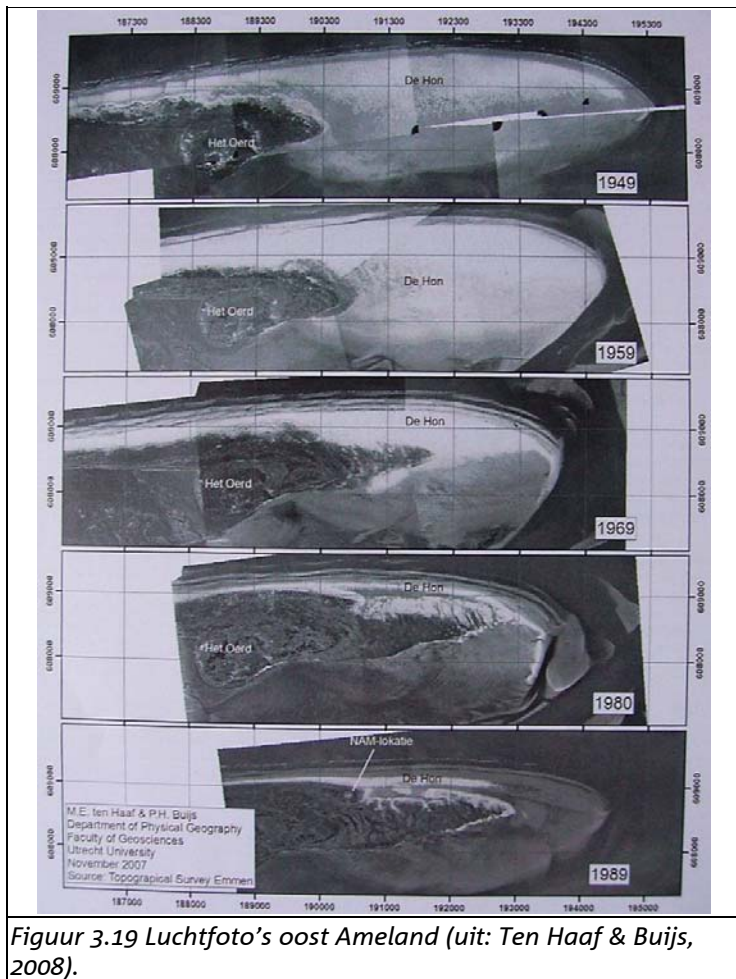
Opmerking [EJL17]: Klopt dat aantal en was dat wel hier? Ik heb überhaupt geen gegevens van de oude Oerderduinen zelf!! Jobien: lijkt me veel. Van 2009 heb ik geen gegevens. In 2008 3 veldduilen in het gebied van IFG

neemt al op korte afstand aan de binnenzijde van de buitenste stuifdijk sterk af. Het gevolg daarvan is een snelle ontwikkeling van de vegetatie en een snelle stapeling van organisch materiaal. Omdat het primaire kalkgehalte hier voor Waddenbegrippen vrij hoog is, is de uitlogingssnelheid vrij laag maar de humeuze bovengrond zal ook hier toch in grote delen na enkele decennia ontkalkt zijn. De problematiek van een sterke vergrassing c.q. verruiging gaat dus ook zeker niet aan dit gebied voorbij. In dit licht bezien is het dan ook van belang voor dit duin(boog?)complex de sturende geomorfologische processen in verleden en heden goed in beeld te krijgen. Op basis van deze kennis kan dan getracht worden deze processen voor dit gebied in samenhang met het gehele kusttraject tussen Nieuwlandsrijd en De Hon in fase te brengen met de nu en in de nabije toekomst te verwachten grootschalige kustprocessen langs oost Ameland. Voor de ontwikkeling van de juiste gereedschappen (zandsuppleties, stimuleren van verstuiving en/of periodieke toe- en afstroming van zoutwater) en advisering over een goede toepassing ervan in ruimte en tijd is een kwalitatief hoogwaardige voorstudie gewenst. Proefprojecten op kleine schaal kunnen mogelijk veel inzicht verschaffen, niet alleen t.b.v. het kust- en natuurbeheer op Ameland-oost maar ook voor het toekomstig beheer elders op Ameland en de overige Waddeneilanden.

3.3.7. Eilandstaart De Hon

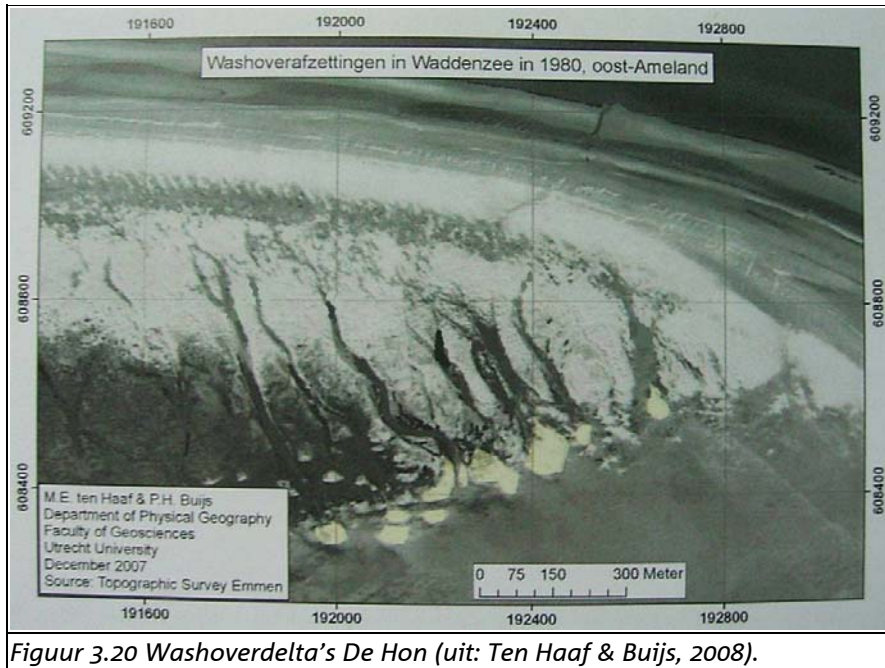
Tot 1949 was ten oosten van het rond 1900 aangegroeide Oerderduinencomplex een kale zandplaat aanwezig met hier en daar wat embryonale duintjes (Ten Haaf & Buijs, 2008). Uit vijf opeenvolgende luchtfoto's met tussenpozen van ca. 10 jaar blijkt dat in 40 jaar de omvang van de eilandstaart niet erg veel veranderd is maar dat geleidelijk een grote oppervlakte begroeid is geraakt (zie fig. 3.19). De ruimtelijke structuur is het beeld van een min of meer klassieke eilandstaart (zie par. 3.2) gaan vertonen met afzonderlijke washoversystemen en tussenliggende duinelementen aan de noordzijde, opgestoven duintjes die de washovervlaktes aan de zijkant begrenzen, zandige washover afzettingen en opgestoven duintjes in het achterland en soms echte washoverdelta's tot in de Waddenzee (zie fig. 3.20). De zuidelijk gelegen duintjes en zandige afzettingen zijn "ingebed" in een kweldervegetatie op slikkige bodem die in de luwte van de open zeereep ontstaan is onder invloed van opslibbing vanuit de Waddenzee. De getijdenwerking vanuit de Waddenzee heeft vervolgens gezorgd voor het ontstaan van verschillende slenken- en prielsystemen.

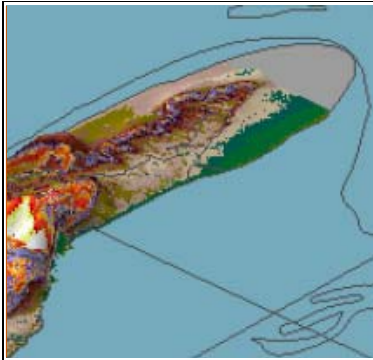
Figuur 3.19 Luchtfoto's oost Ameland (uit: Ten Haaf & Buijs, 2008).

Zowel het gebied als geheel als de afzonderlijke washoversystemen hebben een betrekkelijk geringe omvang, ongeveer vergelijkbaar met de Cupido's Polder ten noorden van de Derk Hoekstrastuifdijk op de Boschplaat op Terschelling. Of De Hon zich zal ontwikkelen tot een eilandstaart met de omvang van Oost-Schiermonnikoog (ca. 6x1,5 km) en of de washoversystemen dan ook de schaal zullen aannemen van de vergelijkbare systemen op Schiermonnikoog zal afhangen van de kustprocessen op grotere ruimte- en tijdschalen. Vooralsnog lijkt een dergelijke opschaling op oost-Ameland niet waarschijnlijk omdat de aangroei van de kust op Schiermonnikoog de afgelopen decennia zeer groot is geweest onder invloed van de afsluiting van de Lauwerszee. Er zijn geen tekenen dat onder natuurlijke omstandigheden een dergelijke aangroei op Ameland te verwachten is. Wel is geconstateerd dat in 1983 een terugschrijdende trend van de M-lijn (midden tussen de hoog- en laagwaterlijn) is omgeslagen in een licht uitbouwende trend van 50-100 meter in 22 jaar (Ten Haaf & Buijs, 2008). Aangetekend moet worden dat vooral tussen 1969 en 1980 de begroeiing op De Hon sterk toegenomen is, vermoedelijk onder invloed van de hoge stuifdijk die in de voorafgaande jaren is aangelegd ter bescherming van het aan te leggen boorplatform bij paal 23.

Figuur 3.20 Washoverdelta's De Hon (uit: Ten Haaf & Buijs, 2008).

De vegetatie op de eilandstaart kent een prachtige zonering van noord naar zuid. Aan de noordzijde verschijnen en verdwijnen periodiek embryonale duintjes (H2110) voor de natuurlijke duinreeksen (H2120). Aan de binnenzijde daarvan komen aan de voet van de duintjes zeevetmuur en Deens lepelblad (H1310B) voor soms begrensd door een smalle zone met brakke soorten zoals kwelderzegge en melkruid, gemengd met soorten als strandduizendguldenkruid, zilte zegge, dwergzegge en krielparnassia. Daarna volgen in de zonering vegetaties van de hogere kwelder (H1330A) met ruigere zones met zeekweek en daarnaast zones met veel roodzwenkgras en soorten uit het Verbond van Engels gras. Op de vlakkere delen of de stukken met stagnerend water komen vaak dichte begroeiingen met zilte rus en o.a. rode ogentroost voor. Op de middelhoge kwelder volgt dan een zone met lamsoor en zeeweegbree. Aan de benedenzijde, tenslotte volgt de lage kwelder (H1310A) met de kweldergrasgemeenschap en tenslotte de gemeenschap van langarige zeekraal. Op de oeverwallen van de slenken zijn hier schorrenkruidvegetaties en begroeiingen met kortarige zeekraal aanwezig.

Opmerking [EJL18]: Te vervangen door gedetailleerde hoogtekaart in platte vlak

Figuur 3.21 Eilandstaart De Hon in huidige situatie met A) hoogtekaart en B) luchtfoto.

Het begroeide deel wordt omgeven door een zeer grote strandvlakte (zie fig. 3.21). Het gaat hier om een betrekkelijk smalle zone Slik- en zandplaten die onder invloed van het getij staan. Aan de noordzijde gaat het om een meer zandige strook (H1140B) die vanuit de Noordzee beïnvloed wordt door het getij en aan de zuidzijde een slikkiger strook die dagelijks overstromd wordt vanuit de Waddenzee (H1140A). Deze zones (vooral H1140A) zijn van groot belang als foerageergebied voor grote aantallen vogels. Tussen deze zones en de randen van de duin- en kweldergebieden liggen hogere delen die minder frequent overstromd worden. Deze zones vervullen zeer belangrijke functies als broed-, slaap- en rustgebied en hoogwatervluchtplaats voor een breed scala aan vogelsoorten.

Als broedvogels waarvoor De Hon een belangrijke functie vervult kunnen genoemd worden: lepelaar, eider, een kleine kolonie kluten, een zeer grote kolonie kleine mantelmeeuwen en enkele tientallen visdieven. Als hoogwatervluchtplaats en slaapplek is de Hon speciaal van groot tot zeer groot belang voor lepelaars, scholeksters, bontbekplevieren, kanoeten, drieteenstrandlopers, bonte strandlopers en krombekstrandlopers. Aanvullend op andere deelgebieden op Ameland is het gebied tevens van belang voor aalscholvers, rotganzen, bergeenden, smienten, kluten, zilverplevieren, rosse grutto's, wulpen, tureluurs, groenpootruiters en steenlopers.

Samengevat is De Hon als een zeer fraai en natuurlijk functionerend gebied te beschouwen. De perspectieven voor de naaste toekomst zijn zonder meer gunstig. Mogelijk verdient met name de overgang naar de Oerderduinen op wat langere termijn aandacht (zie daarvoor ook par. 3.3.6).

Opmerking [EJL19]: Oude info uit 2001 ! Hoe staat het met Velduil en Tapuit hier ?

Opmerking [EJL20]: Evt. nog opmerkingen over effect bodemdaling

3.3.8. Strand en vooroever

Tenslotte verdienen de stranden en de vooroever langs de Noordzeekust tussen aan de westzijde de Badweg bij Hollum en aan de oostzijde De Hon nog enige aandacht. Deze vervullen geomorfologisch natuurlijk een essentiële rol als schakelgebied tussen de grootschalige processen in de kustzone en de daarvan afhankelijke processen in de achterliggende natuurgebieden. Dit blijkt de laatste decennia ook zeer duidelijk uit de sterke

dynamiek langs de Noordzeekust. Er is aanzienlijke afslag én aanzienlijke aangroei die op dezelfde plaat soms frequent afwisselen. Dit heeft te maken met geulen en zandgolven die soms zeer dicht onder de kust langstrekken. Een en ander heeft gevolgen voor de diverse functies die de stranden voor bewoners, recreanten, maar ook de natuur kunnen vervullen. Het heeft ook gevolgen voor de geomorfologische en hydrologische processen in de achterliggende hoofdelementen. Zo kan aangroei leiden tot stabilisatie van de duingebieden en tot verhoging van grondwaterstanden en kan langdurige afslag het omgekeerde tot gevolg hebben. Afhankelijk van de toestand waarin een aangrenzend deelgebied verkeert kan dit vanuit Natura 2000 als gunstig of ongunstig beoordeeld worden. Het is zaak hier in de komende tijd veel aandacht aan te besteden. Eventuele klimaatveranderingen en de daarmee gepaard gaande zeespiegelstijging zijn belangrijke motieven hiervoor.

In de huidige situatie vervullen de stranden de volgende functies voor vogels:

- **Broedvogels:** [ ]
- Niet broedvogels: momenteel heeft vooral de zandbank voor Ballum een hele belangrijke functie als rust- en foerageergebied voor een breed scala aan soorten. Genoemd kunnen worden aalscholvers, rotganzen, bergeenden, smienten, scholeksters, kluten, bontbekplevieren, zilverplevieren, kanoeten, drieteenstrandlopers, krombekstrandlopers, bonte strandlopers en rosse grutto's.

Opmerking [EJL21]: Geen gegevens ??

Opmerking [EJL22]: Is dit het ? en alleen op deze plek?

3.4 Voorkomen habitattypen

In deze paragraaf worden alle voor Ameland aangewezen habitattypen aan de hand van het Natura 2000 Profielendocument kort beschreven (voor uitgebreide beschrijvingen wordt verwezen naar dit Profielendocument (Ministerie van LNV, 2008). Het voorkomen van de habitattypen op Ameland wordt nader toegelicht aan de hand van de actuele verspreiding, oppervlakte en kwaliteit (een kaartbeeld en tabellarisch overzicht is opgenomen in respectievelijk Figuur 5.3 en Tabel 5.1). Tenslotte wordt aangegeven welke ontwikkeling het type de afgelopen periode heeft doorgemaakt en wat de perspectieven voor de komende jaren zijn.

Opmerking [EJL23]: Kan Edu oppervlakten aan- en invullen ?? Verder moeten deze teksten en de definitieve habitatkaarten nog eens onderling gecheckt en met elkaar in overeenstemming gebracht worden..

3.4.1 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten - H1140

Verkorte naam: Slik- en zandplaten

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	W	=	>
H1140B	Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)	N	=	=

Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen

Beschrijving

Dit habitatype betreft ondiepe kustgebieden die dagelijks door de werking van het getijde onder water komen te staan en weer droog vallen. De begrenzing van dit habitatype wordt gevormd door enerzijds de gemiddelde hoogwaterlijn (bovengrens), en anderzijds door de gemiddelde laagwaterlijn (benedengrens). In Nederland worden twee subtypen onderscheiden afhankelijk of ze in het getijdengebied voorkomen (subtype A) of in de Noordzeekustzone (subtype B). Het Nederlandse areaal van dit habitatype levert een zeer grote (subtype A) respectievelijk grote (subtype B) bijdrage aan het Europese areaal. Hoewel de slik- zandbanken van dit type wijd verspreid voorkomen langs de Europese kusten, komt de combinatie van de abiotische en biotische kwaliteiten in gebieden die vergelijkbaar zijn met de Waddenzee, slechts op weinig andere plaatsen op deze schaal voor.

De kwaliteit van dit habitatype wordt gebaseerd op de typerende abiotische en biotische structuren en functies. In goed functionerende systemen vinden de fysische processen als sedimentatie, erosie en stroming ongestoord plaats, waardoor een gradiënt van biologische processen leidt tot een afwisselend mozaïek van biotopen in verschillende

stadia van ontwikkeling. De levensgemeenschappen omvatten zowel ingegraven als aan het oppervlak levende bodemdieren, zeegrasvelden en mosselbanken. Deze mosselbanken zijn de belangrijkste structuurvormende elementen (qua biomassa, structuur en ecologisch belang). De droogvallende platen zijn van groot belang voor foeragerende vogels zoals zilverplevier, rosse grutto, kluut, tureluur, bonte strandloper (gespecialiseerd op wormen), zilvermeeuwen, eider, scholeksters en kanoet (gespecialiseerd op schelpdieren). De zeegrasvelden zijn een voedselbron voor ganzen. Voor soorten als kluut, bontbek- en strandplevier, kleine mantelmeeuw, noordse en dwergstern en visdief zijn deze platen zeer belangrijk als broedgebied. Bovendien zijn de platen zeer belangrijk voor de habitatsoorten grijze en gewone zeehond als rust-, werp- en zooggebied.

Aan de "bovenzijde" van H1140, tussen de hoogwaterlijn en de hoger op gelegen pionier-habitattypen (H1310 Zilte pionierbegroeiingen of H2110 embryoduintjes), ligt een belangrijk habitat, bestaande uit niet of nauwelijks overstroomde en toch onbegroeide zandplaten. Dit habitat is evenwel niet officieel als habitatype in het kader van Natura 2000 benoemd. Deze zone is in ecologisch opzicht nauw aan H1140 gekoppeld, o.a. door de belangrijke rol als hoogwatervluchtplaats en als broedgebied voor strandbroeders zoals kluut, bontbek- en Strandplevier, kleine mantelmeeuw, noordse en dwergstern en visdief. Ook voor de habitatsoorten grijze en gewone zeehond is dit habitat van belang als rust-, werp- en zooggebied. Bovendien vormen deze "supralittorale" zandbanken ontwikkelingszones voor de aangroei van jonge duinen.

H1140A Slik- en zandplaten (getijdengebied)

Beschrijving

Tot dit subtype worden de grotendeels laagdynamische wadplaten gerekend. Anders dan het hoogdynamische subtype Noordzeekustzone, liggen deze wadplaten in de luwte van de (Wadden)eilanden of zandbanken en zijn hierdoor afgeschermd van de golfwerking van de Noordzee. De platen kunnen zandig zijn (dicht bij het zeegat) of zeer slikkig (bv einde van een Vloedbekken). Dit subtype kan alleen blijven bestaan wanneer er een evenwicht is tussen zand- en slibaanbod en zeespiegelstijging, in combinatie met bovengenoemde ligging in de luwte en is daarmee zeer gevoelig voor chronische verstoring van de bodem. Voorkomende vegetatietypen zijn de Associaties van Snavelruppia, klein zeegras, en groot zeegras, maar de platen kunnen ook vegetatieloos zijn.

Oppervlakte en verspreiding

Dit subtype is aangewezen voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee. Op Ameland kan ca. ?? ha. tot dit type gerekend worden.

Kwaliteit en trend

De slik- en zandplaten in het getijdegebied onder Ameland zijn vrijwel onbegroeid. De beide Zeegras-soorten worden nauwelijks of niet aangetroffen. Bodemdieren als Wadpieren en Zeeduizendpoten en andere borstelwormen zijn wel aanwezig. Ook kokkel- en mosselbanken komen onder Ameland voor. Na een continue teruggang in het voorkomen van schelpenbanken gedurende de afgelopen decennia lijkt in de oostelijke Waddenzee enig herstel op te treden nu de mechanische kokkelvisserij een halt is toegeroepen. Het gebied heeft een belangrijke functie als foerageergebied voor steltlopers, meeuwen en enkele eendensoorten. Door de achteruitgang van goed ontwikkelde schelpenbanken vervult het gebied z'n functie voor Eidereenden niet meer afdoende.

Perspectieven

De perspectieven voor natuurlijke uitbreiding van schelpenbanken in het onderhavige gebied en daarmee voor een betere invulling van de functie voor foeragerende vogels moet nader beschouwd worden in het licht van de mogelijke perspectieven in het gehele Waddengebied. Daarnaast kan een optimalisering van de regulering van activiteiten, die vanaf het eiland de rust tijdens laag tij verstoren, de perspectieven voor foeragerende vogels verder vergroten.

H1140B Slik- en zandplaten (Noordzeekustzone)

Beschrijving

Dit vegetatieloze subtype bestaat uit zeer dynamische zandplaten gelegen in hoogdynamische omstandigheden als brandingsbanken en lage stranden. Door deze hoge dynamiek en de grofkorrelige, zandige structuur van de zandplaten herbergt dit subtype in vergelijking tot het minder dynamische subtype 1140A een lagere biomassa van bodemorganismen en foeragerende wadvogels.

Oppervlakte en verspreiding

Slik- en zandplaten van de Noordzeekustzone (H1140B) zijn op Ameland logischerwijs aangewezen voor het overeenkomstige Natura 2000-gebied. Het strekt zich over een oppervlakte van ?? ha. in een smalle strook uit langs de gehele noordkant van het eiland op de grens met de Noordzee.

Kwaliteit en trend

De stranden aan de Noorzezijde zijn de afgelopen decennia ongeveer gelijk in omvang gebleven. Alleen aan de oostpunt van het eiland heeft een geleidelijke aangroei plaatsgevonden. Dat is echter vooral ten goede gekomen aan de oppervlakte van het boven de hoogwaterlijn gelegen strandgedeelte en daarna aan de oppervlakte Witte duinen (H2110), Grijze duinen (H2130) en hoge kwelders (H1330) op de Hon. H1140B is daarbij qua ligging ietwat naar het noorden verschoven maar qua oppervlakte ongeveer gelijk gebleven. Ten oosten van de badweg van Ballum heeft zich door de migrerende zandbanken een uitbreiding van het areaal aan H1140B voorgedaan. Over de kwaliteit van H1140B in termen van de biodiversiteit aan bodemorganismen van stranden en dynamische zandplaten in de Noordzeekustzone is relatief weinig bekend, althans veel minder dan over dezelfde levensgemeenschappen in het Waddengebied. Verder kunnen de natuurlijke draagkracht voor en dichtheden van foeragerende vogels langs de laagwaterlijn van de Nederlandse Noordzeestranden niet feitelijk vastgesteld worden omdat vrijwel overal de mens frequent tot zeer frequent zijn invloed laat gelden op de ecosystemen van strand(vlakt)en. Hierbij gaat het niet alleen om effecten van grootschalig recreatief gebruik, maar ook om effecten van o.a. zandsuppleties, schoonmaakacties, rustverstoring, etc. Ook in het Waddengebied, hoewel in mindere mate dan langs de vastelandskust, is dit aan de orde. Op west en midden-Ameland (paal2-4 en paal 11-17) hebben wel verscheidene zandsuppleties plaatsgevonden en zijn grote suppleties gepland voor 2010 en 2011. Het eventuele effect hiervan op de zone tussen hoog en laag water is in elk geval dat de zone van H1140B zich o.i.v. deze ingrepen verlaatst (heeft). Hoe groot de invloed hiervan op het ecologisch functioneren van deze zone is (geweest) is onbekend. Verder ligt het voor de hand te veronderstellen dat er langs het gehele strand van Ameland vanwege de seizoensverbreding en de toename van gemotoriseerd verkeer (m.n. met 4WD's) gedurende de laatste 10-20 jaar een toename van de verstoring van de geomorfologie en van de rust (m.n. voor strandbroeders en foeragerende vogels) heeft plaatsgevonden. De eventuele invloed op biodiversiteit en biomassa van het bodemleven op het strand is vooralsnog een black box.

Opmerking [EJL24]: Hoe zit het met de strandrijderij op Ameland ?? Klopt deze opmerking ook hier ?

Perspectieven

De ontwikkeling van de oppervlakte en kwaliteit van dit habitatype zal vooral afhangen van de effecten van de grootschalige suppleties die hier voor 2010 en 2011 voorzien zijn. Gezien de enorme omvang van deze suppleties zal de oppervlakte van dit habitatype de komende jaren en mogelijk decennia naar verwachting aanzienlijk toenemen. Recent onderzoek naar de effecten van de fysieke en chemische samenstelling van het zand op de gesuppleerde delen wijst erop dat korrelgrootte en kalkgehalte van het strandzand zullen toenemen. Over de invloed op andere factoren bestaat nog veel onduidelijkheid en de doorwerking naar het ecologisch functioneren is nog volstrekt onbekend. Daarmee is ook de toekomstige kwaliteit van dit habitatype niet in te schatten. Overigens zal deze kwaliteit ook in de toekomst natuurlijk afhangen van de mate waarin de geomorfologie en de rust voor overtuigende en foeragerende vogels beïnvloed wordt door strandrijden en ander vormen van verstoring.

3.4.2 Eénjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met *Salicornia* spp. en andere zoutminnende soorten - H1310
Verkorte naam: Zilte pionierbegroeiingen

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	W/N	=/=	=/=
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	W/N	=/=	=/=
Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen				

Beschrijving

Het habitattype zilte pionierbegroeiingen heeft betrekking op pioniergemeenschappen op zilte gronden in het kustgebied die zowel buiten- als binnendijks kunnen voorkomen. Deze gemeenschappen worden aangetroffen op plekken waar overstroming met zout water zorgt voor dynamische en open standplaatsen. Er worden op basis van verschillen in ecologie (overstromingsfrequentie, zout- en vochtgehalte) twee subtypen onderscheiden: gemeenschappen gedomineerd door zeekraal (*Salicornia* spp.) soorten (subtype A) en gemeenschappen gedomineerd door zeevetmuur (subtype B). Het Nederlandse areaal levert een zeer grote (subtype A) respectievelijk grote (subtype B) bijdrage aan het Europese areaal. Hoewel dit habitattype wijd verspreid voorkomt langs Europese kusten, nemen ze slechts kleine oppervlakten in. Vooral het grote oppervlak van subtype A in Nederland is daarom van relatief groot belang.

H1310A Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)

Beschrijving

Dit subtype komt voor op hooggelegen slikken, lage schorren en kwelders, laaggelegen, sterk uitdrogende delen van hogere schorren en kwelders en als binnendijkse begroeiingen van zoute standplaatsen. Het betreft plekken die dagelijks met zeewater worden overstroomd of langdurig natte plekken.

Kenmerkende vegetatietypen van dit subtype zijn de Associaties van langarige en kortarige zeekraal en schorrenkruid. Eerstgenoemde associatie komt voor in een zone die dagelijks overstroomd wordt, terwijl de andere twee associaties wat hoger in het intergetijdengebied voorkomen. Hierdoor vormt dit subtype de verbindende schakel tussen slik- en zandplaten (H1140) en hoger gelegen kwelder (H1330). De standplaats van dit subtype kenmerkt zich door het hoge zoutgehalte en slechte bodemaeratie.

Oppervlakte en verspreiding

Zilte pionierbegroeiingen met zeekraal zijn voor Ameland aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. Ze komen op Ameland voor op de eilandkop op het recent onstane groene strand ten noorden van de noordelijke Lange Duinen en aan de zuidzijde op de Fûgelpôle. Verder is dit habitattype aanwezig aan langs de slenken en de zuidrand van het Nieuwlandsrijd en op De Hon. In totaal gaat het om een oppervlakte van ??? ha.

Kwaliteit en trend

Dit habitattype laat een goede kwaliteit zien. De laatste decennia is de oppervlakte van dit habitattype toegenomen door de nieuwvorming ervan op het groene strand en De Hon. Op beide andere lokaties is de oppervlakte mogelijk wat terug gelopen door een zekere mate van veroudering (vergrassing). Deze achteruitgang is op het Nieuwlandsrijd geringer dan op vergelijkbare kwelders op de andere eilanden (bv. de Boschplaat) vanwege de vrij intensieve begrazing.

Perspectieven

Naar verwachting zal het areaal iets teruglopen op De Hon vanwege voortgaande successie en doen zich op het Nieuwlandsrijd en de Fûgelpôle geen grote veranderingen voor. Langs

het Noordzeestrand kunnen zich mogelijk (tijdelijk) grote arealen ontwikkelen op groene stranden die ontstaan ten gevolg van eerder genoemde zandsuppleties.

H1310B Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)

Beschrijving

Begroeiingen van dit subtype worden aangetroffen op achterduinse strandvlaktes, in de overgangszone tussen kwelders en duinen, en op ingedijkte zandplaten. Hoewel de bodem zilt blijft door incidentele overstroming met zout water, is hij minder zout en minder voedselrijk dan die van subtype A. De Associaties van zeevetmuur met Deens lepelblad en strandduizendguldenkruid en krielparnassia zijn kenmerkend voor dit subtype.

Oppervlakte en verspreiding

Ook dit subtype is aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. Op het Nieuwlandsrijd en De Hon worden aan de rand van kleine duintjes vaak fragmenten van dit habitatype aangetroffen over een oppervlakte van ca. ??? ha...

Kwaliteit en trend

In het algemeen is de kwaliteit qua vegetatie redelijk goed. Bij verdere veroudering zal dit habitatype op De Hon geleidelijk verdwijnen en op het Nieuwlandsrijd mogelijk wat langer standhouden.

Perspectieven

Enige nieuwvorming zal naar verwachting plaatsvinden langs de Noordzeekustzone aan de voet van embryoduintjes grenzend aan zich ontwikkelend groen strand.

3.4.3 Schorren met slijkgrasvegetaties (*Spartinion maritimae*) - H1320

Verkorte naam: Slijkgrasvelden

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H1320	Slijkgrasvelden	W	=	=

Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen

Beschrijving

Slijkgrasvelden betreffen pionierbegroeiingen op periodiek met zout water overspoelde slikken waarin slijkgrassoorten domineren. Ze worden van nature aangetroffen op zilte wadvlakten en in slibrijke kommen en priëlen van kwelders. Hoewel het slijkgras meestal in open structuren voorkomt van grote pollen, kan het ook aaneengesloten vegetaties vormen. In ons land bereikt het type de noordgrens van zijn areaal.

Het relatieve belang van het Nederlandse areaal is op Europese schaal slechts als aanzienlijk gekwalificeerd, omdat het als gevolg van verdringing van klein slijkgras (*Spartina maritima*) niet meer in goede vorm voorkomt. De associaties van klein en Engels slijkgras zijn de kenmerkende vegetatietypen.

Oppervlakte en verspreiding

Dit habitatype is aangewezen voor het Natura 2000-gebied Waddenzee. Het wordt aangetroffen op zeer kleine oppervlakten (???ha.) op de overgang van de Westergrie naar de Vrijheidsplaat.

Kwaliteit en trend

De kwaliteit is goed. Een trend is vanwege de kleine oppervlakte niet aan te geven.

Perspectieven

Er is geen sterke uitbreiding te verwachten.

3.4.4 Atlantische schorren (*Glauco-Puccinellietalia maritimae*) - H1330

Verkorte naam: Schorren en zilte graslanden

2018

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	W/N	=/=	>/=
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	W	=	=
Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen				

2019

2020

Beschrijving

2021

2022

2023

2024

2025

2026

2027

2028

2029

Dit habitatype betreft schorren (zo geheten in de Zeeuwse en Zuid-Hollandse delta) of kwelders (in de Wadden) en andere zilte graslanden in het kustgebied. In Nederland worden twee subtypen onderscheiden afhankelijk van de ligging: buitendijks (subtype A) of binnendijks (subtype B). Met name het belang van subtype A is binnen Europa erg groot doordat niet alleen het areaal kwelders in de Waddenzee zeer groot is, ook het aantal kwelders met een oppervlak van meer dan 5 km² is hoog. Het belang van subtype B is duidelijk geringer. De lijst met kenmerkende vegetatietypen voor dit habitatype is te lang om hier te vermelden en verwezen wordt naar het Profielendocument.

H1330A Schorren en zilte graslanden (buitendijks)

2030

2031

2032

Beschrijving

2033

2034

2035

2036

2037

Hiertoe behoren (meer of minder frequent) overstroomde zilte graslanden van het getijdengebied en van de duinen (in sluffers, washovers, achterduinse strandvlakten en groene stranden). Deze gemeenschappen worden door het zeewater overstroomd vanuit de (tot soms ver in de kwelders doordringende) getijdenkreken.

2038

Oppervlakte en verspreiding

2039

2040

2041

2042

2043

Dit subtype is voor Ameland aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. Dit type komt op aanzienlijke oppervlakten voor op De Hon, het Nieuwlandsruid en het groene strand ten noorden van Lange Duinen Noord en op een kleine oppervlakte op de Fûgelpôle, in totaal ca. ??? ha.).

2044

Kwaliteit en trend

2045

2046

2047

2048

2049

De kwaliteit is in het algemeen goed vooral ook omdat de groeiplaatsen nog vrij joing zijn of, in het geval van het Nieuwlandruid, begraasd worden. Er was de laatste decennia sprake van een geleidelijke uitbreiding met name op De Hon en het groene strand ten noorden van Lange Duinen Noord.

2050

Perspectieven

2051

2052

2053

2054

2055

Naar verwachting zal dit habitat op De Hon geleidelijk gaan vergrassen. Mogelijk zal de oppervlakte op groene stranden in verband met de komende suppleties op termijn toenemen.

2056

H1330B Schorren en zilte graslanden (binnendijks)

2057

2058

Beschrijving

2059

2060

2061

De binnendijkse schorren en zilte graslanden hebben een marien verleden en de toestroom van brak of zout grondwater zorgen ervoor dat deze gebieden zilt blijven.

2062

Oppervlakte en verspreiding

2063

2064

Dit subtype is aangewezen voor het Natura 2000-gebied Waddenzee .....

2065

Kwaliteit en trend

2066

2067

n.v.t.

2068

Perspectieven

2069

2070

n.v.t.

2071

3.4.5 Embryonale wandelende duinen - H2110

Opmerking [EJL25]: Komt m.i. niet voor op Ameland binnen Natura2000 Staat foutief aangegeven in Lange Duinen zuid

Verkorte naam: Embryonale duinen

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H2110	Embryonale duinen	W/N	=/=	=/=
Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen				

Beschrijving

Soortenarme pionierduintjes waarin vooral biestarwegras de begroeiingen, die variëren in dichtheid, domineert. Embryonale duinen worden met name aangetroffen aan de voet van de zeereep, maar ook langs de randen van sluffers, washovers en achterduinse strandvlakten. Door de hoge dynamiek komen duinvorming en afslag beide voor en wordt zo successie naar het habitatype witte duinen voorkomen. Ook kunnen de begroeiingen door deze dynamiek een fluctuerende oppervlakte en (deels) wisselende locatie innemen. Dit dynamische systeem is van groot belang voor strandbroeders, zoals de typische soort strandplevier, maar ook voor kluut, grote en dwergstern.

Nederland heeft relatief veel duinen waardoor het relatieve belang van embryonale duinen binnen Europa groot is. Overigens komt het habitatype wijd verspreid voor in Europa, zowel langs de Atlantische kusten als langs de Mediterrane kusten.

Oppervlakte en verspreiding

Embryonale duinen (H2110) zijn op Ameland niet aangewezen voor Duinen Ameland, maar wel voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone Dit habitatype komt op Ameland alleen voor aan de noordzijde van De Hon. De oppervlakte is sterk wisselend en varieert tussen ca. ?? en ?? ha..

Kwaliteit en trend

De kwaliteit is naar behoren. De fluctuerende oppervlaktes op De Hon zijn de afgelopen 30 jaar geleidelijk toegenomen.

Perspectieven

De verder ontwikkeling van dit habitatype hangt af van de dynamische ontwikkelingen langs de Noordzeekust. Langs aangroeiende kustdelen zal het areaal toenemen, waar erosie overheerst zal het omgekeerde gebeuren. Ook hier zullen de effecten van de komende suppleties mogelijk sterk sturend zijn.

3.4.6 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen") - H2120

Verkorte naam: Witte duinen

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H2120	Witte duinen	D/W	=/=	=/=
Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen				

Beschrijving

Het habitatype witte duinen is van nature het volgende successiestadia na het stadium van embryonale duinen: ze ontstaan als deze embryonale duintjes zover zijn aangestoven dat de plantengemeenschappen buiten het bereik van overstromend zeewater en zout grondwater zijn gekomen. Overigens is de invloed van zeewater nog steeds groot door de inwaai van zout ('salt spray'). Witte duinen kunnen ook ontstaan door uit- of overstuiving van grijze duinen. De vegetatie wordt gedomineerd door helm (*Ammophila arenaria*), noordse helm of duinzwenkgras, enkele van de weinige soorten die in dit extreme milieu kunnen overleven. Witte duinen zijn, samen met embryonale duinen als broedgebied belangrijk voor kleine mantelmeeuw, dwergstern, bontbek- en strandplevier.

Net als embryonale duinen komen witte duinen in Europa wijd verspreid voor en het belang van het Nederlandse areaal is daarmee niet meer dan groot te noemen. Vooral het areaal aan goedontwikkelde witte duinen is in Nederland gering.

Oppervlakte en verspreiding

Witte duinen zijn aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Duinen Ameland en Waddenzee.
Het huidige areaal omvat ca. ??? ha.. Eengroot deel daarvan bestaat feitelijk uit eengelegde stuifdijken.

Kwaliteit en trend

De kwaliteit van de gestabiliseerde stuifdijken is over het algemeen laag, in die zin dat een dichte vegetatie van oude Helm overheerst waartussen weinig ander planten voorkomen. Ook qua insecten- en vogelleven zijn die stuifdijken niet zeer van belang. Op sommige trajecten, o.a. langs Lange Duinen Noord en in delen tussen paal 17 en 21 zijn deze dijkedelementen dynamischer en worden meer soorten (bv. zandhaver, blauwe zeedistel, havikskruiden en melkdistels) aangetroffen. Ten noorden van De Hon zijn de laatste decennia gevarieerdere natuurlijke zeerepen ontstaan die afgewisseld worden met kleine washoversystemen..

Perspectieven

Voor de toekomstige ontwikkeling van dit habitattype hangt eveneens af van de dynamische ontwikkelingen langs de Noordzeekust. Langs aangroeiende kustdelen zal de omvang en hoogte van de Witte duinen toenemen, waar erosie overheerst zal een deel eroderen. De ecologische kwaliteit van dit habitattype zal over de hele linie vermoedelijk verbeteren omdat er niet of nauwelijks meer actief onderhoud plaatsvindt. Ook hier zullen de effecten van de komende suppleties overigens sterk sturend zijn.

3.4.7 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen") - H2130

Verkorte naam: Grijze duinen

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	D/W	=/=	=/=
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	D/W	>/=	>/>
H2130C	*Grijze duinen (heischraal)	D	>	>

Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen

Beschrijving

Dit habitattype heeft een prioritaire status. Het betreft min of meer droge graslanden in het duingebied met soortenrijke begroeiingen die gedomineerd worden door laagblijvende grassen, kruiden en (korst)mossen. Grijze duinen ontstaan daar waar dynamiek door wind en zee voldoende laag is om dergelijke begroeiingen mogelijk te maken. Hoewel de soortenrijkdom kenmerkend is voor de duingraslanden, is een aantal typische soorten van dit habitattype (mede) afhankelijk van onbegroeide delen (blauwvleugelsprinkhaan), konijnenholen (tapuit) of bloemrijke zomen (duin- en grote parelmoervlinder). Processen als lichte overstuiving, dynamiek door neerslag en konijnen-begrazing zorgen voor instandhouding van dit habitattype. Behalve voor de tapuit zijn de grijze duinen ook voor de blauwe kiekendief en velduil zeer belangrijk als broedgebied.

In Nederland worden op basis van het kalkgehalte en de humuslaag van de bodem drie subtype onderscheiden: kalkrijk (subtype A), kalkarm (subtype B) en heischraal (subtype C). Voor een uitgebreid overzicht van kenmerkende vegetaties van de verschillende subtypen wordt verwezen naar het Profielendocument.

Het belang van het Nederlandse areaal van deze subtypen in Europa is groot (subtype B) of zelfs zeer groot (subtype A en C). Niet alleen is de oppervlakte aan goed ontwikkelde grijze duinen groot, ook komen er een aantal (meer of minder) unieke plantengemeenschappen voor (vooral in subtype A).

H2130A *Grijze duinen (kalkrijk)

Beschrijving

Het habitatype van Duingraslanden van weinig tot niet ontkalkte bodem komt vooral voor in de kalkrijke duinen ten zuiden van Bergen. Op de Waddeneilanden komt het lokaal ook in de niet-ontkalkte jonge duinen voor.

Oppervlakte en verspreiding

kalkrijke grijze duinen zijn op Ameland aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Duinen Ameland en Waddenzee. Het subtype is met iets meer dan ?? ha veel minder algemeen dan het kalkarme subtype H2130B. Het wordt aangetroffen aan de noordzijde van Lange Duinen noord waar enige overstuiving met kalkhoudend zand vanuit de zeereep plaatsvindt. Verder zijn kleine oppervlakten aan te treffen in de Kooiduinen onder invloed van secundaire verstuiving door begrazing. Ook op De Hon direct achter de natuurlijke zeereep zijn hier en daar aanzetten van dit habitatype te vinden.

Kwaliteit en trend

Waar aangetroffen is de kwaliteit van dit habitatype naar behoren. De oppervlakte van dit habitatype is sinds begin vorige eeuw vermoedelijk zeer fors terug gelopen vanwege de sindsdien sterk toegenomen stabilisatie en daarmee gepaard gaande uitloging van het kalkhoudende moedermateriaal voorzover aanwezig. Dit geldt vermoedelijk sterker voor Ameland en Schiermonnikoog (mogelijk ook Texel) dan voor de andere Waddeneilanden om dat het initieel kalkgehalte hoger, feitelijk minder laag is dan elders in het Waddendistrict. De laatste 20-30 jaar is mogelijk enige kentering ingetreden binnen de invloedssfeer van stuivend zand vanuit de stuifdijken die veel minder of niet meer onderhouden (=vastgelegd met schermen en Helm) werden.

Perspectieven

Bij autonome ontwikkelingen zal er in de naaste toekomst niet veel veranderen in het aanwezige areaal. Wanneer evenwel de kust sterk gaat aangroeien onder invloed van de suppleties zullen de grijze duinen veelal buiten de invloedssfeer van het stuivende zand in de zeereep komen te liggen en verder uitlogen en verzuren.

H2130B *Grijze duinen (kalkarm)

Beschrijving

Duingraslanden op van nature kalkarme bodems of op bodems waarvan de toplaag ontkalkt is.

Oppervlakte en verspreiding

Met bijna ??? ha zijn de kalkarme Grijze duinen, aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Duinen van Ameland en Waddenzee, aanzienlijk abundanter dan de kalkrijke Grijze duinen. Ze beslaan grote delen van alle drie duinboogcomplexen en daarnaast nog delen van de duintjes op De Hon.

Kwaliteit en trend

In de duinboogcomplexen is het huidige areaal aan kalkarme Grijze duinen kleiner dan het potentiële areaal. Delen zijn zo sterk vergrast dat ze niet meer meetellen voor het habitatype of dat ze vertegenwoordigd zijn door allerlei Rompgemeenschappen met een groot aandeel Helm, Zandzegge of, onder vochtiger omstandigheden, Duinriet. Ook de wel "meetellende" Grijze duinen hebben over het algemeen overigens een matige tot slechte kwaliteit. Oorzaken van deze ontwikkeling zijn de vrijwel volledige fixatie van de centrale delen van de duinboogcomplexen waar kalkarme Grijze duinen van nature dominant zijn door actieve vastlegging van verstuiving en het sinds begin vorige eeuw zich geleidelijk uit het duingebied terugtrekken van de mens als dynamische beheerfactor (met z'n activiteiten als begrazing, plaggen Helm winnen, etc.). Daarnaast zijn vooral de effecten van de hoge atmosferische neerslag van Stikstofhoudende stoffen sinds de jaren 60 van de vorige eeuw, met een maximum in de 80-er jaren, doorslaggevend geweest voor het dichtgroeien van de duinen met hoog opgaande productieve grassoorten. Inmiddels is deze neerslag weer iets afgenomen. Echter de vergassing heeft gezorgd voor een zodanig voedselrijke uitgangssituatie dat herstel en uitbreiding van soortenrijke Grijze duinen weinig kans krijgt.

Opmerking [EJL26]: Nog eens checken met Erwin of de grens tussen wel en niet meetellen enigszins consequent is gehanteerd voor de verschillende eilanden.

Perspectieven

Door actief beheer is zowel het areaal als de kwaliteit van de kalkarme Grijze duinen in de duinboogcomplexen in principe weer te vergroten. Instandhouding en zo mogelijk uitbreiding van secundaire verstuiwing, uitbreiding van de beweiding, lokaal opslag verwijderen en plaggen, chopperen en maaien zijn maatregelen die daarbij toegepast kunnen worden. Mogelijk faciliteren dergelijke maatregelen ook de begrazing en "burchtenbouw" door konijnen en stimuleren ze daarmee het algehele herstel van konijnenpopulaties.

H2130C *Grijze duinen (heischraal)*Beschrijving*

Heischrale grijze duinen komen voor op bodems die vochtiger en humeuzer zijn dan die van beide vorige subtypen en fungeren vaak als smalle overgangen van de droge subtypen A en B naar de habitattypen heischrale graslanden (H6230) of vochtige duinvalleien (H2190).

Oppervlakte en verspreiding

Heischrale grijze duinen zijn aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland. De huidige oppervlakte is zeer gering (??? ha. en waar ???)

Kwaliteit en trend

Vermoedelijk is de oppervlakte waarop dit habitatype voorkwam vroeger veel groter geweest. De potentie voor heischrale Grijze duinen is groter op Ameland dan op de andere waddeneilanden, enerzijds omdat er een zeer brede binnenduinrand aanwezig is aan de zuidkant van de duinboogcomplexen Hollum-Ballum en Nes-Buren, anderzijds omdat het initieel kalkgehalte relatief hoog is (binnen het Waddendistrict). Tijdens de ontginningen, al of niet in het kader van de verschillende ruilverkavelingsprojecten op het eiland, zijn vermoedelijk nogal wat potentiële lokaties geëgaliseerd en vervolgens bemest.

Perspectieven

In principe zijn de potenties voor dit habitatype nog steeds aanwezig wanneer er herstelmaatregelen (herstel geomorfologie, plaggen of anderszins verschralen) in de binnenduinrand plaatsvinden.

3.4.8 *Vastgelegde ontkalkte duinen met *Empetrum nigrum* - H2140Verkorte naam: Duinheiden met kraaihei

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H2140A	*Duinheiden met kraaihei (vochtig)	D	=	>
H2140B	*Duinheiden met kraaihei (droog)	D	=	=

Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen

Beschrijving

Met dit prioritaire habitatype worden open kustduinen bedoeld met een vegetatie die wordt gedomineerd door dwergstruiken, waaronder kraaihei (*Empetrum nigrum*). Onder natte omstandigheden kunnen gewone dophei of Cranberry dominant zijn, terwijl in droge duinheiden dit geldt voor eikvaren, kruipwilg of struikhei. Dus ook als kraaihei slechts met lage bedekking aanwezig is, worden vegetaties met dwergstruiken dus tot dit habitatype gerekend.

Kraaihei is een soort van relatief koude streken. In Nederland groeit hij daarom dan ook alleen onder relatief koele en vochtige omstandigheden in de noordelijke helft van het land. Het habitatype komt zodoende vooral voor op noordhellingen (hoge luchtvochtigheid) en in duinvalleien, altijd op ontkalkte duinen met een relatief dikke humuslaag. In Nederland worden op basis van verschillen in bodemvochtigheid van de standplaatsen twee subtypen onderscheiden: vochtige (subtype A) of droge (subtype B) duinheiden met kraaihei.

De duinheiden met kraaihei zijn in Nederland op Europese schaal niet van bijzondere betekenis en het relatieve belang van beide subtypen wordt als groot geclassificeerd. De

2287 kraaiheibegroeiingen bevinden zich in ons land aan de zuidgrens van het
 2288 verspreidingsgebied.

2289 H2140A *Duinheiden met kraaihei (vochtig)

2291 *Beschrijving*

2292 Begroeiingen met kraaihei in vochtige duinvalleien. Goed ontwikkelde vegetaties worden
 2293 gekenmerkt door de Associatie van kraaihei en gewone dophei en de Rompgemeenschap
 2294 van grote veenbes-[Klasse der kleine Zeggen/Klasse der hoogveenbulten en natte heiden].

2295 *Oppervlakte en verspreiding*

2296 Dit subtype, aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland komt alleen op hele
 2297 kleine oppervlakten in combinatie met Kruipwilgstruweel voor. Als zelfstandig habitatype
 2298 ontbreekt dit habitat momenteel op Ameland.

Opmerking [EJL27]: In
Oerder duinen ?

2301 *Kwaliteit en trend*

2302 Vermoedelijk is dit type nooit veel voorgekomen op Ameland. Vermoedelijk is bij
 2303 voortgaande successie zijn vochtige Grijze duinen of duinvalleien hier meestal direct
 2304 overgegaan in Duinrietvegetaties en/of Kruipwilgstruwelen.

2305 *Perspectieven*

2306 Ook in de toekomst is niet te verwachten dat er veel perspectieven voor dit type op
 2307 Ameland zijn.

2308 H2140B *Duinheiden met kraaihei (droog)

2309 *Beschrijving*

2310 Begroeiingen met kraaihei op duinhellingen en in droge duinvalleien. In goed ontwikkelde
 2311 vegetaties kunnen de Associaties van kraaihei met zandzegge, - met eikvaren, of - met
 2312 kruipwilg worden aangetroffen evenals, op de overgang naar vochtiger standplaatsen, de
 2313 Associatie van wintergroen en kruipwilg.

2314 *Oppervlakte en verspreiding*

2315 Ook dit subtype is aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland. Dit
 2316 habitatype wordt alleen aangetroffen in combinatie met Struikheidevegetaties (H2150). Het
 2317 komt als zodanig verspreid over alle 3 duinboogcomplexen voor over een oppervlakte van
 2318 ca. 80 (???)ha.. Vermoedelijk is deze combinatie karakteristiek voor voedselarme droge
 2319 omstandigheden waarbij het substraat niet helemaal uitgelooft is en er nog enig
 2320 mineralenaanbod aanwezig is.

2321 *Kwaliteit en trend*

2322 Op de resterende plekken is vaak al sprake van een aanzienlijke vergrassing met Helm en
 2323 Zandzegge. Vermoedelijk zijn deze vegetaties halverwege de vorige eeuw op veel grotere
 2324 oppervlakten aanwezig geweest.

2325 *Perspectieven*

2326 De perspectieven voor deze combinatie van habitattypen zijn mogelijk iets verbeterd omdat
 2327 de atmosferische depositie van Stikstofverbindingen de laatste twintig jaar geleidelijk
 2328 afgenomen is. De concentraties zijn evenwel duidelijk nog te hoog om grote verwachtingen
 2329 voor de toekomst te hebben. Herstel zal voorlopig vooral afhangen van de mate waarin
 2330 allerlei vormen van verschrallend beheer worden toegepast in de oudere duinen : begrazing
 2331 (hetgeen alleen lokaal tot verschralling leidt), plaggen, maaien, evt. branden.

2332 3.4.9 *Atlantische vastgelegde ontgastte duinen (*Calluno-Ulicetia*) - H2150

2333 Verkorte naam: Duinheiden met struikhei

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H2150	*Duinheiden met struikhei	D	=	=

Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen

Beschrijving

Dit habitatype heeft de prioritaire status en betreft begroeiingen op kalkarme kustduinen die door struikheide gedomineerd worden. Het betreft hier de Associatie van struikheide en stekelbrem (typische subassociatie) en de Associatie van zandzegge en kraaiheide (mits kraaiheide zelf afwezig is). Duinheiden met struikheide kunnen ook voorkomen op langdurig beweide oude kustduinen die relatief ver landinwaarts gelegen zijn. Deze plekken waren oorspronkelijk kalkrijk maar zijn inmiddels sterk ontkalkt. Alleen vegetaties waarin kraaiheide ontbreekt worden tot dit habitatype gerekend. Zodra kraaiheide wel voorkomt, al is struikheide dominant, wordt de vegetatie tot het habitatype duinheiden met kraaiheide gerekend. In de ondergroei kunnen een groot aantal korstmossen voorkomen. Het habitatype duinheiden met struikheide komt in Nederland niet in goed ontwikkelde vorm voor, maar is slechts fragmentarisch ontwikkeld en beslaat slechts kleine oppervlakten. Het relatieve belang van het Nederlandse areaal is daardoor slechts aanzienlijk te noemen.

Oppervlakte en verspreiding

Duinheiden met struikheide zijn aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland. Dit habitatype komt op Ameland alleen voor in combinatie met droge Kraaiheidevegetaties (H2140B). Zie verder onder H2140B.

Kwaliteit en trend

Zie H2140B

Perspectieven

Zie H2140B

3.4.10 Duinen met *Hippophaë rhamnoides* - H2160

Verkorte naam: Duindoornstruwelen

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H2160	Duindoornstruwelen	D/W	=/=	=/=

Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen

Beschrijving

Het habitatype duindoornstruwelen betreft duinen (en vergelijkbare plaatsen in het kustgebied) die door duindoorn (*Hippophaë rhamnoides*) gedomineerd worden, maar andere struiken zoals gewone vlier, wilde liguster en eenstijlige meidoorn kunnen ook in hoge bedekking voorkomen. Duindoorn is afhankelijk van humusarm, kalkrijk zand en is hierdoor gevoelig voor verzuring. Hoge soortenrijkdom wordt gevonden in struwelen die ontstaan zijn als gevolg van voortgaande successie op meer beschutte plekken (vooral op plekken waar door hellingprocessen organisch materiaal ophoopt). Bovengenoemde andere struiken nemen dan ook een belangrijke plaats in. Wanneer deze struiken echter te hoog worden, wordt duindoorn door beschaduwning verdrongen.

Het relatieve belang van dit habitatype binnen Europa is zeer groot vanwege de omvang van de oppervlakte in ons land, de grote verscheidenheid aan struweelsoorten in de goed ontwikkelde duindoornstruwelen, en de centrale ligging in het verspreidingsgebied.

Oppervlakte en verspreiding

Dit habitatype is aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Duinen Ameland en Waddenzee. Duindoornstruwelen komen verspreid over het gehele eiland voor. De totaaloppervlakte die bezet wordt door dit habitatype is ca. ??? ha..

Kwaliteit en trend

Het habitatype wordt in vrij soortenarme vorm aangetroffen in de buitenduinen en is rijker ontwikkeld in de binnenduinen.

Opmerking [EJL28]: Trend hangt af van bevindingen bij herziening habitatkaart

Perspectieven

De perspectieven voor dit type zijn afhankelijk van de mate waarin telkens weer nieuwvorming onder invloed van verstuiwingsdynamiek kan plaatsvinden. Bij een te sterke uitbouw van de kust door de omvagrijke zandsuppleties kunnen de perspectieven hiervoor wel eens afnemen.

3.4.11 Duinen met *Salix repens* ssp. *argentea* (*Salicion arenariae*) - H2170**Verkorte naam: Kruipwilgstruwelen**

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H2170	Kruipwilgstruwelen	D	= (<)	=

Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen

Beschrijving

Dit habitatype behelst duinen (of vergelijkbare plaatsen in het kustgebied) op vochtige of natte plaatsen die door kruipwilg (*Salix repens*) gedomineerd worden. Kruipwilgstruwelen ontwikkelen zich op bodems met een laag ruwe humus. De meest soortenrijke vegetaties komen voor op plaatsen die niet te veel ontkalkt zijn. Goed ontwikkelde vegetaties worden gekenmerkt door de Associatie van wintergroen en kruipwilg en rond en klein wintergroen zijn kenmerkende plantensoorten.

Het relatieve belang van dit habitatype binnen Europa is groot. Het habitatype komt wijd verspreid voor langs de Atlantische kust, waarbij ons land centraal ligt in het verspreidingsgebied.

Oppervlakte en verspreiding

Kruipwilgstruwelen, aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland, komen verspreid over het geheel eiland voor over een oppervlakte van ??? ha.. Vaak worden aze aangetroffen in combinatie met Duindoornstruwelen en soms ook met opgaand Wilgenbos.

Kwaliteit en trend

De oppervlakte van dit habitatype is de laatste decennia sterk toegenomen onder invloed van versnelde natuurlijke successie ten gevolge van de vrijwel volledige stabilisatie van de binnenduinen.

Perspectieven

Naar verwachting zal het areaal van dit type nog verder toenemen.

3.4.12 Beboste duinen van het atlantische, continentale en boreale gebied - H2180**Verkorte naam: Duinbossen**

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H2180A	Duinbossen (droog)	D	=	=
H2180B	Duinbossen (vochtig)	D	=	=
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	D	=	=

Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen

Beschrijving

Onder dit habitatype vallen natuurlijke of half-natuurlijke loofbossen in de kustduinen met sterk uiteenlopende kenmerken. Aangezien het grootste deel van het Nederlandse duingebied relatief jong is en tot begin 20^e eeuw sterk werd begraasd, zijn er weinig oude duinbossen die zich ongestoord hebben kunnen ontwikkelen. De oudste bossen bevinden zich op de strandwallen en aan de binnenduinrand, maar zijn echter sterk beïnvloed door gebruik als hakhout of zijn aangeplant als parkbos. In de middenduinen en de buitenduinen is spontane bosvorming vrijwel beperkt tot de duinvalleien, waar zich in eerste instantie vooral berkenbossen vormen. Vanwege de zeer grote verschillen in standplaats en daarmee samenhangende soortensamenstelling, worden drie subtypen onderscheiden: droge duinbossen (subtype A), vochtige duinbossen (subtype B) en duinbossen van de

binnenduinrand (subtype C). Het relatieve belang binnen Europa van deze subtypen is respectievelijk zeer groot (A en B) en groot (C), aangezien het zeldzaam is langs de Europese kusten maar in Nederland over een relatief groot oppervlak voorkomt. Met name het meidoorn-berkenbos en de duinvorm van het beuken-eikenbos (subassociatie lelietje-van-dalen) zijn vrijwel tot ons land beperkt.

H2180A Duinbossen (droog)

Beschrijving

Duinbossen op de meest voedselarme en droge standplaatsen behoren tot dit subtype. Het betreft vooral berken-eikenbossen en bossen met beuk en zijn de oudste bossen in het duingebied. Dit subtype komt vooral voor in de oude duinen, op de hogere delen van de strandwallen en op de meest diep ontkalkte delen in de binnenduinrand van de jonge duinen. De standplaatsen kenmerken zich door een meestal relatief zure bodem met een slechte strooiselafbraak.

Oppervlakte en verspreiding

Dit subtype is aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland en komt slechts voor op een oppervlakte van 2 (???) ha..

Kwaliteit en trend

Meer info nodig.

Perspectieven

Naar verwachting zal dit type geleidelijk toenemen door natuurlijke successie en door actieve omvorming van aangeplant naaldbos naar loofbos.

H2180B Duinbossen (vochtig)

Beschrijving

Duinbossen van dit subtype ontwikkelen zich vooral in natte duinvalleien met grondwaterstanden die in winter en voorjaar rond het maaiveld liggen. Deze ontwikkeling kan relatief snel gaan door een goede vochtvoorziening en beschutte ligging. Zachte berk komt het meest voor en is structuurbepalend voor de zeer lokaal voorkomende berkenbroekbossen en het voor de duinen kenmerkende meidoorn-berkenbos. Ook de ratelpopulier kan in het laatstgenoemde vegetatietype belangrijk zijn.

Oppervlakte en verspreiding

Dit subtype is aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland en komt verspreid voor op een oppervlakte van ca.25 (???) ha..

Kwaliteit en trend

Het gaat veelal om nog betrekkelijk jong Berken- en Wilgenbos in gestabiliseerde duinvalleien, vooral in de duinboogcomplexen Hollum-Ballum en de Oerderduinen en ook toenemend in de Lange Duinen Noord. De laatste decennia is dit type toegenomen onder invloed van natuurlijke successie.

Perspectieven

De perspectieven voor de verdere ontwikkeling van dit type zijn gunstig howel deze vertraagd wordt door de toenemende inzet van grazers t.b.v. de instandhouding van open duinvalleien (H2190). Omvorming in de vochtige delen van het bestaande naaldbos leiden ook tot een zekere toename.

H2180C Duinbossen (binnenduinrand)

Beschrijving

Duinbossen van de binnenduinrand zijn (park)bossen die meestal sterk door de mens beïnvloed zijn en komen overwegend voor op wat jongere, kalkhoudende bodems. De

standplaatscondities (goed gedraineerde, iets vochthoudende, basenrijke, rulle en humeuze bodems in combinatie met een open bosstructuur die zorgt voor voldoende licht) zijn zeer geschikt voor stinzenflora. Niet alle bossen van de binnenduinen behoren automatisch tot dit subtype: het betreft alleen bossen op matig voedselrijke, vochtige bodems. Ook bossen van het subtype A (droger, voedselarm) en in veel mindere mate van het subtype B (natter, voedselrijker) komen voor.

Oppervlakte en verspreiding

Dit habitatype komt op Ameland niet voor.

Kwaliteit en trend

n.v.t.

Perspectieven

Er is momenteel op Ameland geen enkele aanzet voor de ontwikkeling van dit type aanwezig.

3.4.13 Vochtige duinvalleien - H2190

Verkorte naam: Vochtige duinvalleien

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	D	=	=
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	D/W/N	>/=/	>/=/
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	D	=	>
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	D	=	=

Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen

Beschrijving

Het habitatype vochtige duinvalleien omvat een scala aan vegetatietypen in laagten in de duinen: van open water en vochtige graslanden tot aan lage moerasvegetaties en rietlanden. Het gaat hier om relatief jonge successiestadia die op twee manier kunnen zijn ontstaan. Hetzij doordat strandvlakten door duinen zijn afgesnoerd van de zee (primaire duinvalleien), hetzij in het kielzog van mobiele duinen, maar tegenwoordig alleen nog doordat stuifkuilen uitstuiwen tot op het grondwaterniveau (secundaire duinvalleien). In een goed functionerend duingebied zijn er gradiënten aanwezig van open water tot droog duin waardoor er voldoende ruimtelijke variatie is en kenmerkende soorten van vochtige duinvalleien genoeg overlevingskansen hebben. Met name voor vogelsoorten als lepelaar, bruine kiekendief en porseleinhoen is dit habitatype zeer belangrijk als broed- en foerageergebied.

Vanwege de grote verschillen in standplaatscondities worden er binnen dit habitatype vier subtypen onderscheiden op basis van waterdiepte, vegetatiestructuur en kalkgehalte: open water (subtype A), kalkrijk (subtype B), ontkalkt (subtype C) en hoge moerasplanten (subtype D). Het relatieve belang van deze subtypen binnen Europa is voor A, B en C zeer groot en voor subtype D aanzienlijk. Dit komt doordat het habitatype in de Nederlandse kustduinen zeer gevarieerd is, wijd verspreid en over een groot oppervlak voorkomt.

H2190A Vochtige duinvalleien (open water)

Beschrijving

Duinwateren komen voor in de laagste delen van het duingebied waar het water tot ver in het groeiseizoen boven het maaiveld staat (in gemiddelde jaren). De waterkwaliteit kan heel wisselend zijn: van brak tot zoet, van voedselarm tot voedselrijk, en van basisch tot zuur. In de meeste duingebieden is het oppervlaktewater door een kalkhoudende ondergrond en aanvoer van basenrijk grondwater tamelijk hard. In deze kalkrijke duingebieden zijn de duinwateren van nature vrij voedselrijk als gevolg van de aanvoer van nutriënten met doorstromend grondwater en de aanvoer van organisch materiaal met oppervlakkig afstromend regenwater en door inwaai van blad. Dit organisch materiaal wordt redelijk snel afgebroken vanwege de geringe zuurgraad van het water. Deze duinmeertjes zijn een

2557 belangrijke broedlocatie voor kolonievogels zoals de lepelaar. Overigens kan dit zorgen voor
2558 extra aanvoer van nutriënten via mest.

2559
2560 *Oppervlakte en verspreiding*

2561 Dit subtype is aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland en komt voor op
2562 een oppervlakte van ca.10 (???) ha.. inLang Duinen Noord en op eenklin areaal in de
2563 Roosduinen.

2564
2565 *Kwaliteit en trend*

2566 De kwaliteit is naar behoren. In de Lange Duinen Noord is de ornithologische betekenis, m.n.
2567 voor diverse eendensoorten, groot. Vanaf de randen wordt dit habitat gekoloniseerd door
2568 Riet; er vindt evenwel ook veenvorming plaats in de vorm van een forse groei van
2569 veenmossen.

2570
2571 *Perspectieven*

2572 De perspectieven voor dit terreintype zijn goed. Mogelijk groeien een aantal plassen
2573 geleidelijk dicht maar de veebvormende processen die zich daarbij voordoen zijn zeer
2574 waardevol. Mogelijk ontstaan nieuwe duinplassen aan de noordzijde van het eiland, zowel in
2575 Lange duinen Noord als in de geplagde valleien ten noorden van het Nieuwlandsrjd ten
2576 gevolge van een mogelijke uitbreidng van de zoetwaterbel na uitvoering van de nu
2577 geplande omvangrijke zandsuppleties.

2578
2579 H2190B Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
2580

2581 *Beschrijving*
2582 kalkrijke vochtige duinvalleien komen voor in (vrijwel) geheel verzoete primaire duinvalleien
2583 en in door uitstuiwing ontstane secundaire duinvalleien. De natte omstandigheden zijn
2584 kenmerkend: de standplaatsen staan in de winter onder water en vallen in het voorjaar
2585 droog. Het kalkgehalte in de bodem, of in het geval van kalkarme duinen de aanvoer van
2586 basenrijk grondwater, zorgt voor de neutrale tot basische condities en hiermee onderscheidt
2587 dit subtype zich van de kalkarme vochtige duinvalleien (subtype C). In jonge primaire
2588 duinvalleien en in verzoetende strandvlaktes kan ook incidentele overstroming met brak
2589 water of nog in de bodem aanwezig brak grondwater zorgen voor zuurbuffering.

2590
2591 *Oppervlakte en verspreiding*
2592 Dit subtype is aangewezen voor alle drie Natura 2000-gebieden maar is momenteel slecht op
2593 geringe opervlakten (ca. 4 ha. ???) aanwezig in Lange Duinen noord, de binnenduinrand van
2594 het duinboogcomplex Hollum-Ballum, de Noordkeeg, lokaal in de Kooiduinen en in jonge
2595 ontwikkelingsstadia in de geplagde valleien ten noorden van het Nieuwlandrijd. Zie voor het
2596 voorkomen van dit type in mozaïek met H2190C aldaar.

2597
2598 *Kwaliteit en trend*
2599 De kwaliteit is matig in de oudere valleien en goed in de jongere stadia van De Keeg en de
2600 geplagde valleien ten noorden van het Nieuwlandsrjd.

2601
2602 *Perspectieven*
2603 In de jonge valleien zal het type zich nog 1-2 decennia goed doorontwikkelen, in de oudere
2604 valleien zal de kwaliteit verder teruglopen. Perspectieven voor nieuwwvorming zijn nu nog
2605 aanwezig in de nu nog kale delen van de geplagde valleien ten noorden van het
2606 Nieuwlandsrjd. Mogelijk worden dezen echter te nat voor H2190B vanwege de
2607 zandsuppleties die op de kust worden gebracht. H2190A kan daarvan mogelijk “proftiteren”.

2608
2609 H2190C Vochtige duinvalleien (ontkalkt)
2610

2611 *Beschrijving*
2612 Net als bij het kalkrijke subtype wordt dit subtype gekenmerkt door natte omstandigheden
2613 met waterstanden boven maaiveld in winter en voorjaar. Permanent natte omstandigheden
2614 zijn in dit subtype, anders dan bij de kalkrijke vochtige duinvalleien, minder problematisch

voor de vegetatie waarschijnlijk doordat onder zuurdere omstandigheden minder snel hoogproductieve moerasvegetaties ontstaan. De lagere pH en de geringere basenrijkdom onderscheiden dit subtype van de kalkrijke variant.

Oppervlakte en verspreiding

Ontkalkte vochtige duinvalleien zijn aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland en worden alleen en op heel kleine schaal gevonden in Lange Duinen Zuid en het Hagedoornerveld op ca. 1 (???) ha.. Het type wordt in feite vooral aangetroffen als een later successiestadium van H2190B (op ca. 30 ha.???) en heeft dan soms nog enkele kenmerken daarvan. Dergelijke mozaïeken komen verspreid over het hele eiland voor.

Kwaliteit en trend

De kwaliteit van dit habitatype is in het algemeen matig. Vaak zijn ze vergrast met Duinriet en ook doet zich een sterke "bijmenging" met Kruidwildestruweel voor. Het type is de afgelopen eeuw vermoedelijk nogal achteruit gegaan vanwege de stabilisering van het duingebied ten gevolge van toenemende atmosferische depositie, vermindering van het actieve gebruik van de duinen (m.n. beweiding) en de achteruitgang van de konijnenstand.

Perspectieven

De toekomst perspectieven zijn bij een autonome ontwikkeling matig omdat de kalkarme delen van het duingebied al te sterk "verouderd" zijn. Wel zijn er restauratiemogelijkheden, m.n. in de binnenduintrand van het Hollum-Ballum duinboogcomplex en in De Keeg aan de binnenzijde van het voormalig washovercomplex van de Zwanewaterduinen.

H2190D Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)

Beschrijving

De vegetaties van dit subtype worden gekenmerkt door hoge moerasplanten zoals riet en grote zeggen soorten. Het komt vooral voor aan de randen van duinmeertjes waar permanent of langdurig ondiep water staat. Dergelijke hoog productieve vegetaties worden vooral aangetroffen in kalkrijke duingebieden want in kalkarme gebieden is door de lage pH en basenrijkdom de productiviteit vaak te laag. Toch kunnen zich ook hier lokaal uitgestrekte rietvegetaties ontwikkelen. De vegetaties zijn belangrijk voor de fauna, met name als broedbiotoop van allerlei moerasvogels.

Oppervlakte en verspreiding

Dit subtype is aangewezen voor Natura 2000-gebied Duinen Ameland en komt nu voor in de Lange Duinen Noord, de Lange Duinen Zuid en de Zwanewaterduinen, heel lokaal in de Kooiduinen en toenemend in de Oerderduinen. De totale oppervlakte bedraagt momenteel ca. 60 (???) ha..

Kwaliteit en trend

De kwaliteit kan als matig beoordeeld worden, omdat de ondergroei veelal erg ruig en soortenarm is. Mogelijk heeft dit te maken met de hoge snelheid van de successie gedurende de afgelopen decennia. Te verwachten is dat dit habitatype in areaal nog verder toe zal nemen.

Perspectieven

Het perspectief voor de ontwikkeling van dit habitatype in de komende decennia is in kwantitatief opzicht gunstig. Wanneer H2190A geleidelijk verlandt kan de kwaliteit mogelijk toenemen, vooral als de waterstanden stabiliseren en er veenvorming gaat optreden. Mocht het areaal aan duinplassen toenemen dan kan op de lange termijn ook een toename van H2190D verwacht worden. Over de verder kwalitatieve ontwikkeling valt nu echter weinig te zeggen, vooral omdat er geen referenties zijn van oudere moerassystemen op de Waddeneilanden. Vermoedelijk zal veenvorming zich van nature slechts op hele specifieke plekken en op kleine oppervlakten voordoen. Over langduriger broekbosontwikkelingen op de eilanden en de kwaliteiten daarvan is al helemaal nauwelijks iets bekend.

3.4.14 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa) – H6230

Verkorte naam: Heischrale graslanden

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.
H6230	*Heischrale graslanden	D	>	>

Legenda: zie tabel 2.3 Habitattypen

Beschrijving

Heischrale graslanden omvaten halfnatuurlijke graslanden op licht gebufferde, zwak zure tot matig zure, meestal sterk humeuze bodems. In goedontwikkelde vorm zijn zij zeer rijk aan grassen, kruiden en paddenstoelen. In Nederland kunnen heischrale graslanden worden aangetroffen in het heuvelland, hogere zandgronden en in de duinen. In de duinen komen heischrale graslanden zowel voor op relatief droge als op vochtige standplaatsen, meestal aan de rand van duinvalleien en in de binnenduintrand. Vaak staan de heischrale graslanden in contact met heischrale duingraslanden van habitattypen H2130. Echter, alleen de duingemeenschappen op vochtige standplaatsen (de Associatie van klokjesgentiaan en borstelgras) worden tot dit habitattypen gerekend.

Het relatieve belang binnen Europa is zeer groot. Heischrale graslanden zijn betrekkelijk zeldzaam in het laagland (ze komen wel wijd verspreid en over grote oppervlakten voor in gebergten) en ook de oppervlakten zijn beperkt in omvang. In Nederland, dat in het centrum ligt van het verspreidingsgebied van deze laaglandvorm, komen naar verhouding heischrale graslanden over een betrekkelijk groot oppervlakte voor.

Oppervlakte en verspreiding

Dit habitattypen is aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland maar momenteel niet aanwezig.

Kwaliteit en trend

n.v.t.

Perspectieven

Al is dit habitattypen momenteel niet aanwezig, toch zijn de potenties hiervoor op Ameland mogelijk groter dan op de andere Waddeneilanden vanwege de omvangrijke binnenduintranden van m.n. in het duinboogcomplex Hollum-Ballum en aan de oost rand van het duinboogcomplex Nes-Buren in en langs de uitloper van de Kooiduinen. Daarnaast heeft ook de binnenduintrand van het voormalig washovercomplex Zwanewaterduinen mogelijk goede mogelijkheden voor het ontwikkelen van dit type. Het realiseren van deze perspectieven hangt af van de mate waarin restauratie plaatsvindt van de schrale microreliëfrijke kopjesduinlandschappen en de instelling van een adequaat beheersregime (m.n. extensieve begrazing).

3.5 Voorkomen van Habitatsoorten

3.5.1 Grijze zeehond – H1364

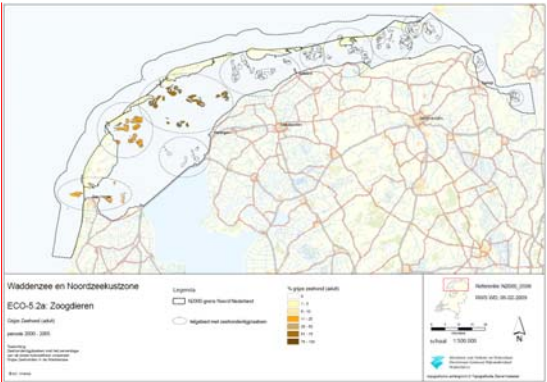
Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Doel Pop.
H1364	Grijze zeehond	W/N	=/=	=/=	=/=

Legenda: zie tabel 2.4 Habitatsoorten

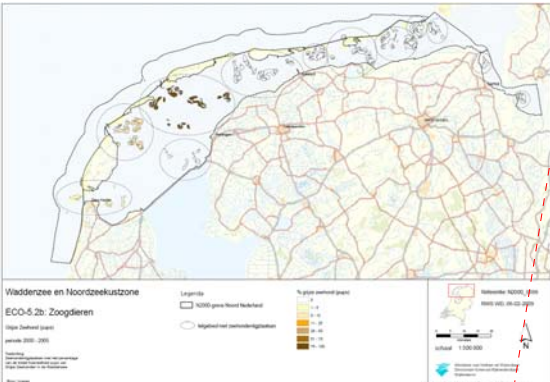
Voorkomen

De grijze zeehond is voor Ameland aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. De Nederlandse populatie bedraagt ruim 1.100 dieren waarvan het grootste deel vooral verblijft op hoge zandplaten in het westen van de Waddenzee zoals de Richel (ten oosten van Vlieland), de Engelse Hoek (ten westen van Terschelling), de Vliehors

(ten westen van Vlieland) en op de Razend Bol (ten zuid-westen van Texel) (Figuur 3.9.a; Imares 2009). De meeste jongen worden op de Richel geboren (Figuur 3.9.b). Buiten het reproductieseizoen in de zomer verspreiden de zeehonden zich enigszins over de Waddenzee.

Figuur 3.10a: Ligplaatsen adulte grijze zeehonden

Figuur 3.10b: Geboorte plaatsen van de grijze zeehond

Trend

Vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw werden grijze zeehonden slechts sporadisch in de Waddenzee waargenomen. Sinds 1980 neemt de populatie sterk toe door reproductie en influx van buiten (met name vanuit de Britse eilanden). In 2005 werden ruim 1400 grijze zeehonden geteld (Figuur 3.9c). In tegenstelling tot de gewone zeehonden, zijn de grijze zeehonden niet of bijna niet getroffen door het zeehonden-virus (Imares, 2009).

Figuur 3.10c: grijze zeehond

Perspectief onder huidige omstandigheden

De huidige status van de populatie is gunstig, mits de immigratie aanhoudt. Of de populatie zich zonder deze influx in stand kan houden is echter nog onbekend, maar de verwachting is dat naarmate de populatie de draagkracht van het gebied bereikt deze immigratie voor de instandhouding van de kolonies steeds minder belangrijk wordt. Tot op heden lijkt, gezien de snelle groei van de populatie, de draagkracht van de Waddenzee echter nog niet bereikt te zijn. Het zou voor de soort gunstig zijn wanneer zij op de stranden en duinen van de Waddeneilanden zouden kunnen werpen. Nu komt het regelmatig voor dat de jongen, die in de eerste periode vrijwel niet kunnen zwemmen, van de hoge zandbanken worden weggespoeld en verdrinken. De stranden en duinen zijn momenteel echter nog niet geschikt (met name te veel verstoring) (Imares, 2009).

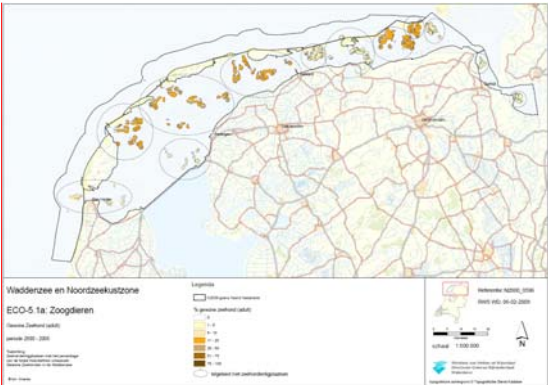
3.5.2 Gewone zeehond – H1365

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Doel Pop.
H1365	Gewone zeehond	W/N	=/=	=/=	>/=
Legenda: zie tabel 2.4 Habitatsoorten					

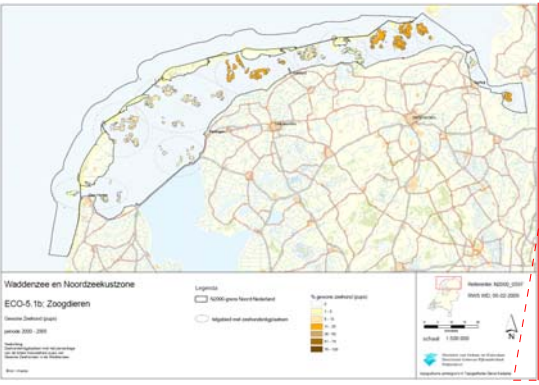
Voorkomen

Ook de gewone zeehond is voor Ameland aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. Hoewel de meeste jongen in het oostelijk deel van de Waddenzee worden geboren, vindt men ligplaatsen in het gehele gebied (Figuur 3.10b).

Figuur 3.11a: Ligplaatsen adulte gewone zeehonden

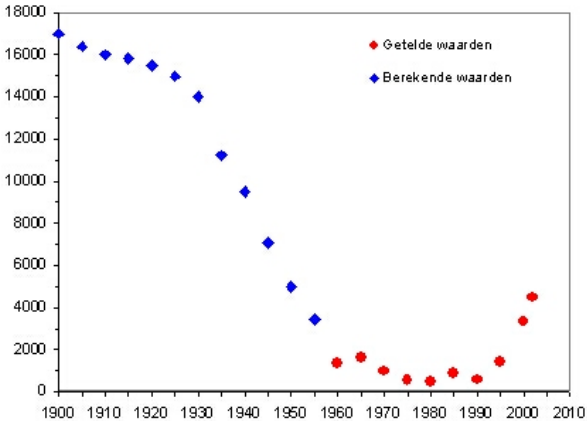

Figuur 3.11b: Geboorte plaatsen van de gewone zeehond

Opmerking [j30]: legenda onleesbaar Actie eindredactie

Trend

Op basis van jachtstatistieken is geschat dat rond 1900 er ten minste 7000-16000 dieren in de Nederlandse Waddenzee moeten zijn geweest. Dit aantal daalde tot een kritisch laag niveau (minder dan 500 individuen) in de jaren '60 en begin '70 daalde, mede als gevolg van PCB-vervuiling. Daarna herstelde de populatie zich en in 2002 werden er in de Waddenzee bijna 4500 dieren geteld, dit ondanks het uitbreken van het Phocine Distemper virus (PDV) in 1988. Een nieuwe uitbraak van dit virus halveerde de populatie vervolgens, maar inmiddels lijken de dieren zich ook hiervan te herstellen (Imares, 2009).

Figuur 3.11c: Aantallen gewone zeehond in de Waddenzee, bewerkt naar Imares, 2009.

Perspectief onder de huidige omstandigheden

De huidige status van de populatie in de Waddenzee is gunstig, maar is ver onder de draagkracht van de Waddenzee. Zelfs bij het hoge aantal dieren dat in 2002 werd geteld, waren er geen aanwijzingen voor dichtheidafhankelijke processen. Wel is duidelijk dat wanneer jacht, vervuiling, verstoring en gebiedsvernietiging samenspelen, zeehonden wel kunnen verdwijnen, zoals in het Deltagebied is gebleken (Imares, 2009).

3.5.3 Groenknolorchis – H1903

Opmerking [v31]: Specifieke r voor Ameland

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Doel Pop.
H1903	Groenknolorchis	D	>	>	>
Legenda: zie tabel 2.4 Habitatsoorten					

Voorkomen

Deze laagblijvende, geelgroene orchidee met weinig opvallende bloemen is aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland. De groenknolorchis is gebonden aan standplaatsen met zonnige tot licht beschaduwde, onbemeste grond die onder invloed staan van basenrijk grondwater. Het meest wordt de soort aangetroffen in trilvenen (habitattype H7140) en duinvalleien (habitattype H2190). De Nederlandse populatie is binnen Europa van groot belang. Ons land ligt aan de westrand van het Europese verspreidingsgebied en in vergelijking met de situatie in de buurlanden zijn in ons land nog veel populaties aanwezig, waarmee Nederland de belangrijkste kern van verspreiding van de soort vormt in West-Europa. Binnen haar tamelijk omvangrijke areaal is de soort vrijwel overal zeldzaam. Op Ameland kwam de groenknolorchis recent (< 10 jaar) zowel in het westelijk als in het oostelijk deel voor (Fig. 3.13). Op het oostelijk deel van het eiland komt de soort nog steeds voor. Hij wordt hier op een tiental plekken met in totaal een paar honderd exemplaren aangetroffen. Op het westelijk deel is de soort inmiddels verdwenen. Wel is hier de bodem deels geschoond van struweel om de groenknolorchis een nieuwe groeiplaats te geven, maar de soort is daar tot op heden nog niet teruggekeerd (Pers. Med. Johan Krol Natuurcentrum Ameland).

Fig.3.13: Verspreiding van de groenknolorchis op Ameland

Trend

De soort is in Nederland in de loop van de 20e eeuw sterk achteruit gegaan, met name als gevolg van ontwatering en ontginning maar ook doordat door successie veel groeiplaatsen verdwenen zijn. In de duinen heeft in het algemeen ook de waterwinning een zware tol geëist. Op Ameland is vooral de voortgaande successie en het ontbreken van processen die nieuwe groeiplaatsen (jonge uitgestoven of afgesnoerde duinvalleien) doen ontstaan oorzaak van het zo sporadisch voorkomen van de soort.

Perspectief onder de huidige omstandigheden

Voor een duurzaam behoud van de groenknolorchis is een voortdurend aanbod van nieuwe standplaatsen een voorwaarde, hoewel de soort geen uitgesproken pionierplant is. Op Ameland kan de soort zich mogelijk in de geplagde valleien ten noorden van het

Nieuwlandsrjyd hervestigen en weer uitbreiden. Voor het overige zijn er vooralsnog geen erg goede perspectieven voor de soort.

3.6 Voorkomen van Broedvogels

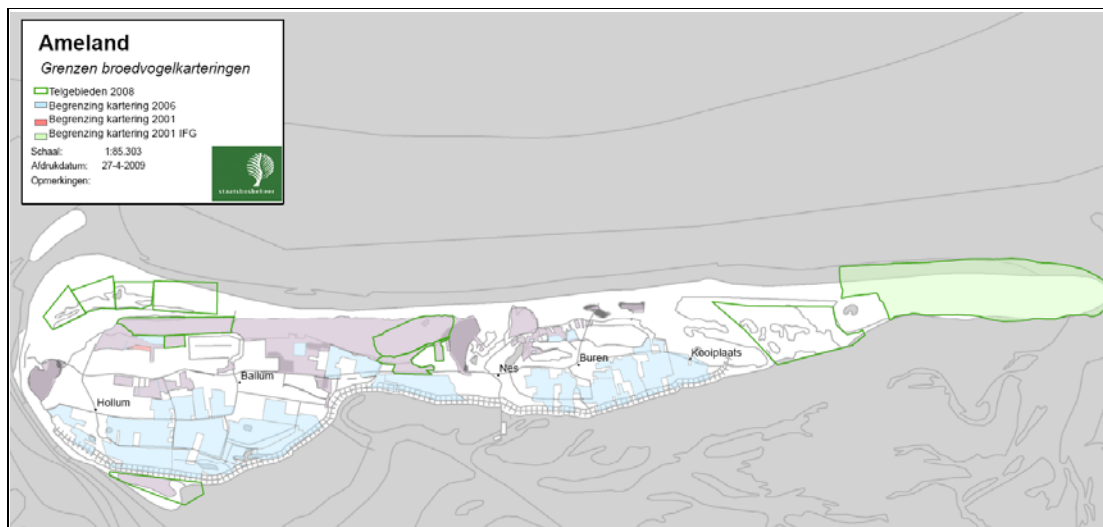
Het voorkomen van de **broedvogelsoorten** en hun doelstellingen op Ameland zullen hieronder besproken worden. Voor de in het aanwijzingsbesluit Natura 2000 gestelde kwantitatieve doelen en de geschatte draagkracht van de gebieden word verwezen naar Tabel 2.5. Naast alle broedvogelsoorten van het Natura 2000-gebied 'Duinen Ameland' komen ook die broedvogelsoorten van de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone aan de orde waarvoor de boven gemiddeld hoogwater gelegen delen op Ameland een belangrijke rol spelen. De teksten zijn afkomstig uit de aanwijsbesluiten en uit het SOVON-rapport van de broedvogelkartering van 2006 (Klaassen 2007). De trends over de afgelopen decennia zijn gebaseerd op SOVON & CBS (2005) en hebben wat betreft de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone betrekking op het gehele Natura 2000-gebied en dus niet alleen op Ameland.

Op de verspreidingskaarten van de broedvogelsoorten zijn de SOVON broedvogelkarteringen van de inventarisatie in 2001 (Klaassen 2002) en 2006 (Klaassen 2007) weergegeven. Ook zijn de stippenkaarten van de broedvogelinventarisatie van 2001 op It Oerd en De Hon weergegeven (geen rapport, data ontvangen van SOVON). Deze inventarisaties betreffen niet het hele eiland (zie figuur 3.14). De kartering van 2006 is de meest uitgebreide en overlapt grotendeels met de inventarisatie van 2001. Dit geldt echter niet voor het Oerd die alleen in 2001 is gekarteerd.

Voor recentere informatie is gebruik gemaakt van diverse verslagen en rapporten. Omdat niet alle verslagen gegevens van 2009 bevatten is gekozen om alleen de gegevens van 2008 op de kaart te zetten. De telgebieden in figuur 3.14 zijn getekend op basis van de beschrijvingen in de verslagen en kunnen dus enigszins afwijken van de werkelijk geïnventariseerde oppervlakten. De aantallen per soort zijn weergegeven in het centrum van het telgebied omdat er geen exacte territorium locaties bekend zijn. Er is gebruik gemaakt van de broedvogel inventarisaties van de vogelwacht op Ameland voor het Groene strand (Engelmoer 2009a), Hollumer kwelder of Vûgelpôle (Engelmoer 2009b) en de Lange Duinen Noord (Brijker 2010). Ook is er gebruik gemaakt van het bewakingsverslag van It Fryske Gea (Kiewiet 2008), en zijn er gegevens gebruikt van de broedvogelkartering op het Neerlandsreid in 2008 door SOVON in het kader van de internationale waddenbroedvogelkartering (geen rapport).

Voor informatie over ecologische vereisten van alle aangewezen (niet)broedvogels wordt verwezen naar Bijlage 2.

Opmerking [jv32]: Hoe gedetailleerd moeten de stippen zichtbaar worden in het beheersplan?

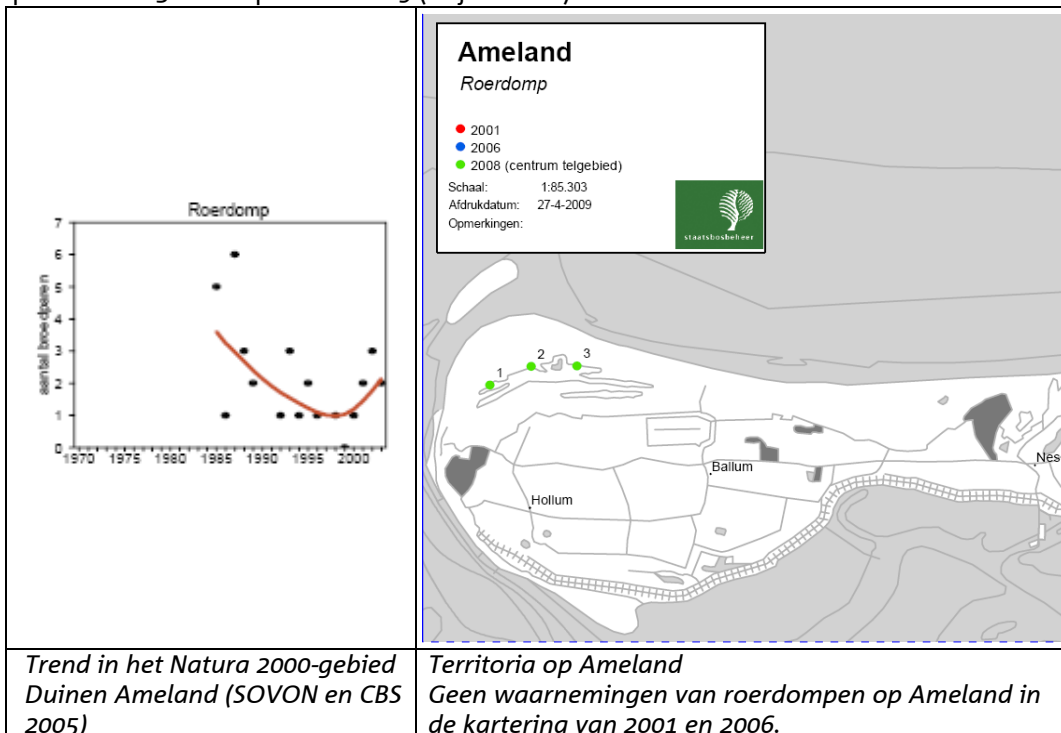

Figuur 3.14: Locaties van de broedvogelkarteringen en inventarisaties

3.6.1 Roerdomp – A021

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A021	Roerdomp	D	=	=	2
Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels					

De roerdomp is als broedvogel aangewezen voor de Natura 2000-gebied Duinen Ameland. In de jaren tachtig broedden maximaal 6 paren (1987). Daarna fluctueerde het aantal tussen 0 en 3; In de periode 2001-2003 broedden jaarlijks 2-3 paren op Ameland. In de broedvogelkarteringen van 2001 en 2006 zijn er geen territoria vastgesteld. Door de Vogelwacht op Ameland worden echter jaarlijks broedparen vastgesteld in de Lange Duinen Noord. De roerdomp lijkt het goed te doen. Het aantal broedparen lijkt licht gestegen van 2 paren in 2003 naar 6 paren in 2009 (Brijker 2010).

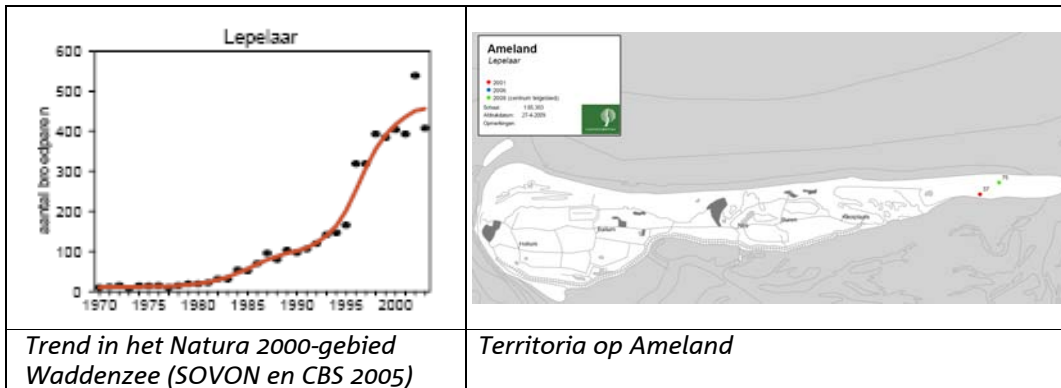
Opmerking [ED33]: Ook voor al deze kaartjes zou moeten worden aangegeven op welk deel van Ameland de uitsnede betrekking heeft.
Jobien: Is een idee. Deze kaarten zijn uitsneden van een kaart van heel Ameland. Het is dus ook mogelijk de gehele kaart op te nemen. Dit ter beoordeling aan de lay-out coördinator.
Actie ter beoordeling aan de eind redacteur

3.6.2 Lepelaar – A034

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A034	Lepelaar	W	=	=	430
Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels					

De lepelaar is als broedvogel aangewezen voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee. Naast de kolonies lepelaars in de duinen van de Waddeneilanden hebben zich ook diverse kolonies gevestigd in natte valleien met rietgroei aan de wadkant van de eilanden zoals op De Hon (vanaf 1994, in 2002 17 paren). Net als de populaties in de duinen van de eilanden en

elders in Nederland heeft de populatie in de Waddenzee een flinke groei doorgemaakt tot een (voorlopig) maximum van 539 paren in 2002. In 2008 zijn er door It Fryske Gea 76 broedparen vastgesteld op de Hon (Kiewiet 2008). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.

2877
2878

2879 3.6.3 Eider- A063

2880

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A063	Eider	D/W	>/=	>/>	100 (↑)/5000

Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels

2881

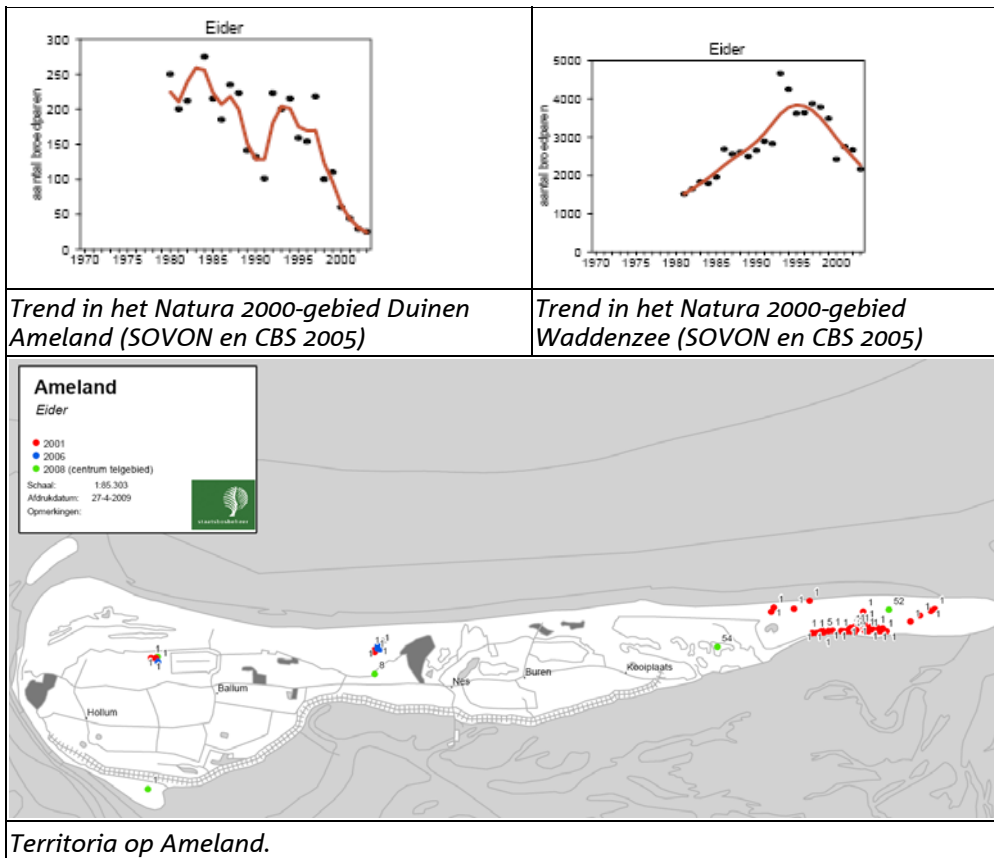
De eider is als broedvogel aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Duinen Ameland en de Waddenzee. Het overgrote deel van de eiders broedt in het Waddengebied (circa 9.000 in 2001), waarvan ongeveer 1/3 in de Waddenzee en 2/3 in de duinen van de eilanden. De eider broed bij voorkeur in duinvegetaties, met voldoende openheid in combinatie met open struweel. Na de vestiging van de eider in het open duin op Ameland in de jaren dertig was de soort aanvankelijk zeer schaars. Vanaf de jaren vijftig zijn de aantallen toegenomen tot ruim 200 paren in het begin van de jaren tachtig (maximaal 275 in 1984). Daarna fluctueerde het aantal tussen de 100 en 235. Vervolgens trad een afname op met in 2003 nog slechts 25 paren. Het waddengebied levert veruit de belangrijkste bijdrage aan het landelijk doel. Voor de Waddenzee in totaal werden in de periode 1999-2003 gemiddeld 2.700 paren geteld¹⁷.

Voor de Duinen Ameland is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Omdat de vermoedelijke oorzaak van de recente achteruitgang van de populatie, in de Waddenzee is gelegen, is daar voor de verbetering van de kwaliteit van het leefgebied gekozen (habitattypen H1110A en H1140A). Hiermee sluit de verbeterdoelstelling voor de eider aan bij de doelstellingen voor deze habitattypen. In 2008 zijn er door It Fryske Gea 52 broedparen geteld op het oostelijk deel van het eiland (Kiewiet 2008).

2899

2900

¹⁷ In de Bijlage II van het Aanwijzingsbesluit Waddenzee wordt voor deze periode een gemiddelde van 5.000 broedparen vermeld, hetgeen niet in overeenstemming is met de data van SOVON & CBS, 2005.

3.6.4 Bruine kiekendief – A081

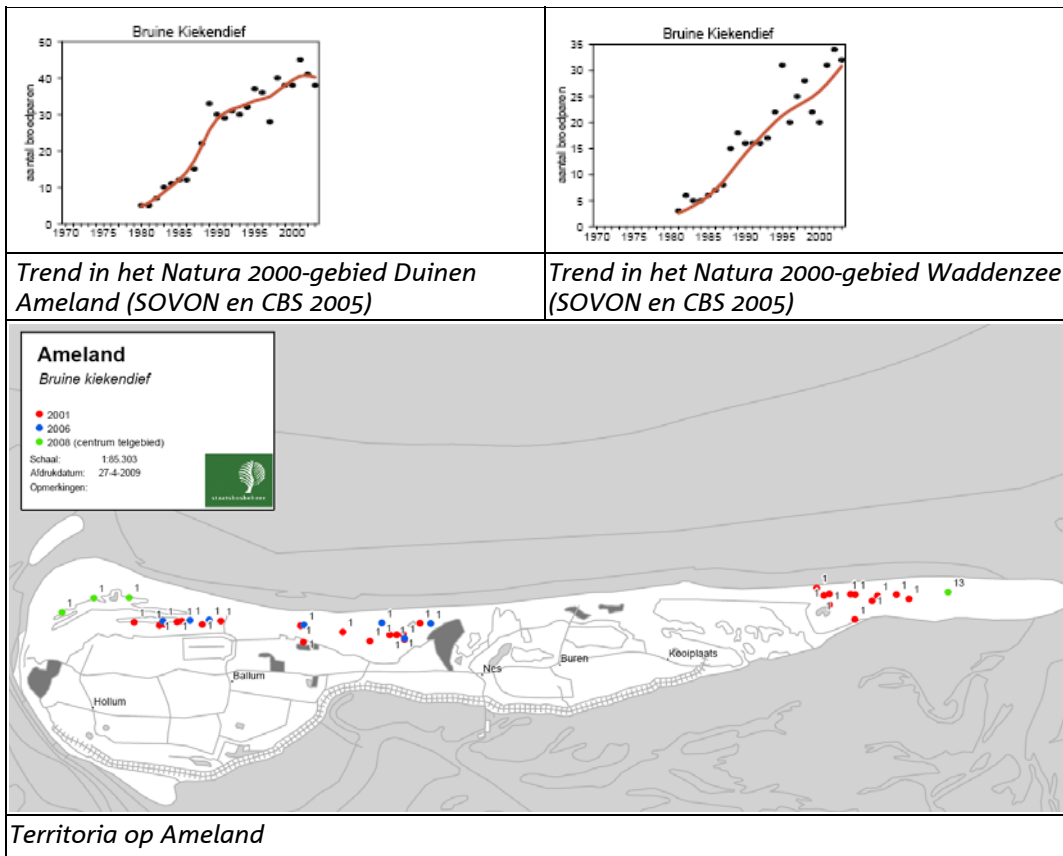
Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A081	Bruine kiekendief	D/W	=/=	=/=	40/30

Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels

De bruine kiekendief is als broedvogel aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Duinen Ameland en Waddenzee.

Na het vrijwel verdwijnen van de bruine kiekendief als broedvogel van de in de jaren zestig vond in de jaren zeventig hervestiging en populatie uitbreiding plaats. Maximaal komen een dertigtal paren in het Natura 2000 Waddenzee tot broeden in natte valleien met rietgroei. Voor de Waddenzee in totaal werden in de periode 1999-2003 jaarlijks 20-34 paren geteld. In het Natura 2000-gebied de Duinen Ameland is de bruine kiekendief na de hervestiging aan het eind van de jaren zeventig een regelmatige broedvogel. De bruine kiekendief heeft een voorkeur voor de natte duinvalleien. Sinds de jaren zeventig is de populatie verder toegenomen tot een maximum van 45 paren in 2001. In de periode 1999-2003 kwamen gemiddeld 40 paren tot broeden op Ameland. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.

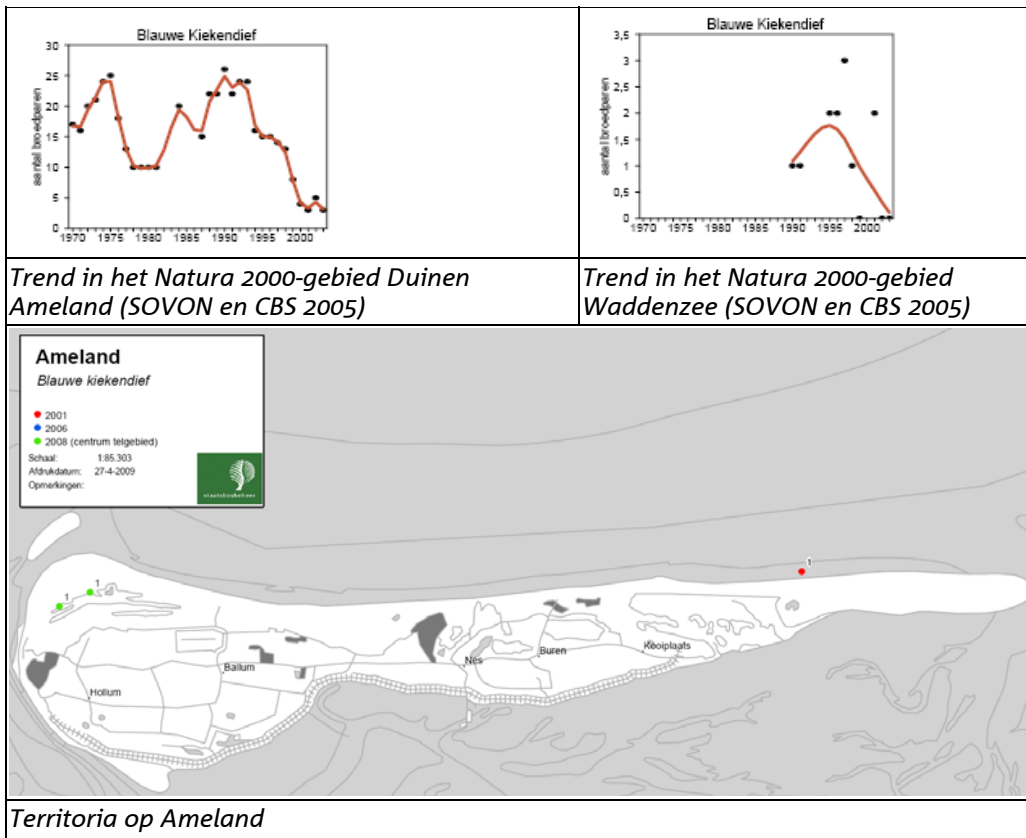

3.6.5 Blauwe kiekendief - A082

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A082	Blauwe kiekendief	D/W	>=	>=	20 (↑)/3
Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels					

Net als de bruine kiekendief is ook de blauwe kiekendief als broedvogel aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Duinen Ameland en Waddenzee. Blauwe kiekendieven broeden doorgaans in de duinen in duinvegetaties met voldoende openheid (met kort gras en verstuiwend zand), in combinatie met open struweel als foerageergebied. Na de vestiging in het open duin van Ameland is de blauwe kiekendief toegenomen tot maximaal 26 paren in 1990. Vanaf halverwege de jaren negentig is een sterke terugval opgetreden. In de periode 2000-2003 zijn jaarlijks 3 tot 5 paren waargenomen. In het Natura 2000-gebied Waddenzee komen slechts enkele paren tot broeden. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd voor de Duinen Ameland. Voor het Natura 2000 gebied de Waddenzee is uitbreiding van de populatie niet ten doel gesteld omdat het slechts een overloop betreft van het duingebied. De afname lijkt nog niet gestopt. Het laatste broedgeval op het westelijk deel van Ameland dateert van 2005 (Kiewiet 2008). Ook in de Lange Duinen Noord nemen de aantallen af en in 2009 werd er niet meer gebroed (Brijker2010).

Territoria op Ameland

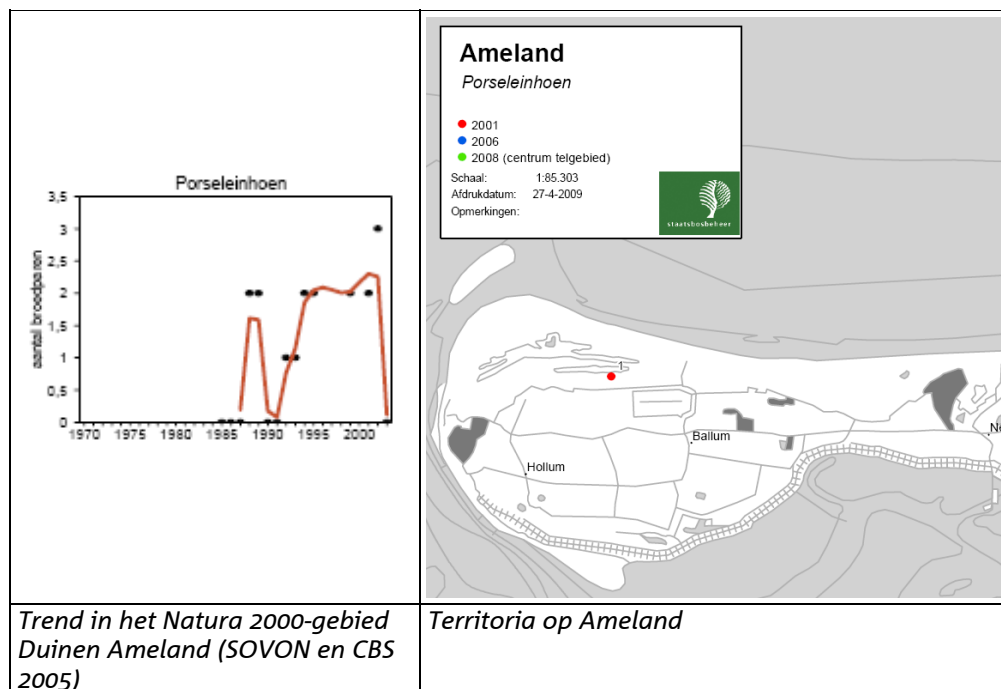
3.6.6 Porseleinhoen – A119

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A119	Porseleinhoen	D	=	=	2

Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels

De porseleinhoen is als broedvogel aangewezen voor het Natura 2000-gebied Duinen Ameland. De porseleinhoen is altijd een zeer schaarse broedvogel geweest van vochtige duinvalleien met hooguit enkele paren. Gezien de geringe oppervlakte potentieel biotoop is een behoudsdoelstelling geformuleerd.

Opmerking [jv34]: Mijn laatste gegevens: 1 broedgeval in Lange duinen zuid in 2001.

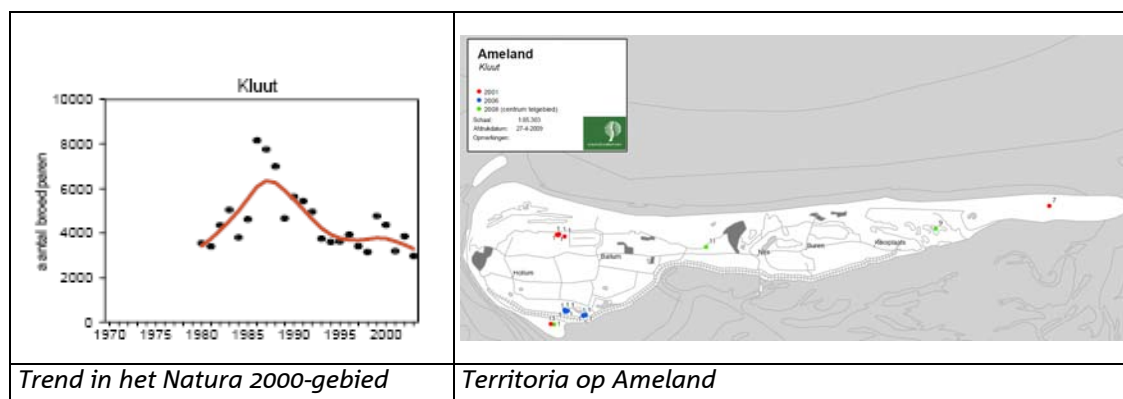

3.6.6 Kluut – A132

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A132	Kluut	W	=	>	3800

Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels

De kluut is als broedvogel aangewezen voor het Natura 2000-gebied Waddenzee waar de helft van de Nederlandse kluten populatie broedt. Zij broeden verspreid over het hele Waddengebied, met een duidelijk zwaartepunt op het gevarieerde grasland op de kwelders langs de kust van het vasteland. Na een sterke groei tot begin jaren negentig (maximaal 5.502 paren in 1990) is recent een geringe afname geconstateerd (2.977 paren in 2003). Met name verbetering van de kwaliteit van het leefgebied verdient hier aandacht om verdere achteruitgang van de populatie tegen te gaan. De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. In 2007 en 2008 hebben er 2 en 1 paartjes gebroed op de Hollumer kwelder of fûgelpôlle (Engelmoer2009b), en in 2008 9 paren in het Neeslandsreid

Waddenzee (SOVON en CBS 2005)

3.6.7 Bontbekplevier – A137

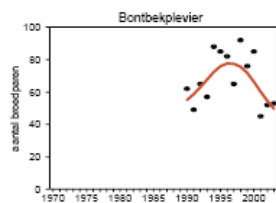
Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A137	Bontbekplevier	W/N	=/=	=/=	60/20
Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels					

De bontbekplevier is als broedvogels aangewezen voor de Natura 2000- Waddenzee en Noordzeekustzone. De bontbekplevier broedt verspreid over het hele Waddengebied en Noordzeekustzone op zeer spaarzaam begroeide plaatsen langs kusten. Ook kunstmatig ontstane kale terreinen worden snel in gebruik genomen.

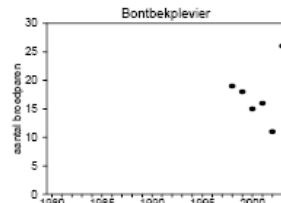
De populatie in de Waddenzee leek het aanvankelijk goed te doen. In recente jaren vindt een duidelijke afname plaats (van 92 paren in 1998 naar 45 in 2001 en 53 broedparen in 2003). De populatieomvang in de Noordzeekustzone beweegt zich al enkele decennia tussen de 4 en 19 paren met een uitschieter in 2003 naar 26 paren.

Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie in de Waddenzee en Noordzeekustzone niet ten doel gesteld. Behoud in de Noordzeekustzone van de verspreide en erratische populatie als link tussen de Delta en de Waddenzee is echter wel gewenst.

Jaarlijks worden er enkele paartjes aangetroffen in op het Groene strand (Engelmoer 2009a), de Fûgelpôle (Engelmoer 2009b) en Neerlandsreid. (In 2008 op Groenestrand geen broedparen in 2007 en 2009 respectievelijk 1 en 3 broedparen)

Trend in het Natura 2000-gebied Waddenzee (SOVON en CBS 2005)

Trend in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone (SOVON en CBS 2005)

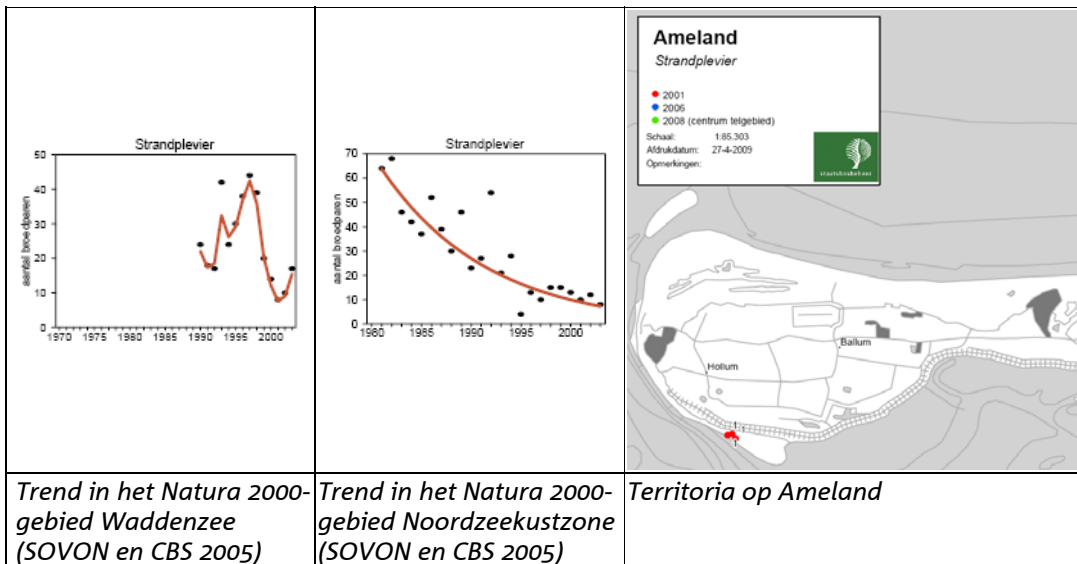
3.6.8 Strandplevier – A138

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A138	Strandplevier	W/N	>/>	>/>	50 (↑)/30 (↑)

Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels

Net als de bontbekplevier is ook de strandplevier voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone aangewezen als broedvogel. Als broedvogel is de strandplevier vooral te vinden op zandige, schelpenrijke platen en in primaire duinen. De broedplaatsen bevinden zich vrijwel alle op de eilanden.

De populatie in de Waddenzee leek het aanvankelijk goed te doen. In recente jaren vindt een duidelijke afname plaats (van 92 paren in 1998 naar 45 in 2001 en 53 broedparen in 2003). In de Noordzeekustzone lopen de aantallen al decennia lang terug. In de begin jaren tachtig waren er nog maximaal 38 paren in de Noordzeekustzone, halverwege de jaren negentig maximaal 26 en vanaf 2000 maximaal 12. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd, vooral ook gezien de verbindingsfunctie tussen de Delta en de Waddenzee. Op het Groene strand werden geregeld enige broedparen geteld. In 2008 en 2009 waren er helaas geen broedparen (Engelmoer 2009a). Ook in de FôgelPôle zijn de laatste broedvogels in 2001 geteld.

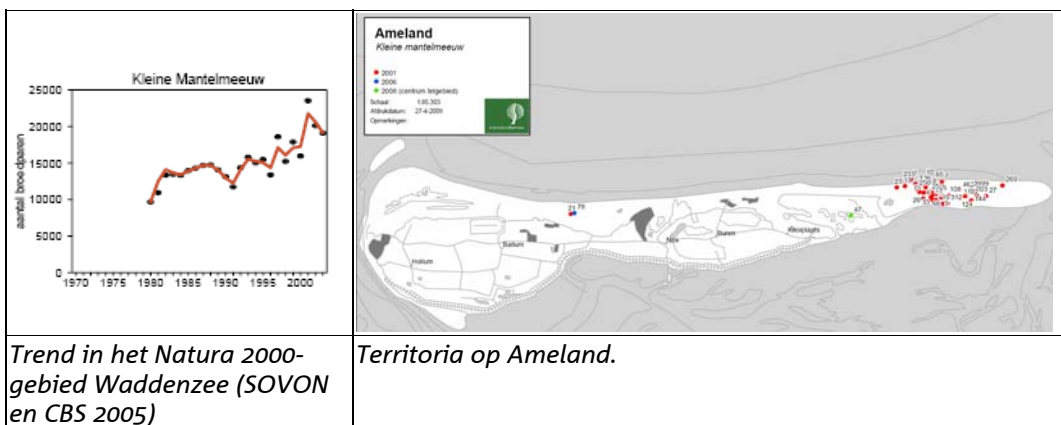

3.6.9 Kleine mantelmeeuw – A183

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A183	Kleine mantelmeeuw	W	=	=	19000

Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels

De kleine mantelmeeuw is als broedvogel aangewezen voor de Natura 2000-gebied Waddenzee. Na de vestiging als broedvogel in de jaren zestig zijn de aantallen kleine mantelmeeuwen sterk toegenomen. In de periode 1999-2003 zijn gemiddeld 19.000 paren vastgesteld. Een van de belangrijkste broedplaatsen is De Hon in 2008 broeden hier bijna 4000 paren. (Kiewiet 2009)

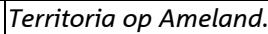

3.6.10 Grote stern – A191

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A191	Grote stern	W	=	=	16000 (↑)

Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels

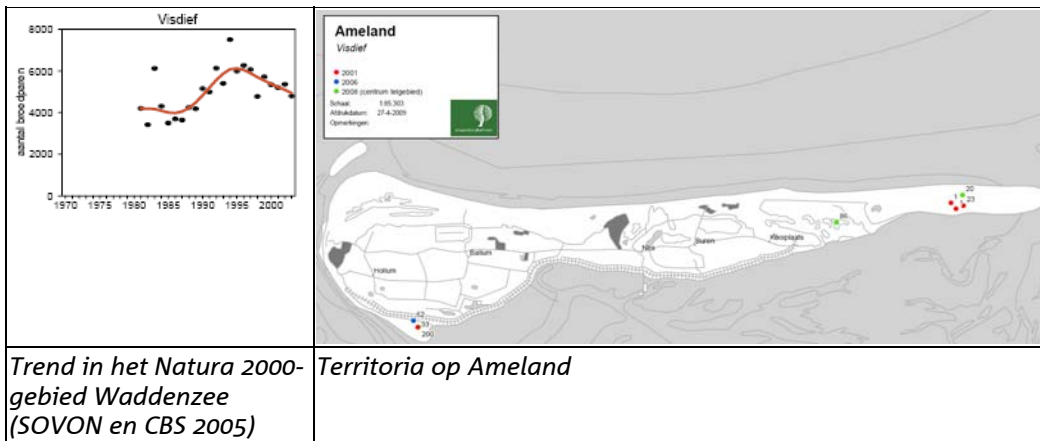
Trend in het Natura 2000-gebied Waddenzee (SOVON en CBS 2005)

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A193	Visdief	W	=	=	5300

Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels

De visdief is voor het Natura 2000-gebied Waddenzee aangewezen als broedvogel. De populatie van de visdief was in de jaren zestig sterk teruggeslagen (minder dan 2.000 paren). Sindsdien is een redelijk herstel opgetreden, hoewel de aantallen slechts een fractie zijn van de circa 30.000 paren die er in de jaren vijftig broedden. In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 4.796 – 5.722 paren geteld. Ondanks de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet direct vereist, daar zich al jaren lang een geleidelijke toename aftekent. Jaarlijks wordt er door de visdieven gebroed op de Hon (2008: 20 broedparen) en op de fûgelpôle (2009: 124 broedparen) (Kiewiet 2009, Engelmoer 2009b).

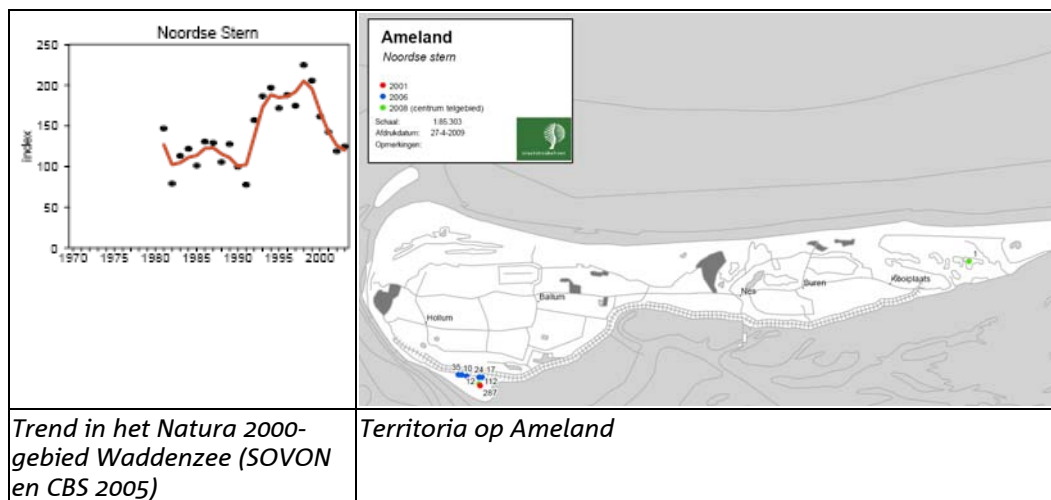

3.6.12 Noordse stern – A194

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A194	Noordse stern	W	=	=	1500
Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels					

De noordse stern is voor het Natura 2000-gebied Waddenzee aangewezen als broedvogel. In Nederland bereikt de noordse stern zijn zuidelijkste verspreidingsgrens. Het Waddengebied herbergt vrijwel de gehele Nederlandse populatie (in 2002 meer dan 1.500). Over het algemeen broeden de noordse sterns op zeer geëxponeerde broedplaatsen op eilandjes, platen en kwelderranden. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende.

Op de Fûgelpôle zijn in 2009, 190 broedparen geteld. (Engelmoer 2009b)

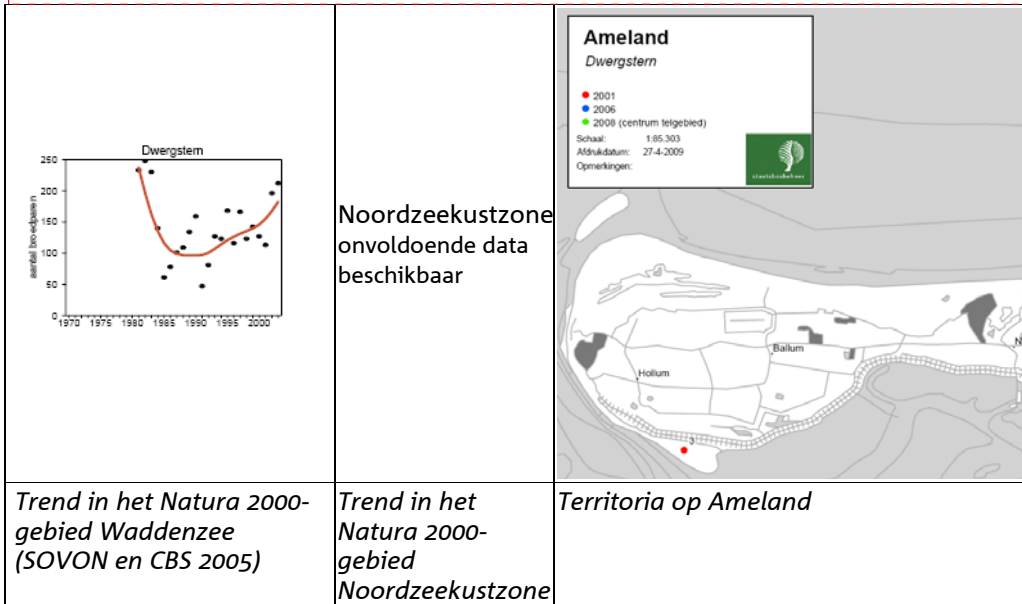

3.6.13 Dwergstern – A195

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A195	Dwergstern	W/N	>/>	>/>	200 (↑)/20 (↑)
Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels					

De dwergstern is als broedvogel aangewezen voor de Natura 2000-gebieden, Waddenzee en Noordzeekustzone. Afhankelijk van het aanbod aan geschikte schelpenstrandjes vestigen dwergsterns zich verspreid over het hele Waddengebied. Op het dieptepunt van de populatie in de jaren zestig broedden in heel Nederland slechts 100 paren, waarvan enkele 10-tallen in het Waddengebied. Daarna trad herstel op met in het afgelopen decennium maxima van circa 200 paren (201 paren in 1997, 212 paren in 2003). Als broedvogel in de Noordzeekustzone is de dwergstern vrijwel verdwenen. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied en uitbreiding van de populatie als doelen gesteld.

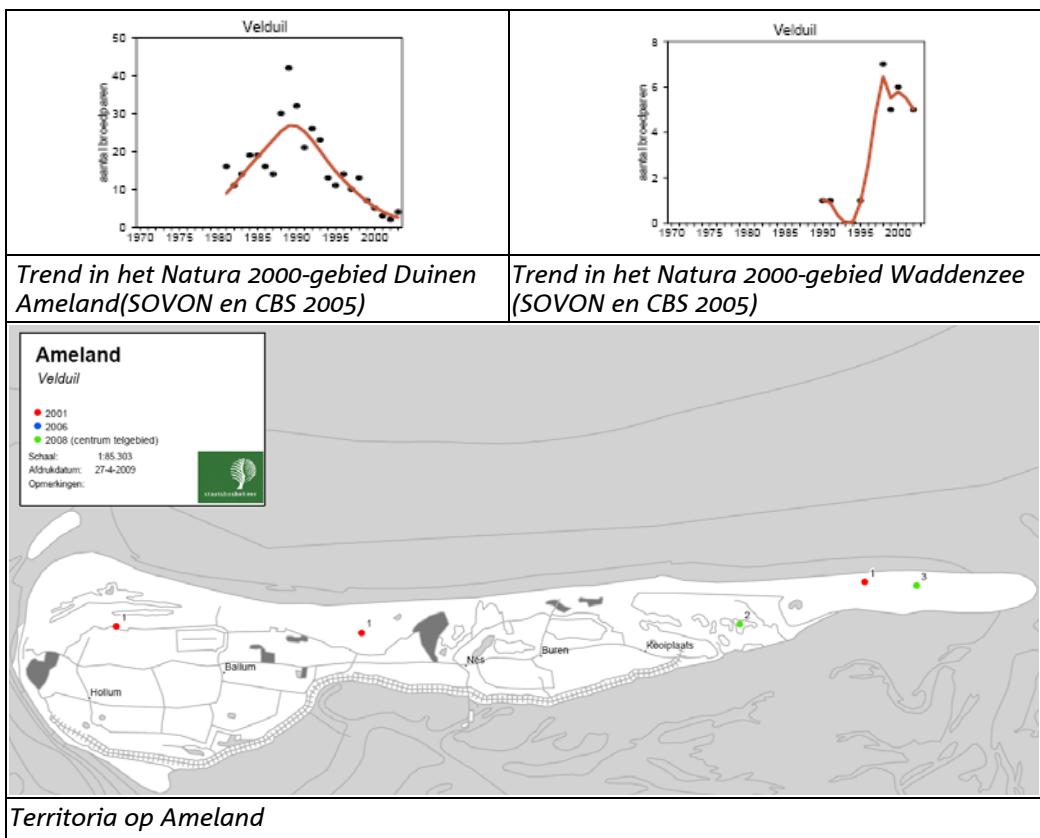
Opmerking [jv35]: In 2001 3 broedparen in de Fûgelpôle, later geen meldingen meer. Alleen in 2007 groenestrand: "helaas ontbrak wederom de dwergstern".

3.6.14 Velduil – A222

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A222	Velduil	D/W	>=	>=	20 (↑)/5
Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels					

De velduil is op Ameland als broedvogels aangewezen voor het Natura 2000-gebied Waddenzee en de Duinen Ameland. In het Natura 2000-gebied de Waddenzee, broedt de velduil verspreid aan de wadkant van de eilanden. Op de meeste plaatsen gaat het doorgaans om losse paren. Die paren maken deel uit van de populatie die thuis is in de duinen van de Waddeneilanden. In de periode 1998-2003 werden jaarlijks 5-7 paren vastgesteld voor het gehele Waddenzee gebied. Tot begin jaren negentig was de velduil een broedvogel van het open duin in fluctuerende aantallen zonder een eenduidige trend. De broedvogelaantallen wisselden met de stand van de veldmuis (Ameland is het enige Waddeneiland waar veldmuizen voorkomen). Een absoluut topjaar was 1989 met 42 paren. In daljaren zakte het aantal onder de 20 paren. Vanaf halverwege de jaren negentig is een sterke terugval opgetreden met een voorlopig minimum van 2 paren in 2002. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is in de Duinen Ameland als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. In de Waddenzee is uitbreiding van de populatie niet ten doel gesteld, omdat het vooral een overloop betreft van het duingebied.

3098 In 2008 zijn er 2 broedparen geteld op de Hon en 1 in It Oerd (Kiewiet 2009). Ook op het
 3099 Groene strand is in 2008 een paartje gezien, maar er is waarschijnlijk niet gebroed
 3100 (Engelmoer 2009a).

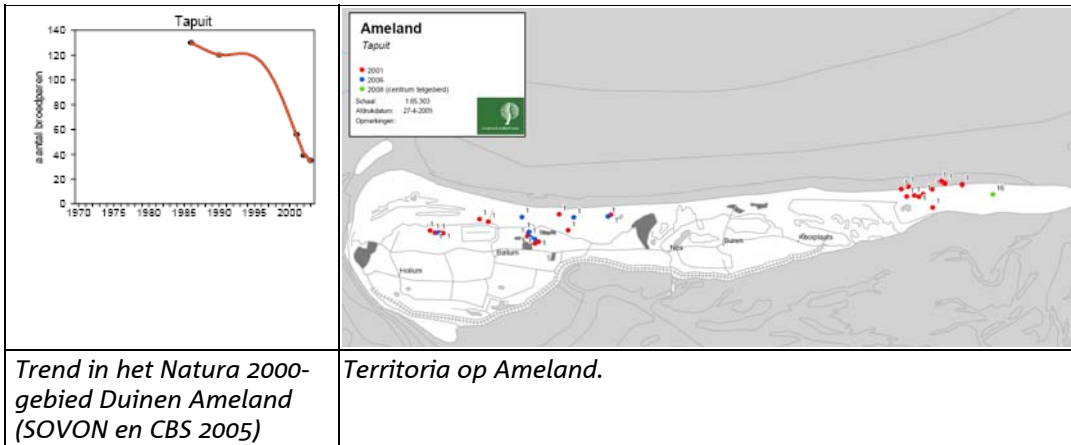

3.6.15 Tapuit – A277

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A277	Tapuit	D	>	>	100 (↑)

Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels

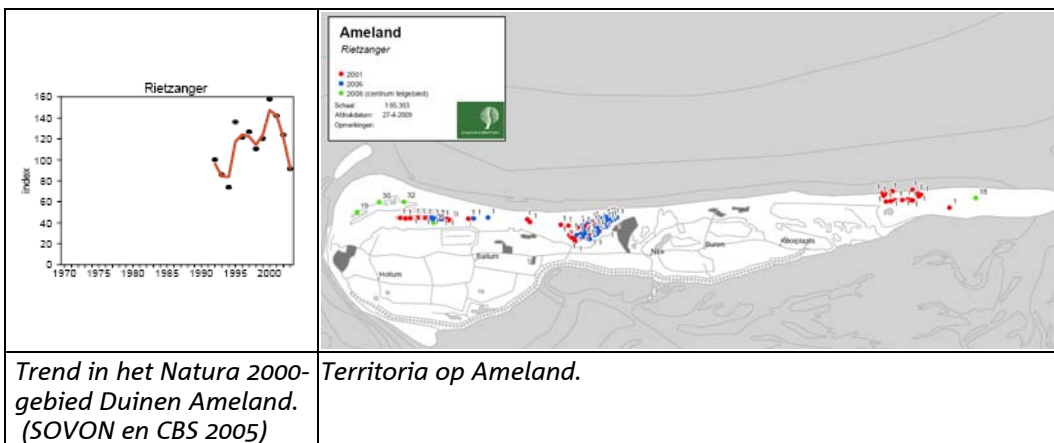
De tapuit is aangewezen als broedvogel in het Natura 2000-gebied Duinen Ameland. De tapuit is aangewezen op open duin met een voldoende aanbod aan konijnenholen. Vermoedelijk was het aantal broedparen van de tapuit in het open duin stabiel tot eind jaren tachtig (120-140 paren). Daarna volgde echter een sterke afname. Toch is Ameland momenteel het belangrijkste broedgebied in Nederland (met 56 broedparen in 2001, en 35 broedparen in 2003). Vanwege de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt landelijk herstel nagestreefd. Gezien de historische potentie van het gebied (eind jaren tachtig werden meer dan 100 broedparen waargenomen) kan het gebied bijdragen aan de landelijke instandhoudingdoelstelling.

3.6.16 Rietzanger – A295

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A295	Rietzanger	D	=	=	230
Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels					

De rietzanger is aangewezen als broedvogel in het Natura 2000-gebied Duinen Ameland. De rietzanger is vermoedelijk pas een broedvogel van de natte duinvalleien sinds halverwege de vorige eeuw. In de jaren tachtig werd het gewenste niveau overschreden, bijvoorbeeld in 1987 waarin in de lage duinen 264 paren werden geteld. Voor de periode 1999-2003 wordt het gemiddeld aantal paren geschat op 230. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding met betrekking tot populatieomvang is behoud voldoende. In 2008 zijn in totaal 18 broedparen op het oostelijk deel van Ameland geteld waarvan 16 in 't Oerd en 2 in de Kooioerdstuifduinen (Kiewiet 2009). In de lange duinen Noord zijn 81 broedparen geteld (Brijker 2010). Verder zijn er in de Lange duinen zuid 36 en op het Hagedoornveld 31 broedparen geteld.

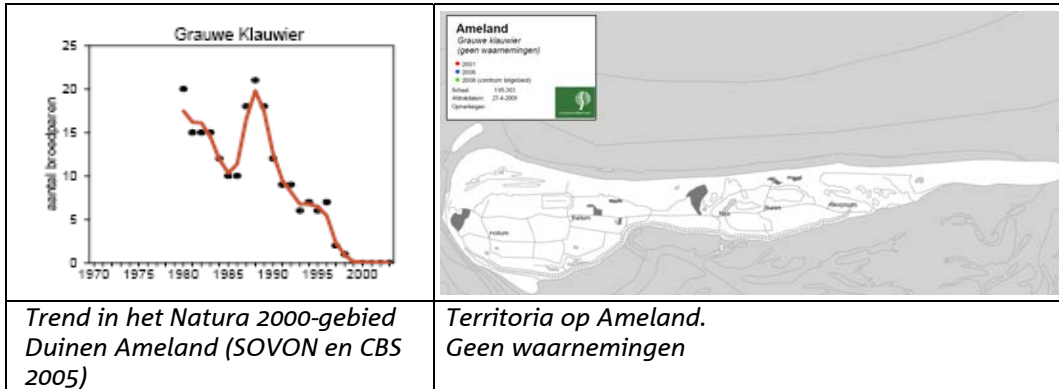

3.6.17 Grauwe klauwier – A338

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Draagkracht (aantal paren)
A338	Grauwe klauwier	D	>	>	5 (↑)

Legenda: zie tabel 2.5 Broedvogels

De grauwe klauwier is aangewezen als broedvogel in het Natura 2000-gebied Duinen Ameland. De grauwe klauwier is van oudsher een broedvogel van het gevarieerde duinlandschap. De populatieomvang in de jaren zeventig omvatte maximaal 30 paren, daarna was de populatie stabiel tot eind jaren tachtig waarna een geleidelijke afname inzette. In 1998 werd het laatste broedgeval vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als landelijk doel uitbreiding van de populatie geformuleerd. Gezien de historische potentie kan het gebied bijdragen aan de landelijke instandhoudingdoelstelling. Het gebied telde eind jaren tachtig nog 20-25 broedparen. In de periode 1993-1997 broedden gemiddeld 5 paren in het gebied.

3.7 Voorkomen van Niet-broedvogels

Het voorkomen van de **VR-niet-broedvogelsoorten** en hun doelstellingen op Ameland zal hieronder besproken worden. Voor de in het aanwijzingsbesluit Natura 2000 gestelde kwantitatieve doelen en de geschatte draagkracht van de gebieden wordt verwezen naar Tabel 2.6. Naast alle niet-broedvogelsoorten van het Natura 2000-gebied 'Duinen Ameland' komen ook die niet-broedvogelsoorten van de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone aan de orde waarvoor de boven gemiddeld hoogwater gelegen delen op het eiland Ameland een belangrijke rol spelen. Hiervoor is gebruik gemaakt van de informatie uit de aanwijzingsbesluiten en profielendocumenten. Deze informatie is aangevuld met gegevens uit het rapport over hoogwatervluchtplaatsen (hvp's) van SOVON (Wiersma en Kersten, 2009). Grafieken met trends in aantallen zijn overgenomen uit het SOVON-informatierapport (SOVON & CBS 2005). en uit het eerder genoemde hvp-rapport. De trends van de Waddenzee en Noordzeekustzone hebben betrekking op het gehele Natura 2000-gebied en dus niet alleen voor Ameland. Voor informatie over ecologische vereisten van alle aangewezen (niet)broedvogels wordt verwezen naar Bijlage 2.

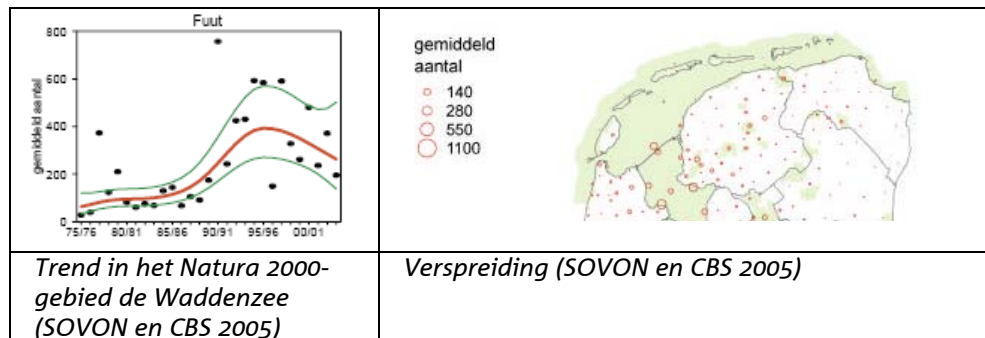
3.7.1 Fuut – A005

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A005	Fuut	W	=	=	f	310

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De fuut is als niet-broedvogel aangewezen voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee. De Waddenzee heeft voor de fuut een functie als foerageergebied. De aantallen in de Waddenzee zijn sinds 1990 aanzienlijk hoger dan daarvoor en sindsdien fluctuerend met een licht negatieve tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke

oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

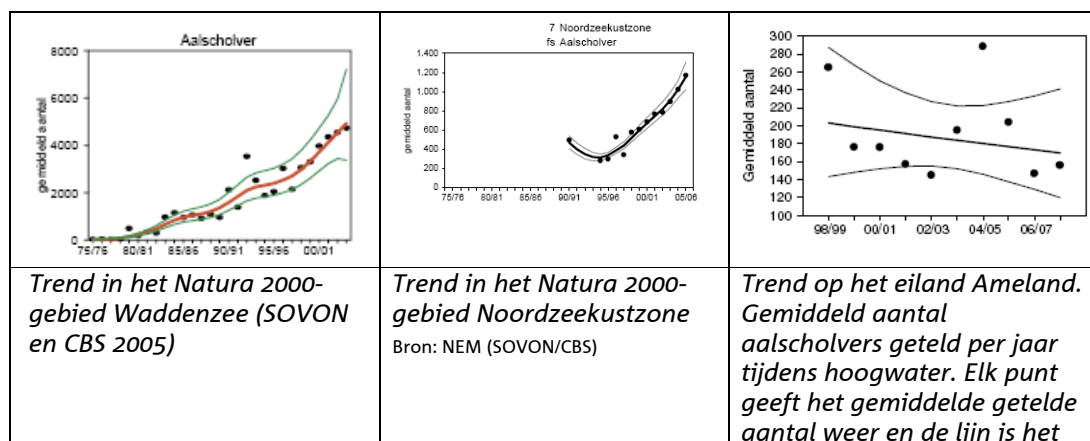
3.7.2 Aalscholver – A017

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A017	Aalscholver	W/N	=/=	=/=	s,f/s,f	4200 / 1900

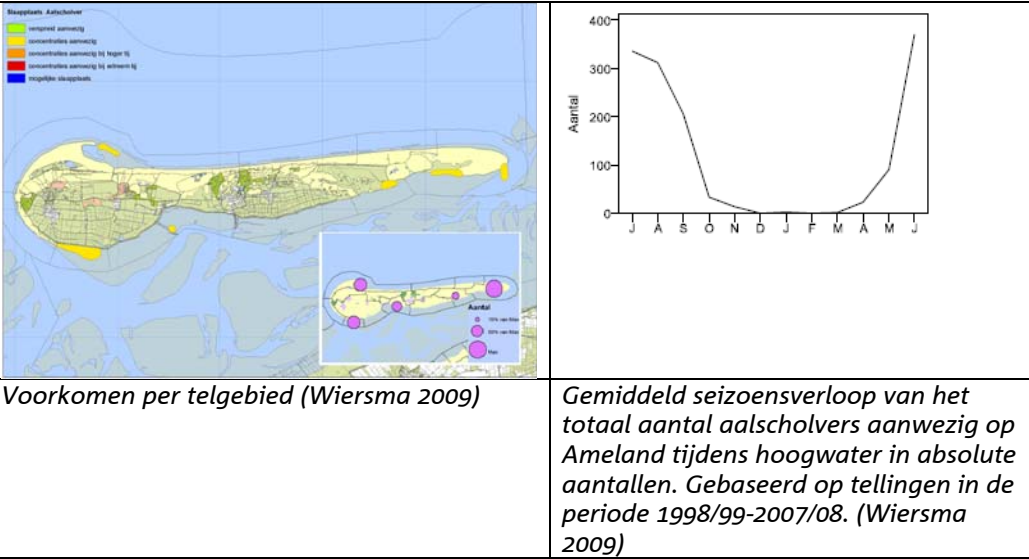
Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De aalscholver is als niet-broedvogel aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en als slaappleats.

In de zomermaanden, en in mindere mate in het voorjaar, zijn behoorlijk hoge aantallen te vinden op rust- en slaappleatsen op zandbanken aan de west en oostkant van Ameland. Deze plekken worden niet alleen gebruikt om te slapen, maar ook om veren te drogen en om in rust voedsel te verteren. De grootste aantallen zijn te vinden op De Hon in de nazomer. Aantallen aalscholers fluctueren sterk in de loop van een jaar, met hoogste totalen in juni-augustus en nagenoeg afwezigheid in de periode november-maart. Wanneer het hoogste aantal aanwezig is op Ameland (juni), omvat dit bijna 8% van alle vogels die op dat moment aanwezig zijn in de Nederlandse Waddenzee. Het gemiddelde aantal aalscholers op Ameland is behoorlijk variabel maar lijkt vrij stabiel gedurende de periode 1998/99 – 2007/08. Opvallend is dat de populatiegrootte in het Natura 2000-gebied Waddenzee en Noordzeekustzone juist een doorgaande toename vertonen. Deze ontwikkeling verloopt parallel aan een sterke groei van de broedpopulatie in de Waddenzee. Belangrijke concentratiegebieden zijn vaak moeilijk bereikbare plaatsen vanwege de verstoringgevoeligheid van deze soort. Er wordt zowel in de Waddenzee als op de Noordzee gevoerageerd, veelal op platvis. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

		<i>geschatte aantal met 95%-betrouwbaarheidsinterval. (Wiersma 2009)</i>
--	--	--

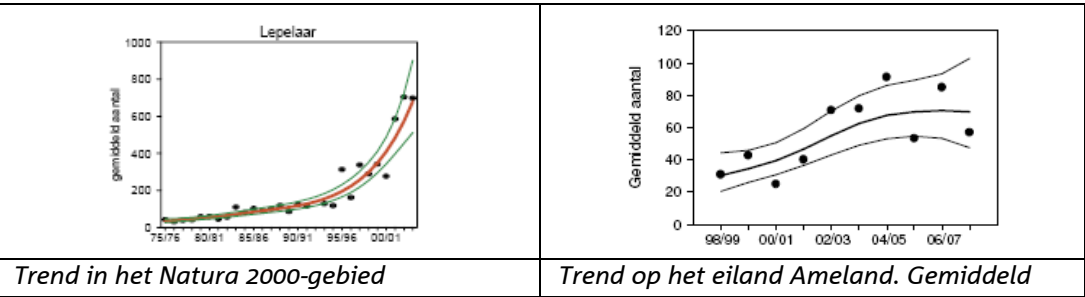

3.7.3 Lepelaar – A034

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A034	Lepelaar	W	=	=	s,f	520

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

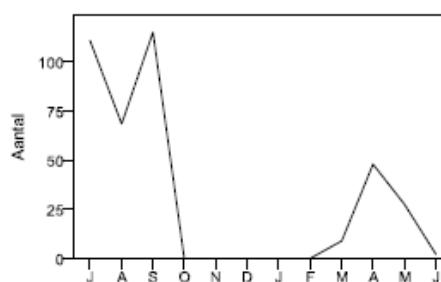
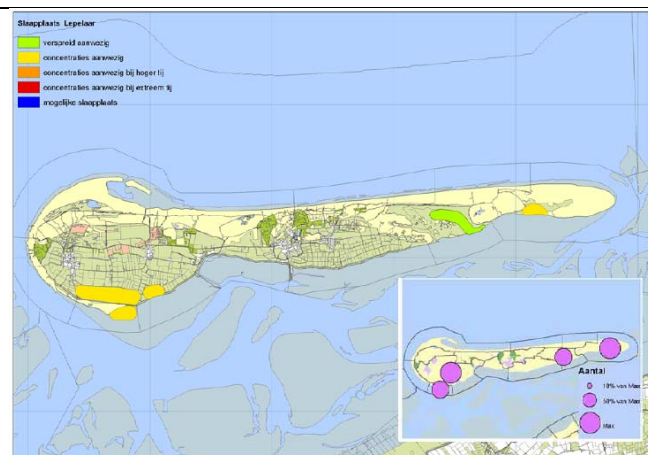
De lepelaar is als broedvogel en als niet-broedvogel aangewezen voor het Natura 2000-gebied Waddenzee. De Waddenzee heeft voor de soort een functie als slaapplek en foerageergebied. De Waddenzee is het belangrijkste gebied in Nederland, tegenwoordig met bijna de helft van het aantal Nederlandse vogels. De lepelaar is een zomervogel, aanwezig van februari-oktober; het aantalverloop is sterk gebonden aan de ontwikkelingen in de kolonies. Lepelaars broeden op Ameland in Het Oerd en de aantallen betreft dan ook voornamelijk broedvogels met, in het najaar, hun jongen. Concentraties lepelaars kunnen worden aangetroffen in of nabij foerageergebieden aan de zuidwest kant van De Hon en ten zuiden van Hollum, zowel in de polder als op de kwelder. De totaalaantallen zijn het hoogst in het najaar met ongeveer 110 vogels. In het voorjaar lopen de aantallen op tot ongeveer 50 exemplaren. Als percentage van wat aanwezig is in het hele Nederlandse waddengebied bedragen deze aantallen ongeveer 10% in september en 13% in april. Het gemiddelde aantal lepelaars is sterk toegenomen van 1998/99 tot 2005/06 en lijkt daarna af te vlakken. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

Waddenzee. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaappleatsfunctie (hoogwatervluchtplaatsen). (SOVON en CBS 2005)

aantal lepelaars geteld per jaar tijdens hoogwater. Elk punt geeft het gemiddelde getelde aantal weer en de lijn is het geschatte aantal met 95%-betrouwbaarheidsinterval. (Wiersma 2009)

Voorkomen per telgebied (Wiersma 2009)

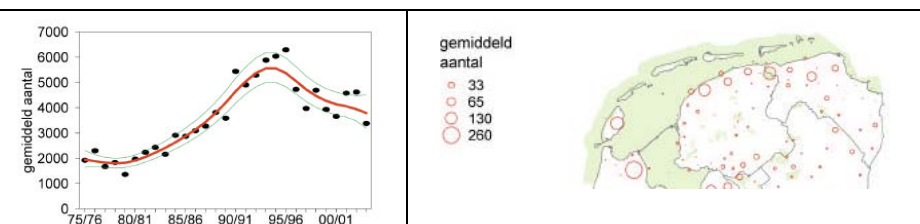
Gemiddeld seizoensverloop van het totaal aantal lepelaars aanwezig op Ameland tijdens hoogwater in absolute aantallen. Gebaseerd op tellingen in de periode 1998/99-2007/08. (Wiersma 2009)

3.7.4 Kleine zwaan – A037

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A037	Kleine zwaan	W	=	=	s	1600

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De kleine zwaan is voor het Natura 2000 gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel en is hier een wintergast. Het gebied heeft voor de soort een functie als slaappleats, het gaat hierbij met name om de Friese en Groningse kust. De kleine zwanen die in het Natura 2000-gebied de Waddenzee slapen, fourageren vaak in zoetwatergebieden zoals het IJsselmeer. Het gemiddeld seizoensmaximum over de periode 99/00 – 03/04 was voor de Waddenzee 1,600 exemplaren, maar de aantalgegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in het Waddenzee gebied.

Trend in Nederland. De gegevens van de Waddenzee zijn niet toereikend voor een

Verspreiding in Nederland (SOVON en CBS 2005)

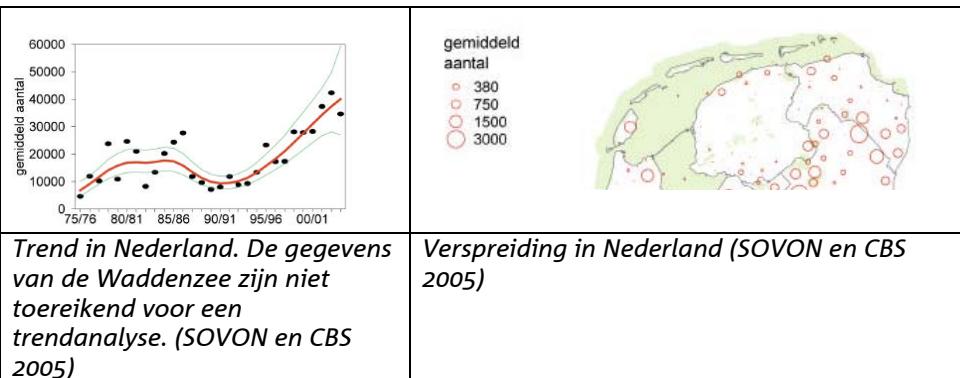
trendanalyse. (SOVON en CBS 2005)

3.7.5 Toendrarietgans – A039b

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A039b	Toendrarietgans	W	=	=	s	geen

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De toendrarietgans is voor het Natura 2000 gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als slaappleats. De ganzen die slapen in het Natura 2000-gebied Waddenzee fourageren vaak op het vaste land. De aantalgegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie in de Waddenzee is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

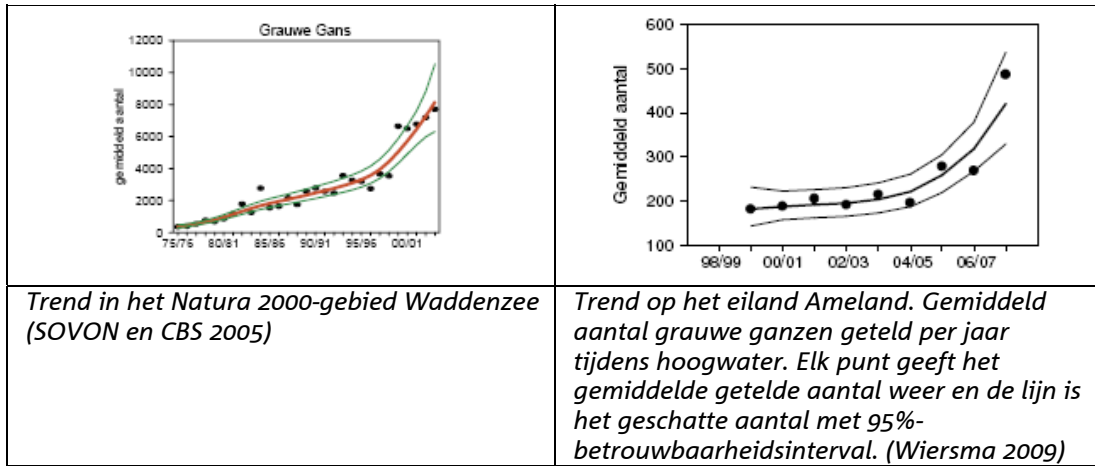

3.7.6 Grauwe gans – A043

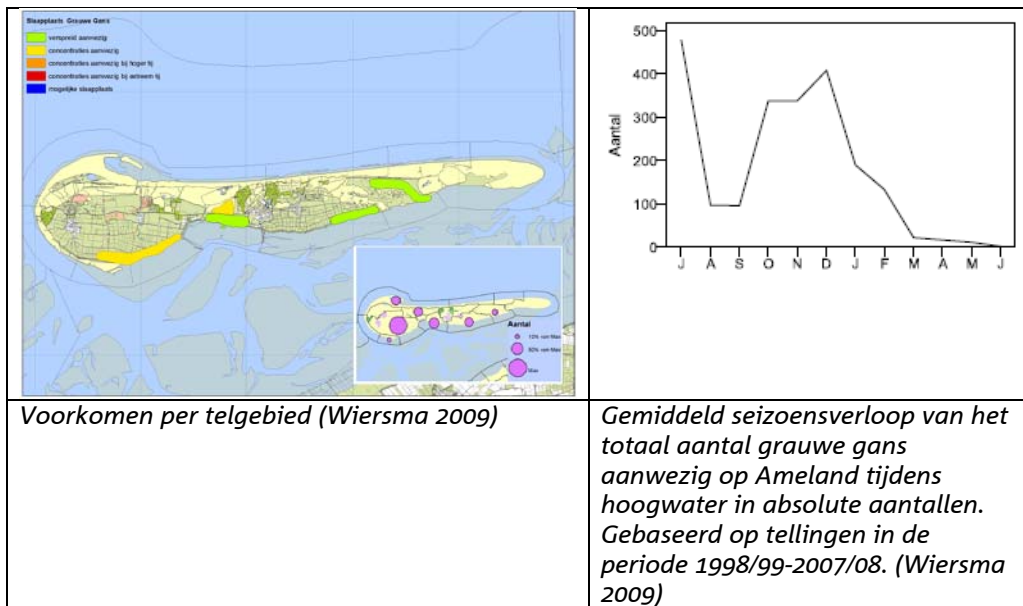
Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A043	Grauwe gans	W	=	=	s,f	7000

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De grauwe gans is als niet-broedvogel aangewezen voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaappleats. Grauwe ganzen vormen geen hvp's omdat ze niet afhankelijk zijn van het getij. Slaappleatsen zijn lastig te onderscheiden omdat foerageren en slapen vaak niet duidelijk zijn gescheiden, alhoewel de situatie 's nachts anders zou kunnen zijn. Foerageer- en rustgebieden bevinden zich op de kwelders en in de polders dicht tegen de waddijk. Grauwe ganzen broeden ook op Ameland. De totale aantallen grauwe ganzen lopen op tot 450 in juli, vlak na het broedseizoen, en tot 400 in de winter. In juli bevindt zich meer dan 10% van de populatie van het Nederlandse waddengebied op Ameland. Grauwe ganzen laten een sterk stijgende trend zien sinds 2004/05. Deze stijging komt op conto van het toenemend aantal broedgevallen, wat ook een landelijke trend is. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

3271

3272

3273

3274 3.7.7 Brandgans – A045

3275

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A045	Brandgans	W	=	=	s,f	36800

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

3276

3277

3278

3279

3280

3281

3282

3283

3284

3285

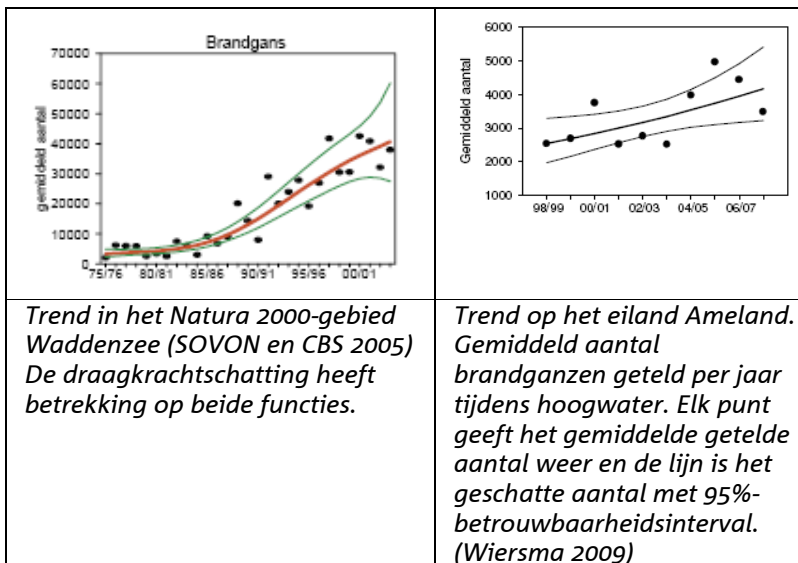
3286

3287

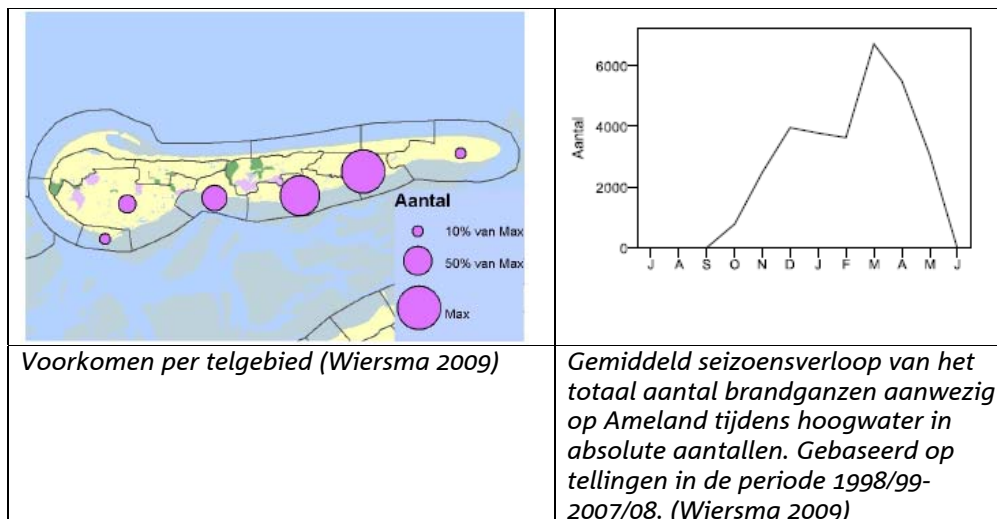
De brandgans is voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplaats. De Waddenzee is het belangrijkste foerageergebied in Nederland, met ongeveer een kwart van de Nederlandse vogels. De brandgans is een wintergast van oktober-mei. De populatiegrootte vertoont een toename sinds midden jaren tachtig. De recente afvlakking is zichtbaar, maar is minder duidelijk in de rest van Nederland.

Van de brandganzen op Ameland is niet duidelijk waar ze slapen en er is dus geen kaart weergegeven. Het is waarschijnlijk dat ze op de kwelder slapen of op het wad. De getelde aantallen betreft voornamelijk foeragerende, en niet rustende ganzen. In Nieuwlandsreid en de oostelijke polder zijn brandganzen het talrijkst. Een grote groep overwintert in Polder Oost. Tijdens de voorjaarstrek piekt het aantal in Nieuwlandsreid. De totaalaantallen lopen

3288 op tot meer dan 6000 in maart. Als percentage van de gehele waddengebiedpopulatie is in
 3289 december ongeveer. 9% aanwezig op Ameland.
 3290 Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van
 3291 instandhouding.
 3292

3293

3294

3295

3296 3.7.8 Rotgans – A046

3297

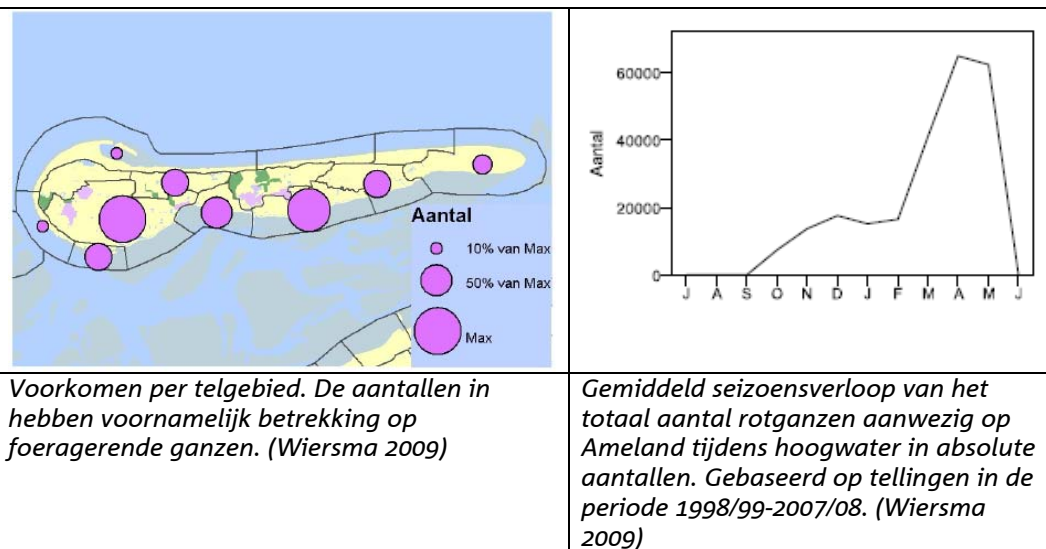
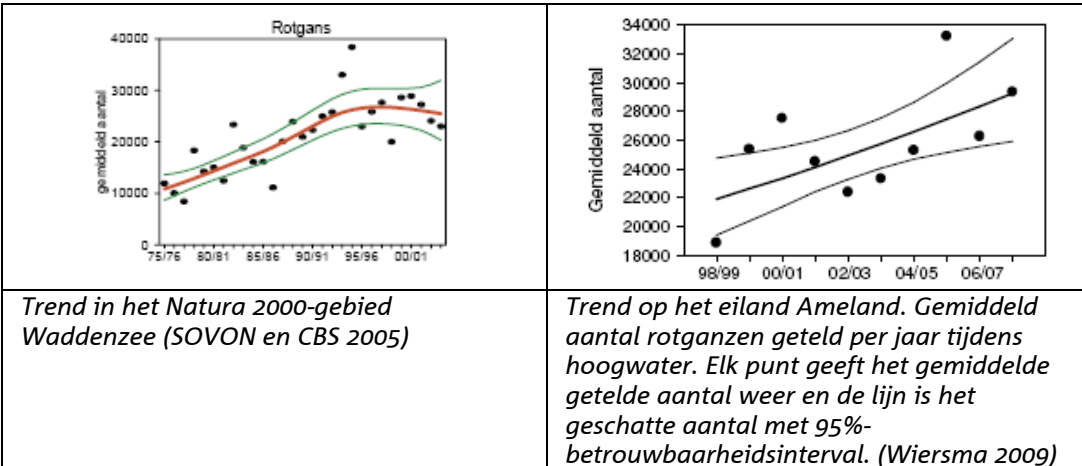
Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A046	Rotgans	W	=	=	s,f	26400

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

3298

3299 De rotgans is voor Ameland aangewezen als niet-broedvogel voor het Natura 2000 gebied de
 3300 Wadden. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaappleats. De
 3301 Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied in Nederland, met bijna 80% van de
 3302 Nederlandse vogels. In de jaren zeventig en tachtig is de populatie in de Waddenzee
 3303 toegenomen, in de jaren negentig zijn de aantallen vervolgens gestabiliseerd. De soort

foerageert vooral op kwelders en grasland, maar in het najaar ook op zeegras, zeesla en darmwier, en is daarmee gedeeltelijk getij-afhankelijk. Slaapplaatsen van rotganzen op Ameland zijn niet goed bekend en er is dus geen kaart. Waarschijnlijk slapen de meeste vogels op het wad nabij de foerageergebieden, zoals ook van andere locaties bekend is. Rotganzen vormen meestal geen opvallende slaapplaatsen. De gebieden waar ze foerageren, kunnen ook als rustgebied dienen. Het is aannemelijk dat ze 's nachts op het wad slapen, zoals ook in veel andere gebieden gebeurt. De hoogste totaalaantallen die worden geteld tijdens hoogwater zijn meer dan 60,000 in april-mei, wat bijna 60% van de hele populatie is die op dat moment in het waddengebied aanwezig is. In de winter zijn de aantallen nog steeds zeer hoog. Van juni t/m augustus zijn de rotganzen afwezig. Het gemiddeld aantal rotganzen op Ameland is vanaf 1998/99 gestegen van 22,000 naar 28,000. Wel is er veel variatie tussen jaren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

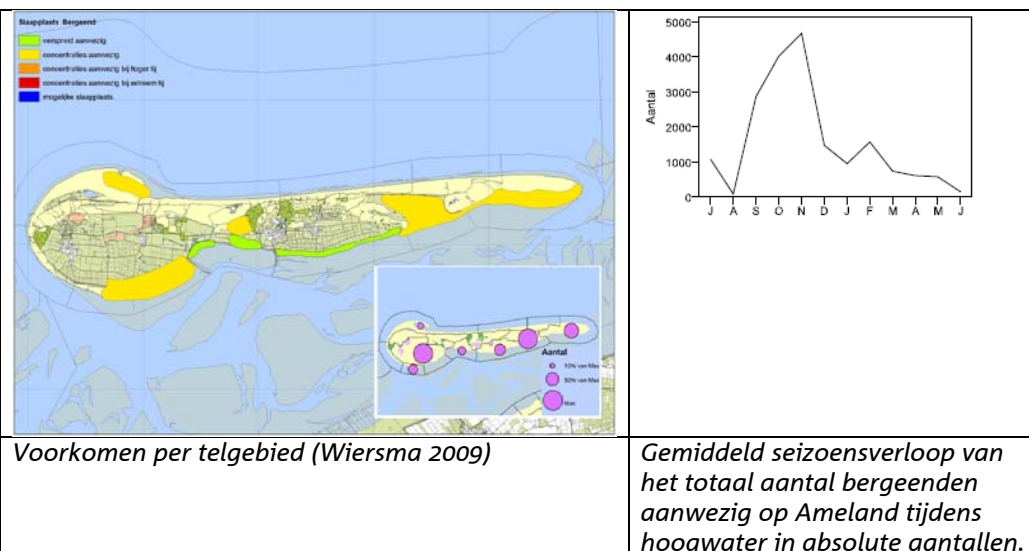
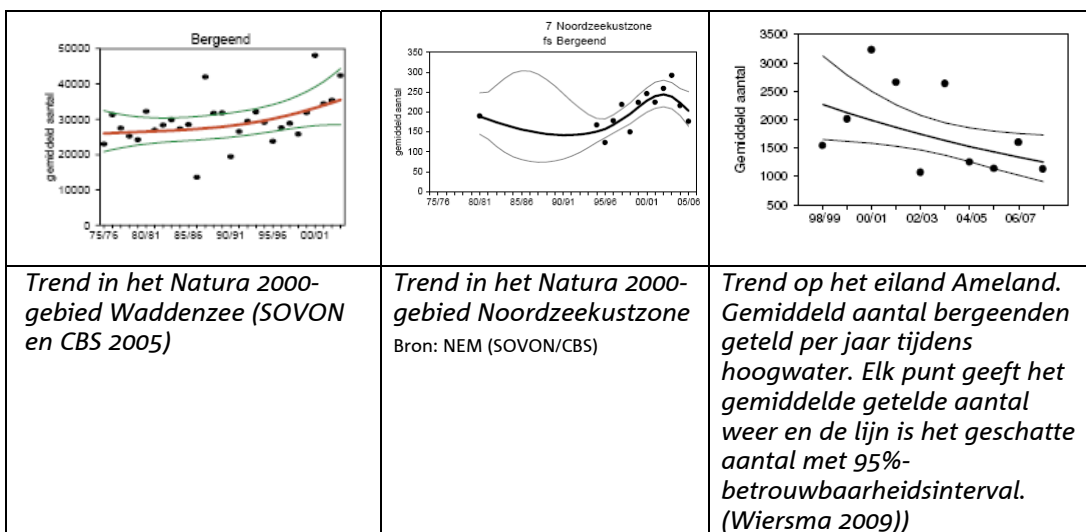

3.7.9 Bergeend – A048

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A048	Bergeend	W/N	=/=	=/=	s,f/s,f	38400 / 520

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De bergeend is voor Ameland aangewezen als niet-broedvogel voor de Natura 2000 gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. De Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied in Nederland, met circa 70% van de Nederlandse vogels. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplek. De slaapplekfunctie op het strand is vooral van toepassing op bergeenden die elders in het Waddengebied foerageren. Bij bergeenden kunnen vaak moeilijk slaapplekken worden onderscheiden omdat de vogels een groot deel van de tijd erg verspreid aanwezig zijn en foerageer- en rustgebieden kunnen overlappen. Bij laagwater foerageren de meeste vogels op het wad. De hoogste aantallen bergeenden worden tijdens hoogwater gedurende de wintermaanden geteld op de oostelijke kwelders. Verder zijn er tientallen bergeenden rustend te vinden in een smalle strook langs de dijk van de wadkust. Bergeenden broeden ook in de duinen en polders van Ameland. De hoogste aantallen zijn aanwezig in november en nemen daarna sterk af tot juni. In augustus zijn ze afwezig doordat ze ruien op de Waddenzee. Het aantal als percentage van wat aanwezig is in het Nederlandse waddengebied bedraagt maximaal 9% in november. Het gemiddelde aantal bergeenden lijkt enigszins te zijn afgenomen sinds 1999/2000 maar er is erg veel variatie tussen jaren. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding

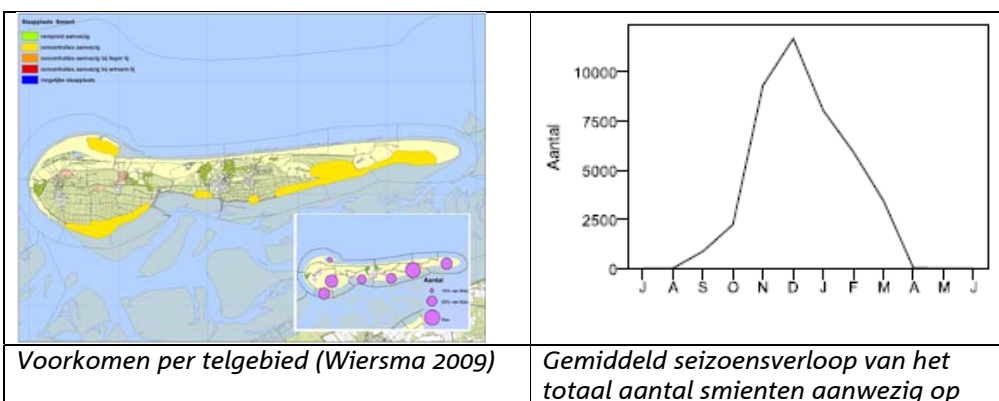
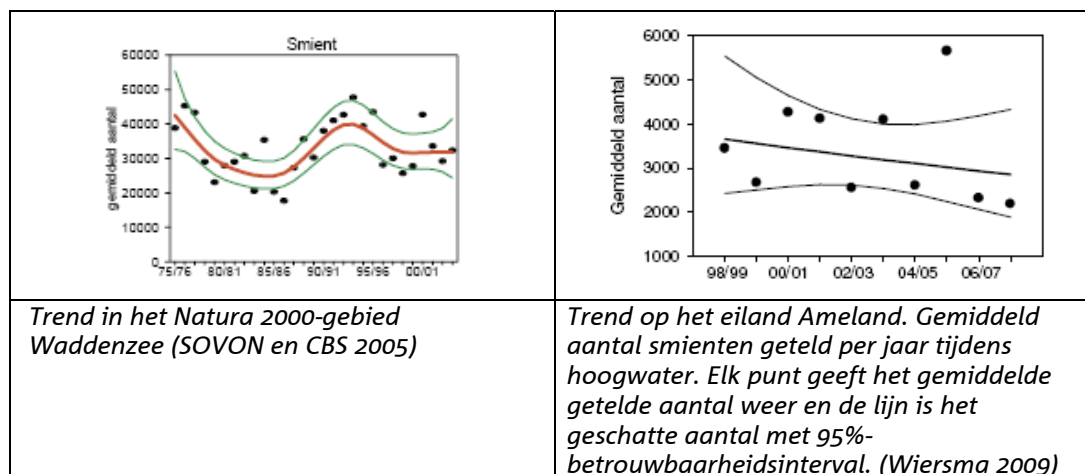
Gebaseerd op tellingen in de periode 1998/99-2007/08. (Wiersma 2009)

3.7.10 Smient – A050

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A050	Smient	W	=	=	s,f	33100

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De smient is voor Ameland aangewezen als niet-broedvogel voor het Natura 2000-gebied de Wadden. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaappleats. De Waddenzee is het belangrijkste gebied in Nederland. Smienten trekken door en overwinteren in het waddengebied. Op Ameland foerageren ze op de kwelders en in de polders. Smienten foerageren voornamelijk 's nachts, wat betekent dat ze overdag rustgebied opzoeken. Overdag wordt waarschijnlijk ook nog wel gevoerageerd, wat een duidelijke aanwijzing van slaapgebieden soms moeilijk maakt. Concentraties smienten worden aangetroffen op de kwelders en in de polders nabij de dijk. De grootste aantallen worden geteld in december, met bijna 12.000 vogels. Het percentage van de hele populatie in het waddengebied kan oplopen tot 15% in februari-maart. Het gemiddelde aantal smienten dat wordt geteld op Ameland is erg variabel en laat geen duidelijke trend zien. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

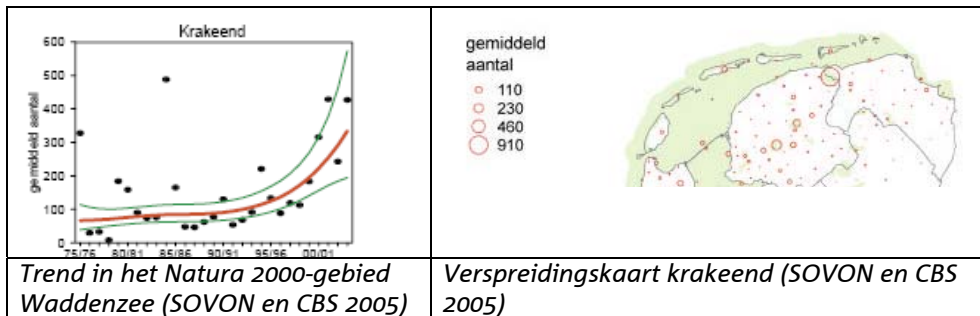
Ameland tijdens hoogwater in absolute aantallen. Gebaseerd op tellingen in de periode 1998/99-2007/08. (Wiersma 2009)

3.7.11 Krakeend – A051

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A051	Krakeend	W	=	=	f	320

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De krakeend is voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. De Waddenzee heeft voor de krakeend een functie als foerageergebied. De betekenis van de Waddenzee is ondergeschikt aan die van grotere zoetwatergebieden. Op Ameland vormt de krakeend geen of onduidelijke slaappleatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

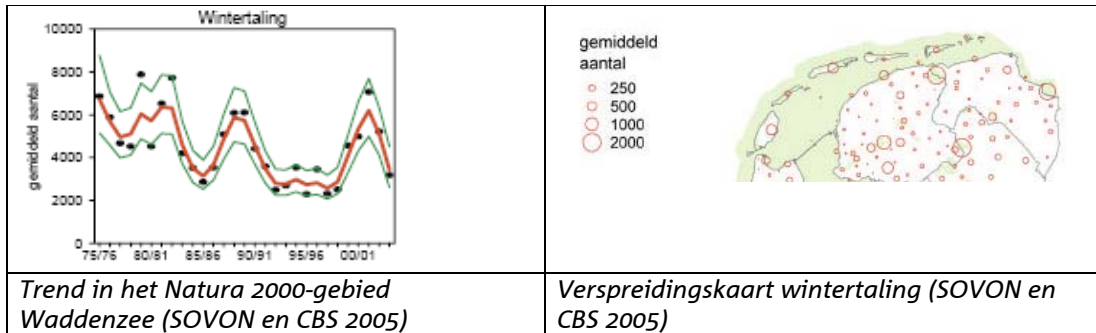
3.7.12 Wintertaling – A052

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A052	Wintertaling	W	=	=	f	5000

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De wintertaling is voor het Natura 2000 gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied. De Waddenzee is het belangrijkste gebied in Nederland. De soort is het hele jaar present maar met lage aantallen in mei-juli en de hoogste aantallen in september-december. De populatiegrootte toonde lange tijd een afname (met grote fluctuaties) maar recent mogelijk herstel. Het aantalverloop heeft vaak te maken met successie van vegetatie op de kwelders en vertoont vaak overeenkomsten met de ontwikkeling van aantallen smient en pijlstaart. De wintertaling heeft een voorkeur voor beschutte, slikkige delen van de Waddenzee, waar zaden en ongewervelden worden gegeten bij laag water, waarna bij hoog water wordt overgeschakeld op de kwelders. Op Ameland vormt de wintertaling geen of onduidelijke slaappleatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd. In het bewakingsverslag van It fryske Gea word gemeld dat er in maart en april en in augustus en september enkele tientallen wintertalingen aanwezig waren op de Hon (Kieviet 2009)

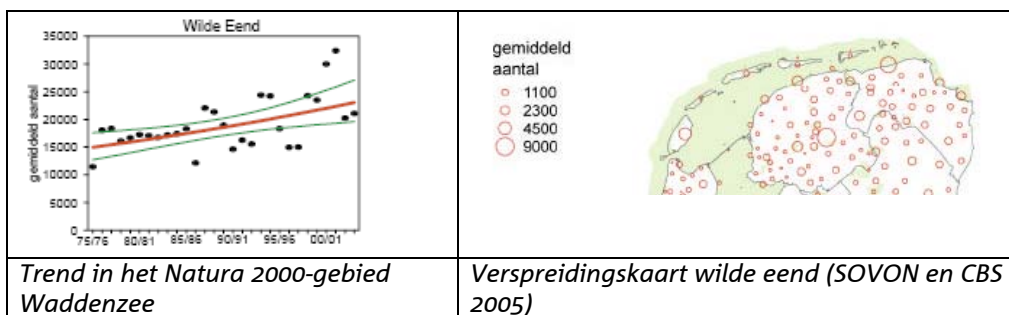

3.7.13 Wilde eend – A053

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A053	Wilde eend	W	=	=	f	25400

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De wilde eend is voor het Natura 2000 gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft een functie als foerageergebied. De Waddenzee is het belangrijkste gebied in Nederland voor de wilde eend. Aantallen in de Waddenzee zijn, met de nodige fluctuaties, toegenomen sinds de tweede helft van de jaren tachtig. Op Ameland vormt de wilde eend geen of onduidelijke slaapplekken. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

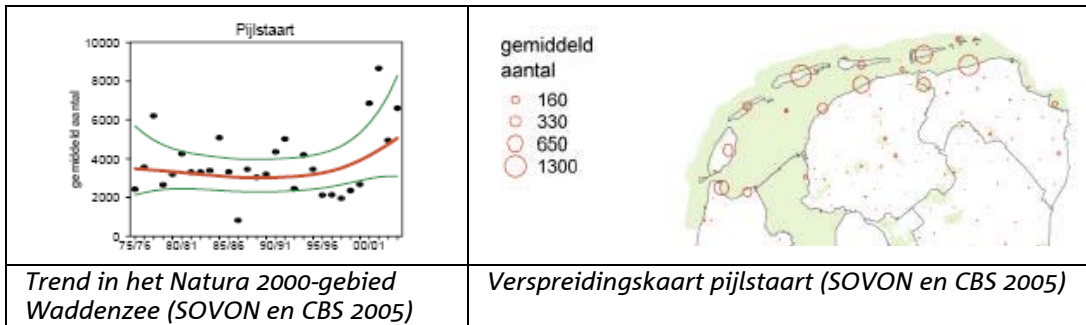
3.7.14 Pijlstaart – A054

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A054	Pijlstaart	W	=	=	f	5900

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De pijlstaart is voor Ameland aangewezen als niet-broedvogel voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied. De Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied van Nederland, met ongeveer de helft van de Nederlandse vogels. De soort is het hele jaar present maar met lage aantallen in mei-juli en de hoogste in oktober-februari, met doortrekpieken in oktober en januari/februari. Aantallen waren lange tijd stabiel/fluctuerend, maar recent is er sprake van beduidend hogere aantallen. Aantalsontwikkelingen vertonen overeenkomsten met die van andere eendensoorten (wintertaling) en zijn deels gerelateerd aan vegetatiesuccessie en natuurontwikkeling. Belangrijke gebieden zijn met name Boschplaat en Balgzand. De pijlstaart foerageert onder andere op wadslakjes bij laag water, maar vooral op zaden en andere plantendelen op natte kwelders en grasland. De soort vertoont soms nachtelijke

voedselvluchten naar binnendijkse gebieden. Op Ameland vormt de pijlstaart geen of onduidelijke slaappleaatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

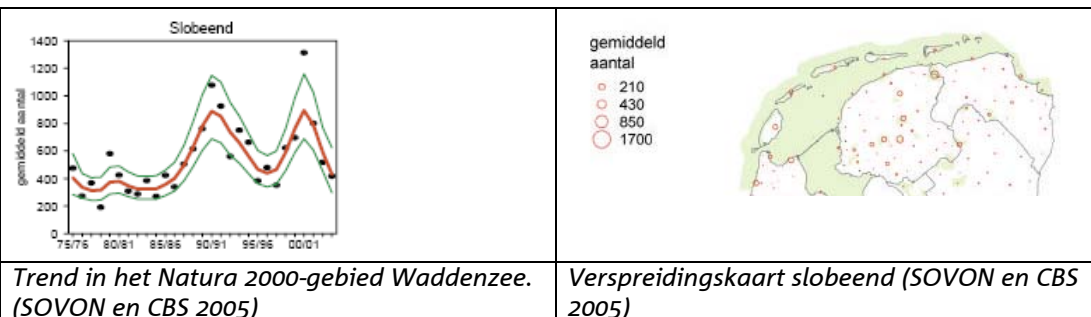

3.7.15 Slobeend – A056

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A056	Slobeend	W	=	=	f	750

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De slobeend is voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft een functie als foerageergebied. De Waddenzee is het belangrijkste gebied na Oostvaardersplassen en Oosterschelde. De soort is jaarrond aanwezig, maar is vooral doortrekker met accent op het najaar. Het aantalsverloop toont sterke fluctuaties en geen duidelijke trend. De slobeend heeft een voorkeur voor ondiep, brak of zoet water en slikkige bodems met veel plankton en zaden. Op Ameland vormt de slobeend geen of onduidelijke slaappleaatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

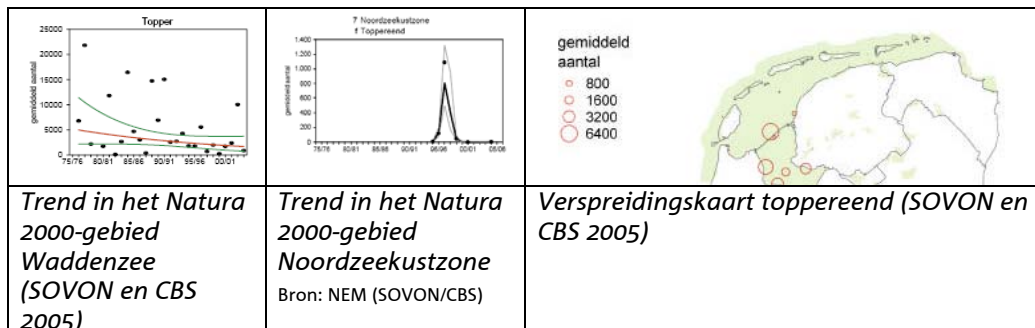
3.7.16 Toppereend – A062

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A062	Toppereend	W/N	=/=	>/=	f/f	3100 / geen

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De toppereend is voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee en de Noordzeekustzone aangewezen als niet-broedvogel. Beide gebieden hebben voor de soort een functie als foerageergebied. De topper is een wintergast van november-april. De soort lijkt in de Waddenzee te zijn afgenomen maar door de grote fluctuaties is deze trend niet significant. De aantallen fluctueren enerzijds door winterafhankelijke reacties op ijsvorming (in de

Oostzee), anderzijds door verblijf op open water, waardoor de soort relatief moeilijk telbaar is. De toppereend is echter gevoelig voor veranderingen in het aanbod van schelpdieren. Slaap- en foerageerfunctie kunnen aan verschillende zijden van de Afsluitdijk liggen. Op Ameland vormt de toppereend geen of onduidelijke slaappleatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. De mogelijkheden voor uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied zijn gerelateerd aan tempo, omvang en verbetering kwaliteit het habitattypen H1110 permanent overstroomde zandbanken, omdat de toppers op sublitorale schelpdierbanken foerageren. Dit habitattypen behoort echter niet tot het beheerplan gebied van Ameland.

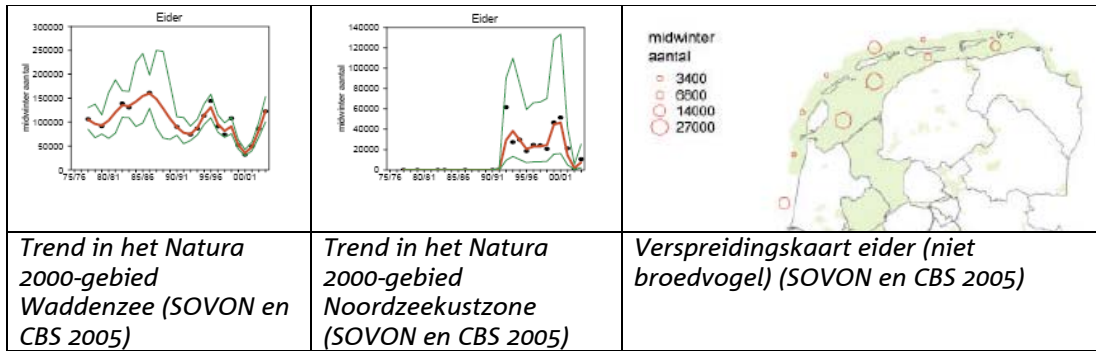

3.7.17 Eider – A063

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A063	Eider	W/N	=/=	>/=	f/f	90000-115000 (↑) / 26200

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De eider is op Ameland behalve als broedvogel ook als niet-broedvogel aangewezen en wel voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. Beide gebieden hebben voor de soort een functie als foerageergebied. De Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied in Nederland, met circa 94% van de Nederlandse vogels. De soort is het hele jaar present. In de jaren negentig zijn de aantallen in de Waddenzee afgenomen door verhoogde sterfte en het uitwijken van vogels naar de Noordzeekustzone, in verband met slechte broedval en onvoldoende beschikbaarheid van mosselen. Met name in jaren waarin een verlaagd voedselaanbod in de Waddenzee samen gaat met goede jaren voor andere schelpdieren (*Spisula*) in de Noordzeekustzone foerageert een deel in dit gebied. De recente afname in de Noordzeekustzone kan een teken zijn van een begin van herstel van de voedselsituatie in de Waddenzee, maar een dergelijk herstel is nog niet zichtbaar in de populatietrend. De landelijke staat van instandhouding voor de eider als niet-broedvogel is echter nog zeer ongunstig en de internationale populatieomvang neemt af. Omdat de aanwezigheid van eiders in de Noordzeekustzone is verbonden aan slechte omstandigheden in de Waddenzee, wordt in de Waddenzee de herstelopgave gelegd en wordt in de Noordzeekustzone volstaan met behoud van de opvangcapaciteit. Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied is mede afhankelijk van tempo, omvang en verbetering kwaliteit habitattypen H1110 permanent overstroomde zandbanken, omdat de eiders grotendeels op sublitorale schelpdierbanken foerageren. Dit habitattypen behoort echter niet tot het beheerplan gebied van Ameland. Op Ameland vormt de eider geen of onduidelijke slaappleatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied.

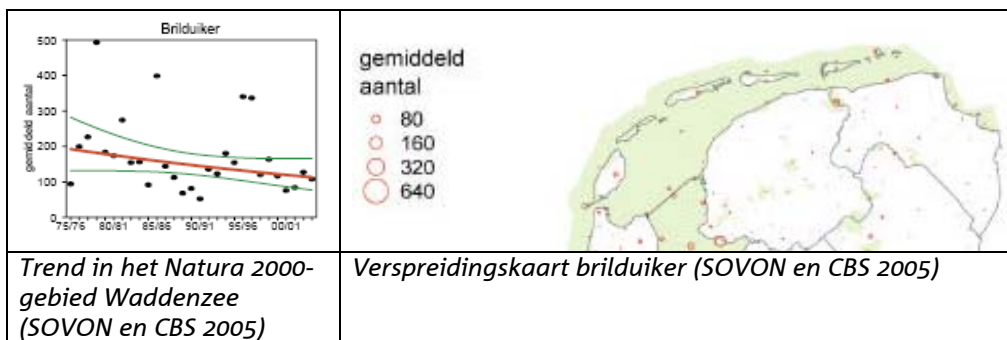

3.7.18 Brilduiker – A067

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A067	Brilduiker	W	=	=	f	100

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De brilduiker is voor het Natura 2000 gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied. Aantallen fluctueren sterk, zonder duidelijke trend. Op Ameland vormt de brilduiker geen of onduidelijke slaappleatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

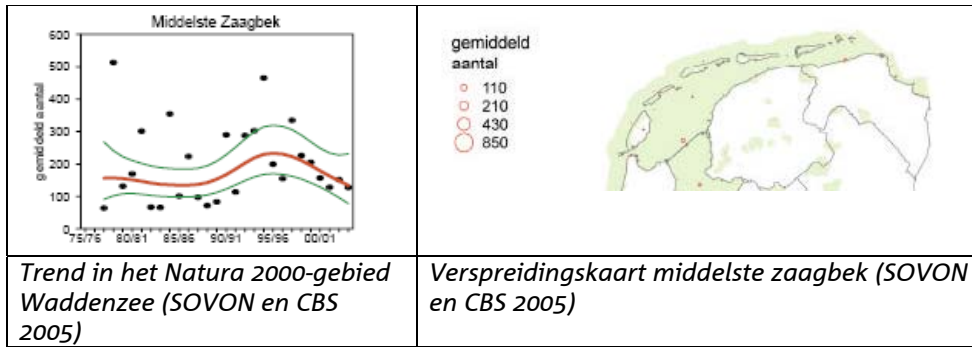

3.7.19 Middelste zaagbek – A069

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A069	Middelste zaagbek	W	=	=	f	150

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De middelste zaagbek is voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied. De middelste zaagbek is een wintergast van oktober-april. De Waddenzee is één van de belangrijkste gebieden in Nederland, maar is ondergeschikt aan de Deltawateren. Aantallen fluctueren in de Waddenzee met relatief hoge aantallen in het midden van de jaren negentig. Op Ameland vormt de middelste zaagbek geen of onduidelijke slaappleatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

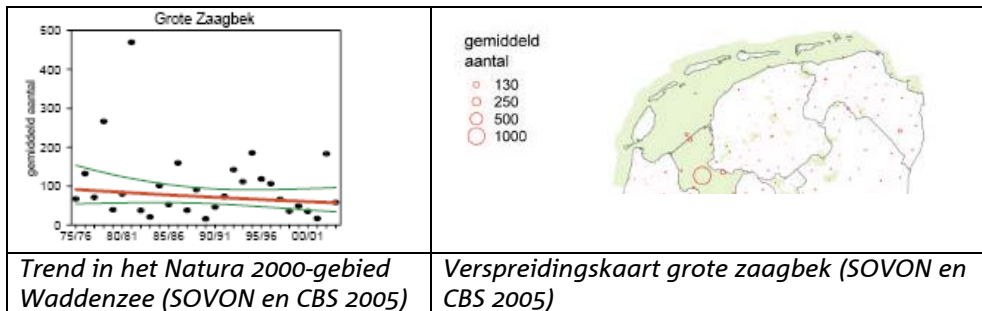

3.7.20 Grote zaagbek – A070

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A070	Grote zaagbek	W	=	=	f	70

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De grote zaagbek is op Ameland voor het Natura 2000 gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied. De Waddenzee is één van de belangrijkste gebieden binnen het Natura 2000-netwerk, maar is ruimschoots ondergeschikt aan het IJsselmeer. De aantallen fluctueren, zonder duidelijke trend. Op Ameland vormt de grote zaagbek geen of onduidelijke slaappleatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie in de Waddenzee is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

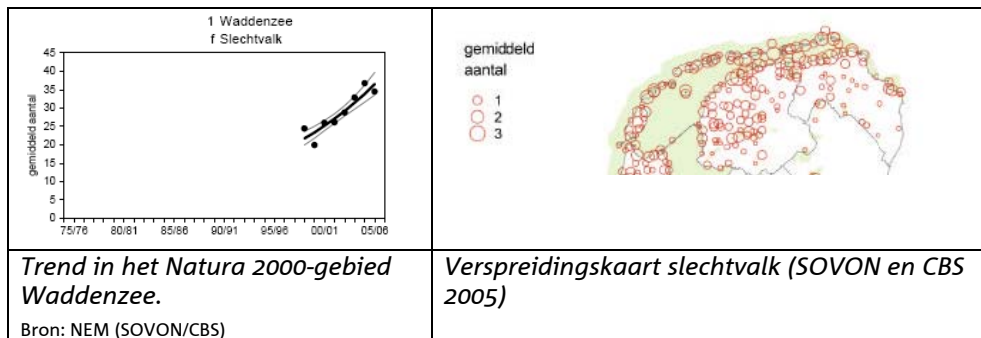
3.7.21 Slechtvalk – A103

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A103	Slechtvalk	W	=	=	f	40

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De slechtvalk is op Ameland voor het Natura 2000 gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied. De Waddenzee is het belangrijkste wetland in Nederland, met ongeveer een kwart van de in de Nederlandse telgebieden aanwezige vogels. De slechtvalk is een wintergast en doortrekker. Sinds de jaren tachtig is de soort in aantal toegenomen als gevolg van internationaal herstel van de pesticidendip in de jaren zestig. In de Waddenzee is de populatie op onverklaarde wijze afgenomen in 1997, maar sindsdien neemt de populatie weer geleidelijk toe. Op Ameland vormt de slechtvalk geen of onduidelijke slaappleatsen. Er is daarom geen kaart

met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

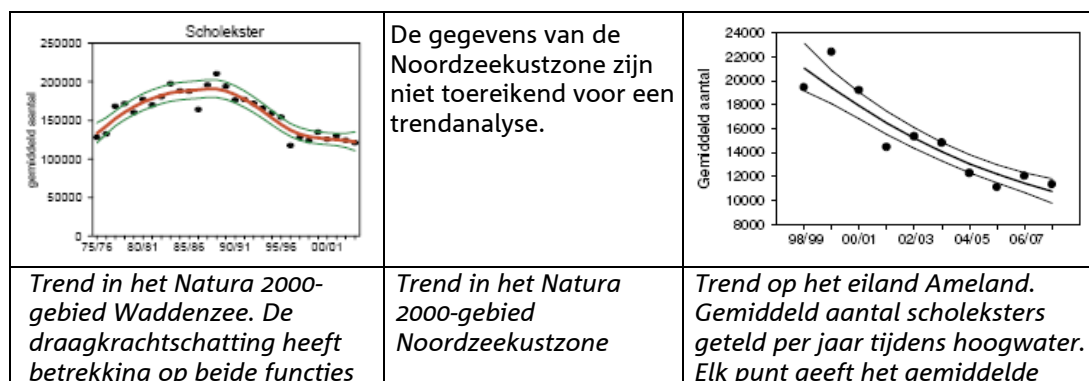

3.7.22 Scholekster – A130

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A130	Scholekster	W/N	=/=	>=	s,f/s	140000-160000 (†) / 3300

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De scholekster is voor Ameland aangewezen als niet-broedvogel voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. De Waddenzee heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplaats. De Noordzeekustzone heeft voor de scholekster een functie als slaapplaats/ hoogwatervluchtplaats en is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. Vanwege onzekerheden m.b.t. herstel van schelpdierbanken in de westelijke Waddenzee is voor de draagkracht van de Waddenzee een range gehanteerd. De Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied in Nederland, met ongeveer driekwart van de Nederlandse vogels. Scholeksters broeden en overwinteren op Ameland. Grote concentraties kunnen worden gevonden aan de zuidrand van het eiland, op het wad, op kwelders en met extreem hoog water ook in de polders en op het oostelijke Noordzeestrand. Aantallen zijn het hoogst in de winter en het laagst in het broedseizoen als alle trekvogels zijn vertrokken. De totaalaantallen zijn het hoogst in oktober, met ongeveer 23.000 exemplaren. Als percentage van de Waddenzeepopulatie bedraagt dit 13%. Het gemiddelde aantal scholeksters overtiend op Ameland is, net als op de meeste andere plekken in de Waddenzee, flink gedaald sinds 1998/99. Gemiddelde aantallen zijn in die periode gehalveerd. De populatiegrootte is recent min of meer stabiel op het laagst bekende niveau. Samen met een afname in de zoute delta zorgt deze trend voor een landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding, zodat voor de Waddenzee een herstelopgave is geformuleerd. Voor de Noordzeekustzone is behoud van de huidige situatie voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied

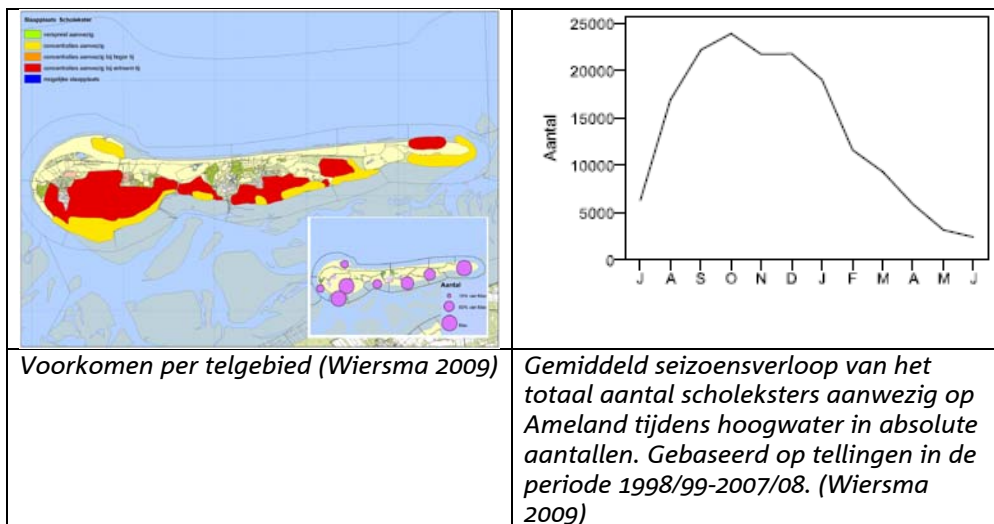

(gebaseerd op tellingen van
hoogwatervluchtplaatsen)
(SOVON en CBS 2005)

getelde aantal weer en de lijn is
het geschatte aantal met 95%-
betrouwbaarheidsinterval.
(Wiersma 2009)

3575

3576

3577

3578

3.7.23 Kluut – A132

3579

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A132	Kluut	W/N	=/=	=/=	s,f/s	6700 / 120

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

3580

3581

3582

3583

3584

3585

3586

3587

3588

3589

3590

3591

3592

3593

Behalve als broedvogels is de kluut op Ameland ook als niet-broedvogel aangewezen en wel voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. Beide gebieden hebben voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplek. De slaapplek/ hvp-functie in de Noordzeekustzone is van toepassing op kluten die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied in Nederland. Kluten broeden op Ameland, en trekken er door. Vogels die foerageren op het wad en overtijen aan de zuidrand van De Hon en op de kwelder in het zuidwesten. Maar op deze plekken kan ook gevoerd worden. In het najaar zijn de hoogste aantallen aanwezig en een andere piek bevindt zich in april. Als percentage van de hele populatie van het Nederlandse waddengebied is het aantal op Ameland vrij klein. Het gemiddelde aantal kluten op Ameland is sinds 1998/99 sterk afgenomen, van ongeveer 160 naar 80. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

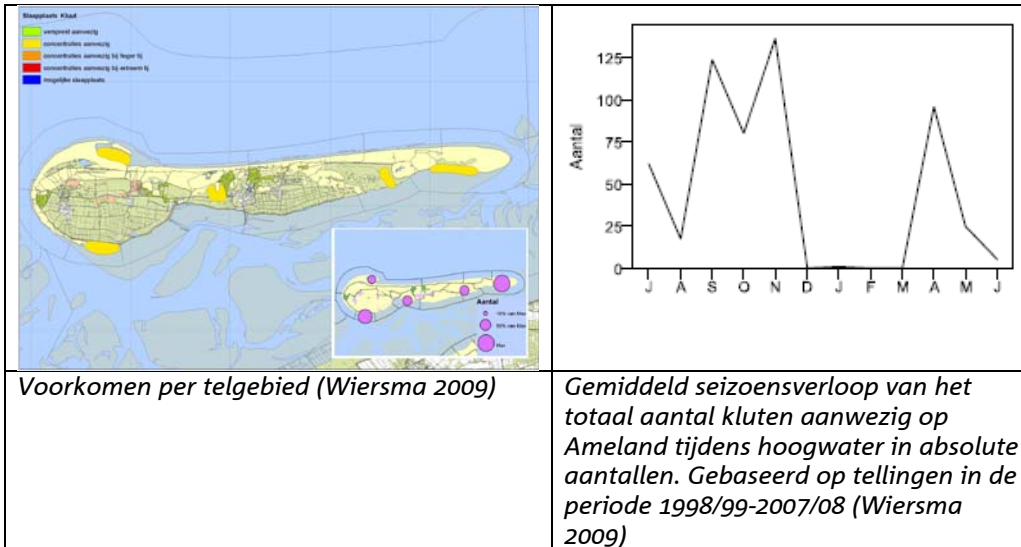

(gebaseerd op tellingen van
hoogwatervluchtplaatsen)
(SOVON en CBS 2005)

aantal weer en de lijn is het
geschatte aantal met 95%-
betrouwbaarheidsinterval.
(Wiersma 2009)

3594

3595

3596

3597

3598

3.7.24 Bontbekplevier – A137

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A137	Bontbekplevier	W/N	=/=	=/=	s,f/s	1800 / 510

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

3599

3600

3601

3602

3603

3604

3605

3606

3607

3608

3609

3610

3611

3612

3613

3614

3615

3616

3617

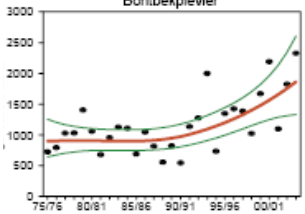
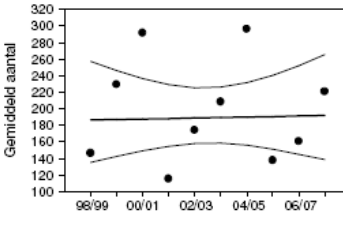
3618

3619

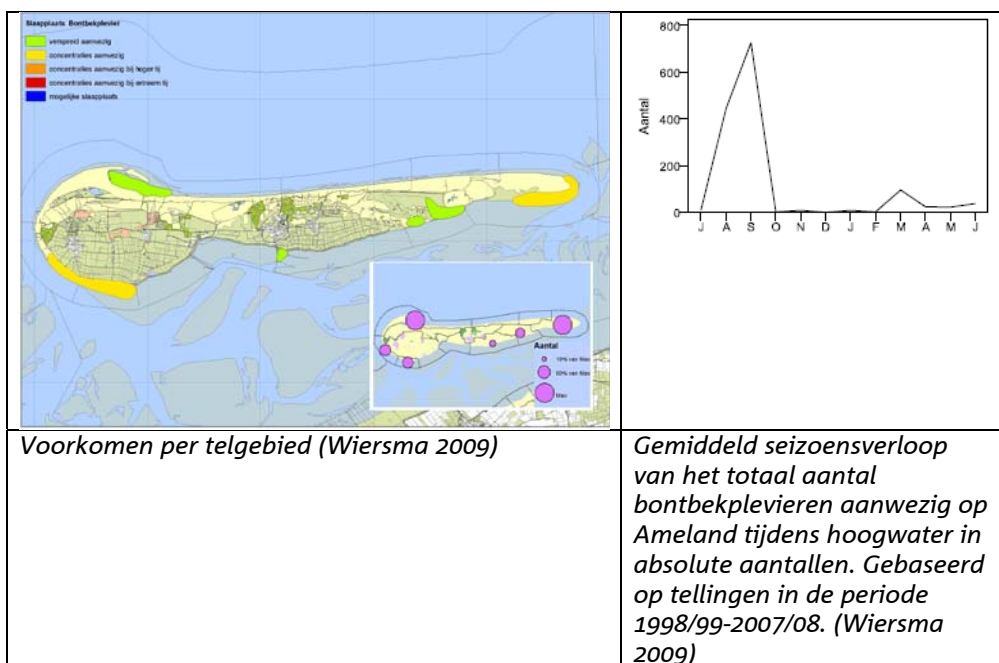
3620

3621

De bontbekplevier is voor Ameland als broedvogel en als niet-broedvogel aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. De Waddenzee heeft voor de soort een functie als foerageer- en slaapgebied. De Noordzeekustzone heeft een functie als slaap- en hvp-plaats en is van toepassing op bontbekplevieren die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De Waddenzee levert voor de bontbekplevier de grootste bijdrage binnen Nederland. De soort komt meer voor op en bij de eilanden, dan langs de vastelandkust, maar er zijn geen echte concentratiegebieden. De soort heeft een voorkeur voor zandige plaatsen om te overtijen. Hoewel bontbekplevieren ook op Ameland broeden zijn de grote aantallen te vinden tijdens de najaarstrek. De meeste vogels bevinden zich dan op zandige plekken en spaars begroeide kwelder aan de west en oost kant van het eiland. Aan de noordwest kant zitten de bontbekplevieren vaak verspreid, omdat de vogels hier meestal foeragerend worden aangetroffen. Het is vaak niet mogelijk een duidelijke hvp aan te wijzen voor bontbekplevieren omdat ze op veel plekken ook tijdens hoogwater kunnen foerageren. Omdat het oogjagers zijn, is aannemelijk dat ze 's nacht wel in groepjes staan te slapen. Locaties van dergelijke slaapplekken zijn echter niet bekend, maar aannemelijk is dat die zich nabij de waterrand op open zandige stukken bevinden. De totale aantallen bontbekplevieren op Ameland fluctueren sterk over de seizoenen, met een uitgesproken piek tijdens de najaarstrek. Op dat moment zijn tot 10% van alle vogels die aanwezig zijn in de Waddenzee aanwezig op Ameland. Sinds 1998/99 is het jaargemiddelde aantal bontbekplevieren op Ameland niet toe- of afgenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

	De gegevens van de Noordzeekustzone zijn niet toereikend voor een trendanalyse.	
<p><i>Trend in het Natura 2000-gebied Waddenzee. De draagkrachtschatting van de Waddenzee heeft betrekking op de foerageer- en slaappleatsfuncties (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen) (SOVON en CBS 2005)</i></p>	<p><i>Trend in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone</i></p>	<p><i>Trend op het eiland Ameland. Gemiddeld aantal bontbekplevieren geteld per jaar tijdens hoogwater. Elk punt geeft het gemiddelde getelde aantal weer en de lijn is het geschatte aantal met 95%-betrouwbaarheidsinterval. (Wiersma 2009)</i></p>

3622

3623

3624

3625 3.7.25 Goudplevier – A140

3626

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A140	Goudplevier	W	=	=	s,f	19200

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

3627

3628

3629

3630

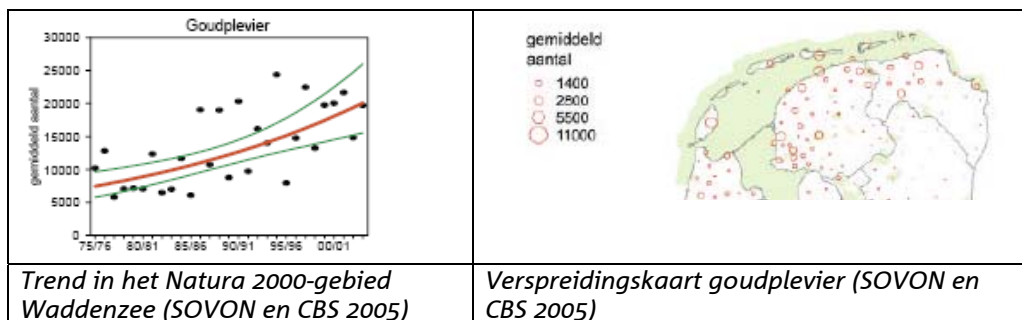
3631

3632

3633

De goudplevier is voor het Natura 2000 gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaappleats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De Waddenzee levert binnen het N2000-netwerk voor de soort de grootste bijdrage. De goudplevier is vooral doortrekker, met pieken in november en maart, lage aantallen in december/januari en is bijna afwezig in mei-juli. De goudplevier is in de jaren tachtig in de Waddenzee in aantal toegenomen en is

sindsdien min of meer stabiel, hoewel met grote fluctuaties. De toename heeft mogelijk te maken gehad met verslechtering van binnenlands leefgebied (landbouwgebieden). Op Ameland vormt de goudplevier geen of onduidelijke slaapplaatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

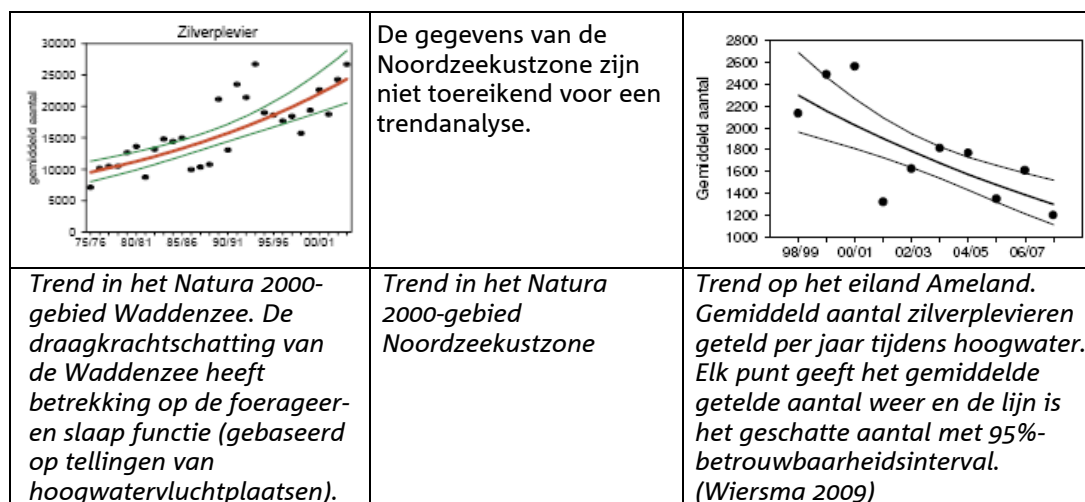

3.7.26 Zilverplevier – A141

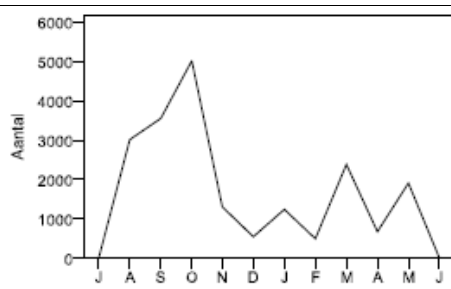
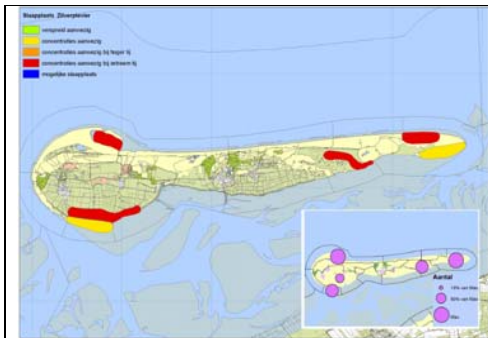
Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A141	Zilverplevier	W/N	=/=	=/=	s,f/s	22300 / 3200

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

Op Ameland is de zilverplevier aangewezen als niet-broedvogel voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. De Waddenzee heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplaats. De Noordzeekustzone heeft voor de soort een slaap- en hvp-functie en is van toepassing op zilverplevieren die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied in Nederland. Zilverplevieren overtijnen op De Hon en de kwelder bij Hollum. Bij extreem hoog tij gaan ze naar het Noordzeestrand, Nieuwlandsreid, plassen in de polders, en naar de Noordzeekant van het eiland in het westen. Zilverplevieren overtijnen gewoonlijk in grote geconcentreerde groepen. Het totaal aantal zilverplevieren op Ameland is het hoogst in oktober, met meer dan 5000 vogels. Dit is 12% van wat er in het gehele waddengebied aanwezig is. In de winter daalt het totaal aantal tot ongeveer 500-1500. In juni en juli zijn de meeste vogels in de noordelijke broedgebieden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

(SOVON en CBS 2005)

Voorkomen per telgebied (Wiersma 2009)

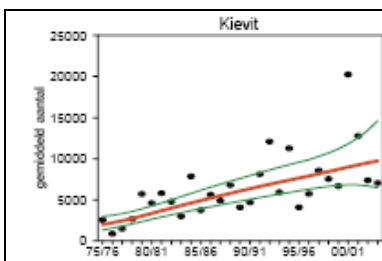
Gemiddeld seizoensverloop van het totaal aantal zilverplevieren aanwezig op Ameland tijdens hoogwater in absolute aantallen. Gebaseerd op tellingen in de periode 1998/99-2007/08. (Wiersma 2009)

3.7.27 Kievit – A142

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A142	Kievit	W	=	=	s,f	10800

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De kievit is voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als slaappleats en als foerageergebied. De Waddenzee is het belangrijkste gebied binnen het Natura 2000 netwerk voor deze soort. Aantallen vertonen een geleidelijke toename met fluctuaties. Op Ameland vormt de kievit geen of onduidelijke slaappleatsen. Er is daarom geen kaart met voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd

Trend in het Natura 2000-gebied Waddenzee (SOVON en CBS 2005)

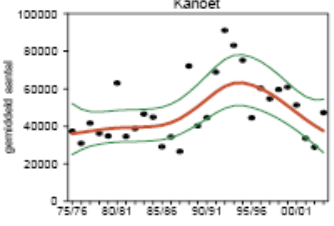
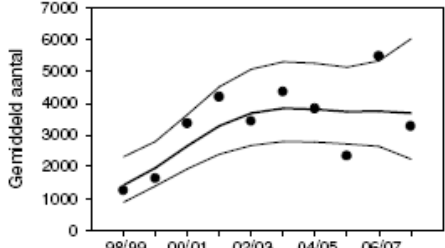
Verspreidingskaart kievit (SOVON en CBS 2005)

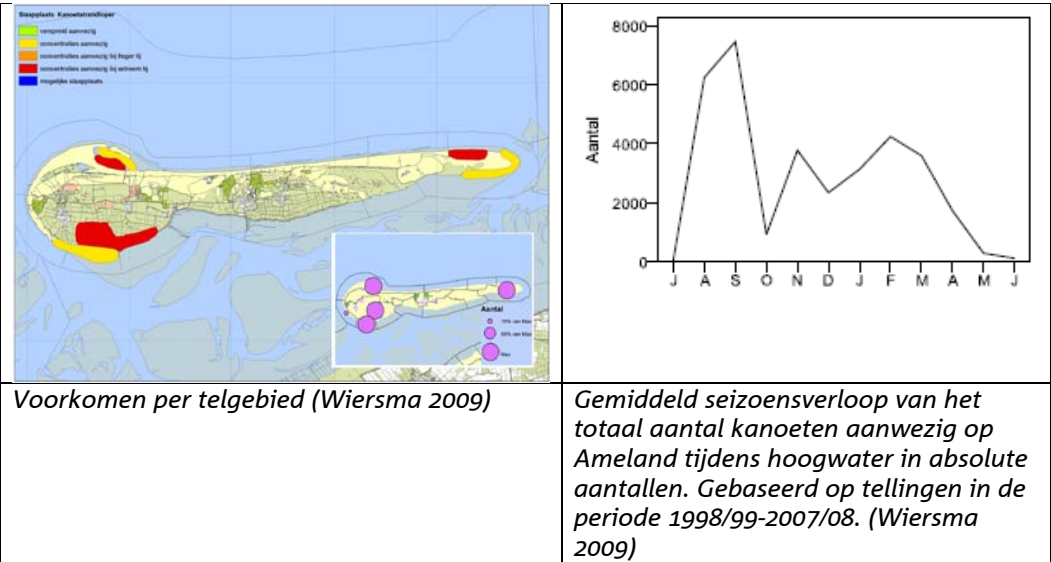
3.7.28 Kanoet – A143

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A143	Kanoet	W/N	=/=	>/=	s,f/s	44400 (†) / 560

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De kanoetstrandloper, of kortweg kanoet, is aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. De Waddenzee heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplek. De Noordzeekustzone heeft voor de kanoet een slaap- en hvp-functie voor kanoeten die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De Waddenzee is het belangrijkste gebied in Nederland. Bij stevige vorst als de westelijke Waddenzee gaat dichtvriezen zijn de strekdammen langs de Noord-Hollandse kust van belang als opvang. Kanoetstrandlopers zijn doortrekkers en overwinteraars in de Waddenzee. Kanoetstrandlopers overtijnen op De Hon en op kwelders en zandbanken aan de westkant van Ameland. De concentraties vormen zich langs de waterrand en de locatie hangt daardoor af van de hoogte van het tij. Met extreem hoog tij verplaatsen ze zich naar hoger gelegen delen, inclusief de polders en het Noordzeestrand. De grootste aantallen op Ameland overtijende vogels zijn aanwezig in augustus-september, met een piek van ongeveer 7500 vogels. Als percentage van de gehele populatie in het Nederlandse waddengebied bedraagt dit ongeveer 9%. In de winter overtijnen er gemiddeld 3000 tot 4000 kanoeten op Ameland en het percentage van de waddenzeepopulatie loopt op tot 11%. Het aantal kanoetstrandlopers is de laatste jaren sterk onderhevig aan veranderingen, welke regionaal kunnen verschillen. Op Ameland is het gemiddelde aantal sinds 1998/99 toegenomen en vanaf 2002/03 stabiel gebleven. De aantallen in de Waddenzee waren eerst stabiel en zijn daarna fors toegenomen en sinds de eerste helft van de jaren negentig weer fors afgenomen. Deze afname wordt voor een (klein) deel gecompenseerd door toename in de zoute delta en resulteert niet in aantallen die lager zijn dan in de jaren zeventig en tachtig, zodat de landelijke staat van instandhouding slechts matig ongunstig is. Daarom is uitgegaan van behoud van de huidige aantallen (gemiddelde van de seizoenen 1999/2000 t/m 2003/2004). De afname lijkt echter door te gaan en wordt toegeschreven aan veranderingen in de voedselbeschikbaarheid die verband houden met sedimentsamenstelling en afname van de dichtheden en kwaliteit van schelpdieren als het nonnetje *Macoma balthica*. Omdat daardoor ook de andere aspecten van de staat van instandhouding (matig) ongunstig zijn, is verbetering van kwaliteit leefgebied in het doel opgenomen. Voor de Noordzeekustzone is behoud van de huidige situatie voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

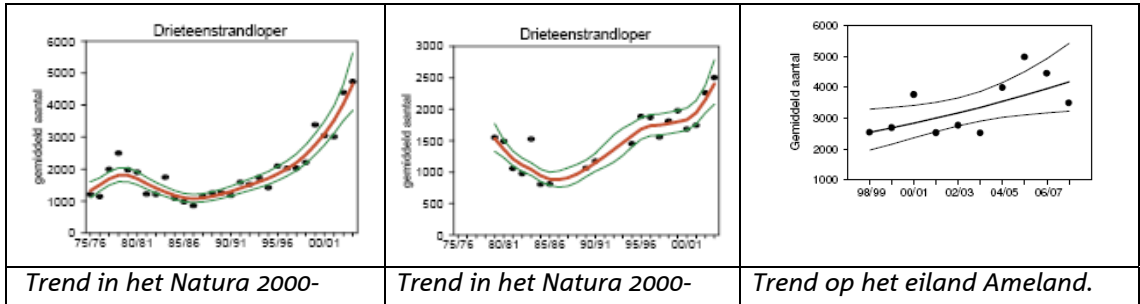
	De gegevens van de Noordzeekustzone zijn niet toereikend voor een trendanalyse.	
Trend in het Natura 2000-gebied Waddenzee. De draagkrachtschatting van de wadden zee heeft betrekking op de foerageer- en slaapfunctie (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). (SOVON en CBS 2005)	Trend in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone	Trend op het eiland Ameland. Gemiddeld aantal kanoeten geteld per jaar tijdens hoogwater. Elk punt geeft het gemiddelde getelde aantal weer en de lijn is het geschatte aantal met 95%-betrouwbaarheidsinterval. (Wiersma 2009)

3.7.29 Drieteenstrandloper – A144

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A144	Drieteenstrandloper	W/N	=/=	=/=	s,f/s,f	3700 / 2000
Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels						

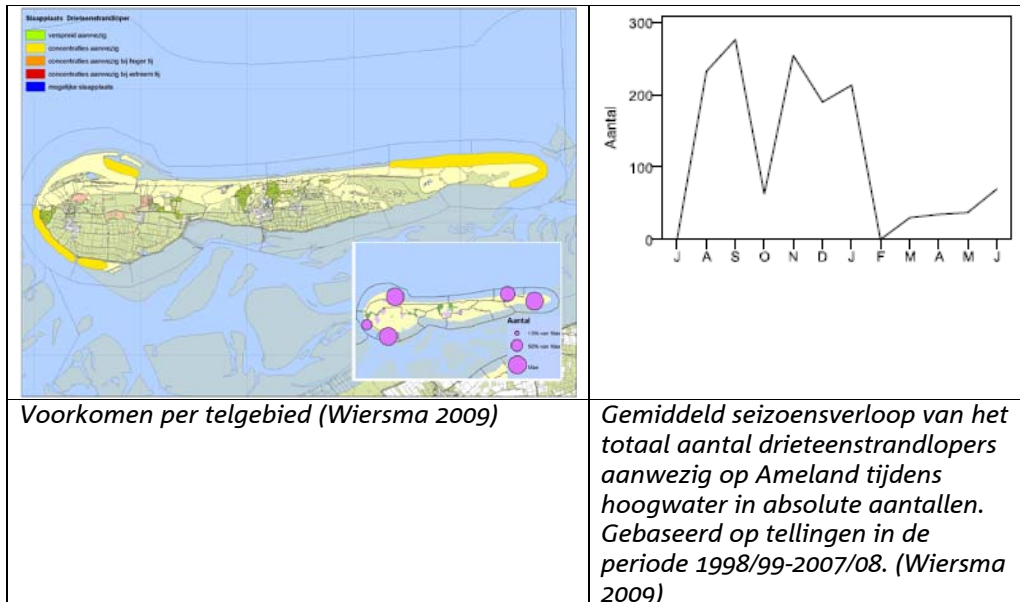
Drieteenstrandlopers zijn voor Ameland aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. Beide gebieden hebben voor de soort een functie als foerageergebied en slaappleats. De Noordzeekustzone is het belangrijkste gebied na de Waddenzee met ongeveer een kwart van de Nederlandse drieteenstrandlopers. Drieteenstrandlopers zijn doortrekkers en overwinterraars in de Waddenzee, maar eigenlijk komen ze alleen in juni niet in Nederland voor. Drieteenstrandlopers houden van zandige bodem en foerageren veel nabij de branding op het Noordzeestrand. Op Ameland zijn de hoogste aantallen aanwezig vanaf augustus tot en met januari. De vogels foerageren veel langs het Noordzeestrand waar ze ook rusten. Verder kunnen concentraties aangetroffen worden op De Hon en op de zandige delen en spaars begroeide kwelder aan de westkant van het eiland. Omdat ze vaak ook foerageren tijdens hoogwater, is er niet altijd sprake van echte hvp's. Gemiddeld zijn er een paar honderd drieteenstrandlopers aanwezig op Ameland. Als percentage van de totale Waddenzeepopulatie variëren de aantallen tussen 1 en 4%. Sinds 1998/99 is het gemiddelde aantal drieteenstrandlopers dat overtijt op Ameland toegenomen. In het begin van deze periode werden er ongeveer. 400 vogels geteld terwijl dat er in 2007/08 gemiddeld 600 waren. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig omdat hoge recreatiedruk effect heeft op de verspreiding. Desondanks nemen de aantallen toe. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

<i>gebied Waddenzee (SOVON en CBS 2005)</i>	<i>gebied Noordzeekustzone (SOVON en CBS 2005)</i>	<i>Gemiddeld aantal drieteenstrandlopers geteld per jaar tijdens hoogwater. Elk punt geeft het gemiddelde getelde aantal weer en de lijn is het geschatte aantal met 95%-betrouwbaarheidsinterval. (Wiersma 2009)</i>
---	--	---

3737

Voorkomen per telgebied (Wiersma 2009)

Gemiddeld seizoensverloop van het totaal aantal drieteenstrandlopers aanwezig op Ameland tijdens hoogwater in absolute aantallen. Gebaseerd op tellingen in de periode 1998/99-2007/08. (Wiersma 2009)

3738

3739

3740 3.7.30 Krombekstrandloper – A147

3741

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A147	Krombekstrandloper	W	=	=	s,f	2000

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

3742

3743

3744

3745

3746

3747

3748

3749

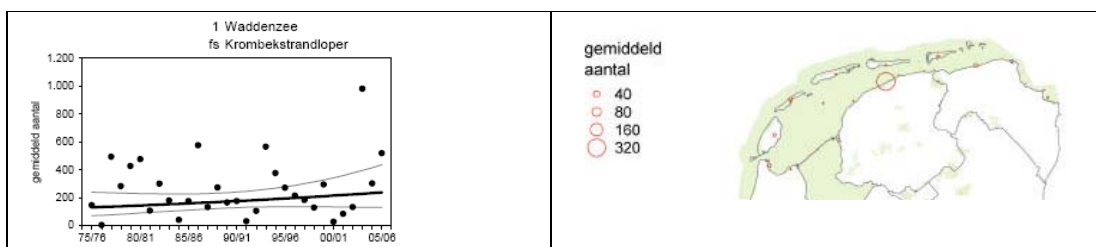
3750

3751

3752

3753

De krombekstrandloper is voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplek. De Waddenzee levert voor de krombekstrandloper binnen Nederland de grootste bijdrage. De soort is een doortrekker, voornamelijk in de herfst, met hoogste aantallen in juli/augustus (september), eerst vooral adulten en in augustus-september juvenielen. Aantallen fluctueren sterk, vermoedelijk in verband met slechte telbaarheid, en vertonen geen duidelijke trend. De draagkracht is berekend over de periode 1999-2002. De krombekstrandloper komt op Ameland niet of in slechts zeer kleine aantallen voor. Er is daarom geen kaart met het voorkomen per telgebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

<i>Trend in het Natura 2000-gebied Waddenzee</i>	<i>Verspreidingskaart krombekstrandloper</i>
Bron: NEM (SOVON/CBS)	(SOVON en CBS 2005)

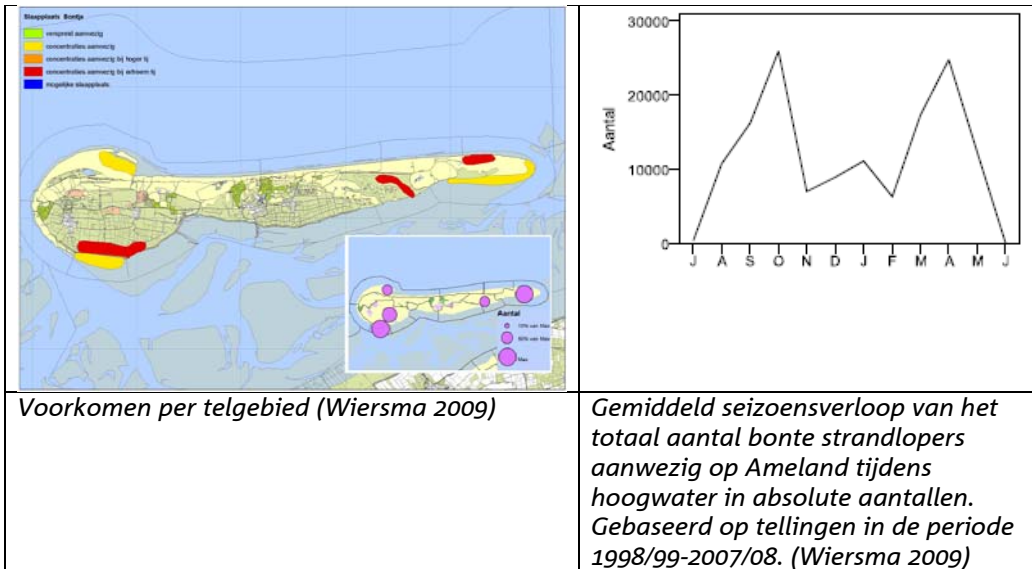
3.7.31 Bonte strandloper – A149

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A149	Bonte strandloper	W/N	=/=	=/=	s,f/s	206000 / 7400

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De bonte strandloper is voor Ameland aangewezen als niet-broedvogel voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. De Waddenzee heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplek. De Noordzeekustzone heeft voor de soort een slaap- en hvp-functie en is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied in Nederland. De soort is het hele jaar present. Bonte strandlopers overwinteren in het waddengebied, maar er zijn ook veel doortrekkers die voor korte tijd van het gebied gebruik maken. De bonte strandloper is een van de talrijkste vogels op Ameland tijdens hoogwater. Regelmatig worden er enkele tienduizenden geteld. De grootste hvp's bevinden zich op De Hon en aan de westkant van het eiland. De vogels vormen meestal compacte groepen om te overtijnen. Echter er wordt niet altijd precies dezelfde plek gekozen. Concentraties van vogels kunnen zich bevinden in een langgerekt gebied langs de wadrand. De hoogteligging van de hvp varieert noodgedwongen met de waterstand. Tijdens een extreem springtij zijn de hvp's meer landinwaarts gelegen dan tijdens een normaal hoogwater. Met extreme springvloed bevinden er zich ook vogels in de polders, op de kwelder van Nieuwlandsreid¹⁸ en op het Noordzeestrand. De totale aantallen bonte strandlopers overtijend op Ameland lopen op tot rond de 25,000 in oktober en april, dit is 7-8% van de totale populatie aanwezig in de Nederlandse Waddenzee. Ongeveer 10,000 overwinterende bonte strandlopers maken gebruik van hvp's op Ameland. Het gemiddelde aantal bonte strandlopers op Ameland laat een sterk negatieve trend zien sinds 1998/99. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld Vlieland waar aantallen zijn verdubbeld in dezelfde periode. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

	De gegevens van de Noordzeekustzone zijn niet toereikend voor een trendanalyse.	
<i>Trend in het Natura 2000-gebied Waddenzee De draagkrachtschatting van de Waddenzee heeft betrekking op de foerageer- en slaapplek functie (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen) (SOVON en CBS 2005)</i>	<i>Trend in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone</i>	<i>Trend op het eiland Ameland. Gemiddeld aantal bonte strandlopers geteld per jaar tijdens hoogwater. Elk punt geeft het gemiddelde getelde aantal weer en de lijn is het geschatte aantal met 95%-betrouwbaarheidsinterval. (Wiersma 2009)</i>

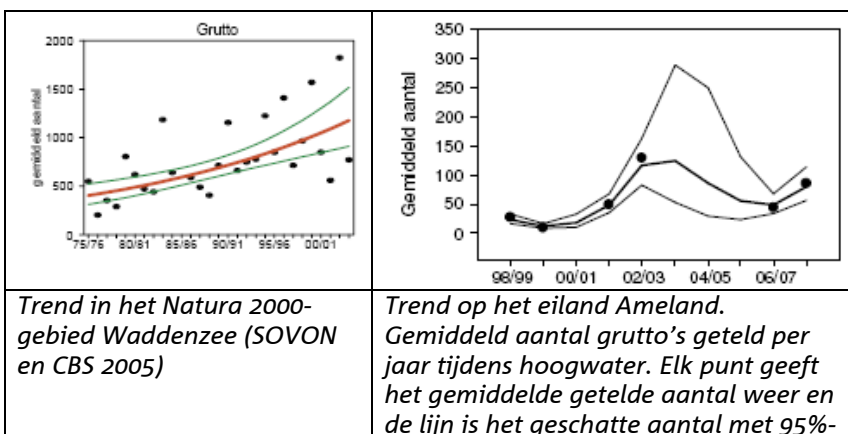

3.7.32 Grutto – A156

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A156	Grutto	W	=	=	s,f	1100

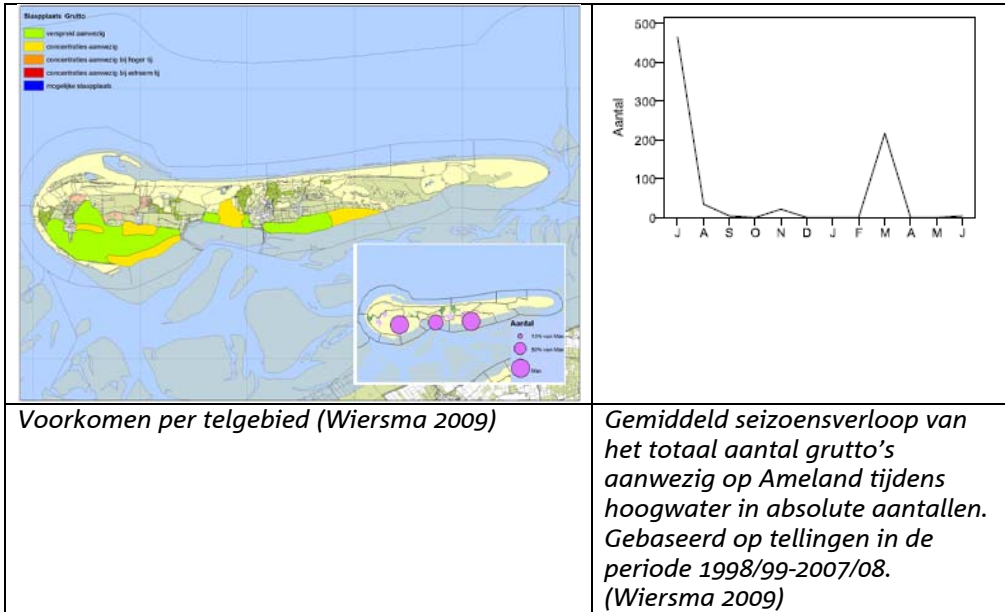
Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De grutto is voor het Natura 2000 gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplaats. In voor- en najaar zijn er soms grote aantallen doortrekkende grutto's aanwezig in de polders van Ameland. Concentraties rustende vogels kunnen worden aangetroffen in de natte delen van de polders. De hoogste aantallen komen voor in juli in de oostelijke polders van het eiland. Aantallen kunnen oplopen tot bijna 500 in juli en tot 200 in maart. Als percentage van alle vogels aanwezig in het waddengebied bedraagt dit ongeveer 10% in juli en in maart. Er is geen trend waarneembaar in het gemiddelde aantal grutto's dat sinds 1998/99 op Ameland wordt geteld. In de Waddenzee, toont de populatiegrootte een doorgaande toename, die de recente afname in het rivierengebied en het IJsselmeergebied enigszins compenseert. Het Waddengebied wordt daardoor de belangrijkste regio voor niet-broedvogels. Toch is de landelijke toename afgevlakt en er is inmiddels een tendens tot afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

betrouwbaarheidsinterval. (Wiersma 2009)

3803

3804

3805

3.7.33 Rosse grutto – A157

3806

3807

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A157	Rosse grutto	W/N	=/=	=/=	s,f/s	54400 / 1800

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

3808

3809

3810

3811

3812

3813

3814

3815

3816

3817

3818

3819

3820

3821

3822

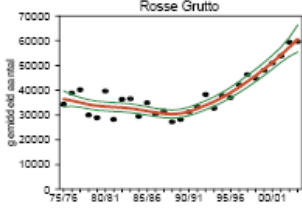
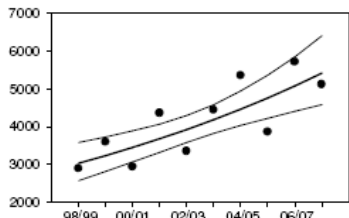
3823

3824

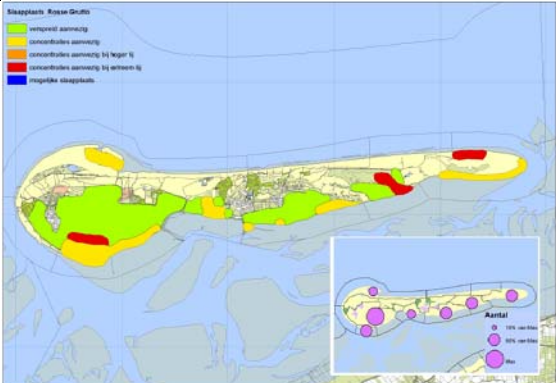
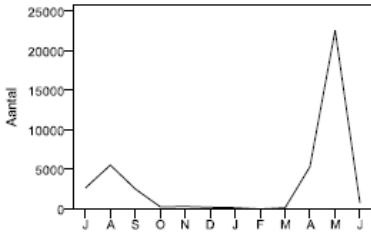
3825

3826

De rosse grutto is voor Ameland aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. De Waddenzee heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplaats. De Noordzeekustzone doet dienst als slaap- en hvp-plaats en wordt gebruikt door vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied in Nederland, met tegenwoordig circa 90% van de Nederlandse vogels. De rosse grutto kan een van de talrijkste vogels zijn op Ameland. Ze overtuigen op of tegen de kwelderrand en, zolang het droog is, op het wad. Ook het 'baaitje' in het noordwesten wordt gebruikt als hvp. Rosse grutto's zijn met hoogwater ook vaak in de polders te vinden, waar ze ook kunnen foerageren. Bij extreem hoog water concentreren rosse grutto's zich soms in de polder bij Hollum, op het Noordzeestrand en in hoger gelegen delen van Nieuwlandsreid. Op Ameland zien we bijna uitsluitend doortrekkers, met een piek in augustus en in mei. Op andere plekken in de Waddenzee overwinteren ook aanzienlijke aantallen. Het totaal aantal aanwezig op Ameland piekt in mei met meer dan 20,000 vogels, wat overeenkomt met bijna 15% van het totaal in de Nederlandse Waddenzee. Het gemiddelde aantal rosse grutto's laat een sterk stijgende trend zien sinds 1998/99. Sinds het begin van deze periode zijn de aantallen overtuigende vogels bijna verdubbeld. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

	De gegevens van de Noordzeekustzone zijn niet toereikend voor een trendanalyse.	
Trend in het Natura 2000-gebied Waddenzee. De draagkrachtschatting van de Waddenzee heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). (SOVON en CBS 2005)	Trend in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone	Trend op het eiland Ameland. Gemiddeld aantal rosse grutto's geteld per jaar tijdens hoogwater. Elk punt geeft het gemiddelde getelde aantal weer en de lijn is het geschatte aantal met 95%-betrouwbaarheidsinterval. (Wiersma 2009)

3827

	
Voorkomen per telgebied (Wiersma 2009)	Gemiddeld seizoensverloop van het totaal aantal rosse grutto's aanwezig op Ameland tijdens hoogwater in absolute aantallen. Gebaseerd op tellingen in de periode 1998/99-2007/08. (Wiersma 2009)

3828

3829

3830 3.7.34 Wulp – A160

3831

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A160	Wulp	W/N	=/=	=/=	s,f/s	96200 / 640

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

3832

3833

3834

3835

3836

3837

3838

3839

3840

3841

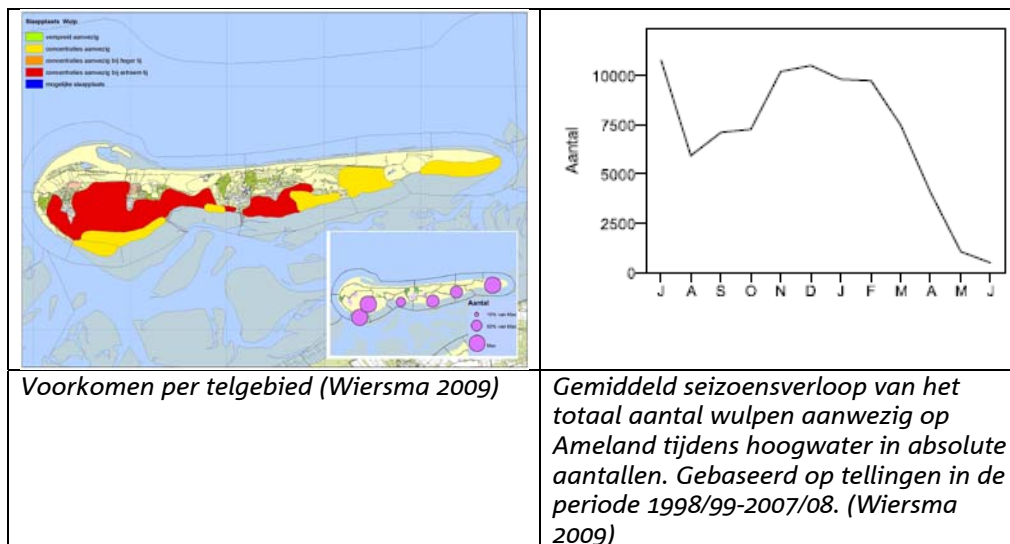
De wulp is voor Ameland aangewezen voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaappleats. De Noordzeekustzone heeft voor de wulp een slaap- en hvp-functie en is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De Waddenzee is het belangrijkste gebied in Nederland, met meer dan 85% van de Nederlandse vogels. Wulpen foerageren voornamelijk op het wad en overtijden langs de wadrand en op de kwelders. Bij extreem hoog water zoeken ze hoger gelegen delen op de kwelder op en concentreren ze zich in de polders. Het totaal aantal wulpen op Ameland tijdens hoogwater loopt op tot ongeveer 10,000 vogels van juli t/m februari. Na februari daalt het aantal wulpen

op Ameland sterk. Van de wulpen aanwezig in het gehele waddengebied is tussen 4 en 11% te vinden op Ameland. Het gemiddelde aantal wulpen op Ameland laat geen duidelijke trend zien in de periode vanaf 1998/99.

De doorgaande populatietoename in de Waddenzee, herinnert aan de trends bij de rosse grutto (A157). Bij de wulp wordt de toename echter in eerste instantie toegeschreven aan het beëindigen van de jacht in het buitenland, m.n. in Denemarken (1994). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

	De gegevens van de Noordzeekustzone zijn niet toereikend voor een trendanalyse.	
Trend in het Natura 2000-gebied Waddenzee. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). (SOVON en CBS 2005)	Trend in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone	Trend op het eiland Ameland. Gemiddeld aantal wulpen geteld per jaar tijdens hoogwater. Elk punt geeft het gemiddelde getelde aantal weer en de lijn is het geschatte aantal met 95%-betrouwbaarheidsinterval. (Wiersma 2009)

3850

3851

3852

3.7.35 Zwarte ruiter – A161

3853

3854

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A161	Zwarte ruiter	W	=	=	s,f	1200

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

3855

3856

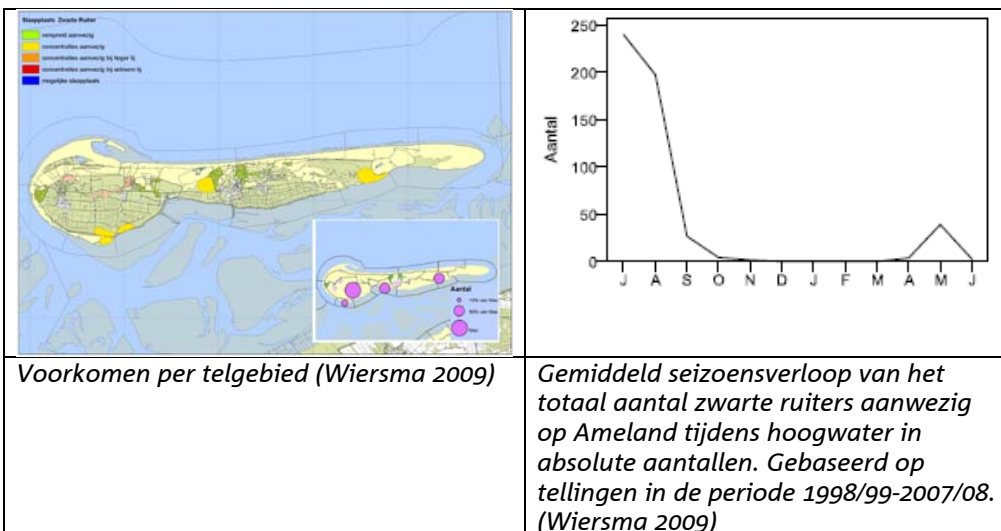
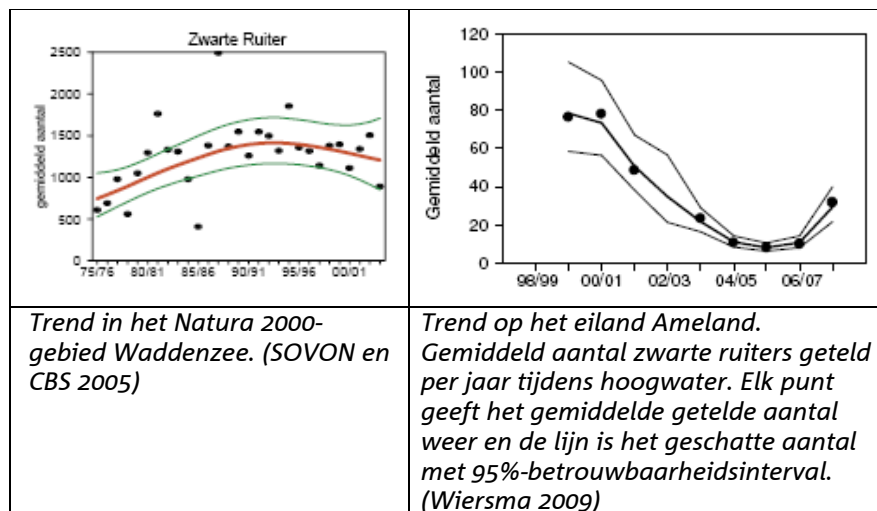
3857

3858

3859

De zwarte ruiter is voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplek. De Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied in Nederland, met meer dan de helft van de Nederlandse vogels.

zwarte Ruiters komen in bescheiden aantallen voor op Ameland. Ze foerageren in slikkige delen op het wad en in slenken en plassen. Concentraties zwarte Ruiter worden voornamelijk aangetroffen op en nabij de Hollumerkwelder, enkele plekken in de polder en in Nieuwlandsreid. Totale aantallen zijn het hoogst in juli-augustus met meer dan 200 vogels. Als percentage van het totaal aantal aanwezig in het Nederlandse waddengebied bedraagt dit 3-5%. Sinds 1998/99 is het gemiddelde aantal zwarte Ruiter afgenomen van 80 naar 10, maar sinds 2009/07 lijken aantallen weer te zijn toegenomen. Sinds de jaren zeventig zijn aantallen in de Waddenzee toegenomen, recent is er sprake van lagere aantallen maar nog geen doorgaande afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

3.7.36 Tureluur –A162

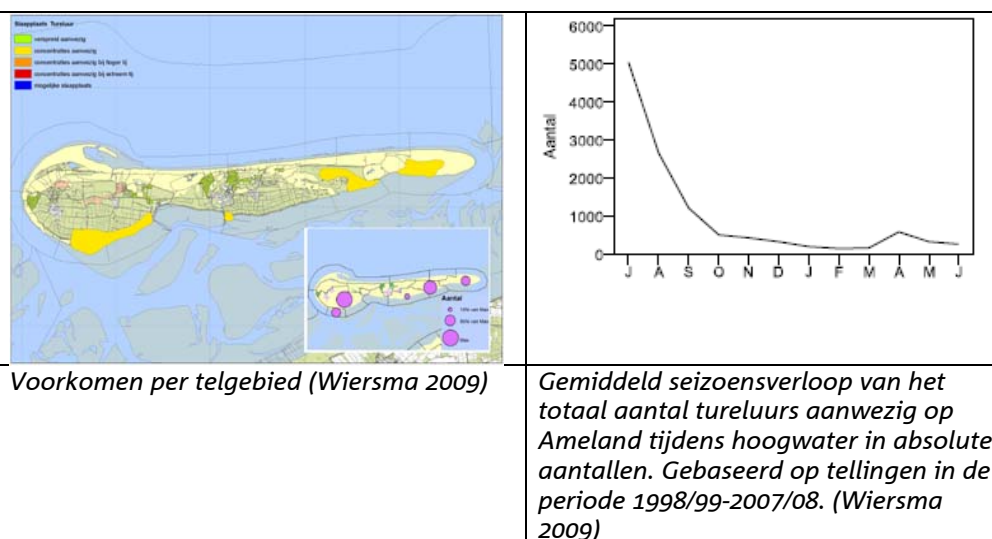
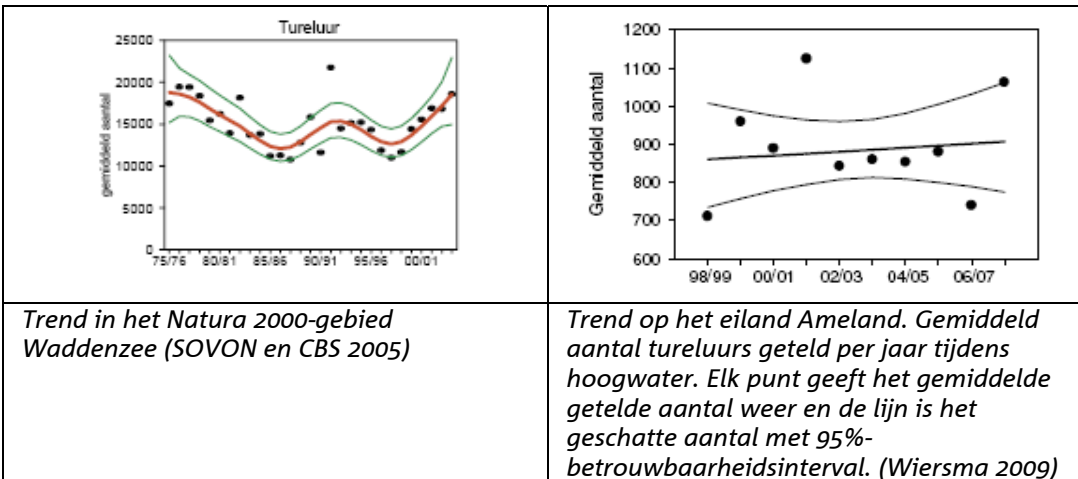
Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A162	Tureluur	W	=	=	s,f	16500

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

Voor Ameland is de tureluur aangewezen voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplek. De Waddenzee

levert met meer dan 80% van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de tureluur in Nederland. Tureluurs foerageren voornamelijk op slikkige delen op het wad, moerassige plekken in de polders en in slenken. Overtijdende tureluurs zijn aanwezig in en nabij de slenken op De Hon en de Hollumerkwelder, op de kwelder van Nieuwlandsreid en in natte delen van de polders. Tureluurs trekken in grote aantallen door op Ameland, en een klein aantal overwintert er. Het totaal aantal tureluurs op Ameland is het hoogst in juli, met ca. 5000 vogels. Na juli daalt het aantal gestaag tot ongeveer 100 vogels in februari. In april volgt een piekje van doortrekkers. Van alle tureluurs aanwezig in het Nederlandse waddengebied overtijdt tot 10% op Ameland. Het gemiddelde aantallen tureluurs op Ameland is sinds 1998/99 gelijk gebleven. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

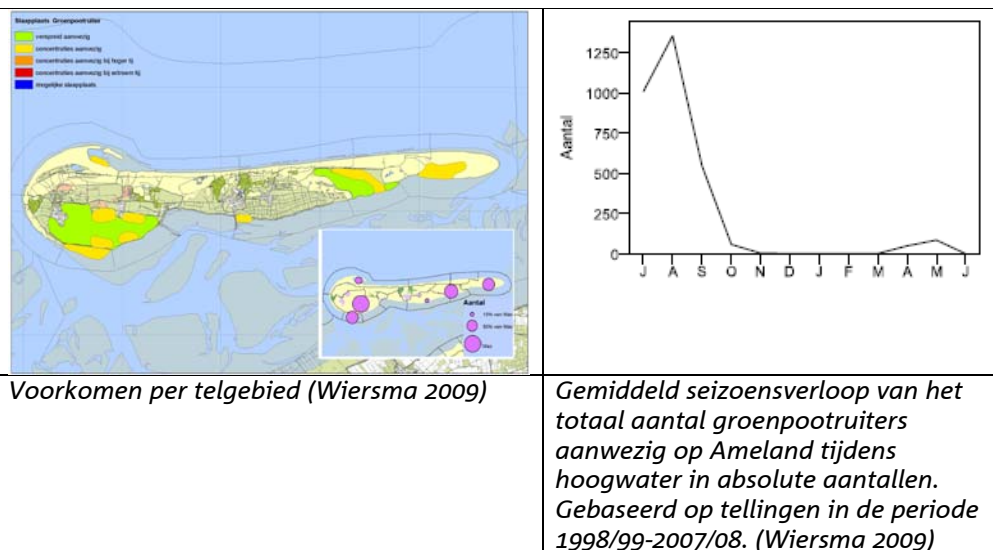
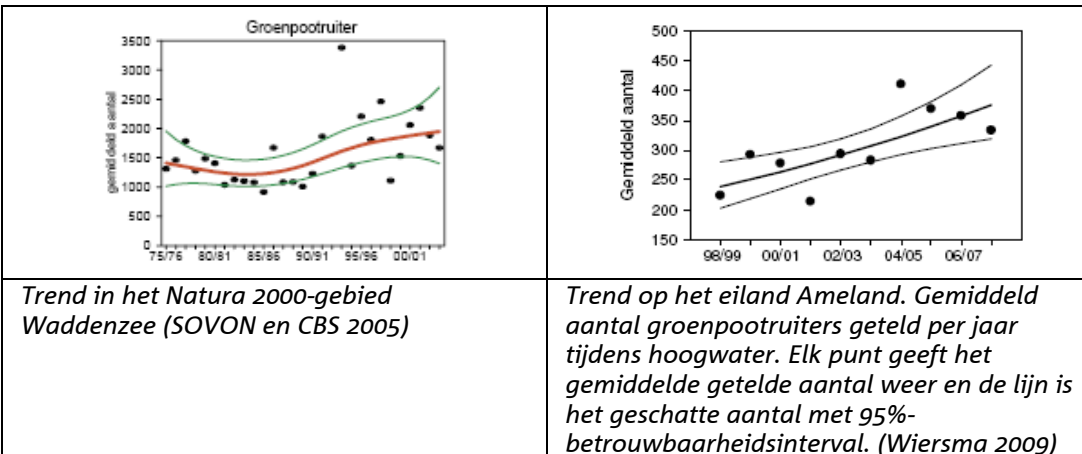
3.7.37 Groenpootruiter – A164

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A164	Groenpootruiter	W	=	=	s,f	1900

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De groenpootruiter is als niet-broedvogel voor Ameland aangewezen voor het Natura 2000-gebied Waddenzee. Het gebied heeft voor de soort een functie als foerageergebied en slaapplek. De Waddenzee is verreweg het belangrijkste gebied in Nederland, met meer dan driekwart van de Nederlandse vogels. Groenpootruiters zijn doortrekkers in Nederland. Het gemiddelde aantal groenpootruiters lijkt vrij stabiel, maar laat vrij veel variatie zien. Groenpootruiters foerageren op slikkige delen van het wad en in slenken op de kwelder waar ze ook overtuigen. Ook zijn ze meer verspreid aanwezig op moerassige plaatsen in de polders, waar ook wordt gevoerd. De grootste concentraties bevinden zich in Nieuwlandsreid en in de polder aan de westkant van het eiland. Het totaal aantal groenpootruiters stijgt tot 1300 in augustus, wat 16-17% is van wat er in het hele waddengebied aanwezig is. Het jaargemiddelde aantal groenpootruiter is sinds 1998/99 gestegen van ongeveer 250 naar ongeveer 350. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

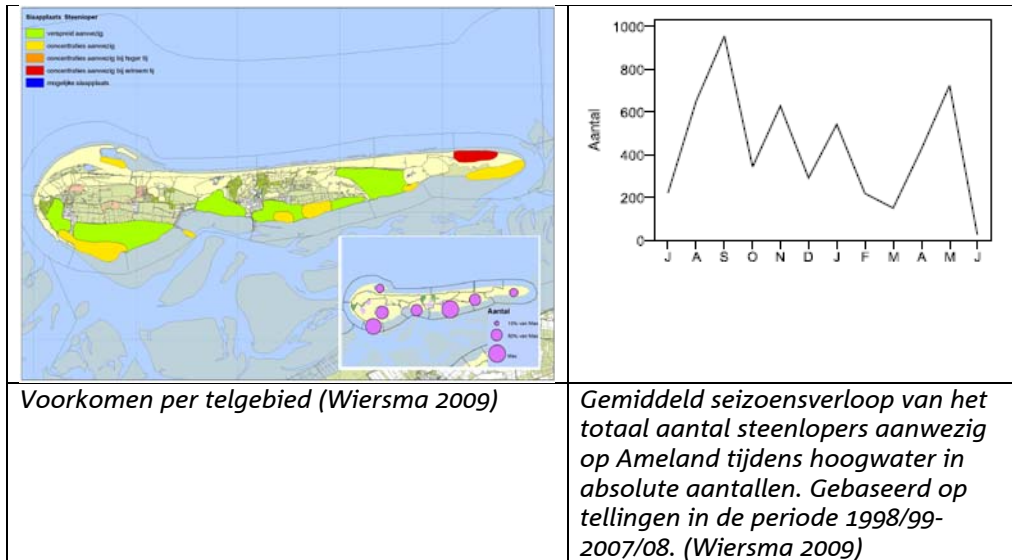
3.7.38 Steenloper – A169

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A169	Steenloper	W/N	=/=	>=	s,f/s,f	2300-3000 (†) / 160

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De steenloper is voor Ameland aangewezen als niet broedvogel voor de Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. Beide gebieden hebben voor de soort een functie als foerageergebied en slaappleats. De Waddenzee levert met meer dan 80% van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de soort binnen Nederland. De Noordzeekustzone is sterk ondergeschikt aan de Waddenzee maar toch één van de belangrijkste gebieden in Nederland voor de steenloper. De Noordzeekustzone lijkt een zelfde dip te vertonen in de tweede helft van de jaren negentig als in de Waddenzee. Als dit te maken heeft met voedselbeschikbaarheid in de Waddenzee (mosselbanken en daaraan verbonden voedseltypen) biedt het Noordzeestrand blijkbaar geen uitwijkmogelijkheid, zoals bij enkele eendensoorten die naar de Noordzeekustzone uitweken. Steenlopers overtuigen aan de wadrand van het eiland, inclusief de dijk, in het noordwesten en verspreid in de kwelders en de polders. Met extreem hoog water nemen aantallen in de polders toe en bevindt zich ook een hvp op het Noordzeestrand. Totale aantallen steenlopers fluctueren door het jaar maar zijn het hoogst in september en mei. Aantallen als percentage van de hele populatie in de Nederlandse Waddenzee overschrijden geregeld 20%. Het gemiddelde aantal steenlopers dat wordt geteld tijdens hoogwater op Ameland is sinds 1998/99 zeer sterk gestegen van 200 naar 800, maar is stabiel of zelfs afnemend na 2006/07. In de Waddenzee is er bij de overwinterende populatie duidelijk sprake van afname. Vooral midden jaren negentig was er een forse afname, sindsdien zijn de aantallen toegenomen maar nog niet volledig hersteld. Door het grote belang van de Waddenzee resulteert dit in een landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding, zodat een herstelopgave voor de Waddenzee noodzakelijk is. De afname in de Noordzeekustzone in de jaren negentig, houdt wellicht verband met onder andere slechte broedval. Met betrekking tot de eerdere afname wordt ook klimaatverandering als mogelijke oorzaak genoemd (overwintering dicht bij de broedgebieden). De verwachting is echter dat met het herstel van de droogvallende mosselbanken het leefgebied van de steenloper zich zodanig herstelt dat de aantallen nog wat verder kunnen toenemen. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is geen lokale herstelopgave geformuleerd voor de Noordzeekustzone, omdat de trend een afgeleide lijkt van die van de Waddenzee, waar de vermoedelijke problemen liggen.

<p><i>Trend in het Natura 2000-gebied Waddenzee. De draagkrachtschatting van de Waddenzee heeft betrekking op de foerageer en slaappleatsfunctie (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). (SOVON en CBS 2005)</i></p>	<p><i>Trend in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone. Oudere trendgegevens ontbreken. (SOVON en CBS 2005)</i></p>	<p><i>Trend op het eiland Ameland. Gemiddeld aantal steenlopers geteld per jaar tijdens hoogwater. Elk punt geeft het gemiddelde getelde aantal weer en de lijn is het geschatte aantal met 95%-betrouwbaarheidsinterval. (Wiersma 2009)</i></p>

3.7.39 Dwergmeeuw – A177

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A177	Dwergmeeuw	N	=	=	f	geen

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De dwergmeeuw is voor het Natura 2000-gebied de Noordzeekustzone aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft een functie als foerageergebied. Het betreft één van de belangrijkste gebieden in Nederland. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

Trendgegevens van de dwergmeeuw in het Natura 2000 gebied Noordzeekustzone zijn niet beschikbaar	Er is geen verspreidingskaart van de dwergmeeuw beschikbaar
Trend in het Natura 2000-gebied Noordzeekustzone	verspreiding

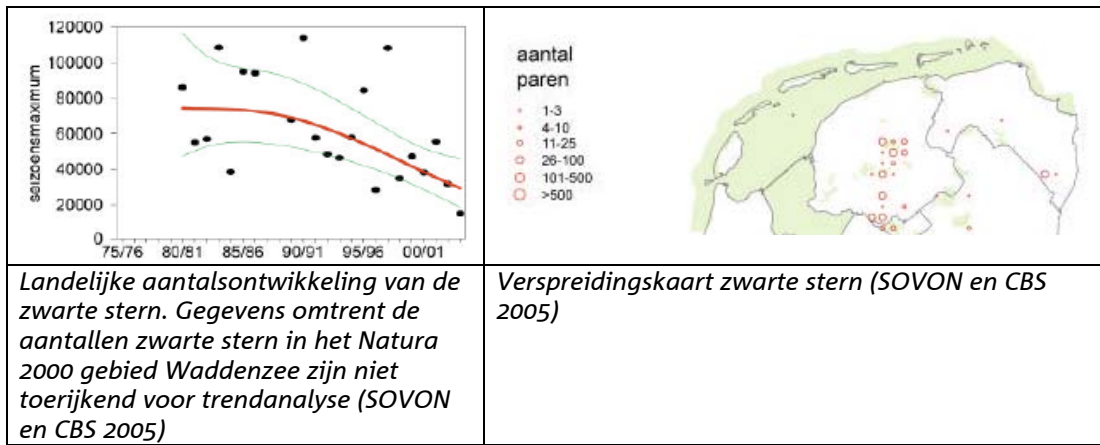
3.7.40 Zwarte stern – A197

Code	Omschrijving	Natura 2000	Doel Opp.	Doel Kwal.	Functie	Draagkracht (aantal)
A197	Zwarte stern	W	=	=	s	23000

Legenda: zie tabel 2.6 Niet-broedvogels

De zwarte stern is voor het Natura 2000-gebied de Waddenzee aangewezen als niet-broedvogel. Het gebied heeft voor de soort een functie als slaapplaats. De vogels foerageren waarschijnlijk grotendeels op het IJsselmeer. De aantallen in de Waddenzee worden daardoor mede bepaald door het voedselaanbod in het IJsselmeer. Gegevens omtrent aantallen in de Waddenzee zijn niet toereikend voor trendanalyse. Vooral in augustus verzamelen veel zwarte sterns zich op het Balgzand. De oorzaak van de negatieve trend en de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding in Nederland is niet goed bekend maar ligt mogelijk eerder in het IJsselmeer-gebied dan in de Waddenzee. Het gestelde doel moet daarom worden gezien in samenhang met dat van het IJsselmeer. De draagkracht is berekend over de periode 1999-2004.

3976

3977
3978

3979
3980
3981
3982
3983
3984
3985
3986

4   UITGANGSSITUATIE BELEID EN BESTAAND GEBRUIK. INVULLEN DLG

Beschrijving op hoofdlijnen van uitgangssituatie en trends van bestaand gebruik en externe werking voor onder meer: bos- en natuurbeheer (overig niet gericht op de instandhoudingdoelstellingen), agrarisch gebruik, infrastructuur, recreatie, etc.

3987
3988
3989
3990
3991
3992
3993
3994
3995
3996
3997
3998
3999
4000
4001
4002
4003
4004
4005
4006
4007
4008

4009

4010
4011
4012
4013
4014
4015
4016
4017
4018
4019
4020
4021
4022
4023
4024
4025
4026
4027
4028
4029

Plannen en beleid

Opsommen en beschrijven van relevante aspecten van vaststaand beleid en van relevante Gemeente

Bestemmingsplan Buitengebied, in diverse onderdelen

Recreatienota??

Welstandsnota

Bestemmingsplan Zomerhuizenterrein

Provincie

Provinciale milieuverordening

Vergunningen in kader NB wet

Gebiedsplan

Streekplan

Rijk

Wet milieubeheer

PKB Waddenzee

Natuurbeschermingswet

Flora en Faunawet

Algemene Handreiking; Natuurbeschermingswet 1998

Europese wetlands

Voorontwerp aanwijzing tot Natura 2000-gebied

Ecologische hoofdstructuur

Boswet

Bronnen

Diverse internetsites

Deel 4 van de planologische kernbeslissing Derde nota Waddenzee, tekst na parlementaire instemming

Handreiking voor sectornotities: Kaders voor bestaand gebruik in Natura 2000 beheerplannen

Projectgroep

Klankbordgroep

Periode ter visie bestaand gebruik

plannen (zie checklist voor plannen en beleid).

Bestaand gebruik

Beschrijving op hoofdlijnen van uitgangssituatie en trends van bestaand gebruik en externe werking voor onder meer: bos- en natuurbeheer (overig niet gericht op de instandhoudingdoelen), agrarisch gebruik, infrastructuur, recreatie, etc.

Definitie bestaand gebruik

❖ *ledere handeling die op 1 oktober 2005 werd verricht en sedertdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd, en;*
 ❖ *ledere handeling die na oktober 2005 is aangevangen en werd verricht op het moment van aanwijzing van een gebied als beschermd natuurmonument, op het moment van aanwijzing van een gebied ter uitvoering van artikel 4 van richtlijn 79/409/EEG of op het moment van aanmelding van een gebied bij de Europese Commissie ter uitvoering van artikel 4, eerste lid, van richtlijn 92/43/EEG en die sedertdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd.*

Op Schiermonnikoog is een uitgebreide inventarisatie van het bestaande gebruik binnen het Natura 2000 gebied gehouden. Hiervoor is gekozen omdat de betrokkenheid van de plaatselijke bevolking, het bestuur en de grote impact van het toerisme op de gebieden goed te kunnen onderzoeken. Na een eerste inventarisatie samen met de beheerders, Staatsbosbeheer en Rijkswaterstaat, is er een inventarisatie bij de gemeente geweest. Nadat een concept lijst was opgesteld is deze ter inzage gelegd op het gemeentehuis, hierop zijn ..... reacties binnengekomen bij DLG. Deze reacties zijn beoordeeld en indien van toepassing opgenomen in de lijst. Met name de recreatieve activiteiten zijn uitgebreid beschreven in de lijst.

Opname op de lijst houdt niet in dat alles wat hierin is opgenomen ook als bestaand gebruik mee kan in het beheerplan. Er is door een aantal deskundigen een eerste toets gedaan om te kijken welke activiteiten zonder meer binnen de huidige aanwijzing door kunnen gaan. Diverse hebben daarbij een aantekening gekregen dat er mogelijke schadelijke gevolgen zijn voor de aanwijzing. Deze activiteiten zijn aan een nadere toets onderworpen waarbij gekeken is naar de mogelijkheid van mitigerende maatregelen zodat de activiteit met een eventuele zonering in ruimte en/of tijd alsnog kan worden voortgezet. Hierna is de lijst beoordeeld op mogelijke cumulatie van activiteiten, wat toch kan leiden tot een nadere beoordeling van deze gezamenlijke activiteiten.

Cumulatie

Definitie volgens Steunpunt Natura 2000 – Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998:

De effecten van de eigen activiteit op de instandhoudingdoelstellingen van een Natura 2000-gebied in combinatie met de effecten van andere activiteiten.

Over blijven dan activiteiten welke significante invloed hebben op de typen, deze worden getoetst aan het vergunningenstelsel welk is opgesteld voor de Natuurbeschermingswet.

Significant

Definitie volgens Steunpunt Natura 2000 – Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998:

4084 *“Een significant negatief effect is een wezenlijke verslechtering van de kwaliteit en/of*
4085 *vermindering van de omvang zoals bedoeld in het instandhoudingsdoel ten gevolge*
4086 *van menselijk handelen, afhankelijk van de staat van instandhouding en de trends en*
4087 *natuurlijke fluctuaties in omvang/kwaliteit van habitattypen dan wel in populatie-*
4088 *omvang van soorten ”.*
4089

5 INSTANDHOUDINGSDOELEN IN OMVANG, RUIMTE EN TIJD

In dit hoofdstuk zullen de doelen uit de aanwijzingsbesluiten voor de Natura 2000-gebieden 'Duinen Ameland', 'Waddenzee' en 'Noordzeekustzone', beide laatstgenoemden voor zover gelegen boven de gemiddelde laagwaterlijn en beïnvloed door bestaand en/of toekomstig gebruik vanaf Ameland, nader worden uitgewerkt in omvang, ruimte en tijd.

Allereerst worden in paragraaf 5.1 per deelgebied (zie Fig. 5.1) de knelpunten en kansen voor de verschillende habitattypen en Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten in hun temporele, ruimtelijke en functionele samenhang behandeld. Hierbij staat de vraag centraal welke mogelijkheden er zijn om de opgelegde instandhoudingsdoelen te realiseren binnen de natuurlijke en dynamische context van de ecologische processen op een Waddeneiland als Ameland. Getracht zal worden de belangrijkste voorwaarden voor een optimale doelrealisatie te beschrijven op langere termijn (20-30 jaar). Ook worden de knelpunten en oplossingsrichtingen voor de eerste beheerplanperiode van 6 jaar beschreven (alleen voor zover aanvullend op of in de plaats van het huidige beleid en beheer).

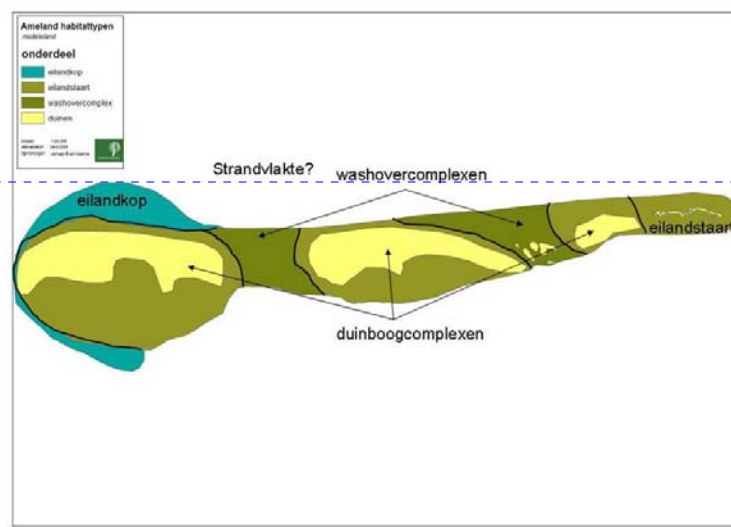
In paragraaf 5.2 worden vervolgens de biotische en abiotische waarden uit de voormalig beschermde natuurmonumenten Waddenzee (zoals vermeld in paragraaf 2.4) uitgewerkt. Aangegeven wordt op welke manier deze oude waarden in het huidige beheerplan worden verwerkt en of aanvullende maatregelen nodig zijn.

De informatie uit paragrafen 5.1 en 5.2 worden vervolgens in paragraaf 5.3 op kaart samengevat. Zo worden de behoud- en uitbreidingsdoelstellingen voor habitattypen en soorten zoals die per deelgebied zijn behandeld, ruimtelijk vertaald. Figuur 5.3 geeft de locaties en oppervlakten van de habitattypen in de huidige situatie aan, terwijl Figuur 5.4 laat zien waar de uitbreidingsdoelen kunnen worden gelokaliseerd. Een kwantitatieve inschatting van deze uitbreiding wordt weergegeven in Tabel 5.1. Vervolgens wordt een verwachting weergegeven hoe de aangewezen habitat- en vogelsoorten zullen kunnen reageren op de vegetatieve ontwikkelingen op Ameland.

Op basis van bovenstaande informatie kunnen in de hoofdstukken 6 en 7 de belemmeringen ten gevolge van bestaand en/of toekomstig gebruik ingeschat worden en kunnen mogelijke stimulerende maatregelen in de sfeer van beleid, inrichting en beheer geformuleerd worden.

5.1 Uitwerking instandhoudingsdoelstellingen per deelgebied

In deze paragraaf worden de Natura 2000-doelen uitgewerkt voor alle acht geo-ecologische hoofdvormen die op Ameland zijn onderscheiden (fig. 5.1).

Opmerking [ED37]: Wellicht duidelijker om hier figuur zonder tekst in te voegen, dus gewoon nogmaals fig 3.7 of zelfs alleen daar naar verwijzen. Tekst en legenda zijn dubbel (legenda klopt hier overigens niet). Dat geldt eigenlijk voor alle fig 5.1 in alle BP-en.

Figuur 5.1: Overzicht van ligging deelgebieden op Ameland.

5.1.1 De Eilandkop

Habitattypen:

Habitatsoorten:
Broedvogels:
Niet-broedvogels:

Opmerking [j38]: Edu nog invullen voor het hele hoofdstuk 5.1

Opgaven Natura 2000:

Op de eilandkop van Ameland is een heel duidelijk onderscheid te maken tussen de noordwestelijk deel en de westpunt samen met het zuidwestelijk deel.

Het noordwestelijk deel heeft aan de buitenzijde een zeer dynamisch karakter, d.w.z. aangroei- en afbraakprocessen wisselen elkaar daar in hoog tempo af. De getijdenplaten van de Noordzeekustzone (H1140B) nemen periodiek af en daarna weer toe in oppervlakte, afhankelijk van het tijdstip waarop aanlanding van een nieuwe zandplaat of opdringing van een nieuwe geul aan de orde is. Ditzelfde geldt voor de oppervlakte van de hogere, niet dagelijks overstroomde maar nog wel onbegroeide delen van de zandplaten en de met pioniervegetaties begroeide Groene stranden (H1310A in mozaïek met H2190B). Strandbroeders vinden er hun plek en deze zone functioneert daarnaast als hoogwatervluchtplaats voor veel vogelsoorten en als foerageergebied voor o.a. Drieteenstrandlopers. Ook zeehonden maken dankbaar gebruik als rustplaats van de volledig of nagenoeg geïsoleerde zandplaten langs de kust. Voor het handhaven van een aanzienlijk areaal van de genoemde dynamische habitattypen en de bijbehorende doelsoorten is handhaving van de natuurlijke dynamiek cruciaal. Periodieke, soms sterk wisselende oppervlakten en aantallen van deze habitattypen en doelsoorten horen bij de aard van deze gebieden.

Aan de binnenzijde, de Lange Duinen Noord, is de situatie al enkele decennia redelijk stabiel. Momenteel is daar op een grote oppervlakte sprake van moerasontwikkeling (H2190D). Het gebied heeft momenteel een belangrijke functie voor Riet- en moerasvogels waarbij met name de broedgelegenheid voor de Roerdomp genoemd moet worden. Of deze ontwikkeling op de lange termijn doorzet is zeer de vraag. Onder natuurlijke omstandigheden kan het gebied bij sterke terugwijking van de kust verdrogen door dalende grondwaterstanden of het kan (voor een deel) zelfs weer door de zee “teruggenomen” worden.

Op de westpunt van het eiland en de zuidwestkant van de eilandkop is de situatie heel anders. Daar is al heel lang sprake van een opdringen van het Borndiep langs de waddenkust. Het resterende duingebied de Tonnenduinen en de kleine oppervlakte kwelder (H1310A en H1330A), de Fûgelpôle genaamd, resp. de getijdenplaten (H1140A) en permanent overstroomde zandplaten (H1110A) van de Vrijheidsplaat hebben hun bestaan resp. hun huidige omvang volledig te danken aan harde beschermingselementen zoals bestortingen, lokaal zelfs tot 20 meter diep langs de geulwand van het Borndiep en een aantal stroomgeleidingsdammen. De grote ecologische betekenis van dit gebied bestaat voornamelijk uit de aanwezigheid van een recent sterk gegroeide broedkolonie van Grote sterns op en aan de rand van de Fûgelpôle. Ook andere sterns als Visdief, Noordse stern en Dwergstern vinden er een broedplaats. Daarnaast heeft het gebied een zeer belangrijke functie als hoogwatervluchtplaats voor zeer vele vogels.

Belemmeringen en ambities voor de langere termijn:

- Aan de Noordwestpunt van de eilandkop leidt zowel de grote dynamiek aan de buitenzijde als de relatief grote stabiliteit van De Lange Duinen Noord aan de binnenzijde tot een hoge realisatie van Natura 2000-doelen. Op de langere termijn kunnen evenwel grote fluctuaties in kwaliteit en kwantiteit van het voorkomen habitattypen en habitat- en vogelrichtlijnsoorten voorkomen. Gezien het natuurlijke dynamische karakter van dit gebied is het gewenst dit type fluctuaties in dit gebied niet alleen voor lief te nemen maar ze als een waarde op zich te beschouwen.
- Menselijk ingrijpen t.b.v. de kustveiligheid zal op de langere termijn ongetwijfeld invloed hebben op bovengenoemde natuurlijke dynamiek aan de noordwestzijde van de eilandkop. Dat geldt voor effecten van reeds uitgevoerde zandsuppleties maar ook voor effecten van toekomstige suppleties. Een ambitie zou moeten zijn om bij de uitvoering hiervan wat betreft omvang, frequentie, tijdstip en locatie rekening te houden met de ecologische gevolgen. Hierbij is de ontwikkeling van veel nieuwe

kennis van zowel natuurlijke dynamische processen (geomorfologisch en ecologisch) als van technische oplossingsmogelijkheden onontbeerlijk.

- Voor de zuidwestpunt van de eilandkop staat voEen verdere terugdringing van de effecten van atmosferische depositie van Stikstof-verbindingen kan gerealiseerd worden door een combinatie van een nog stringenter generiek (inter)nationaal beleid gericht op terugdringing van achtergrond-emissies vanuit het brede scala aan mogelijke bronnen en een terugdringing van de emissies van lokale bronnen. Verder blijft toepassing van effectgericht beheer, d.w.z. het wegnemen van de gevolgen (de onnatuurlijke dominantie van produktieve monotone struwelen en grasvegetaties) door maatregelen als plaggen, maaïen, branden en beweiden, vermoedelijk nog lang een noodzakelijk dweilmiddel tegen de open kraan van te hoge deposities. Dit moet wel afgewogen worden tegen het toelaten van natuurlijke successie naar vochtige duinbossen binnen het duinboogcomplex. Recente informatie over de effecten van stikstof-depositie (Kooijman et al. in prep.) wijst er op dat de modelbenaderingen aanzienlijke onderschattingen geven van de werkelijke depositie ne dat de grenswaarden voor gevoelige vegetaties sterk overschat zijn. Dit zou betekenen dat de problematiek veel ernstiger is dan tot nu toe werd aangenomen .is des te actueler gezien de recente informatieoral het behoud van voldoende kwelderareaal en aanliggende schelpenbanken als hoogwatervluchtplaats, foerageergebied en broedgebied (m.n. voor de Grote Stern) centraal. Omdat op de lange termijn ook de bescherming van de polder aan de orde is, zou hier naar technische mogelijkheden gezocht moeten worden om realisatie van Natura 2000 doelen t.a.v. Vogelrichtlijnsoorten en kustbeschermingsdoelen te combineren.

Knelpunten en oplossingsrichtingen in de beheerplanperiode:

- Voor de komende beheerperiode is onderzoek naar de natuurlijke processen op de noordwestkop, evt. gekoppeld aan een experimentele zandsuppletie, zeer gewenst.
- Gezien de mogelijkheden om binnen de randvoorwaarde van veiligheid op West-Ameland de natuurlijke processen in Lange Duinen Noord nu al dominant te laten zijn, dienen geen ingrepen meer plaats te vinden om natuurlijke sluiting van de zeereep tegen te gaan, noch t.b.v. de aanvoer van zout water, noch t.b.v. de afvoer van zoet water. Als delen van de vallei te nat worden om te maaïen, gaat dat mogelijk ten koste van het areaal aan jong rietland met bijbehorende broedvogels maar er komt misschien wel een heel bijzonder habitat met veenvormende vegetaties en bijbehorende fauna voor terug.
- Nagegaan zou moeten worden of en in hoeverre het aanwezige boorplatform bij paal 3 invloed heeft op de natuurlijke processen nu en in de toekomst en, wanneer zich daarbij knelpunten voordoen, welke oplossingen mogelijk zijn.
- Voor een maximale realisatie van Natura 2000-doelen is het gewenst om voor de zuidwestkant van de eilandkop een integrale oplossing uit te werken voor kustbescherming en behoud van de Fûgelpôle e.o.

5.1.2 Het Duinboogcomplex Hollum-Ballum

Habitattypen:

Habitatsoorten:

Broedvogels:

Niet-broedvogels:

Opgaven Natura 2000:

Het duinboogcomplex Hollum-Ballum bestaat uit relatief lage ontkalkte duinen. In de loop van de 18^e en 19^e eeuw is het gehele complex sterk naar binnen gestoven in zuidoostelijke richting.

De Hollumerduinen aan de oostzijde zijn het hoogst binnen het gehele duincomplex. Dit gedeelte bestaat momenteel uit sterk vergraste Grijze duinen (H2130) en een vrij monotoon naaldbos. Hier en daar zijn oude duindoorn- en kruipwilgstruwelen (H2160 resp. H2170) aanwezig. Lokaal worden vrij sterk vergraste restanten van droge Kraaiheidevegetaties aangetroffen (H2140B). De valleien zijn hooguit enigszins vochtig. Dit

4262 heeft waarschijnlijk vooral te maken met de al gedurende lange tijd teruglopende kustlijn
4263 langs de westzijde hetgeen een geleidelijke verkleining van de zoetwaterbel en een
4264 verlaging van de grondwaterstanden veroorzaakt zal hebben. De overigens kleine
4265 drinkwaterwinning vanuit het grondwater (ca. 100.000m³/jaar) versterkt deze natuurlijke
4266 verdroging mogelijk enigzins.

4267 De Lange Duinen Zuid vormen het noordelijk deel van het duinboogcomplex en
4268 bestaan uit vrij lage duinreeksen, deels van kunstmatige oorsprong, die ingenomen worden
4269 door kalkarme Grijze duinen (H2130B) die evenals in de Hollumerduinen sterk vergrast zijn.
4270 De recente beweiding lijkt te leiden toe enige terugdringing van deze vergrassing. Tussen de
4271 duinreeksen komen lage valleien voor. De zuidelijk gelegen valleien zijn nog relatief open en
4272 begroeid met vochtige heidevegetaties (H2140A) en kalkarme valleivegetaties (H2190C). Aan
4273 de noordzijde zijn de valleien natter en veelal dicht gegroeid met moerasvegetaties
4274 (H2190D). Vermoedelijk is hier een sterke vernatting opgetreden na de aanlanding van de
4275 Lange Duinen Noord.

4276 De oostelijke poot van het duinboogcomplex wordt gevormd door de Roosduinen.
4277 Hier is sprake van een kleinschalige afwisseling van Grijze duinen (H2130B), kalkarme maar
4278 nog wel mineraalrijke duinvalleien (H2190B/C), nog vrij recent aangeplant naaldbos aan de
4279 binnenzijde en vooral een aanzienlijke oppervlakte van droge en natte heidevegetaties
4280 (H2140 en H2150). Delen zijn geplagd en een groot deel wordt vrij intensief begraaasd. Deze
4281 inrichting- en beheermaatregelen hebben tot een vrij soortenrijke ontwikkeling van de
4282 betreffende habitattypen geleid.

4283 Binnen de duinbogen is een uitgestrekte binnenduinarand aanwezig, waarvan echter
4284 slechts een betrekkelijk klein deel een natuurfunctie heeft en asl zodanig binnen Natura2000
4285 is opgenomen. De Jan Roepeheide geeft een beeld van de mogelijke potenties van deze
4286 binnenduinarand. Er zijn daar goed ontwikkelde kalkarme maar niet sterk verzuurde
4287 valleivegetaties (H2190B/C), soortenrijke droge en vooral natte heidevegetaties (H2140 en
4288 H2150) en nog niet erg vergraste Grijze duinen (H2190) aanwezig. Grenzend aan en lokaal op
4289 de golfbaan hebben de soortenrijke heidevegetaties zich op de in de 90-er jaren geplagde
4290 delen hier en daar uitgebreid. In een aantal wat dieper uitgegraven laagten ten zuidoosten
4291 van de Lange Duinen Zuid hebben zich de laatste 15 jaar fraaie pioniervegetaties met soorten
4292 uit het oeverkruid- en dwergbiezenverbond gevestigd (H2190B/C).

4293 Op de oudere duinreeksen aan weerszijden van de Verbindingsweg zijn nog restanten
4294 van heidevegetaties aanwezig maar overwegend in een sterk vergraste verschijningsvorm.
4295 Deze restanten liggen temidden van in voormalige ruilverkavelingen ontgonnen,
4296 geëgaliseerde en nu in gangbaar agrarisch gebruik zijnde gronden.

4297 Wat betreft de ornithologische betekenis van dit deelgebied gaat het met name om
4298 de betekenis als broedgebied voor vogels van open duin zoals de Blauwe kiekendief, de
4299 Velduil, de Grauweklauwier, de Tapuit, de Wulp, het Paapje, de Veldleeuwerik, etc. Deze
4300 soorten zijn de afgelopen decennia verdwenen of sterk achteruitgegaan vanwege een sterke
4301 verruiging. Deze ontwikkeling heeft er wel toe geleid dat bosrand- en struweelvogels en
4302 moerasvogels er in deze gebieden op vooruit zijn gegaan. De karakteristiekiteit van de
4303 vogelbevolking voor een open duingebied is met dit alles afgenomen.

4304 Centraal in het gebied staan de opgaven om tot een kwaliteitsverbetering van Grijze
4305 duinen (H2130), vergraste duinheiden (H2140 en H2150) en duinvalleien (H2190) te komen.
4306 Verder is in de Hollumerduinen en de Roosduinen omvorming van de naaldbossen naar
4307 natuurlijke duinbossen (H2180) aan de orde. Tenslotte behoort in de binnenduinarand de
4308 ontwikkeling van heischraal grasland (H6230) tot de mogelijkheden. Op kleine schaal is
4309 daarnaast enige uitbreiding van subtypen van deze beide habitats mogelijk. Verder is,
4310 evenals in de ander duinboogcomplexen herstel van het broedgebied voor "echte
4311 duinvogels" deelgebied van belang.

4312 *Belemmeringen en ambities voor de langere termijn:*

- 4314 • De voortdurende erosie aan de westzijde en de periodieke
4315 kustbeschermingsmaatregelen die daartegen worden genomen (in de vorm van
4316 zandsuppleties) maken dat het duinboogcomplex Hollum-Buren sterk gestabiliseerd is
4317 en zal blijven. Het langs de noordzijde gelegen deel van de eilandkop, de Lange
4318 Duinen Noord, en het nu aangrenzende groene strand is dynamisch. De eolische
4319 dynamiek zal vanwege de relatief grote afstand niet of nauwelijks doorwerken tot in

het duinboogcomplex. De hydrologische dynamiek mogelijk des te streker door de met de kustontwikkeling samenhangende wijzigingen in de grootte en vorm van de zoetwaterbel die kunnen leiden tot sterk veranderende grondwaterregimes. Dezen zullen op hun beurt bierkeloijk weinig effect hebben op de vegetatiestructuur van de oude, reeds in aanzienlijke mate dicht gegroeide duinvalleien van Lange Duinen Zuid. Mogelijk zullen ze wel leiden tot veranderingen in vegetatiesamenstelling, zeker als er veenvormende concities ontstaan. De ambitie voor de langere termijn dient te zijn om de t.b.v. de veiligheid noodzakelijkerwijs te nemen maatregelen wat beter aan te passen aan de ecologische vereisten van de habitattypen van duinvalleien en Grijze duinen, bv. door hiermee rekening te houden bij de keuze van omvang en lokaties van suppleties resp. door enige lokale stimulering van eolische dynamiek in de binnenduinen.

- Ook aan de binnenzijde van het duinboogcomplex zijn de mogelijkheden voor verjonging van het duinboogcomplex relatief gering door de insnoering van het Natura2000-gebied door niet-natuurfuncties : van west naar oost en noord naar zuid de golfbaan, nog binnen het Natura2000 gebied, en, daar buiten, het vliegveld, de Verbindingsweg met aanliggende recreatiecomplexen en over de hele oppervlakte de landbouw met bijbehorende afwateringssystemen. De ambitie op de langere termijn moet zich richten op het wegnemen van de belemmeringen voor het verloop van natuurlijke processen in de binnenduinrand, zoals grondwateraanvoer , overstroming, mogelijk zelfs veenvorming en op de drogere gronden lichte overstuiving. Dit kan alleen door een betere structurele afstemming te realiseren met de andere functies in de binnenduinrand.
- Een derde belemmering voor ecologisch herstel van het duinboogcomplex Hollum-Ballum is gelegen in de relatief hoge Stikstofdepositie met mogelijke aanzienlijke lokale component vanuit de landbouwkundig gebruikte graslanden in de polder en binnenduinrand. De totale depositie op de Waddeneilanden is weliswaar enigzins teruggelopen sinds de 80-er jaren van de vorige eeuw maar de berekende deposities in het duinboogcomplex Hollum-Ballum van ca. 900-1000 mol/ha/jaar (zie fig. 5.2) liggen rond de grenswaarden van goed ontwikkelde droge duinvegetaties en schrale duinvalleibegroeiingen (950 mol/ha/jaar). De grenswaarde voor de ontwikkeling van H2130C heischrale Grijze duinen (770 mol/ha/jaar), die in landschapsoecologisch opzicht in de binnenduinrand van dit duinboogcomplex “thuishoren”, wordt hier duidelijk overschreden. De sterke vergrassing in de reeds lang gestabiliseerde Hollumerduinen en de niet geplagde delen van de binnenduinrand (daar vooral met Zandzegge) wordt naar alle waarschijnlijkheid hoofdzakelijk door deze factor bepaald. De ambitie op langere termijn moet gericht blijven op het realiseren van een verdere terugdringing van de effecten van atmosferische depositie van Stikstofverbindingen. Hiertoe is een combinatie nodig van een nog stringenter generiek milieubeleid, gericht op terugdringing van achtergrond-emissies vanuit het gehele (inter)nationale scala aan mogelijke bronnen, en een terugdringing van de emissies van lokale bronnen. Verder blijft effectgericht beheer, dw.z. plaggen, maaien, branden en/of beweiden om de “schade” in de vorm van onnatuurlijke dominantie van produktieve struwelen en grasvegetaties te verwijderen, vermoedelijk nog lang een noodzakelijk dweilmiddel tegen de open kraan van te hoge deposities. Dit moet wel afgewogen worden tegen het toelaten van natuurlijke successie naar vochtige duinbossen binnen het duinboogcomplex. Recente informatie over de effecten van stikstof-depositie (Kooijman et al. in prep.) wijst er overigens op dat de modelbenaderingen aanzienlijke onderschattingen geven van de werkelijke depositie ne dat de grenswaarden voor gevoelige vegetaties sterk overschat zijn. Dit zou betekenen dat de problematiek ernstiger is dan tot nu toe werd aangenomen.

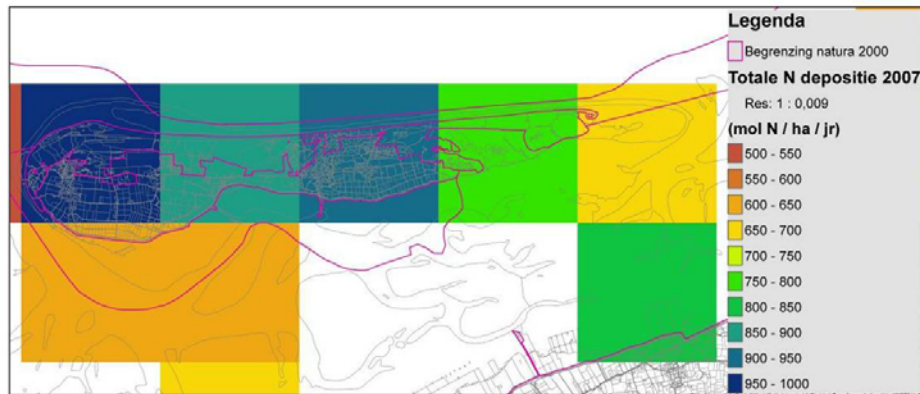

Fig. 5.2 Gemodelleerde stikstofdepositie (mol N/ha/jaar)(Bron: Planbureau voor de Leefomgeving, 2007)

Knelpunten en oplossingsrichtingen in de beheerplanperiode:

- De knelpunten op de korte termijn zijn in dit deelgebied afgeleid van de grote knelpunten op de langere termijn.
- Het terugbrengen van dynamiek, binnen z'n natuurlijke context afhankelijk van de dynamiek op de eilandkop, kan op korte termijn al in enige mate in het duinboogcomplex Hollem-Ballum gerealiseerd worden door droge secundaire duintjes en droge valleien weer kaal te maken zodat dezen op beperkte schaal weer tot verstuing of uitstuing kunnen komen. Hiervoor is nader voor onderzoek gewenst.
- Mogelijk kan een begin gemaakt worden met de afstemming van natuurbeheer op andere functies in het duinboogcomplex door in de binnenduinrand een aantal "enclaves" aan te kopen en in te richten op zo'n wijze dat huidige negatieve invloeden op bestaand natuurgebied (verdroging, lokale Stikstof-emissie, lokale recreatieve verstoring) verminderd worden. Dergelijke ingrepen zouden het best van noord naar zuid kunnen plaatsvinden zodat de binnenduinrand geleidelijk een steeds robuuster karakter kan krijgen.
- Terugdringing van de negatieve effecten van atmosferische depositie van Stikstof-verbindingen kan op korte termijn het beste aangepakt worden door het effectgerichte beheer te intensiveren, bv. door uitbreiding van begrazing, door plaggen van valleien, periodiek branden van vergraste duinheides en, hiervoor al genoemd, het weer lokaal in verstuing brengen van sterk vergraste duintjes.

Opmerking [v39]: Tekst en figuur actueel houden. Dit onderwerp is nog niet uitontwikkeld.
Actie eindredacteur

5.1.3 Het Washovercomplex Zwanewaterduinen / Hagedoornerveld

Habitattypen:

Habitatsoorten:

Broedvogels:

Niet-broedvogels:

Opgaven Natura 2000:

Zoals beschreven in par. 3.3.3. sturen de oorspronkelijke processen van de hier voorheen aanwezige washovervlakte de ecologische ontwikkelingen in geen enkel opzicht meer aan en is het ook absoluut niet te verwachten dat ze dit in de afzienbare toekomst weer zullen doen. Binnen de huidige begrenzing van het Natura2000-gebied tussen de stuifdijk in het noorden en de Verbindingsweg in het zuiden, kan dit deelgebied tegenwoordig het best opgevat worden als een relatief jong, nog kalkhoudend duinboogcomplex met een aangrenzende binnenduinrand.

In het noordwestelijke deel van de Zwanewaterduinen is een duinlandschap aanwezig bestaande uit een aantal hogere duinkoppen en secundair verstoven duinreeksen die vaak van oorsprong als stuifdijkjes aangelegd zijn. Lokaal zijn fragmenten aanwezig van kalkhoudende Grijze duinen (H2130B) maar in het algemeen zijn deze hogere duinen sterk vergrast. Er tussen liggen een aantal vochtige laagten waarvan een deel recent geplagd is.

Het vrijkomende materiaal is gebruikt voor versterking van de aan de binnenzijde gelegen dijkkring. In het oostelijk deel is aan de noordzijde een natte duinvallei aanwezig (het Hagedoornerveld) waarin een mozaïek van kalkhoudende en kalkarme duinvalleibegroeiingen (H2190Ben C) voorkomt. Deze vallei wordt jaarlijks gemaaid en kent nog een soortenrijke vegetatie. Het zuidelijk deel van de Zwanewaterduinen bestaat uit sterk vergraste Grijze duinen (H2130), Kruipwilg struweel (H2170), hier en daar natuurlijk duinstruweel met Vlier, Meidoorn, Berk en Grauwe Wilg (H2180B) en met Riet dicht groeiende duinvalleien (deels 2190D). Sinds enkele jaren wordt hier een deel begraaasd waardoor struweel- en bosopslag enigszins wordt teruggedrongen. In het onbegraaasd deel worden de Bruine kiekendief met o.a. de Rietzanger als broedvogels van Rietmoerassen aangetroffen. Verder komt in de Zwanewaterduinen af en toe de Eidereend tot broeden. In het verleden werden ook Velduilen en Tapuiten hier wel aangetroffen als broedvogel. Samen met andere vogels van het open duin zijn deze soorten echter verdwenen of sterk achteruit gegaan.

De binnenduinarand, de Noordkeeg, direct ten zuiden van de zgn. Môchdijk strekt zich tot aan de Verbindingsweg uit als een in ecologisch opzicht zeer waardevolle zone (zie par. 3.3.3.). Op het recent geplagde deel komen hier droge en vochtige heidevegetaties (H2140 en H2150), vegetaties van kalkhoudende en kalkarme duinvalleien (H2190B en C) en aanzetten tot heischrale vegetaties (H2130C en mogelijk zelfs H6230) tot ontwikkeling.

Vanuit het perspectief van Natura2000 is een belangrijke opgave in dit gebied om in de binnenduinarand de randvoorwaarden te scheppen voor uitbreiding van het areaal aan de hierboven genoemde habitattypen door middel van de uitvoering van adequate inrichting- en beheermaatregelen. Daarnaast is het gewenst het beheer van de Zwanewaterduinen verder te richten op het terugdringen van de sterke vergrassing.

Belemmeringen en ambities voor de langere termijn:

- In de Zwanewaterduinen is de verhoogde atmosferische depositie van Stikstof vermoedelijk één van de belangrijkste oorzaken van de versnelde successie die hier is opgetreden en die tot een sterke vergrassing heeft geleid. Ten aanzien van de perspectieven en herstelmogelijkheden gelden dezelfde overwegingen als vermeld voor het duinboogcomplex Hollum-Ballum in par. 5.1.2., met dien verstande dat de depositie hier mogelijk iets lager is (zie fig. 5.2) en dat de hier aanwezige jongere duinen minder diep ontkalkt zijn. Dit laatste betekent dat actieve beheersvormen als begrazing en lokale reactivering van duintjes en stuifkuilen mogelijk sneller en meer resultaat opleveren in termen van herstel van Grijze duinen en duinvalleien.
- De hydrologische condities voor grondwaterafhankelijke Habitats in de binnenduinarand kunnen mogelijk vrede verbeterd worden door vergroting van de infiltratie in de aanliggende boscomplexen op de hogere duinen. Vermindering van de waterafvoer door slootdemping en omvorming van naaldbos naar loofbos of open vegetaties kunnen kieraan bijdragen. Ook verwerving, vernatting en natuurinrichting (plaggen en herstel natuurlijk afwatering via het maaiveld) in het gehele gebied ten noorden van de Verbindingsweg kan leiden tot een grotere realisatie van de betreffende habitattypen H2190B en C en mogelijk H2130C en/of H6230.

Knelpunten en oplossingsrichtingen in de beheerplanperiode:

- Voor beide bovengenoemde belemmeringen en ambities voor de langere termijn geldt dat met de aanpak ervan al in de komende beheersperiode gestart kan worden.

5.1.4 Het duinboogcomplex Nes-Buren

Habitattypen:

Habitatsoorten:

Broedvogels:

Niet-broedvogels:

Opgaven Natura 2000:

Zoals in par. 3.3.4. aangegeven is van dit duinboog complex alleen het duinlandschap binnen Natura2000 opgenomen, De binnenduinarand en aangrenzende polder (voormalige

kwelder) is vanwege de overheersing van andere functies (bewoning, recreatie en landbouw) buiten de begrenzing gebleven.

Het westelijk deel en het noordelijk deel van het binnen Natura2000 opgenomen duingebied tot aan de Buurderstrandweg wordt voor een aanzienlijk deel ingenomen door recreatiecomplexen. Alleen in het gedeelte ten noordwesten van Nes, de vlakte van Polet en de beboste Briksduinen, en de noordelijke rand van het gebied direct grenzend aan de stuifdijk zijn nog enkele habitattypen te benoemen. Het bos op de Briksduinen en het Nesserbosch bestaat voor een groot deel uit naaldbos dat in het begin van de vorige eeuw is aangeplant. Momenteel wordt dit bos, met name de natte delen, geleidelijk omgevormd tot loofbos (H2180B). De vlakte van Polet kent een extensief agrarisch gebruik, met name begrazing, en bestaat uit een mozaïek van Grijze duinen (H2130), Kruipwilgstruweel (H2170) en hier en daar vochtige heide (H2140A). De noordelijke duinstrook bestaat vooral uit sterk vergraste Grijze duinen (H2130) en een kleine oppervlakte duinheide (H2140) en Kruipwilgstruweel (H2170).

De Buurderduinen, het noordoostelijkdeel van het duinboogcomplex Nes-Buren, bestaat ook voor het grootste deel uit diep ontkalkte sterk vergraste Grijze duinen (H2130) en vochtige Kraaiheide (H2140A). Ook heeft zich een aanzienlijke oppervlakte Kruipwilgstruweel (H2170) ontwikkeld. Het gebied is sterk verdroogd, vermoedelijk vooral onder invloed van een sterk teruglopende kustlijn en mogelijk mede door de overigens ook hier (evenals in de Hollumerduinen) vrij geringe drinkwaterwinning uit grondwater (ca. 100.000m³/jaar).

De oostelijke "poot" van dit duinboogcomplex wordt gevormd door de Kooiduinen. Dit gebied is vermoedelijk vanwege het dynamischer karakter dan de rest van het duinboogcomplex veel minder sterk uitgeoogd. Ook nu komen nog stuifplekken voor zodat er nog steeds hier en daar kalkhoudend zand aan de oppervlakte wordt aangetroffen. Het feit dat dit gebied in de begrazing van het kweldergebied Nieuwlandsruid wordt meegenomen draagt bij aan de lokale secundaire verstuiving. Hoewel hier ook sterk vergraste delen voorkomen, zijn ook nog redelijk tot goed ontwikkelde mineraalarme en -rijke duingraslanden aan te treffen (H2130A resp. H2130B) en daarnaast nog goed ontwikkelde duinvalleien met lage open begroeiingen (H2190B en C) en met Kruipwilgstruweel (H2170) of Rietvegetaties (H2190D).

Voor broedvogels heeft alleen het oostelijk deel, de Buurderduinen en de Kooiduinen, een aanzienlijke betekenis.

Opmerking [EJL40]: Nu geen gegevens. Zo mogelijk aanvullen

Belemmeringen en ambities voor de langere termijn:

- De druk van bewoning en recreatie is in de westelijke helft van dit duinboogcomplex zo groot dat van dit deel ook op de lange termijn geen grote bijdrage aan de realisatie van Natura2000doelen op Ameland verwacht kan worden. In de oostelijke helft is de druk vanuit niet-natuurfuncties veel geringer en kunnen mogelijkheden voor een vergroting van de realisatie van natuurdoelen veel beter benut worden.
- Ook in dit duinboogcomplex speelt het probleem van een te grote atmosferische depositie van Stikstof, hoewel vooral aan de kansrijkere oostzijde de depositie duidelijk lager is dan westelijker op Ameland (zie fig. 5.2). Echter ook hier worden de grenswaarden voor de gevoeligste habitattypen benaderd en soms overschreden en ook hier gelden ten aanzien van de perspectieven en herstelmogelijkheden dezelfde overwegingen als vermeld voor het duinboogcomplex Hollum-Ballum in par. 5.1.2.
- Een belangrijk fenomeen in dit duinboogcomplex is de reeds lange tijd sterk teruglopende kustlijn langs de gehele Noordzeekust. In 2010/2011 zullen hier zeer omvangrijke suppleties uitgevoerd worden deels op de vooroever, deels op het strand. Deze kunstmatige kustuitbouw heeft voor dit deelgebied, m.n. voor de Buurderduinen gedurende de komende decennia mogelijk gunstige gevolgen. Daarbij kan gedacht worden aan het langdurig instuiven van kalkhoudend zand en een aanzienlijke vernatting van de nu sterk verdroogde duinvalleien en -valleitjes. De habitatype H2130B en H2190A, B en C kunnen hiervan mogelijk profiteren.

Knelpunten en oplossingsrichtingen in de beheerplanperiode:

- Aan de huidige zeer geringe realisatie van habitattypen in het westelijk deel van dit deelgebied kan niet veel gedaan worden. Hooguit kan op een aantal punten een

intensivering van het actieve beheer enig positief effect sorteren. Zo kan een verdere, mogelijk snellere omvorming van het naaldbos naar loofbos bijdragen aan een verhoogde realisatie van H2180B. Daarnaast kan een herinrichting van de vlakte van Polet (dempen van sloten en greppels) en het instellen van een half-natuurlijk beheer van maaien en beweiden mogelijk tot een verhoging van de realisatie van vochtig duingrasland (H2190C) en vochtige heide (H2140B) leiden.

- De vergaande ontkalking en verdroging in de Buurderduinen kan door lokaal plaggen c.q. vegetatie verwijderen van duinen in en vlak ten zuiden van de zeereep mogelijk tegengegaan worden. Het instuivende suppletiezand kan zo verder het duingebied binnendringen en mogelijk leiden tot enige ontwikkeling en/of een zeker herstel van Grijze duinen (m.n. H2130B) en duinvalleien (H2190B).
- De huidige relatief gunstige omstandigheden in de Kooiduinen pleiten voor een voortzetting van het huidige beheer. Overwogen zou kunnen worden om de steeds meer verruigende en dichtgroeiende Buurderduinen mee te nemen in de begrazing t.b.v. een kwalitatieve verbetering van Grijze duinen en duinvalleien. Hierbij is evenwel een afweging aan de orde betreffende de mogelijk negatieve effecten van begrazing op de broedvogels van het open duin. Gesteld kan ook worden dat verjonging in de Buurderduinen alleen moet plaatsvinden door versterking van de geomorfologische dynamiek vanaf de Noordzezijde zodat daar gunstiger omstandigheden voor Blauwe kiekendieven, Velduilen, Tapuiten, Wulpen, etc. ontstaan zonder dat begrazing daaraan afbreuk doet.

5.1.5 Het voormalig washovercomplex Nieuwlandsrijd / noordzijde Kooioerdstuifdijk

Habitattypen:

Habitatsoorten:

Broedvogels:

Niet-broedvogels:

Opgaven Natura 2000:

Dit voormalige washovercomplex is tegenwoordig te beschouwen als een zich ontwikkelend duinboogcomplex (zie par. 3.3.5.). I.t.t. de situatie bij de Zwanewaterduinen is de binnenzijde van dit complex evenwel zeer natuurlijk ontwikkeld in de vorm van de kwelder Nieuwlandsrijd. De zoet-zout overgang ter hoogte van de Kooioerdstuifdijk is momenteel echter zeer abrupt.

De grotendeels als stuifdijken ontstane duinreeksen waaruit het duingebied is opgebouwd zijn bedekt met sterk vergraste Grijze duinen (H2130) en in de zeereep met Witte duinen (H2120). De tussenliggende valleien zijn voor een aanzienlijk deel geplagd en daar ontwikkelen zich kalkhoudende duinvalleivegetaties (H2190B), aan de oostzijde overigens met een sterk zoute inslag vanwege de toestroming van zeewater vanuit het oosten. Een geleidelijke zoet-zout overgang ontbreekt ook hier omdat het sporadisch binnen stromende zoute water niet weg kan en op de laagste plekken stagneert en infiltreert. Hier ontstaan soms zeer zoute condities waar helemaal geen planten kunnen groeien. De niet geplagde delen zijn dicht gegroeid met Kruipwilgstruweel (H2170), Riet (H2190D) en soms opslag van Grauwe wilg (een aanzet tot H2180B).

De begraasde kwelder Nieuwlandsrijd kent een fraaie zonering van vegetaties kenmerkend voor lage kwelders (H1310) naar karakteristieke begroeiingen van middelhoge kwelders H1330A). Ook de kleinschalige overgangen van klei naar zand (H1310B) aan de voet van lage opgestoven duintjes met Helm (H2120) zijn fraai ontwikkeld. oogduintjeszoutis fraai ontwikkeld. Het Nieuwlandsrijd heeft verder een zeer belangrijke functie als slaappleats, foerageergebied en hoogwatervluchtplaats voor heel veel vogels (zie par. 3.3.5.).

Belemmeringen en ambities voor de langere termijn:

- Ook voor de langere termijn lijkt herstel van een washovercomplex hier niet aan de orde. Enerzijds staan de omvangrijke suppleties aan de westzijde van het gebied naar verwachting borg voor een langdurige zeewaartse uitbreiding van de kustlijn waarmee natuurlijke washovervorming onmogelijk wordt. Anderzijds is het gemeenschappelijk beheer van het Nieuwlandsrijd op Ameland een historisch gegeven dat zich ook niet verdraagt met een volledig herstel van het oorspronkelijke

washovercomplex. In dit deelgebied zijn echter wel mogelijkheden om een deel van de afzonderlijke natuurlijke processen te versterken die horen bij een zich ontwikkelend duinboogcomplex te stimuleren. Vanuit Natura2000-oogpunt is dit vooral van belang ten behoeve van het ontwikkelen en herstellen van meer geleidelijke zoet-zoutgradiënten en ten behoeve van het scheppen van doorstuiving van zand vanuit de zeereep naar het zich erachter ontwikkelende duingebied. Een duurzamer aanwezigheid van jonge stadia van Witte duinen (H2120), Grijze duinen (H2130), duinvalleien (H2190) en kwelderbegroeiingen (H1330) is daar zeer bij gebaat.

- Ook voor dit gebied wordt een aanzienlijke depositie van Stikstof berekend (zie fig. 5.2), hoewel minder dan voor de westelijker gelegen deelgebieden. Mogelijk kan de resulterende versnelde successie en verruiging enigszins afgeremd worden een toenemende verstuiving vanuit de zeereep.

Knelpunten en oplossingsrichtingen in de beheerplanperiode:

- Bovengenoemde abrupte zoet-zout overgangen kunnen geleidelijker “gemaakt” worden dooreen afstrooimogelijkheid voor zout water vanuit de noordelijke duinvalleien richting Nieuwlandsrijd te creëren via een opening in of duiker onder de Kooioerdstuifdijk.
- Om de vergassing c.q. verruiging in de droge en natte duinen tegen te gaan is het gewenst dynamiek in de buitenste stuifdijk te creëren ten behoeve van een verdere doorstuiving van kalkhoudend zand vanaf het strand het duingebied in.
- Ter verdere versterking van de positie van jonge successiestadia in dit deelgebied kan overwoegen worden het duingebied ten noorden van de Kooioerdstuifdijk in de begrazing van het Nieuwlandsrijd mee te nemen. Evenals voor de Buurderduinen moeten echter ook hier de mogelijke positieve effecten voor een aantal habitattypen goed worden afgewogen tegen de effecten op de broedvogels van het open duin (zie par. 5.1.4.).

5.1.6 Het duinboogcomplex Oerderduinen

Habitattypen:

Habitatsoorten:

Broedvogels:

Niet-broedvogels:

Opgaven Natura 2000:

In par. 3.3.6. is de complexe onstaanswijze van het Oerderduinen-gebied uitgebreid besproken. Het oude aan de zuidzijde gelegen oogduin-achtige complex is al eeuwen op dezelfde plek aanwezig maar nog relatief ondiep ontkalkt, vermoedelijk vanwege het hoge initiële kalkgehalte. Het aangrenzende noordelijk deel bestaat uit een aantal parallel lopende duinreeksen die vanaf het begin van de vorige eeuw van zuid naar noord successievelijk ontstaan zijn ten gevolge van de aanzet die de mens gegeven heeft met de aansluiting van de Kooioerdstuifdijk op het oude duinboog- of oogduincomplex van de Oerderduinen. De verschillende duinreeksen en tussenliggende valleien zijn van zuid naar noord steeds jonger en aan de oppervlakte kalkhoudender.

Het oude duincomplex is steeds verder aan het dichtgroeien en plaatselijk sterk aan het verruigen, soms met aaneengesloten Brandnetelvelden. Dit gebied is in de droge delen veelal dicht begroeid met Zandzegge-vegetaties en op vochtiger plekken met dichte Kruipwilgstruwelen (H2170). Aan de westzijde zijn de droge vegetaties hier en daar nog wat opener vanwege de begrazingsinvloed van vee dat vanaf het Nieuwlandsrijd toegang heeft tot het gebied. Dit uit zich lokaal in het voorkomen van kleine verstuivingen en de aanwezigheid van mineraalrijke duingraslandvegetaties (H2130A en B). Grote delen zijn ook sterk verzuurd zoals blijkt aan de dominantie van Grijs kronkelsteeltje. In de Oerderduinen liggen ook een aantal vrij grote duinvalleien die soms verzuurd zijn (H2190C) en soms ook sterk dicht gegroeid met Rietvegetaties (H2190D). In sommige valleien ontwikkelt zich een vochtig loofbos (H2180B) met Zachte berk en soms ook Vlier. De laatste soort duidt mogelijk op de aanwezigheid van nog enige kalk in de wortelzone. Ook zijn er soms enkele soorten in de ondergroei die hier nog op wijzen. In de Oerdermeertjes komt nog permanent open water (H2190A) voor met een begroeiing van o.a. Veenwortel en Ruwe bies.

In de noordelijk aangrenzende jonge zone met duinreeksen komt een breed scala aan habitattypen voor. In de droge sfeer gaat het om Witte duinen (H2120), kalkarme en kalkhoudende Grijze duinen (H2130A en B) en Duindoornstruwelen (H2160), in de natte sfeer om kalkrijke tot kalkarme duinvalleien (H2190B resp. C) en Rietmoerassen (H2190D) en hier en daar de ontwikkeling van vochtig loofbos (H2180B). Voor een uitgebreidere beschrijving van de vegetatie-ontwikkeling zij verwezen naar par 3.3.6..

De ornithologische betekenis van het gebied is groot vanwege de aanwezigheid van Riet- en moerasvogels als Bruine kiekendief en Rietzanger, een grote kolonie mantelmeeuwen en in de nog jonge drogere duinen de Tapuit, de Eidereend en sinds 2009 ook weer de Velduil als broedvogel.

Belemmeringen en ambities voor de langere termijn:

- De huidige verschijningsvorm van het Oerderduinen-complex is voor een groot deel bepaald door ingrepen in de vorm van de aanleg van stuifdijken in het begin van de vorige eeuw (zie par. 3.3.6.). Sindsdien is er echter niet meer actief ingegrepen in het gebied behalve bij de aanleg eind jaren zestig van de vorige eeuw van het gasaanlandingsstation en de daaromheen gelegen beschermende stuifdijk op de overgang naar de Hon. Dit element heeft mogelijk grote gevolgen (gehad) voor de dynamiek aan de noordzijde van het Oerd en de ontwikkeling van de oostelijk ervan gelegen eilandstaart (zie par. 3.3.7.). De gaswinning heeft inmiddels ook gezorgd voor een bodemdaling tot ca. 25 cm. in de valleien die niet zoals oip de kwelders gecompenseerd wordt door versterkte natuurlijke sedimentatie van zand (of slib in het geval van de kwelders). Zoals boven aangegeven kent het gebied nog een grote diversiteit aan habitats en soorten, maar de successie gaat wel snel en de “vaste” elementen zorgen er samen voor dat er weinig grootschalige dynamiek meer kan optreden. Bezien vanuit het perspectief van Natura 2000 zou het optreden van enige periodieke erosie ter bevordering van de benodigde dynamiek en de daarmee samengaannde verjonging van pionierhabitats gewenst zijn. Het is dan ook aan te raden na afloop van de gaswinning het aanlandingsstation met de omringende stuifdijk weer te verwijderen.
- De groei van het Oerderduinen gebied in de afgelopen eeuw en de effecten daarvan op de natuurlijke successie worden in de toekomst mogelijk nog versterkt door de langs de kust in oostelijke richting voortschrijdende aangroei ten gevolge van de huidige omvangrijke zandsuppleties tot paal 20 in de westelijk gelegen kustzone. Dit vraagt des te meer om een vergroting van de doorstuivingsmogelijkheden van zand “over het eiland heen”, wil men niet dat de huidige Oerderduinen wel erg ver van zee komen te liggen.. De perspectieven en problemen die zich mogelijkerwijs bij deze ontwikkelingen aandienen zijn niet eenvoudig te overzien maar vragen wel om een grondige geomorfologische en ecologische voorstudies en om adequate monitoring.
- Ten slotte spelen ook hier nog steeds de effecten van een aanzienlijke atmosferische depositie (zie fig. 5.2)

Knelpunten en oplossingsrichtingen in de beheerplanperiode:

- De bovengenoemde problemen op de langere termijn zijn binnen de komende beheerperioden niet “even” aan te pakken. Wel is het zaak op korte termijn onderzoek en monitoring hier goed te organiseren, overigens niet voor dit deelgebied alleen maar nadrukkelijk in samenhang met de deelgebieden “voormalig washovercomplex Nieuwlandsrijd / noordzijde Kooioerdstuifdijk” en “Eilandstaart”.
- Vooruitlopend op een analyse van de mogelijkheden om meer dynamiek in dit deelgebied voor de langere termijn te realiseren zouden evenals in het voorafgaande deelgebied zgn. “geen-spijt”-maatregelen ter stimulering van verstuiving vanuit de zeereep overwogen kunnen worden.

5.1.7 De Eilandstaart

Habitattypen:

Habitatsoorten:

Broedvogels:

Niet-broedvogels:

Opgaven Natura 2000:

De Hon is een eilandstaart die pas de laatste 50 jaar begroeid is geraakt. Het kent een zeer fraaie zonering zowel in oost-west richting, in de afwisseling van kleine washoversystemen en natuurlijke gekerfde zeerepen, als in noord zuid richting, waar sprake is van zandige overwashgeulen met begeleidende duinstaaften die via gesedimenteerde en soms aangestoven zandopduikingen uiteindelijk overgaan in washoverdelta's aan de zuidzijde met aan beide zijden vrij uitgestrekte jonge kwelders met bijbehorende geulen- en prielenstelsels. Voor een uitgebreidere beschrijving van ontstaan en resulterende patronen zij verwezen naar par. 3.3.7..

Bovengenoemde zonering is in het algemeen ingevuld met zeer goed ontwikkelde representanten van dynamische habitats zoals embryonale duinen (H2110), Witte duinen (H2120), lage kwelders aan de zoete kant (H1310B) en aan de zoute kant (H1310A) en daar tussen in fraai ontwikkelde middelhoge kwelders (H1330A). Uitgestrekte slik- en zandplaten liggen in het aangrenzende intergetijden gebied, zowel aan de Noordzee-zijde (H1140B) als aan de Waddenzee-zijde (H1140A). Tussen deze zones en de randen van de duingebieden ligt boven gemiddeld hoogwater nog een uitgestrekte onbegroeide strandvlakte die niet als habitattypen benoemd is.

Verder vervult De Hon verschillende zeer belangrijke oprnithologische functies, nl. als broedgebied, slaapplek, hoogwatervluchtplaats en foerageergebied voor een groot aantal soorten meeuwen, sterns, eenden, Lepelaars en vooral ook steltlopers. Voor nadere informatie zij verwezen naar par. 3.3.7..

Belemmeringen en ambities voor de langere termijn:

- Het gebied functioneert momenteel als één van de meest natuurlijke eenheden op de bewoonde Waddeneilanden. Het handhaven van de randvoorwaarden voor een dergelijk functioneren op de lange termijn is het enige aandachtspunt dat hier vanuit Natura2000 van belang is. In concreto gaat het dan met name om het waken tegen mogelijke grootschalige invloeden, m.n. zandsuppleties. De enige relevante ingreep ten behoeve van dit gebied is mogelijk het verwijderen van het gasaanlandingsplatform met omliggende stuifdijk na afloop van de gaswinning (zie ook par. 3.3.6.). Voor het overige is het belangrijk om t.b.v. andere gebieden te leren van de natuurlijke processen die zich hier voordoen. Daarom is een (voortgaande) monitoring hier van groot belang.

Knelpunten en oplossingsrichtingen in de beheerplanperiode:
n.v.t.

5.1.8 Het strand en de vooroever

Habitattypen:
Habitatsoorten:
Broedvogels:
Niet-broedvogels:

Opgaven Natura 2000:

De stranden langs de gehele Noordzeekust kennen een smalle zone intergetijdegebied die vooral van groot belang is voor foeragerende plevieren en strandlopers. Ook als broedgebied kunnen ze van belang zijn met name .....

Opmerking [EJL41]: Info ontbreekt nog

Belemmeringen en ambities voor de langere termijn:

- Rustverstoring van broedvogels en langs de vloedlijn foeragerende vogels is het belangrijkste knelpunt langs het strand. Het is zaak goede afspraken te maken over een zonering van strandactiviteiten in ruimte en tijd die recht doet aan de ecologische vereisten van vogels.

Knelpunten en oplossingsrichtingen in de beheerplanperiode:

Opmerking [EJL42]: Nader in te vullen op basis van overleg van DLG met eilanders ?

5.2 Uitwerking waarden uit voormalige BN-beschikkingen

In paragraaf 2.4 is een beschrijving gegeven van (a)biotische en landschappelijke waarden zoals die vermeld worden in de voormalige staatsnatuurmonumenten Waddenzee I en II en het beschermde natuurmonument Neerlands Reid. Een aantal van deze oude BN-waarden worden óf afgedekt door de huidige Natura 2000-doelen (categorie 1.A) óf zijn ondergeschikt aan de Natura 2000-waarden (categorie 1.B) óf zijn niet relevant voor Ameland (categorie 3), maar er is ook een groot aantal oude BN-waarden waar wel apart rekening mee gehouden moet worden (categorieën 2C en 2D). In deze paragraaf wordt vermeld op welke wijze deze oude waarden uit de laatste twee categorieën een plek vinden in dit beheerplan.

In de toelichtingen bij beide oude beschikkingen wordt een groot aantal onderdelen genoemd van het dynamische Waddengebied, zoals wadplaten, geulen, strandvlakten en kwelders. Bovendien wordt het belang aangegeven van organismen laag in de voedselketen van het Waddengebied (zoals bacteriën, microalgen, en dierlijk en plantaardig plankton) voor soorten hoger in de voedselketen. De grote betekenis van het voorkomen van een goedontwikkelde bodemfauna met karakteristieke soorten zoals die in oude beschikkingen worden genoemd, wordt ook in de Natura 2000-doelen voor Ameland erkend. Veel van deze soorten worden immers als typische soorten genoemd (zie Profielen documenten), met name voor het habitatype slik- en zandplaten (H1140). Het wel of niet voorkomen van deze typische soorten is dan ook een maat voor de kwaliteit van het habitatype. In het huidige beheerplan wordt het behoud van oppervlakte en kwaliteit van habitattypen waar deze ecotopen en organismen onderdeel van uit maken voldoende gewaarborgd. In samenhang hiermee worden ook de plantensoorten die in de toelichting van de beschikkingen worden genoemd en die deel uitmaken van deze habitattypen, behouden.

Het grote internationale belang van Ameland als broed-, foerageer-, rui- en rustgebied voor een groot aantal vogelsoorten heeft zijn weerslag in het feit dat veel van deze vogelsoorten als (niet)broedvogel zijn aangewezen volgens de Vogelrichtlijn. Er worden echter in de toelichtingen bij de oude beschikkingen nog een aantal vogelsoorten genoemd die niet als (broed)vogelrichtlijnsoort zijn aangewezen. Zo worden als broedvogels genoemd: tureluur¹⁹ en zilvermeeuw, en als niet-broedvogel (foeragerend): kok-, storm- en zilvermeeuw, visdief, grote, noordse en dwergstern. Genoemde meeuwensoorten zijn zeer algemeen en worden in hun voortbestaan nu niet bedreigd. Zij hebben daarom in dit beheerplan geen extra beheermaatregelen nodig. De sternsoorten zijn voor Ameland wel aangewezen als broedvogel. De bescherming van hun broedbiotopen embryonale duinen (H2110) en slik- en zandplaten (H1140) zal ook voor voldoende foerageermogelijkheden voor deze soorten zorgen. De tureluur laat in Nederland een dalende trend zien van het aantal broedparen. Onderzoek van SOVON wijst uit dat hij zich in goede broedgebieden weet te handhaven, maar verdwijnt uit suboptimale gebieden. Aangezien de tureluur voor zijn voedsel is aangewezen op slikken en natte, structuurrijke weilanden en broedt in een graspol verscholen kommetje (www.vogelbescherming.nl), is behoud van dergelijke habitattypen op Ameland gewenst. Met de in dit beheerplan voorgestelde maatregelen voor deze habitattypen en de voorspelling dat zij in oppervlakte minstens gelijk blijven (o.a. H1330 kwelders en schorren), is de verwachting dat geen aanvullende maatregelen nodig zijn.

In de toelichtingen bij de oude beschikkingen wordt ook een groot aantal landschappelijke waarden en abiotische kenmerken van de Waddenzee genoemd. Vanwege de soms abstractere aard van deze waarden is het moeilijk het behoud ervan concreet in het beheerplan een plek te geven. Veel van deze waarden betreffen de rust, het weidse en ongeschonden karakter van het Waddengebied, waarin de menselijke invloed minimaal is en er nog veel ruimte is voor de natuurlijke dynamiek door getijden, golfwerking en wind. In dit beheerplan wordt duidelijk aangegeven dat deze dynamiek belangrijk is en daarom behouden moet blijven en menselijke invloeden zoveel mogelijk beperkt moet worden.

---

19 De tureluur is voor Ameland wel als niet-broedvogel aangewezen.

Specifieke dynamische biotopen met grote abiotische waarde die in de toelichtingen worden genoemd, zijn de jonge duinformaties en kwelders. Deze biotopen komen respectievelijk overeen met de Natura 2000-instandhoudingsdoelen voor habitattypen embryonale en witte duinen (H2110 en H2120) en schorren en zilte graslanden (H1330) en worden hiermee voldoende afgedekt.

5.3 Nadere specificatie instandhoudingsdoelen op Ameland

5.3.1 Habitattypen

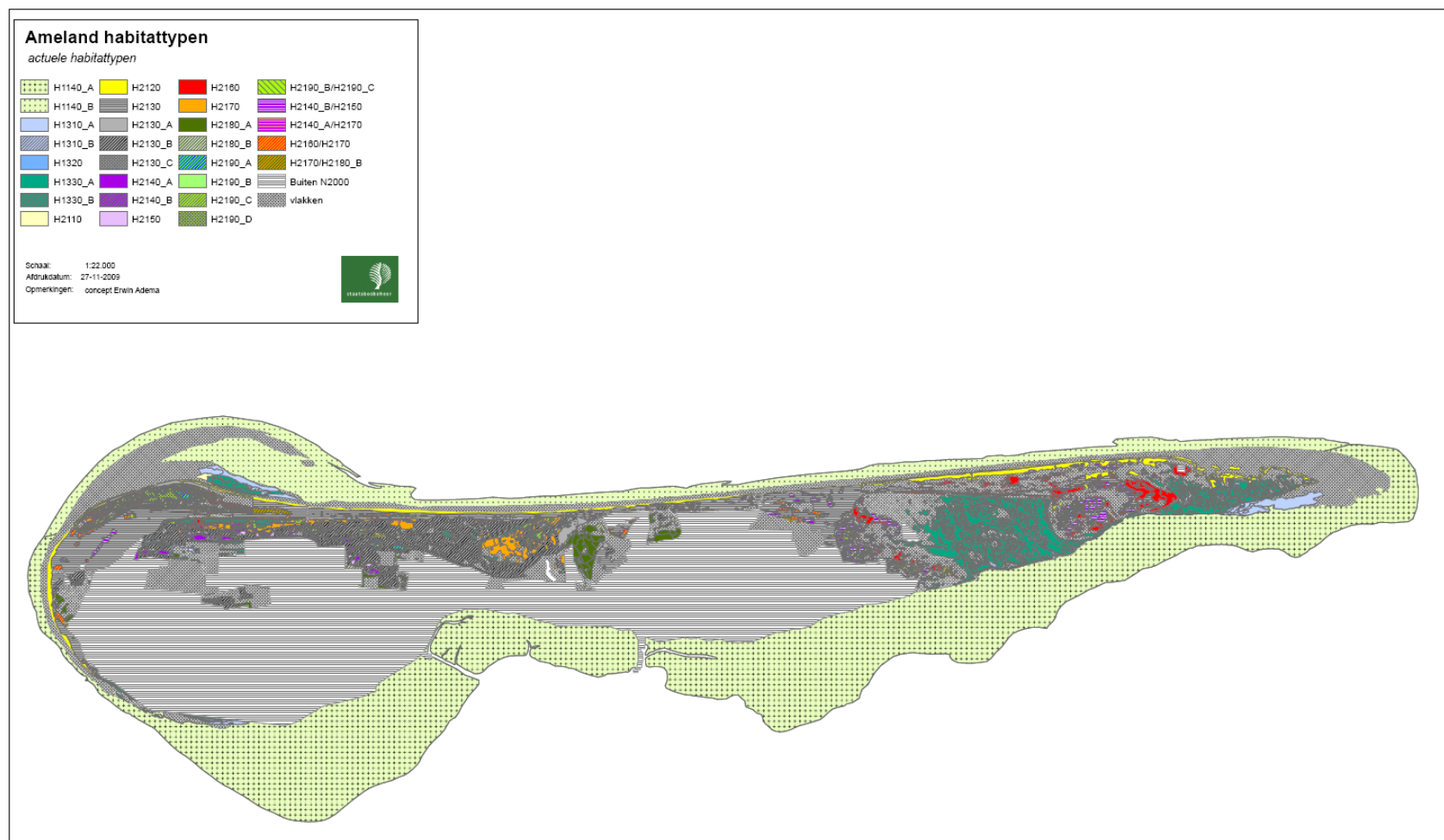
In figuur 5.3 is de actuele verspreiding van habitattypen op Ameland weergegeven. De kaart is afgeleid van de vegetatiekartering (Bakker 1998). Zoals alle karteringen zijn ook deze gebaseerd op een lokale classificatie van vegetatietypen. Deze lokale typen zijn zo opgesteld dat ze altijd te vertalen zijn naar landelijke typen volgens de Plantengemeenschappen van Nederland (Schaminée ea 1995) en volgens de SBB-catalogus van vegetatietypen (Schipper 2002) Voor de vertaling van deze landelijke indelingen naar habitattypen is een sleutel (*Definitietabel habitattypen*) ontwikkeld die via de website van LNV te raadplegen is. Zie Bijlage 5 voor een uitgebreidere beschrijving van de totstandkoming van de habitattypenkaart.

Binnen de Natura 2000 begrenzingslijnen zijn een aantal witte vlekken in figuur 5.3 aangegeven. Op die plaatsen zijn momenteel geen vegetaties aanwezig die “meetellen” voor één van de habitattypen. Het betreft vaak zeer sterk vergraste deelgebieden zonder kenmerkende soorten voor één van de te realiseren habitattypen.

De instandhoudingsdoelen zijn ruimtelijk nader uitgewerkt door op basis van professional judgement in te schatten óf en waar in sterkere mate tegemoet gekomen kan worden aan de ecologische vereisten (vgl. par. 2.4 en *Bijlage 2*) van die habitattypen en soorten waarvoor uitbreidings- en verbeteringsdoelen gelden.

De uitbreidingsdoelen voor habitattypen worden bij de uitwerking op de “witte” vlekken gepland. Daarbij wordt gekozen voor die habitattypen die op de betreffende locaties thuishoren gezien hun natuurlijke positie op het eiland (zie par. 3.3). De ruimtelijke inschatting van de doelrealisatie op een termijn van 2 à 3 decennia is weergegeven in figuur 5.4.

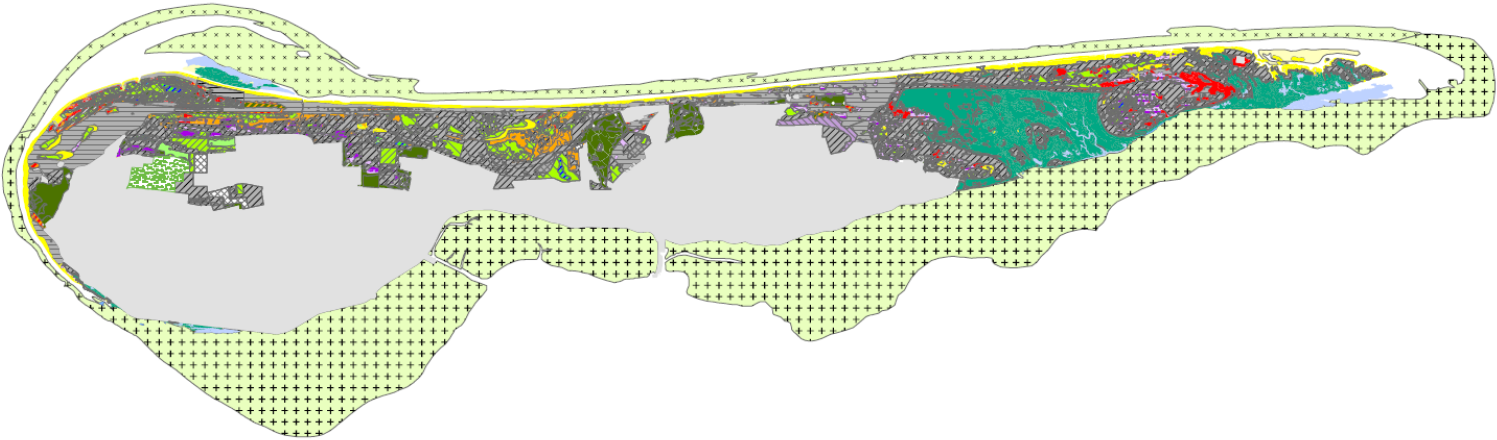
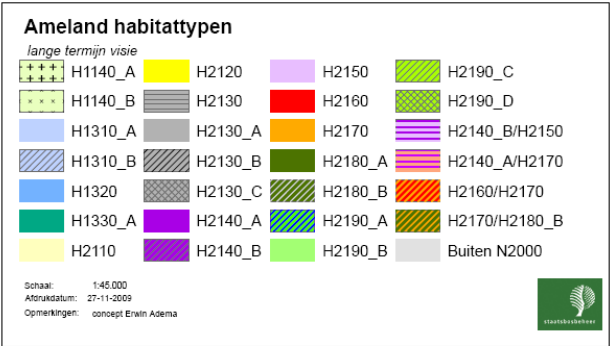

Figuur 5.3 Actuele habitattypen gebaseerd op beschikbare vegetatiekarteringen. (oude kaart met fouten, vernieuwde kaart nog niet aanwezig)

Opmerking [j44]: Natura 2000 grenzen nog toevoegen

Opmerking [jv45]: Voorlopige figuur. Deze figuur bevat fouten en moet nog worden vernieuwd.

Figuur 5.4 Ruimtelijke invulling instandhoudingsdoelen habitattypen op een termijn van 20-30 jaar.

Opmerking [j46]: Natura 2000 grenzen nog toevoegen

Opmerking [jv47]: Voorlopige figuur. Zie opmerking bij Fig. 5.3

4851
4852
4853
4854
4855

Tabel 5.1 geeft een vergelijking tussen de oppervlakten van de habitattypen in de huidige situatie (conform figuur 5.2) en de geschatte haalbare en realiseerbare situatie over 20 tot 30 jaar (conform figuur 5.4). * Geeft prioritaire habitattypen aan.

Tabel 5.1: Oppervlakte huidige en ingeschatte realisatie habitattypen over 2 à 3 decennia						
Habitat type		Huidig oppervlak (ha)	Verdwijnt (ha)	Uitbreiding (ha)	Toekomstig oppervlak (ha)	Verandering (%)
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	2621,4				
H1140B	Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)	638,4				
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	1,8				
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)					
H1320	Slijkgrasvelden					
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	3,2				
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	26,8				
H2110	Embryonale duinen					
H2120	Witte duinen	150,8				
H2130		404,3				
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	9,5				
*H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	13,6				
*H2130C	*Grijze duinen (heischraal)	0,2				
H2140_A/ H2170		0,9				
H2140_B/ H2150		79,0				
*H2140A	*Duinheiden met kraaihei (vochtig)					
*H2140B	*Duinheiden met kraaihei (droog)					
H2150	*Duinheiden met struikhei					
H2160	Duindoornstruwelen	90,6				
H2160/H2170		30,1				
H2170	Kruipwilgstruwelen	6,3				
H2170/H2180_B		15,7				
H2180A	Duinbossen (droog)	1,8				
H2180B	Duinbossen (vochtig)	10,0				

Opmerking [jv48]: Tabel word verder aangevuld na maken van definitieve huidige- en toekomstige habitatkaart (figuur 5.3 en 5.4)

Opmerking [jv49]: Wel aangewezen voor Waddenzee en NZK maar niet aanwezig op Ameland?

Opmerking [jv50]: Wel aangewezen voor Waddenzee maar niet aanwezig Ameland?

Opmerking [jv51]: Wel aangewezen voor Waddenzee en NZK maar niet aanwezig op Ameland?

Opmerking [jv52]: In de huidige karteringen niet als zelfstandig habitatype te onderscheiden

Opmerking [jv53]: In de huidige kartering niet als zelfstandig habitatype te onderscheiden

Opmerking [jv54]: In de huidige kartering niet als habitatype te onderscheiden

H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)						
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	9,8					
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	4,0					
H2190_B/ H2190_C		28,7					
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	0,8					
H2190D	Vochtige duinvalleien (hoge moerasplanten)	56,9					
H6230	*Heischrale graslanden						
Totaal		4204,9					

Opmerking [jv55]: Wel aangewezen voor de Duinen maar niet aanwezig?

Opmerking [jv56]: Wel aangewezen voor de Duinen maar niet aanwezig?

Toelichting bij Tabel 5.1

Kolommen met dubbele habitatcodes: Habitattypen zijn niet zelfstandig te onderscheiden in de huidige karteringen/gegevens

5.3.2 Habitatsoorten

Zowel de grijze als de gewone zeehond hebben een behoudsdoelstelling voor wat betreft oppervlakte en kwaliteit van het leefgebied. Op Ameland zijn deze soorten voor hun rustgebied en voor het werpen en zogen van jongen vooral afhankelijk van het habitatype slik- en zandplaten (H1140). Aangezien het areaal van dit habitatype ongeveer gelijk zal blijven de komende jaren (zie tabel 5.1), is de verwachting dat aan de behoudsdoelstelling van leefgebied van deze soorten voldaan zal worden. Indien verstoring van de stranden en duinen van Ameland afneemt zal met name de grijze zeehond hiervan kunnen profiteren en daar zijn jongen kunnen werpen. De verdrinkingskans van jongen, zoals nu regelmatig gebeurt door wegspoelen van jongen vanaf zandbanken (Imares, 2009), zal namelijk afnemen. Voor de gewone zeehond is een toename van de populatiegrootte in de Waddenzee als aanvullend doel geformuleerd. Aangezien de huidige populatie ver onder de draagkracht is van de Waddenzee (Imares, 2009), wordt voor de komende jaren een toename van het aantal zeehonden voorzien.

Voor de groenknolorchis zijn verbeterdoelstellingen geformuleerd, zowel voor wat betreft oppervlak als kwaliteit leefgebied. Deze soort is vooral aangewezen op het habitatype vochtige duinvalleien (respectievelijk subtypen A en B). Daarbij is de groenknolorchis afhankelijk van een voortdurend aanbod van nieuwe standplaatsen. Gezien de geplande uitbreiding van het oppervlak van beide subtypen (zie Tabel 5.1), is de verwachting dat aan de behoudsdoelstellingen van de soort kan worden voldaan.

Opmerking [EJL57]: Tekst nog toespitsen op Ameland zodra H5 af is.

5.3.3 Broedvogels

Een groot aantal broedvogels is voor geschikte broedbiotopen afhankelijk van (zeer) dynamische habitattypen als slik- en zandplaten (H1140), embryonale (H2110) en witte duinen (H2120). Het gaat hier om soorten als eider, kluut, bontbek- en strandplevier, kleine mantelmeeuw, noordse-, grote- en dwergstern, en visdief. Aangezien deze habitattypen de komende jaren in omvang vrijwel gelijk zullen blijven (H1140) of (sterk) zullen uitbreiden (H2110 en H2120; zie Tabel 5.1), biedt dit goede kansen voor deze broedvogels. Aan de behouds- of uitbreidingsdoelstelling voor wat betreft oppervlakte leefgebied van deze

Opmerking [ED58]: Tekst nog toespitsen op Ameland zodra H5 af is.

soorten zal op deze manier kunnen worden voldaan. Voor de meeste van deze broedvogels zijn echter ook verbeterdoelen voor wat betreft kwaliteit van het leefgebied geformuleerd. De voorgestelde maatregelen zoals vermeld in par. 5.1 kunnen hieraan bijdragen.

Een ander zeer belangrijk broedbiotoop zijn de vochtige duinvalleien (H2190). Voor alle subtypen van dit habitattypen wordt op (lange) termijn een uitbreiding van oppervlakte verwacht (Tabel 5.1), vooral voor de subtypen ontkalkte duinvalleien en de valleien met hoge moerasplanten is de voorziene oppervlakte-uitbreiding zeer aanzienlijk. Dit biedt goede perspectieven voor de behouds- of uitbreidingsdoelen voor soorten als roerdomp, lepelaar, bruine kiekendief, velduil, rietzanger en grauwe klauwier.

Hetzelfde beeld kan worden geschetst voor soorten als tapuit, velduil en blauwe kiekendief die broeden in de grijze duinen (H2130). De grijze duinen zullen niet alleen in oppervlak uitbreiden maar ook in kwaliteit toenemen (en hiermee dus ook het leefgebied van genoemde soorten) door het voorgestelde actief beheer (zie par. 5.1)

5.3.4 Niet-broedvogels

Er zijn maar liefst 40 vogelsoorten als niet-broedvogel aangewezen voor de drie Natura 2000-gebieden die gelden voor Ameland. Het eiland doet voor deze soorten dienst als slaap-, rust- en/of foerageergebied. Voor al deze soorten geldt een behoudsdoelstelling voor wat betreft oppervlakte en voor de meeste soorten ook wat betreft kwaliteit leefgebied, maar een aantal soorten hebben voor dit laatste aspect een verbeteringsdoel. Dit zijn toppereend, eider, scholekster, kanoet en steenloper.

De habitattypen op Ameland met een (zeer) groot belang als slaap- en/of foerageerfunctie zijn slik- en zandplaten (H1140), schorren en zilte graslanden (H1330), vochtige duinvalleien (H2190) en grijze duinen (H2130). In Tabel 5.1 is te zien dat deze habitattypen in omvang gelijk zullen blijven of zelfs zullen toenemen. Hiermee wordt aan de behoudsdoelstellingen voor genoemde niet-broedvogelsoorten voldaan.

Voor de vijf niet-broedvogelsoorten met een verbeterdoelstelling moet in meer detail naar hun foerageergebied gekeken worden. Alle soorten behalve toppereend zijn voor hun voedsel en rust (mede) aangewezen op habitatype slik- en zandplaten (H1140). Voor dit habitatype geldt niet alleen een kernopgave [1.11] maar ook een kwaliteitsverbeterdoel (H1140A; Tabel 2.3). In dit beheerplan worden voor de 1^e beheerplanperiode van 6 jaar al een aantal maatregelen voorgesteld, o.a. vermindering verstoring door berijding en wandelaar, waardoor de kwaliteit van slik- en zandplaten zullen toenemen. Hiervan zullen genoemde vogelsoorten kunnen profiteren. Voor de toppereend en eider is er een aanvullend knelpunt dat deels buiten het beheerplangebied van Ameland gelegen is: de kwaliteit van de aanwezige schelpenbanken in habitatype permanent overstroomde zandbanken (H1110; niet aangewezen voor Ameland) is onvoldoende. Wanneer deze schelpenbanken tijd en ruimte krijgen voor natuurlijke ontwikkeling kan dit knelpunt worden opgeheven.

Opmerking [ED59]: Tekst nog toespitsen op Ameland zodra H5 af is.

6 EFFECTEN VAN BESTAAND GEBRUIK INVULLEN DLG

Inleiding

Aangeven waar dit hoofdstuk wel en niet overgaat. Regelt alleen welk gebruik wel mag al dan niet onder voorwaarden. Geef ook aan welke bestaand gebruik de vergunningprocedure moet doorlopen. In principe in een beheerplan geen bestaand gebruik opnemen dat significante effecten heeft en/of waarvan de effecten onduidelijk zijn. Verwijzen naar documenten met procedures en regelgeving omtrent vergunningverlening NB-wet.

Methodiek

In deze paragraaf volgt een toelichting op de gebruikte methodiek en uitleg van de definitie bestaand gebruik

Uitwerking bestaand gebruik

Toedeling bestaand gebruik aan beoordelingscategorieën:

- toegestaan (geen negatief effect op de instandhoudingsdoelen);
- toegestaan onder voorwaarden (mitigerende maatregelen);
- niet toegestaan, (uitkomst van vergunningtraject). Ook bij mogelijk significant negatief effect, vergunningverleningstraject nodig;
- effect onduidelijk, vergunningverleningstraject nodig.

Pm in ontwikkeling landelijke toetsingskader bestaand gebruik (door DLG en SBB)

Toedeling bestaand gebruik aan beoordelingscategorieën:

- toegestaan (geen negatief effect op de instandhoudingdoelen);
- toegestaan onder voorwaarden (mitigerende maatregelen);
- niet toegestaan, (uitkomst van vergunningtraject). Ook bij mogelijk significant negatief effect, vergunningverleningstraject nodig;
- effect onduidelijk, vergunningverleningstraject nodig.

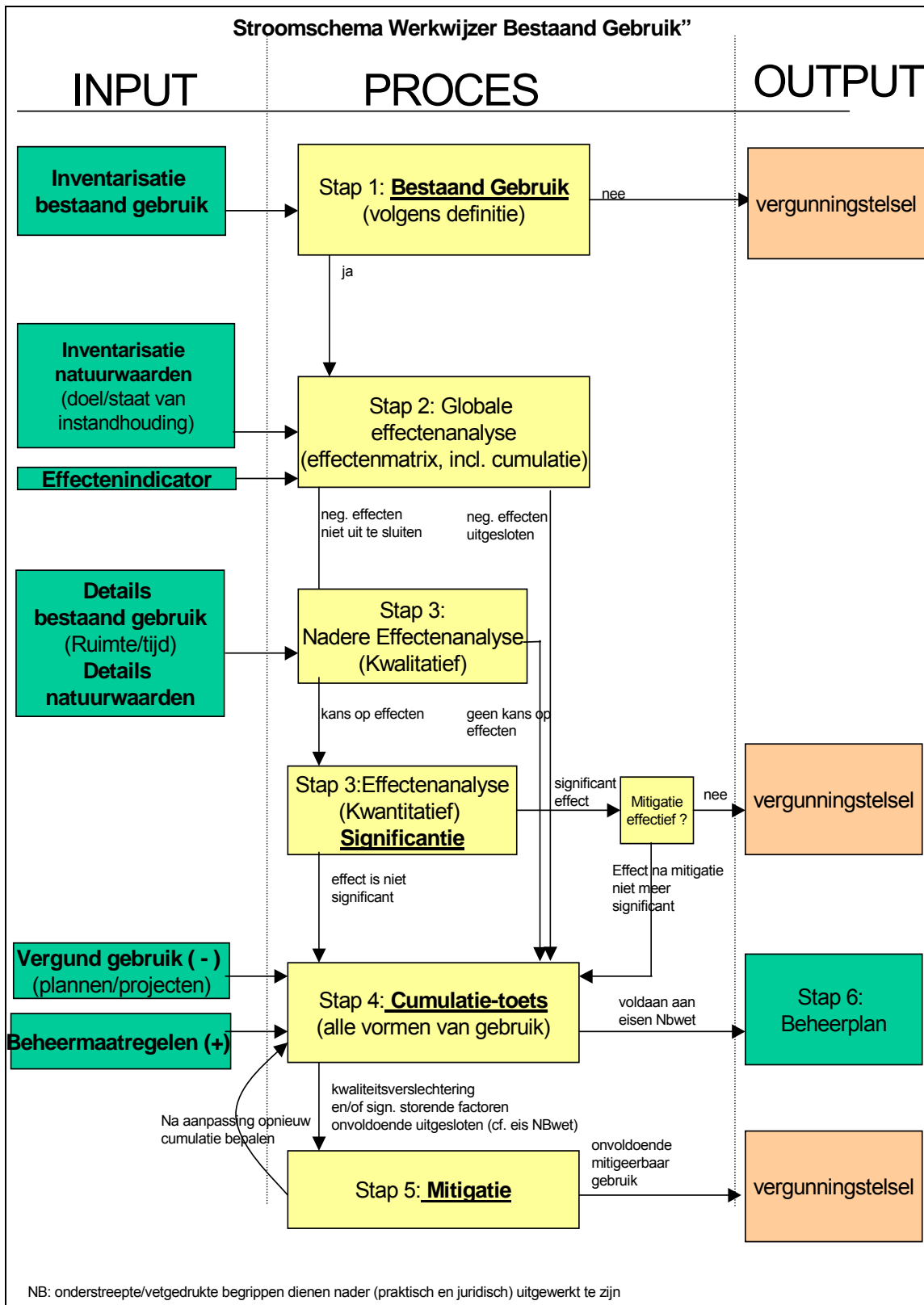
De inventarisatie bestaand gebruik is als bijlage bij dit plan gevoegd, nr. ?? Deze lijst is getoetst aan de voorkomende typen en soorten uit hoofdstuk 2, waarbij met de uitbreiding dan wel verbeterdoelen rekening is gehouden. Als methode is gekozen voor het indelen van gebruiksvormen in categorieën, zoals beheer, recreatie, evenementen, etc. Voorafgaand aan de toetsing zijn de vogelsoorten gekoppeld aan de habitattypen, waardoor een meer helder beeld van de gevolgen was te maken.

Daarna zijn de diverse activiteiten indien mogelijk aan een habitatype gehangen waarbinnen de activiteit zich afspeelt. Uiteraard waren er diverse zaken te noemen welke over het hele eiland spelen. Deze zijn dan ook binnen alle typen beoordeeld.

Vanwege de overloop van activiteiten van de duinen naar Noordzeekustzone en Waddenzee is met Rijkswaterstaat afgesproken dat in de toetsing het strand tot aan de gemiddelde hoogwaterlijn aan de Noordzeezijde is meegenomen en aan de Wadkant de overwegend droge kwelders eveneens door DLG zijn getoetst.

Deze toetsingen zijn verder opgenomen in het beheerplan Wadden en Noordzeekustzone.

Als model voor de toetsing is onderstaande schematische figuur gebruikt.

Figuur 6.1: schematische weergave toetsing bestaand gebruik

4987
4988
4989

7 REALISATIE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN INVULLEN DLG

I.S.M. ECOLOOG

4990

Ontwikkelingsstrategie

4991
4992
4993
4994
4995
4996
4997
4998
4999
5000
5001

In dit gedeelte wordt een overzicht gegeven van de keuzen die gemaakt kunnen worden op grond van al het voorgaande materiaal.

De weg en het tijdpad waarmee instandhoudingsdoelen moeten worden bereikt, onderbouwing keuze maatregelen. Waarom en waar liggen kansrijke plekken voor uitbreiding van bepaalde habitattypen, hoe en waar kwaliteit verbeterd kan worden en hoe je uiteindelijk afweegt en kiest voor een bepaalde locatie of een bepaald vlak. Je kunt dan nog aangeven wat nu knelpunten zijn en hoe die opgelost kunnen worden. De maatregelen zelf komen in paragraaf 7.2 aan de orde.

Motivering waarom voor een bepaald maatregelenpakket is gekozen.

5002

Beschrijving maatregelen

5003
5004
5005
5006
5007
5008
5009
5010
5011
5012
5013
5014
5015
5016
5017
5018
5019
5020
5021
5022

Elke maatregel wordt toegelicht (wat, waar, wanneer) en kwantitatieve bijdrage op instandhoudingsdoel 1^e termijn beheerplan en lange termijn wordt aangegeven. Het aangeven van de kwalitatieve en kwantitatieve bijdrage. Onder andere door een inschatting te maken van de oppervlakte van het toekomstige leefgebied. Tevens een beschrijving te geven van de kwaliteitverbetering (of behoud). Beiden zowel vanuit landelijk als gebiedsspecifiek oogpunt. Met name ten aanzien van kwaliteit kan dit lastig zijn, maak bij de beschrijving gebruik van zowel regionale als landelijke kenmerken en aspecten van de habitattypen en soorten. (Handig om te overleggen met bijvoorbeeld Camiel Aggenbach (SBB) hij is bij meerdere beheerplannen betrokken.)

Onder maatregelen vallen:

- fysieke maatregelen: zowel inrichtingsmaatregelen, beheermaatregelen als mitigerende maatregelen (om de effecten van bestaand gebruik te verminderen) worden bedoeld;
- handhaving maatregelen (eventueel een aparte paragraaf);
- aanpassen afstemmen andere relevante plannen;
- relatie met wet- en regelgeving (ontheffing, vergunningen, compensatie).

5023
5024
5025

8 UITVOERINGPROGRAMMA INVULLEN DLG

5026
5027
5028
5029

Maatregelen

P.M. onderstaand alvast twee strategiekaarten: 1^e verschil tussen huidig (fig. 3.9) en doel over 10-20 jaar (fig. 2.1), 2^e over maatregelen op hoofdlijnen.

Figuur 8.1: verschil tussen huidig en doel realisatie

5030
5031

Figuur 8.2: Maatregelen op hoofdlijnen

5032
5033
5034
5035
5036
5037

Uitvoering maatregelen: verantwoordelijkheden en kosten

5039
5040
5041

Samenvatting van de maatregelen, alsmede vaststellen wie verantwoordelijk is voor het nemen van de maatregelen. Tevens een globale kosten analyse.

Communicatie

5043
5044
5045
5046

Doelstellingen en rolverdeling

Denk aan bepaalde maatregelen zoals vernatting of ontbossing gevoelig liggen bij de omgeving, dus voordat de maatregelen wordt genomen informatie verschaft wordt.

Monitoring en evaluatie instandhoudingsdoelstellingen en maatregelen

5048
5049
5050
5051
5052

Wie is verantwoordelijk (voor de uitvoering) van de monitoring en evaluatie. Het gaat hierbij zowel om het monitoren en evalueren van de genomen maatregelen als het monitoren en van de staat van instandhouding van de habitattypen en soorten.

Ook is het hier aan de orde om kennislacunes te benoemen.

Financiering van gehele uitvoering beheerplan

5054
5055
5056

Alle kosten in beeld brengen bijvoorbeeld ook de extra monitoring die specifiek noodzakelijk is voor de uitvoering van het beheer.

9 LITERATUUR

Anoniem (1665) kaart

Allan (1857)

Bakker N.J. (1998) Vegetatiekartering van natuurgebied Ameland, BuroBakker

Brijker IJ. (2010) 12^e Broedvogelinventaristatieverslag Lange Duinen Noord. Vogelwacht Hollum-Ballum

Directie Natuur (6 juli 2007). Brief "TOP-lijsten verdrogingsbestrijding" Kenmerk DN.

2007/1749. Bijlage 1: Provinciale TOP-lijsten

Deventer van (1545) kaart

Dobben H. van, en Arjen van Hinsberg (2008) Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra rapport 1654, 2008

Engelmoer H. (2009a) Broedvogelinventarisatie "Groene Strand" op Ameland. Vogelwacht Hollum-Ballum

Engelmoer R. (2009b) Hollumer Kwelder: Broedvogelinventarisatie en hoogwatertellingen 2009. Vogelwacht Hollum-Ballum

Haaf, M.E. ten & Buijs, P.H., (2008) Morfologie en dynamiek van washoversystemen.

Verkennde studie voor de Nederlandse Waddeneilanden. Deelrapportage

Verdiepende studie Morfologie, onderdeel van verkennde studie Expertteam Droge Wad - Het Tij Geleerd

Isbary (1936)

De Jong L, en Lammerts E.J. (1990). Landschapsontwikkelingsvisie Hollum-Ballum. Min. LNV.

Klaassen O. (2002) Broedvogels van de terreinen van Staatsbosbeheer op Ameland in 2001.

SOVON- inventarisatierapport 2002/02, Beek-Ubbergen

Klaassen O. (2007) Broedvogels van de bossen van Staatsbosbeheer op Ameland in 2006. Met een overzicht van de broedvogels van alle terreinen van Staatsbosbeheer in 2006.

SOVON- inventarisatierapport 2007/06, Beek-Ubbergen

Haaf, M.E. ten & Buijs, P.H., (2008) Morfologie en dynamiek van washoversystemen.

Verkennde studie voor de Nederlandse Waddeneilanden. Deelrapportage

Verdiepende studie Morfologie, onderdeel van verkennde studie Expertteam Droge Wad - Het Tij Geleerd

Ketner-Oostra R. (2006) De toekomst van het korstmosrijke buntgrasduin op Terschelling.

Eindrapport Monitorprogramma 1995-2005. Staatsbosbeheer regio Noord 2005

Kiewiet, R., F. Oud en E. P. de Boer (2009). Bewakingsverslag It Oerd, Ameland 2008. It Fryske Gea, Olterterp.

Kooijman, A.M., H. Noordijk, A. Van Hinsberg & C. Cusell, (in prep.). Stikstofdepositie in de duinen. Universiteit van Amsterdam, Planbureau voor de leefomgeving

Koppejan H. en A.G. Knotters (2004) Natuurbouwprojecten op Ameland en Schiermonnikoog.

Op basis van false colour-luchtfoto's 2002 1: 5000. Rijkswaterstaat, AGI, Delft. Rapport AGI/0804/GAE001

Lammerts E.J. (1990) Mogelijkheden voor natuurregeneratie in de binnenduinzoom. In:

Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee & Stichting Duinbehoud, 1990. Duinen in beweging

Leeuw, C.C. de, Grootjans, A.P., Lammerts, E.J., Esselink, H., Stal, L., Stuyfzand, P.J., Turnhout, C.A.M. van, Haaf, M.E. Ten, Verbeek, S.K. (2008) Ecologische effecten van Duinboog- en Washoverherstel. Rijksuniversiteit Groningen, Groningen.

Löffler, M.A.M., Leeuw, C.C. de, Haaf, M.E. ten, Verbeek, S.K., Oost, A.P., Grootjans, A.P., Lammerts, E.J. & Haring, R.M.K. (2008) Eilanden natuurlijk. Natuurlijke dynamiek en veerkracht op de Waddeneilanden. Het Tij Geleerd. ISBN/EAN 978-90-70322-30-4.

Ministerie van LNV (2006) Natura 2000 doelendocument Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten Versie 1.1. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Ministerie van LNV (november 2007a). Ameland_gebiedendocument Ameland - Natura 2000.

Gebiedendocument – werkdokument Natura 2000 aanwijzingsbesluit. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Opmerking [jv60]: Referentie nog opzoeken

Opmerking [jv61]: Referentie nog opzoeken

Opmerking [jv62]: Referentie nog opzoeken

Opmerking [jv63]: Referentie nog opzoeken

Opmerking [jv64]: Evert Jan is deze referentie bedoeld?

Opmerking [jv65]: Evert Jan is deze referentie bedoeld?

Ministerie van LNV (2007b). Nota van antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Ministerie van LNV, Directie Kennis. (2008) Natura 2000 profielendocument. Ministerie van LNV

Oost (ongepol.)

Rijkswaterstaat (1997) Vegetatiekartering Lange Duinen noord (Ameland). Rijkswaterstaat meetkundige dienst Rapport MD-GAR/GAE-9823

Rijkswaterstaat (2002) Vegetatiekartering Ameland 2002. Op basis van false colour-luchtfoto's 1: 5000. Rijkswaterstaat, AGI, Delft. Rapport AGI/24124/GAE006

Rijkswaterstaat (2009) met kustlijnkaarten 2010

Schaminée J.H.J., A.H.F. Stortelder, V. Westhoff (1995) De vegetatie van Nederland (5 delen) Opuluspress Uppsala Leiden.

Schipper, P.C. (2002). Catalogus Vegetatietypen. In: Staatsbosbeheer. Catalogi Bedrijfssturing: Natuur, Bos, Recreatie en Landschap. Staatsbosbeheer, Driebergen.

SOVON en CBS (2005) Trend in vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09, Beek-Ubbergen

Westhof.V & M.F. van Oosten (1991) Plantengroei van de Waddeneilanden. Natuurhistorische bibliotheek van de KNNV, nr. 53. Uitgeverij Pirola, Schoorl

Wiersma P, M Kersten (2009) Hoogwatervluchtplaatsen van Ameland op de kaart. SOVON-informatierapport 2009-09, Beek-Ubbergen

Opmerking [jv66]: Zijn er meer gegevens?

Opmerking [jv67]: Referentie nog opzoeken

Internet:

Ministerie van LNV (zd) Database ecologische vereisten,
<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k&groep=3&id=n2k33&topic=ecolrandvoorw&orig=pagina#vereisten>

Gebiedsdocumenten:
<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=gebiedendocumenten>

Imares, 2009:
<http://www.zeezoogdieren.alterra.wur.nl>

Natuur en milieu Planbureau:
<http://www.mnp.nl/nl/themasites/gcn/kaarten/index.html>

Planbureau voor de leefomgeving:
http://www.mnp.nl/nl/themasites/gcn/kaarten/jpeg/depo_totN_2007.html

Profieldocumenten:
[http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura 2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen](http://www.synbiosys.alterra.nl/Natura%2000/gebiedendatabase.aspx?subj=profielen)

SOVON:
<http://www.sovon.nl/soorten.asp?euring=5460&lang=nl>

Vertaaltabellen vegetatie naar habitatype:
<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=habtypen>

Vogelbescherming:
http://www.vogelbescherming.nl/nl/vogels_kijken/vogelgids/zoekresultaat/detailpagina/q/vogel/228

Zeehonden:
<http://www.wageningenimares.wur.nl/NL/>